

VI. évfolyam.
1928.

8. szám,
augusztus.

MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

Megjelenik havonta.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 10 pengő
Közhív.)
közalk.) részére 6 .

Igazgató:

KOVÁCS ALAJOS dr.
h. államtitkár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

Szerkesztő:

DOBROVITS SÁNDOR dr.
miniszteri osztálytanácsos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

**Budapest,
II., Keleti Károly-utca 7.**

TELEFON: Aut. 500-20.

TARTALOM:

<i>Terület és népesség.</i>	Old.	<i>Irodalmi Szemle.</i>	Old.
Az öngyilkosok demografiája. II. rész. <i>Szél Tivadar dr.</i>	847	Könyvismertetések	932
Magyarország népmozgalma az 1928. év I. felében.	869	<i>Melly József:</i> Budapest rákhalandósága <i>Melly József:</i> Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagyvárosokban.	
Szociális statisztika.		Könyvtári szaporulat	935
Ipari munkabérek az 1927. évben. — <i>Kovács Norbert dr.</i>	872	Folyóiratszemle	936
Mezőgazdaság.		Egyéb.	
Méhészeti termelésünk	907	Régi statisztikai adatok.	939
Az 1928. évi termés.	909	Nemzetiség.	
Magyarország. Külföld.		A kölni Nemzetközi Sajtókiállítás sta- tisztikai vonatkozásai.	943
Kereskedelem és közlekedés.		Az Amerikai Egyesült Államok gazda- sági adatai.	948
Magyarország külkereskedelme az 1928. év első felében. — <i>Kádas Ká- roly dr.</i>	911	Összefoglaló helyzetjelentés.	951
Magyarország külkereskedelme 1928 július havában	919	Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjár- műállomány. — Áralakulás. — Pénzügyi be- tétel. — A részvények értéke. — Fizeséské- peségek. — Váltóóvások.	
A világ gépjárműállománya	921	Gazdasági jelzőtábla. Rajzok a gazdasági jelzőtáblához. — Népmozga- lom. — Széntermelés. — Külkereskedelmi forgalom. — Csődök és egyességek. — Gépjárműállomány. — Rádióengedélyesek.	
Konzuli jelentések.			
Olaszország	923		

Utánnnyomás csak a forrás megjelölésével van megengedve.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
könyvtárának állományából leirt
könyv-
tárunk engedélyezett példányok.

VIe année.
1928.

N° 8.
Août.

REVUE HONGROISE DE STATISTIQUE

RÉDIGÉE ET PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DU ROYAUME DE HONGRIE.

Paraît chaque mois. — Abonnement :

Hongrie.

Un an 10 pengős

Etranger, port compris.

Un an 12 pengős

Directeur :

Dr ALOYSE KOVÁCS
sous-secrétaire d'Etat, membre corresp. de
l'Académie Hongroise des Sciences.

Rédacteur :

Dr ALEXANDRE DOBROVITS
conseiller de section.

Rédaction et administration :

**Budapest,
II., Keleti Károly-u. 7.**

Téléphone: Aut. 500—20.

SOMMAIRE :

	Page		Page
<i>Territoire et population.</i>		<i>Revue littéraire.</i>	
Démographie des suicidés de Hongrie. <i>Dr Théodore Szél</i>	847	Chronique de livres	932
Mouvement de la population de la Hongrie dans la première moitié de 1928.	869	<i>Joseph Melly</i> : Mortalité par cancer à Budapest. <i>Joseph Melly</i> : Les suicidés à Budapest et dans les grandes villes de l'Europe.	
<i>Statistique sociale.</i>		Accroissement de bibliothèque	935
Salaires industriels de Hongrie en 1927. — <i>Dr Norbert Kovács</i>	872	Revue	936
<i>Agriculture.</i>		<i>Autres.</i>	
Production de l'apiculture de Hongrie	907	Données statistiques anciennes	939
La récolte de 1928	909	Nationalité.	
Hongrie.		L'Exposition internationale de presse de Cologne au point de vue statistique	943
Etranger		Données économiques des Etats-Unis d'Amérique	948
<i>Commerce et communications.</i>		Résumé de la situation en Hongrie	951
Commerce extérieur de la Hongrie, Ire moitié de 1928. — <i>Dr Charles Kádas</i>	911	Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilités. — Lettres de change protestées.	
Commerce extérieur de la Hongrie en juillet 1928.	919	Tableau économique.	
Effectif mondial d'automobiles	921	Graphiques au tableau économique. — Mouvement de la population. — Production de charbon. — Commerce extérieur. — Faillites et concordats. — Effectif des véhicules à moteur. — Abonnés du radio.	
<i>Rapports consulaires.</i>			
Italie	923		

La reproduction des articles est permise, à condition d'indiquer la source.

Prix du numéro : 1 pengő 50 fillérs.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ *szöveges ismertetés keretében rajzok* (grafikonok) alkalmazásával *gyorsan, könnyen érthetően és mérlegelhetően* közli a hazai és külföldi népesedési, közegészségügyi, kulturális, szociális, mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi, közigazgatási, bűnügyi, stb. **statisztikai adatokat**. Célja a háború óta teljesen megváltozott hazai állapotok feltárása és nemzetközi viszonylatban való megvilágítása, továbbá a statisztikai adatgyűjtések szükségességének, célszerűségének és gyakorlati hasznának bemutatása.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ az 1928. évben is havonként, változatlan terjedelemben jelenik meg. Előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 10 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 6 pengő.*

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ ezidőszent *negyedévenként* megjelenő füzetei részletes és rendszeresen visszatérő táblázatokban közlik Magyarország legújabb népesedési, közegészségügyi, vándorlási, külkereskedelmi forgalmi és árstatisztikai adatait, valamint időszakosan (függetlenül) megjelenő táblázatokban nyilvánosságra hozzák a fontosabb mezőgazdasági, ipari stb. statisztikai adatokat és a társadalmi biztosítások statisztikai eredményeit.

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon (közalkalmazottak és közhivatalok részére is):

egész évre 12 pengő. Egy negyedévi összevont szám ára 4 pengő.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re **együttesen** is lehet előfizetni.

A két közlemény **együttes** (kombinált) előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 20 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 16 pengő.*

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re a magyar kir. központi statisztikai hivatalnál (**Budapest, II., Keleti Károly-utca 7. szám, földszint 14.**) lehet előfizetni.

Felkérjük t. Előfizetőinket, hogy a pontos expedíció érdekében ugyanerre a címre sürgősen közöljék az esetleges címváltozásokat és az előfizetési díj beküldése kapcsán nevüket és lakásuk pontos címét olvashatóan írva tudassák a kiadóhivattal.

Megjelent

az 1920. évi népszámlálás ötödik része:
RÉSZLETES DEMOGRÁFIA.

A 297 oldalas kötet ára vászonkötésben 7 P.

Megszerezhető a Magyar kir. Központi Statisztikai Hivatalban
(Budapest, II., Keleti Károly-utca 5—7. földszint 14.)

„**SCIENTIA**“ a tudományos szintézissel foglalkozó nemzetközi folyóirat. Megjelenik havonta 100—120 oldalas számokban.

FŐSZERKESZTŐ: RIGNANO JENŐ.

A „**SCIENTIA**“ valóban nemzetközi folyóirat, amelyet a világ minden részében lakó munkatársak szerkesztenek az egész világon el van terjedve;

az emberi tudás szintézisével és összefoglalásával, az összes tudományágak (a tudományok története, matematika, asztronómia, geológia, fizika, kémia, lélektan, szociológia) főkérdéseivel foglalkozik.

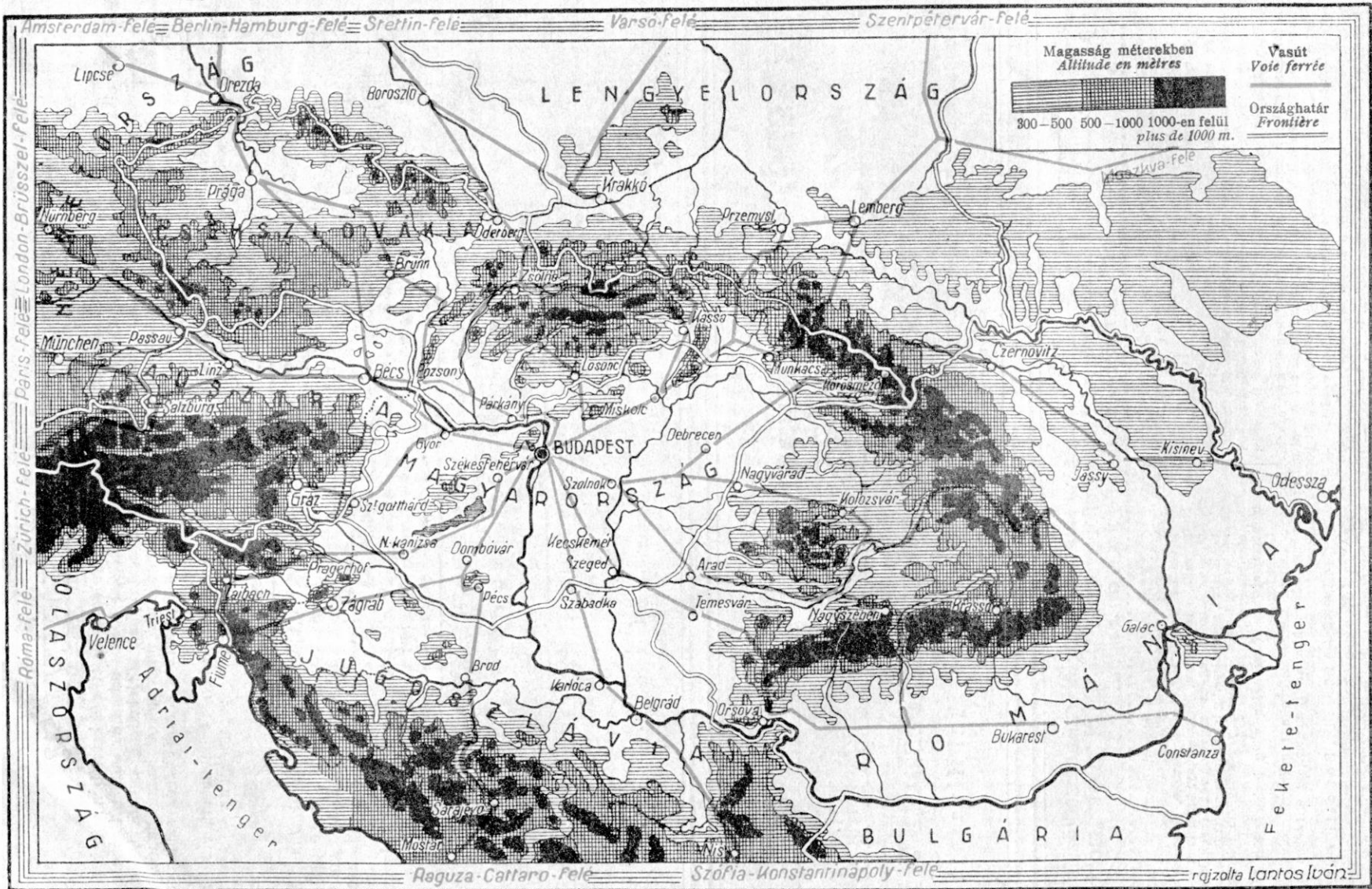
A folyóirat cikkei a szerzők anyanyelvén jelennek meg, ezenkívül az egyes számok mellékleteiben a nem francianyelvű cikkek francia fordításban is közöltek. (Erdeklődőknek a folyóirat milánói szerkesztősége a küldési díj megtérítése ellenében ingyen mutatványszámot bocsát rendelkezésére.)

A szerkesztőség címe: Milano Via A. De Togni 12 + + + Szerkesztőségi titkár: Dr. Bonetti Pál.

A folyóirat magyarországi előfizetési ára 150 olasz líra.

Kiadók: Akad. Verlagsgesellschaft, m. b. H., Leipzig — David Nutt, London — G. E. Stechert & Co., New-York — Félix Alcan, Paris — Nicola Zanichelli, Bologna — Ruiz Hermanos, Madrid — Renascença Portuguesa, Porto — The Maruzen Co., Tokyo

Magyarország és a szomszédos államok. — La Hongrie et les pays limitrophes.

—— A régi Magyarország természet által nem jelzett határa. — Frontière non naturelle de la Hongrie ancienne.

Az öngyilkosok demografiája.

Démographie des suicidés de Hongrie.

II. rész. — IIe partie.

Résumé. En examinant la répartition des suicidés suivant le culte, la langue maternelle, la profession, la situation matérielle et le mode de perpétration, on voit également des régularités frappantes. Le taux de suicides des protestants (unitaires, calvinistes et luthériens), qui a toujours dépassé leur proportion de recensement, s'est encore plus élevé depuis le traité de Trianon. Dans plusieurs pays protestants (en Norvège, par exemple) le taux de suicides est bas,¹⁾ il est possible donc que cette haute proportion doit être imputée à des facteurs sociaux ou économiques et non à la religion, et cela d'autant plus que la situation des protestants de Hongrie a toujours été défavorable. Le taux de suicides des cathol. grecs, des gréco-orientaux et des israélites est inférieur à la moyenne et à leur proportion de population. Pour tous les deux sexes, ce sont les mêmes confessions qui fournissent les proportions minima et maxima (avec cette différence que chez les hommes le maximum passa en 1923—1925 des unitaires aux calvinistes); tant pour les hommes que pour les femmes, le minimum est chez les catholiques grecs. En examinant les suicidés suivant les villes et les campagnes, on constate que le taux le plus haut est ordinairement chez les protestants urbains (et surtout chez les calvinistes et les unitaires) et le taux le plus bas chez les catholiques grecs ruraux. Au point de vue de la religion des suicidés, on voit la même régularité aux mineurs et aux majeurs: le maximum est aux majeurs protestants (surtout calvinistes et unitaires), le minimum aux mineurs catholiques grecs. Il en est de même pour la répartition des suicidés par sexe: relativement à la population, les hommes majeurs protestants donnent la proportion la plus haute et les femmes mineurs catholiques grecques la proportion la plus basse.

Quant au taux de suicides par race, nation et nationalité, on sait depuis long-

temps que c'est chez les Allemands et chez les Magyars qu'il est le plus élevé. A cet égard, les peuples latins ont la proportion la plus favorable; viennent ensuite les Slaves; le milieu est occupé par les Celto-Romains, Français, etc. Parmi les nationalités de Hongrie, le maximum est aux Magyars et après eux aux Allemands, le minimum aux Ruthènes, aux Croates et aux Serbes. Depuis le traité de Trianon, les proportions y dépassent, pour toutes les nationalités, celles publiées peu après 1900 par M. Alojse Kovács, mais le rapport mutuel n'en a pas changé, il concorde même avec les chiffres d'il y a cinquante ans.

L'analyse des suicides, par profession, montre que ceux-ci sont particulièrement fréquents chez les soldats et les domestiques. Parmi les ouvriers et employés d'exploitations industrielles, ainsi que dans la classe instruite, le nombre des suicides est au-dessus de la moyenne. La tendance au suicide est plus grande dans la population active que dans la population inactive. Dans la population active, à l'exception des domestiques, elle est plus prononcée chez les hommes que chez les femmes. Cependant, dans la plupart des professions, chez les femmes de la population inactive la proportion des suicides est supérieure à celle des hommes de la même catégorie, car tandis que la plupart de ces femmes ont plus de 20 ans et que plusieurs en sont déjà mariées ou mères, la majeure partie de la population mâle inactive se compose d'enfants parmi lesquels les suicides sont rares. Les différences qui se présentent entre les professions, peuvent être imputées (en particulier pour la population active et encore plus pour les hommes de cette catégorie), à leur répartition par âge. C'est à cause des vieux rentiers et retraités et des vieux journaliers et officiers qu'augmente par exemple surtout la proportion de suicide de l'armée, des journaliers et du groupe „autre“. Le haut taux des militaires de 20 à 24 ans augmente également la proportion générale des suicidés.

¹⁾ Par contre, il y a des pays catholiques où il est haut (par exemple, en France).

La majeure partie des suicidés appartiennent aux classes pauvres. Suivant les statistiques de Budapest, 85—91% des suicidés n'avaient pas de fortune et si l'on tient compte de ce que la situation matérielle des 8·5—13·7% des suicidés était inconnue, on voit qu'il y a eu peu de suicides dans la classe moyenne et parmi les riches. Le mode de perpétration des suicides varie peu dans un même pays d'une année à l'autre, et il offre à peu près le même tableau dans certaines grandes couches de la population, analysées suivant le sexe ou les villes et les campagnes. La pendaison qui était autrefois en Hongrie la plus fréquente chez les suicidés, ne figure plus que dans la moitié des cas; viennent ensuite les armes à feu et le poison, moyens de plus en plus fréquents (30%), puis la submersion, l'asphyxie, la précipitation d'un lieu élevé, etc. Les femmes recourent rarement aux armes à feu et à la corde, on y note plus souvent que chez les hommes le poison, la submersion, le saut d'un lieu élevé, l'asphyxie. Dans les villes, les suicides par armes à feu et poison sont plus fréquents et ceux par pendaison plus rares qu'à la campagne. A Budapest, la plupart des suicidés s'empoisonnent.

Il reste à analyser les causes des suicides, ainsi que leur relation avec les maladies mentales, l'hérédité morbide, le train de vie, l'abus des boissons alcooliques et des narcotiques, etc. En vertu de l'arrêté N° 253.000, de 1928, du Ministre de l'Intérieur, l'Office hongrois de statistique a entrepris, dès mai dernier, une enquête détaillée tendant à établir plusieurs de ces données; nous en rendrons compte dans cette Revue.

L'arrêté mentionné a permis aussi la création de homes pour la protection de la vie.

*

Az öngyilkosok vallás, anyanyelv, vagyonyosság, foglalkozás, az öngyilkosság módja stb. szerint való megoszlásukban is számos érdekes statisztikai szabályszerűséget mutatnak. E szempontokból legújabb hazai feldolgozásunkban elsősorban a következő törvényszerűségek érdemelnek a vonatkozó eredmények évről évre visszatérő nagy állandósága, avagy az adatok jellegzetes irányú fejlődése miatt figyelmet:

Vallás szerint részletezett új adataink — különösen egymáshoz való nagyságviszonyukban — a régiektől keveset térnek el.

A rosszabbodás, az öngyilkosságok újabb szaporodása, ugyanis az egyes felekezetek között, ha nem is egyformán, de elég egyenletesen oszlik el. Az egyes felekezetek öngyilkossági arányszámainak nagyságrendje legalább ma is ugyanaz, mint egy negyed- vagy egy félszázaddal ezelőtt pl. a régi Morselli¹⁾ vagy Földes-féle²⁾ táblázatokban.

Vallás szerint hazánkban — úgy a régi, mint a mai Magyarországon — *mindenkor a protestáns felekezetek: az unitáriusok, a reformátusok és az evangélikusok mutatnak az öngyilkosságban nagyobb arányt*, mint amekkora népszámlálási arányuknak megfelel. Innen van, hogy hazai protestáns egyházférfiak az öngyilkosságról való vitákban s irataikban felszólalásaikat azzal kezdik, hogy „pusztán az öngyilkosok magas számából nem lehet egy felekezet spirituális valeurjét megállapítani.“³⁾ T. i. az ő protestáns felekezeteiknél magas az öngyilkosok aránya! Lehetséges is egyébként, hogy e magas arány hazánkban az illető felekezet tagjainak más tulajdonságaihoz, pl. foglalkozás vagy vagyonyosság stb. szerint való megoszlásukhoz fűződik. „A felekezetek bizonyos mértékig társadalmi és gazdasági rétegződéseket is rejtenek magukban — mondja Ravasz L.³⁾ — s így megtörténhetik az, hogy a vallás rovására iratlik, ami tulajdonképpen társadalmi, gazdasági okokon alapszik.“ Említettük már fentebb is, hogy vannak protestáns államok (Norvégia) alacsony és katolikusok (Franciaország) magas öngyilkossági arányszámmal. Tény azonban az, hogy éppen hazánkban a protestánsok helyzete az öngyilkosságok gyakorisága szempontjából mindig kedvezőtlen volt. Ezt, az akkor e tekintetben csak a fővárosra vonatkozólag rendelkezésre álló statisztikából, már Földes is tanította. Azóta számosan hivatkoztak rá. A trianoni területváltozás pedig ezen nem változtatott, ma is éppen olyan kedvezőtlen — mint említettem már — a protestánsok öngyilkossági aránya, mint azelőtt. Tény, hogy nincs kiderítve, hogy ez a hazai protestánsok minő más társadalmi tulajdonságának, minő társadalmi

¹⁾ Morselli: Der Selbstmord. Leipzig 1881.

²⁾ Földes: Statisztikai előadások II. sorozat. (Budapest 1905.)

³⁾ L. Ravasz László levelét, melyet a M. Statisztikai Társaság 1927. február 17-iki értekezletén felolvastak. (Az elváltások és az öngyilkosságok okai és leküzdésüknek eszközei. A Magyar Statisztikai Társaság kiadványai, 1927. 3. sz. 39. l.)

17. Az öngyilkosok vallás szerint 1923—25 évek átlagában abszolút számban, százalékban s a megfelelő vallású élő népességhez viszonyítva.

Les suicides en Hongrie, suivant le culte et rapportés à la population vivante de même culte. Nombres absolus et proportions pour 100, 1923—1925.

V a l l á s C u l t e s	Az öngyilkosok — Suicides				A népesség Populat.		Az öngyilkosok - Suicides	
	abszolút száma nombre absolu	száma egy millió lakosra nombre pour 1 million d'habitants	megoszlása az egyes vallások között — répartition entre les différents cultes		férfi hommes	nő femmes	egy millió lakosra pour 1 million d'hab.	
			1923—25 %	az 1920. évi népsz. szerint — d'après le recens. de 1920 %				
Róm. kath. — <i>Cath. r.</i>	1.262	239	52.9	63.9	348	138		
Görög kath. — <i>Cath. gr.</i>	34	188	1.4	2.2	276	102		
Református — <i>Calviniste</i>	739	430	31.0	21.0	615	251		
Ágost. hitv. evang. — <i>Luthér.</i>	179	348	7.5	6.2	555	151		
Görög keleti — <i>Gr.-orient.</i>	13	247	0.6	0.6	299	188		
Unitárius — <i>Unitaire</i>	3	466	0.1	0.1	485	334		
Izraelita — <i>Isr.</i>	129	264	5.4	5.9	390	145		
Egyéb és ismeretlen — <i>Autres en inconn.</i>	26	—	1.1	0.1	—	—		
Összesen — Total	2.385	288	100.0	100.0	433	162		

vagy gazdasági rétegződésének következménye, ha nem a valláserkölcnek, ha nem a kánoni jognak a katolikusoknál szigorúbb felfogásának.

Az öngyilkosok vallására vonatkozó újabb, 1923—25. évi, hazai adatok a 17. táblázaton láthatók.

Látható, hogy millió lakosra Trianon után is a protestánsok, és pedig az unitáriusok és a reformátusok jelentenek hazánkban legtöbb öngyilkost (1923/25. átlagában), az unitáriusok 466-ot, a reformátusok 430-at. Közvetlen utánuk sorakoznak az evangélikusok 348-cal. A minimum a most ismertett 1923—25. évi adatokban a görög-katolikusoknál jelentkezik, millió hasonló vallású lakosra 188 öngyilkossal.

Az egyes vallásfelekezetek különböző termékenységének befolyását kiküszöbölendő, Kovács Alajos¹⁾ 20 évvel ezelőtt az 1901—08. évi öngyilkosok vallásfelekezetenként eltérő öngyilkossági arányainak kiszámításakor a 6 éven felüli népességhez viszonyított. Ilyképen elérte azt, hogy a termékenyebb, több-gyermekest felmutató, de magasabb öngyilkossággal bíró felekezetek aránya ez okból nem csökkent és kiküszöbölte az egyes felekezetek öngyilkossági arányainak összehasonlításában a felekezetek születési arányszámának különbségéből származó hibát. (Példa az unitáriusok és a náluk mégis termékenyebb reformátusok

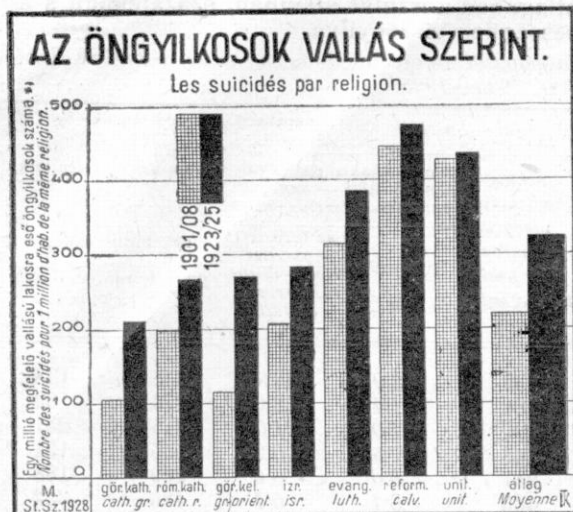
öngyilkossági arányának alább ismertett nagyságviszonya, mely e korrekció után megfordul.) Az újabb 1923—25. évi adatokat hasonlóképen csak a 6 éven felüli népességhez viszonyítva s az eredményeket az 1901—08. évi régi magyarországi, Kovács Alajos-féle, adatokkal egybevetve a 18. számú táblázat láttatja.

18. Az öngyilkosok vallás és nem szerint 1923—25. évek átlagában egy millió hat éven felüli lakosra számítva s a régi Magyarországra vonatkozó 1901—08. évi eredményekkel egybevetve.

Les suicides en Hongrie, suivant le culte et le sexe, en 1923—1925, calculés pour 1 million d'habitants de plus de 6 ans et comparés aux résultats de 1901—1908, relatifs à la Hongrie ancienne.

V a l l á s C u l t e s	Esett egy millió hat éven felüli lakosra öngyilkos Proportion pour 1 million d'hab. de plus de 6 ans des suicides					
	a férfiak du sexe masc.		a nők du sexe fem.		az egész népességben dans la popul. totale	
	k ö z ö t t					
	1901—08	1923—25	1901—08	1923—25	1901—08	1923—25
Róm. kath. — <i>Cath. r.</i>	304	390	96	154	199	267
Gör. kath. — <i>Cath. gr.</i>	154	314	49	114	102	212
Református — <i>Calviniste</i>	644	679	240	273	443	472
Ágost. hitv. evang. <i>Luthér.</i>	494	613	137	166	314	384
Görög keleti — <i>Gr.-orient.</i>	172	324	55	206	115	269
Unitárius — <i>Unitaire</i>	636	499	208	358	426	433
Izraelita — <i>Isr.</i>	329	421	90	156	208	283
Összesen — Total	334	471	108	181	220	321

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat 32. kötet 34. l.

Látható, hogy ezen korrigált adatokban is protestánsoké a maximum. Azonban — úgy 1923—25., mint 1901—08. szerint — a reformátusoké a szomorú elsőség, míg az előbbi, a teljes népességhez viszonyító, új eredményekben a reformátusokat megelőzték az unitáriusok. Az ágostai evangélikusok úgy a nyers, mint a korrigált, úgy a régi, mint a mai Magyarországra vonatkozó, adatokban mindig a harmadik helyen következnek. A minimum a korrigált országos adatokban is a görög katolikusoké, aztán jönnek a római katolikusok, görög keletiek s az izraeliták. Az egyéb rovat változó adatokkal bir. Az öngyilkosok között mindig több az „egyéb és ismeretlen“, mint a népszámlálásnál s ezért gyakran igen magas helytelen számokat is ad az egyéb felekezetekre vonatkozó népességhez viszonyító számítás. Egymásnak meg nem felelő néptömegek hibás viszonyítása miatt magasak Melly erre vonatkozó számai¹⁾ s nem bizonyos egyéb felekezetek és felekezeteken kívüliek rendkívül magas öngyilkosai miatt, mint azt az egyik újság tévesen magyarázza.²⁾

A világháború előtt való időkhöz képest való változást illetőleg megállapítható, hogy a legmagasabb aránnyal szereplő protestáns felekezetek öngyilkossági aránya újabban alig romlott tovább s inkább az egykor is, most is minimumot képviselő s a közepén álló felekezetek aránya növekedett. Bár a változás — mint fentebb említettük — nem

volt olymértvű, hogy az egyes felekezetek nagyságrendjét megváltoztatta volna, mégis jellegzetes különbség van a felekezetek között a romlás mérvé tekintetében is. Amíg ugyanis 1901—08-ban a 6 éven felüli népességhez viszonyítva az országos arány 220 és 1923—25-ig 321-re, vagyis 46%-kal, romlik, a reformátusoké 443-ról csupán 472-re vagyis csak 7%, az unitáriusoké 426-ról 433-ra, csupán 2%-kal, az evangélikusoké pedig 314-ről 384-re, szintén csak 22%-kal rosszabbodott. Ezzel szemben a minimumot képviselő görög katolikusok egykori arányuk 108%-ával (102-ről 212-re), a görögkeletiek pedig annak 134%-ával (115-ről 269-re) gyarapodtak. A katolikusok gyarapodása 34%, az izraelitáké pedig 36%.

Nemek szerint hasonló sorrendet találunk a felekezetek között, mint általában. A férfiaknál s a nőknél is egyaránt ugyanazon felekezetek mutatják a legkedvezőbb s a legnagyobb öngyilkossági arányszámokat. Nem szerint való megoszlásban a most ismertett újabb hazai eredmények ugyanazon 1923/25. évi átlaga a 17., ugyanaz a régi Kovács Alajos-féle 1901—08. évi eredményekkel egybevetve, s csak a 6 éven felüli népességhez viszonyítva, pedig a már szintén említett utóbbi (18. sz.) táblázatban látható.

Szembetűnő, hogy minden vallásnál kedvezőbb a nők helyzete, megfelelően a nők általában kedvezőbb öngyilkossági arányainak. Látható (a 17. táblán) másrészt, hogy a vallások sorrendje nemek szerint tényleg alig változik. A férfiaknál a maximumot jelentő reformátusok mégis megelőzik az unitáriusokat; míg a nőknél a legnagyobb aránnyal az unitáriusok szerepelnek s így a reformátusoknál kedvezőtlenebb arányt mutatnak. A minimum mindkét felekezetnél a görög katolikusoknál van s a közbeeső többi felekezetek sorrendje is azonos az általános sorrenddel.

A 6 éven felüli népességhez való viszonyításnál, a korrigált adatokban (I. a 18. sz. táblázatot) egészen hasonlóan az összes népességhez viszonyító adatokhoz a férfiaknál a reformátusok (679), a nőknél az unitáriusok (358) adata maximum. Minimum marad mindkét nemnél a görög katolikus felekezet. A világháború előtt való viszonyokhoz képest való rosszabbodás minden felekezetnél nagyobb arányú a nőknél (átlag 67%), mint a férfiaknál (40%), bár a nők ma is lényegesen kisebb arányt mutatnak (millió 6 éven felüli lakosra 181 ön-

¹⁾ L. Melly József: Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagy városokban. (Budapest 1928.) 42. l.

²⁾ L. Nemzeti Újság X. évf. 178. sz. (aug. 7-én) I. I. Szabó József: Az öngyilkosok városa. 2. l.

gyilkost), mint a férfiak (u. u. 471). Jelélül annak, hogy azok a körülmények, amelyek a nők arányát az öngyilkosok között újabban mindinkább emelik (a kereső nők számának növekedése, a túlzott női emancipáció terjedése, özvegyek, elváltak arányának gyarapodása stb.), a felekezetek között elég egyenletesen oszlanak meg. Mindkét nemnél látható azonban, hogy éppen a legmagasabb arányt képviselő protestáns felekezetek aránya a multhoz képest már csak kevésbé romlott s hogy a rosszabbodás arányában az eddig legjobb helyzetben lévő felekezetek járnak elől. A romlásban a maximum a görög keleti nőknél van: 275% (55-ről 206-ra), utánuk jönnek a görög katolikus nők 133%-kal. Legkevesébbé a református férfiak aránya romlott (5%-kal), az unitárius férfiak öngyilkossági aránya pedig még javult is.

Érdekes a különböző vallású öngyilkosokat korukkal is egybevetni. Már Kovács Alajos megállapította, hogy a korcsoportok fentebb (az I. részben) ismertetett öngyilkossági nagyságrendje az egyes felekezeteknél is hasonló s a legkedvezőtlenebb öngyilkossági aránnyal szereplő felekezeteknél, a református és unitárius férfiaknál a legidősebb korcsoporton jelentkezik a maximum. Másrésztől hasonlóképpen már az ő dolgozatából kitűnik, hogy a gyermekek öngyilkossági eseteiben is u. a. a szabályszerűség mutatkozik, mint a felnőtteknél, a gyermekeknél is a reformátusok s unitáriusok jelentik a maximumot. Jelen feldolgozásunk a kis- és nagykorúakat részle-

tezte vallás szerint, erre vonatkozólag hazánkban ezek az 1923/25. évi átlagok a 19. számú tábla szerint alakulnak.

Látható, hogy maximum a református nagykorúaké, millió nagykorú reformátusra 627 öngyilkossággal. Utánuk sorakoznak az unitáriusok 581 esettel. Minimum a görög katolikus kiskorúaké, millió kiskorú görög katolikusra csupán 110 öngyilkossági esettel. Igen alacsony még az izraelita kiskorúak aránya is (115). A kis- és nagykorúak között az öngyilkossági arány magassága tekintetében a legnagyobb különbség az unitáriusoknál van, 380%, ami az átlagos 186%-ot lényegesen felülmúlja. A többi protestáns felekezeteknél is hasonlóan magas a különbség. A reformátusoknál is több mint háromszor akkora a felnőttek, mint a kiskorúak aránya. (Pontosan 210%-os különbség van.) Legkisebb a különbség a görög katolikusoknál, ahol a 24 éven felüliek öngyilkossági aránya a 24 éven aluliak arányánál annak csupán 147%-ával nagyobb.

A kor szerint való megoszlást a nemmel is kombinálva, hazánkban a következő országos eredményekhez jutunk (l. a 20. sz. táblázatot). A férfiak között a protestáns nagykorúak mutatnak fel legtöbb öngyilkost (955-öt a reformátusoknál millió ref. nagykorú férfira). A minimum persze a nőknél van, a gör. kath. kiskorúak körében mindössze 57 ily öngyilkos esett millió kiskorú gör. kath. nőre. A kis- és nagykorúak között lévő különbség nagyobb a férfiaknál (231%-os), mint a nőknél (csupán 97%).

19. A kis és nagykorú (24 éven aluli és felüli) öngyilkosok száma vallás szerint 1923—25. évek átlagában.

Les suicides en Hongrie, par mineurs et majeurs (au-dessous de 24 ans et au-dessus), suivant le culte, moyenne de 1923—25.

Vallás — Cultes	Öngyilkosok — Suicides						A népesség Population	
	moins de	plus de	moins de	plus de	moins de	plus de	moins de	plus de
	24 éven — ans							
	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül
sz. — nombre		%		millió lakosra pour 1 million d'hab.		‰		
Római katolikus — Cath. r.	356	906	59.4	50.7	134	346	65.7	62.1
Görög katolikus — Cath. gr.	10	24	1.7	1.3	110	272	2.3	2.1
Református — Calviniste	163	576	27.2	32.3	202	627	20.1	21.7
Ágostai hitvallású evangélikus — Luthér.	39	140	6.5	7.8	160	517	6.0	6.4
Görög keleti — Gr. orient.	3	10	0.5	0.6	129	340	0.6	0.7
Unitárius — Unitaire	1	2	0.1	0.1	121	581	0.1	0.1
Izraelita — Isr.	24	105	4.0	5.9	115	373	5.1	6.7
Egyéb — Autres	3	23	0.6	1.3	—	—	0.1	0.2
Összesen — Total :	599	1.786	100.0	100.0	148	423	100.0	100.0

20. A kis- és nagykorú öngyilkosok vallás szerint való megoszlása nem szerint részletezve 1923—25 évek átlagában s a népességgel egybevetve.

Les suicidés (mineurs et majeurs) en Hongrie, d'après le culte et le sexe, par rapport à la moyenne de 1923—1925 et à la population.

Vallás Cultes	Öngyilkosok — Suicidés								Népesség — Population			
	moins de		plus de		moins de		plus de		moins de		plus de	
	24 év en — a n s											
	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül
	A férfiaknál — hommes				A nőknél — femmes				a férfiaknál hommes		a nőknél femmes	
millió lakosra proport. pour 1 million d'hab.		%		millió lakosra proport. pour 1 million d'hab.		%		%		%		
Róm. kath. — Cath. r.	169	538	58.6	50.4	100	176	60.8	51.8	65.6	61.3	65.9	62.8
Gör. kath. — Cath. gr.	162	400	2.0	1.3	57	150	1.2	1.4	2.3	2.1	2.3	2.0
Reform. — Calvin.	238	955	25.5	32.3	165	319	30.3	31.9	20.2	22.2	19.9	21.3
Ág. hitv. ev. — Luthér.	245	839	7.8	8.4	76	215	4.2	6.4	6.0	6.5	6.0	6.4
Gör. kel. — Gr.-or. . .	107	445	0.4	0.5	152	220	0.8	0.6	0.6	0.8	0.5	0.6
Unitárius — Unit. . .	224	619	0.1	0.1	—	538	—	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Izraelita — Isr. . .	188	541	5.0	5.6	45	218	2.1	6.8	5.1	6.8	5.2	6.6
Egyéb — Autres . .	—	—	0.6	1.4	—	—	0.6	0.9	0.1	0.2	0.1	0.2
Összesen — Total	189	625	100.0	100.0	109	214	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Maximum a különbségben a protestáns férfiaknál (300%-on felül), minimum a görög keleti nőknél van (68%-kal). A görög keleti nagykorú férfiak millió lakosra eső aránya (445), távolról sem éri el a református nagykorú férfiakét (955), de a kiskorúakkal szemben az 1923/25. évi adatok szerint amazokénál kissé nagyobb arányú különbséget mutat (316%-ost 301%-kal szemben).

Az egyes felekezeteket városi és vidéki lakosokra bontva szembevetendő, hogy a protestáns (különösen református és unitárius) városi lakosság mutatja rendszerint a legmagasabb, a görög katolikus vidéki népesség pedig a legalacsonyabb öngyilkossági arányokat (l. a 21. sz. táblázatot). A görög katolikus városi lakosság csekély számánál fogva igen eltérő adatokat ad, innen van, hogy 1923—25. átlagában a legnagyobb adattal szerepel. Budapesten az országos adathoz hasonlóan szintén rendszerint a protestánsok (a reformátusok) tűnnek ki a legmagasabb aránnyal. Minimum itt az izraeliták és róm. katolikusok aránya. A görög katolikusoké azonban nem oly alacsony, mint az országos eredményben, bár igen nagy szélsőségek között váltakozik. Kár, hogy Melly¹⁾ a fővárosi öngyilkosok vallására vonatkozólag csak évenként közli az adatokat és nem számít átlagokat, mert az egyes évi eredmények egymástól, külö-

21. Az öngyilkosok város és vidék között való megoszlása vallásukkal kombinálva 1923—25. évek átlagában.

Répartition des suicidés en Hongrie entre les comitats et les villes municipales, suivant le culte, moyennes de 1923—1925.

Az öngyilkos vallása Culte des suicidés	A vármegyei Comitats :		A tj. városi Villes municip. :	
	öngyilkosok — suicidés			
	abszolút száma nombre abs.	millió lakosra eső aránya proportion pour 1 million d'hab.	abszolút száma nombre abs.	millió lakosra eső aránya proportion pour 1 million d'hab.
Róm. kath. — Cath. r.	828	192	434	455
Gör. kath. — Cath. gr.	22	136	12	658
Református — Calvin.	581	396	158	606
Ágost. hitv. evang. Luthér.	137	312	42	571
Gör. keleti — Gr.-orient	11	239	2	296
Unitárius — Unitaire	2	470	1	354
Izraelita — Isr. . . .	37	175	92	335
Egyéb — Autres . .	15	—	11	—
Összesen — Total	1.633	245	752	472

nösen kisebb városi anyagon az átlag egyik oldaláról annak másik oldalára is áthaladó eltéréseket mutatnak. Az egyes évi eredményekből így nem lehet a fővárosi anyagon kellőképpen megítélni a vallások nagvságrendjét. Így az éves eredményekben Melly-nél csak elmosva jelentkezik szabály, t. i., hogy a protestánsok a fővárosban is túlnyomóan az átlagnál magasabb, a katolikusok, különösen a görög felekezetek, de az izraeliták is, annál alacsonyabb öngyilkos-

¹⁾ Melly József: Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagy városokban. Budapest 1928. 42. l.

sági gyakoriságot mutatnak. *Melly*-nél pl. előfordulnak évek, ahol a fővárosi görög katolikusok aránya (pl. 1923-ban millió lakosra 992) az azon évi átlagot (446) lényegesen felülmúlja, máshol e vallás (1917-ben csak 106) s minimum az az évi adatok sorában is; s vannak nála évek (pl. 1925), ahol evangélikusok aránya (344) az az évi átlagnál (569) lényegesen kisebb. Több éves átlagoknál az egyes évek eltérései kiegyenlítődnek, s „a nagy számok törvényének” jobb érvényesülése várható.

*Az öngyilkossági arány fajok, nemzetek és nemzetiségek szerint való alakulását illetőleg rég ismeretes, hogy a német fajnál s magyarnál van a maximum.*¹⁾ A legkedvezőbb a latin népek aránya, utánuk jönnek a szlávok. Középhegyen a kelta-románok, franciák, stb. állanak. Fél századdal ezelőtt *Morselli* szerint a németeknél egymillió lakosra 150—165 öngyilkos esett. A latinoknál a minimum 27—30, a szlávok aránya utánuk 30—40 volt. A középhegyen álló franciák aránya 116—120 volt akkor, millió lakosra. Ma az arányok minden fajnál, minden nemzetnél nagyobbak, de egymáshoz való nagyságviszonyuk megegyezik a fél századdal ezelőtt megállapítottal. Burkoltan kitűnik ez az országok nemzetközi összehasonlításából is (I. I. közl., 2. tábla), különösen, ha ismeretes előttünk az egyes országok népességének nemzetiség szerint való megoszlása, erre mutatnak azonban hazai anyanyelv szerint részletezett adataink is.

Hazai nemzetiségeink közül régóta a magyaroké a szomorú elsőség. Talán magas műveltségük, avagy nagy arányban városlakó voltuk magyarázza ezt, de mindez nem elég. Ott van a zsidók példája, városlakók, magas műveltségűek és mégis kevés köztük az öngyilkos. *Közvetlen a magyarok után sorakozik a német. Minimum a ruthén s a horvát.* A nemzetiségek öngyilkossági arányaira vonatkozólag legújabbban csak az 1925. év anyagát lehetett feldolgozni (I. a 22. és 23. sz. táblát), mert az öngyilkosok nemzetiség szerint való megoszlására vonatkozó régebbi fővárosi eredmények nem állnak rendelkezésünkre. Az ország mai egységes magyarsága mellett egyébként nálunk a nemzetiségek szerint való feldolgozás sokat veszített régi jelentőségéből (I. a 23. sz.

22. Az öngyilkosok nemzetiségük szerint 1925-ben nemükkel is kombinálva és millió 6 éven felüli lakosra számítva.

Les suicides en Hongrie, par nationalité, 1925. Nombres, par sexe, pour 1 million d'habitants de plus de 6 ans.

Az öngyilkos nemzetisége vagy anyanyelve — Nationalité ou langue maternelle des suicidés	Esett millió 6 éven felüli lakosra öngyilkos — Sur 1 million d'hab. de plus de 6 ans					
	a férfiak suicidés		a nők suicidés		az egész népességben dans la popul. totale	
	k ö z ö t t					
	1901—1908	1925	1901—1908	1925	1901—1908	1925
Magyar — Hongroise	473	504	169	194	321	341
Német — Allemande	375	309	92	49	228	169
Tót — Slovaque ..	204	244	46	28	121	127
Oláh — Roumaine	154	174	47	90	101	133
Ruthén — Ruthène	73	—	18	—	45	—
Horvát — Croate ..	131	119	38	—	84	57
Szerb — Serbe ...	181	450	64	251	124	356
Egyéb — Autres ..	265	518	66	142	170	339
Össz. — Total	334	484	108	179	220	326

táblát). Különösen a ruthénekre s a horvátokra vonatkozik ez, azokra, akik a mai Magyarországon igen kevés egyénnel szerepelnek s a rájuk vonatkozó népmozgalmi viszonyszámok ezért nagyon változók s csekély jelentőséggel bírnak.

A legújabb adatokat a régi Magyarországra vonatkozó 1901—08. évi *Kovács* Alajos-féle eredményekkel kívánva egybevetni, a 6 éven felül lévő népességhez viszonyító (22. sz. táblán lévő) új eredményeket kell szemügyre vennünk, mivel a különböző nemzetiségek eltérő termékenységének zavaró befolyásától, állandóan különböző magas születési arányszámuktól, *Kovács* ezen adatokat is mentesíteni akarta, mint az egyes vallásfelekezetek öngyilkossági adatait. Az ő régi adatai is csak a 6 éven felül lévő népességhez viszonyítanak. Az öngyilkosságra nem képes és az egyes nemzetiségeknél különböző arányú gyermekreteg leszámításával nyert korrigált adatok szerint (I. a 22. táblát) a magyarság 1925. évi, millió 6 éven felüli magyarrá 341 öngyilkost jelentő adata maximum, ha a mindössze 6 öngyilkost jelentő és nyilván esetlegesen kissé magasabb (356) szerb aránytól eltekintünk. A szerbek aránya egyébként is a magyarnál sokkal alacsonyabb szokott lenni. A magyarokra vonatkozó ez az új adat csak 6%-kal magasabb a magyarság 1901—08. évi 321-es arányánál. Tekintve, hogy az országos arány 48 százalékos növekedést mutat (1901—08. és 1925. között) nyilvánvaló,

¹⁾ Az emberfajok közül *Bernát* szerint a sárgák a fehéreknél magasabb, a feketék alacsonyabb öngyilkossági aránnyal bírnak. (L. *Bernát* István: „Elválok és öngyilkosok”. Budapest 1927. 23. I. Magyar Statisztikai Társaság kiadványai 2. szám.)

23. Néességünk és öngyilkosaink megoszlása nemzetiség szerint a régi s a mai Magyarországon.
Répartition par nationalité de la population et des suicides, Hongrie ancienne et Hongrie actuelle.

Nemzetiség vagy anyanyelv <i>Nationalité ou langue maternelle</i>	Nationalités				Az öngyilkosok — <i>Suicides</i>			
	de la Hongrie ancienne		de la Hongrie actuelle		millió — <i>pour</i>			
	A régi		A mai		megosz- lása répartit- tion %	férfi — <i>mil- lion d'hom.</i>	nő — <i>mil- lion de femm.</i>	összes — <i>la popul. totale</i>
	Magyarország nemzetiségei							
	1910		1920		1 9 2 5 - b e n			
absz. szám <i>nombre abs.</i>	o/o	absz. szám <i>nombre abs.</i>	o/o					
Magyar — <i>Hongroise</i> ..	9,944.627	54.5	7,147.053	89.6	94.4	451	175	309
Német — <i>Allemande</i> ..	1,903.357	10.4	551.211	6.9	3.7	280	46	155
Tót — <i>Slovaque</i> ..	1,946.357	10.7	141.882	1.8	0.7	219	25	115
Oláh — <i>Roumaine</i> ..	2,948.186	16.1	23.760	0.3	0.1	159	82	121
Ruthén — <i>Ruthène</i> ..	464.270	2.5	1.500	0.0	—	—	—	—
Horvát — <i>Croate</i> ..	194.808	1.1	36.858	0.5	0.1	107	—	52
Szerb — <i>Serbe</i> ..	461.516	2.5	17.131	0.2	0.2	425	236	336
Egyéb — <i>Autres</i> ..	401.412	2.2	60.748	0.7	0.8	484	132	316
Össz. — Total ..	18,264 533	100.0	7,980.143	100.0	100.0	433	162	294

hogy a magyarság helyzete ma az öngyilkosság szempontjából a többi nemzetiségekhez képest mégis kissé kedvezőbb, mint volt a világháború előtt. Így némiképp enyhült ez a nemzeti szempontból rendkívül aggasztó tünet, mely szomorú világot vet a magyarságnak az életet kevésbé megbecsülő voltára, gyenge akaraterejére, ami a két legmagyarabb felekezetenél, a reformátusnál s az unitáriusnál érte el tetőfokát. Az átlagos rosszabbodásnál erőteljesebben a nemzetiségeknél is éppen úgy, mint a vallásfelekezeteknél, éppen azok aránya romlott, amelyek egyébként alacsony öngyilkossági arányokkal szerepelnek, de amelyek alacsony műveltsége újabban sokat javult, a horvátoké, oláhoké, szerbeké stb. A németek 1925. évi 6 éven felüli népességhez viszonyított öngyilkossági aránya hazánkban kisebb az 1901/08. évi német átlagnál. Látható tehát, hogy Trianon után az adatok majd minden fajnál, illetve nemzetiségnél — bár eltérő mérvben —, de rendszerint nagyobbak, mint a XX. század elejéről származó régi hazai feldolgozásban, de egymáshoz való nagyságviszonyuk nem változott, sőt megegyezik még a félszázaddal ezelőtt megállapított legrégebb európai adatokkal is.

Nem szerint vizsgálva a nemzetiségeket (l. 22. és 23. sz. táblázatot), a magyar férfiaké a szomorú elsőség, millió magyar anyanyelvű férfira 451, millió magyar anyanyelvű férfira pedig 504 öngyilkossal. A szerb, a német s az egyéb sorakoznak utána. A német férfiak öngyilkossága állandóan magas szokott lenni, a szerbeké magas 1925. évi aránya azonban

inkább csak csekély számukkal magyarázható esetlegesség következménye. A minimum a ruthén, horvát és tót nőknél van. A két nem között, a nők javára ismeretes különbség a csekélyebb műveltségű (írni-olvasni tudót kisebb arányban jelentő) nemzetiségeknél, pl. tótnál sokkal nagyobb (9-szeres 28 és 244), mint a magas műveltségű magyarnál és a németnél.

Foglalkozás szerint sokkal nagyobb eltérések vannak az öngyilkosságok gyakoriságában, mint vallás vagy nemzetiség szerint. Régi ismeretes, hogy a katonák s a cselédek körében különösen gyakori az öngyilkosság s hogy egyfelől az iparosmunkás-elem, az üzemek tisztviselői, másfelől az értelmiség az, melynek sorait az öngyilkosság az átlagosnál még szintén jobban pusztítja. Nemzetközileg elismert tétel ez és más országok öngyilkosainak foglalkozás szerint való megoszlásában is hasonló szabályszerűség látható (l. *Massaryk, Mayr, Morselli, Földes* stb. vonatkozó munkáit). A mai Magyarországon pedig foglalkozás szerint éppen az iparforgalmi, a közszolgálati s a szabadfoglalkozású népesség képviselője duzzadt meg a régihez képest, vagyis foglalkozás szerint is azon néprétegeké, amelyeknél már korábban is szembetűnő hajlandóság mutatkozott az öngyilkosságra. Részen innen van — mint már fentebb említettük — a mai országos öngyilkossági arány gyarapodása is. Ilyképen igen érdekes a mai s húsz év előtti (1901—08. évi öngyilkossági arányszámokat foglalkozás szerint való részletezésükben egybevetni, hogy vajjon nem változott-e azóta az egyes fog-

lalkozási főcsoportok öngyilkossági gyakorisága? Megvan-e még az egyes foglalkozások öngyilkossági hajlamában az akkor jelentkezett különbség? Ma is ugyanakkora-e? Mi írható ma a népesség foglalkozás szerint való összetételének s mi az egyes foglalkozások öngyilkossági gyakorisága megváltozásának rovására? Aztán tovább, hogy oszlanak meg az egyes foglalkozási ágak öngyilkosai keresők és eltartottak, nemek, korcsoportok, stb. szerint. Az egyes foglalkozási főcsoportok szerint részletezett, a mai Magyarországra vonatkozó adatokat, az 1901—08. évi, a régi Magyarországgal egybevetve a 24. számú tábla mutatja.

Látható, hogy a hozzánk közelebb eső évek (pl. 1926) öngyilkosai az egyes foglalkozási ágak között való megoszlásukban a régi békés időszakhoz (1901—08-hoz) sokkal inkább hasonló megoszlást mutatnak, mint a nagy háború befejezését közvetlen követő évek, pl. 1919, amikor pl. a véderő öngyilkossági aránya még igen alacsony. Az új békés időszakot (például az 1926. évet) hasonlítva össze a régi békéssel, látható, hogy

a foglalkozások nagyságrendje majdnem ugyanaz, csakhogy a legtöbb foglalkozási ágban kissé magasabb az öngyilkosságra való hajlam, mint egykor. Ez megfelel annak, hogy az 1926. évi országos átlag is 304 (millió lakosra), míg az 1901—08. évi csak 185 volt. A foglalkozások között legmagasabb öngyilkossági gyakorisággal szereplő, a véderő 1.043 öngyilkost mutat 1926-ban millió lakosra, míg 1901—08. szerint csak 1.032-öt, a cselédek 860-at az egykori 501-gyel szemben, a napszamosok pedig 817-et. Régóta ismeretes szabályszerűségek látszanak tehát ismét, hogy a katonáké és a cselédeké a szomorú elsőség! Az intelligensebb, városiasabb foglalkozások közül a legújabb, 1926. évi adatokban a közszolgálat és szabad foglalkozások 426-tal szerepelnek. Az átlagon felül van ma is a kereskedelem (398) és az ipar öngyilkosainak (333) aránya is. Öngyilkosság előfordulása mindenkor az állandó életveszélyben élő bányászoknál volt a legkritkább. A hazai statisztika, mely a bányászatot és kohászatot együtt mutatja ki, e foglalkozási főcsoportra 1926-ban 154-et

24. Az öngyilkosok foglalkozás szerint 1919-től 1926-ig az 1901—08. évi régi magyarországi adatokkal egybevetve.

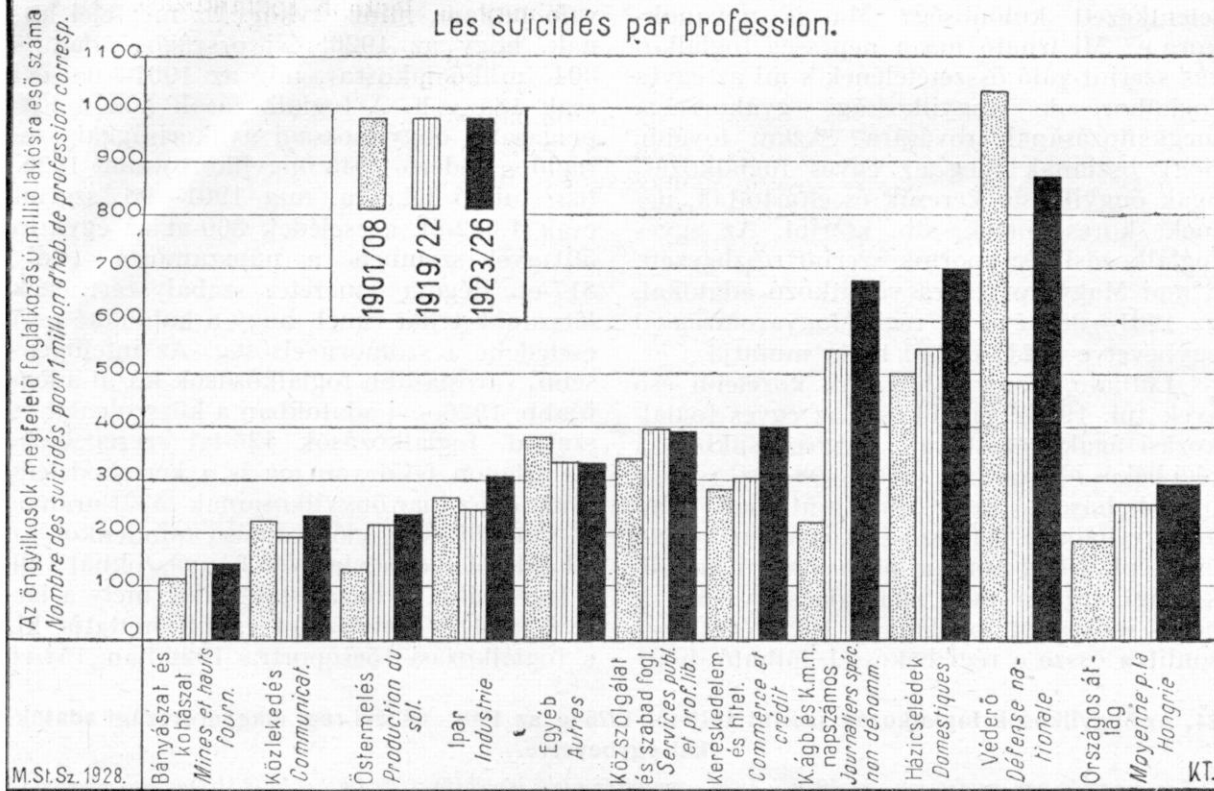
Les suicides par profession, de 1919 à 1926, comparés avec les chiffres de 1901—1908 (Hongrie ancienne).

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Esett millió lakosra öngyilkos <i>Proportion des suicides pour 1 million d'habitants</i>												
	a régi Hongrie ancienne	a mai — Hongrie actuelle											
	az 1901—08. évi átlag sze- rint — moyenne de 1901—1908	Magyarországon az										1919— 22	1923— 26
		1919. ¹⁾	1920. ¹⁾	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.	1926.	évi átlag szerint <i>moyenne des périodes ci-dessus</i>			
é v b e n													
I. Őstermelés — <i>Production du sol</i>	129	211	194	226	230	248	232	224	237	215	235		
II. Bányászat, ipar és forgalom: — <i>Mines, industrie et trafic:</i>													
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et hauts fourneaux</i>	114	178	111	85	170	112	130	165	154	141	141		
b) Ipar — <i>Industrie</i>	268	215	222	262	266	299	177	315	333	241	306		
c) Kereskedelem és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	281	250	286	365	315	329	384	486	398	301	400		
d) Közlekedés — <i>Communication</i>	219	159	211	216	191	229	246	269	182	194	231		
II. Összesen — <i>Total</i>	258	212	223	266	259	285	284	330	314	240	304		
III. Közszolgáltatás és szabad foglalkozások — <i>Services publ. et professions lib.</i>	340	397	430	380	376	359	385	392	426	396	391		
IV. Véderő — <i>Défense nationale</i>	1.032	298	513	383	735	736	800	908	1.043	483	873		
V. Különböző ágbeli és k. m. n. napszamosok <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	218	572	507	531	576	530	576	777	817	546	676		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i>	501	435	574	516	662	706	557	667	860	547	698		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i>	374	404	316	286	327	416	351	281	280	333	332		
Általában — <i>Total</i>	185	239	236	260	271	293	280	294	304	252	293		

¹⁾ 1919, 1920 az akkor magyar közigazgatás alatt állott területre vonatkozó adat, mely az elszakított nyugatmagyarországi résszel nagyobb a trianoni területnél. — *Pour 1911 et 1920, chiffres du territoire hongrois d'alors, lequel, comprenant la partie occidentale annexée depuis à l'Autriche, était supérieur au territoire laissé à la Hongrie par le traité de Trianon.*

AZ ÖNGYILKOSOK FOGLALKOZÁS SZERINT.

Les suicides par profession.

jelent millió lakosra, az 1901—08. évi 114-gyel szemben. Trianon után, 1921-ben, a bányászok között is legkevesebb az öngyilkos, millió bányászra ekkor csak 85 öngyilkos esett. A bányászok állandóan igen alacsony öngyilkossági arányszámát csakis életmódjukkal, foglalkozásukkal, az állandó életveszélyben éléssel s a veszedelmektől, szerencsétlenségtől, haláltól való folytonos félelemmel tudjuk magyarázni, mely az öngyilkosságra való hangulattal éppen ellentétes lelkiállapotot nevel. Az állandó életveszély közé való kerülés a bányászokhoz hasonlóan más magas öngyilkossági hajlammal bíró foglalkozási ágakban is képes leszállítani az öngyilkosság gyakoriságának arányszámát: pl. erre a véderőnél a világháború. Innen magyarázható, hogy közvetlen a háború után, 1919-ben, csak 298 s még 1921-ben is csak 383-as, a véderő millió katonára eső öngyilkossági aránya. Innen lassan emelkedik évről évre öngyilkossági arányuk, párvonalosan a békekötésben engedélyezett zsoldos magyar hadsereg kifejlesztésével s a békés állapot helyreállításával. De csak 1926-ban ér arra a színvonalra (1043), amelyen 1901—08-ban a megelőző

békés időszakban már állott (1.032). A mezői gazdálkodásnak élők, az östermelő osztály körében az öngyilkosságok sohasem fordultak nagyon gyakran elő s a mezőgazdasággal foglalkozók az öngyilkosságok gyakorisága tekintetében a bányászat után rendszerint a második helyen állanak. Legutolsó (1926. évi) arányuk, millió östermelőre 237 öngyilkos, szintén kisebb, mint az ez évi országos átlag (304), de már közel kétszer akkora, mint az östermelő osztály 1901—08. évi régi békés 129-es arányszáma. Szomorú jele ez annak, hogy az egyszerű falusi nép körében is terjed a szabad gondolkodás, a vallástalanság, az élet meg nem becslése, az életuntág.

A foglalkozás szerint való megoszlást vizsgáló népmozgalmi statisztikában mindig igen fontos a korral való kombinatív feldolgozás, mert az egyes foglalkozások között való különbségeket sokszor megmagyarázza az abban dolgozók kor szerint eltérő tagozódása. Az egyik foglalkozási ághoz fiatalok, a másikhoz öregek tartoznak s így egyébként egyenlő körülmények között nem is foglalkozásukból folyó eltérő életviszonyaik miatt különbségeket mutathat-

25. Az öngyilkosok foglalkozása korukkal egybevetve 1920—21. és 1925—26. évek átlagában (keresők és eltartottak együtt).

Les suicidés (des populations active et inactive), par âge et profession, moyennes de 1920—1921 et de 1925—1926.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	Az öngyilkosok közül — Suicidés																	
	14 éven aluli — moins de 14 ans	15—19			20—39		40—59		60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen korú âge inconn.	összesen total	14 éven aluli — moins de 14 ans	15—19			60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen korú âge inconn.	összesen total
		éves — ans			éves — ans			éves — ans										
	1920—21											1925—26						
évek átlagában — moyennes des années ci-dessus																		
a) abszolút számban — nombres absolus																		
I. Östermelés. — <i>Proact. du sol</i> ...	21	73.5	246	226	382	1	949.5	21	87.5	278.5	260.5	427	0.5	1.075				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	1	7	2	1.5	—	11.5	0.5	0.5	7	4.5	5	—	17.5				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	3.5	46	157.5	96	78.5	—	381.5	8	60	210	157.5	90	—	525.5				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	2	18	60	36.5	12	—	128.5	1.5	8.5	83	64	28.5	—	185.5				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	1.5	5.5	30.5	25.5	13	—	76	1	5	29.5	32.5	14.5	—	82.5				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	7	70.5	255	160	105	—	597.5	11	74	329.5	258.5	138	—	811				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	2.5	7	84.5	37	22.5	—	153.5	1	11	88.5	41.5	17.5	—	159.5				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1	3.5	43	7	2	0.5	57	0.5	16	104.5	5	1.5	—	127.5				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	2.5	14.5	14	20.5	—	51.5	0.5	4	33.5	22	21.5	—	81.5				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1.5	28	56	9	3	—	97.5	1.5	48	79.5	4.5	6.5	0.5	140.5				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	2.5	14.5	37.5	19.5	32.5	3.5	110	1	5	40.5	27	31	1	105.5				
Összesen — Total ...	35.5	199.5	736.5	472.5	567.5	5	2016.5	36.5	245.5	954.5	619	643	2	2500.5				
b) az egyes foglalkozási főcsoportok összes öngyilkosainak százalékában — en % de tous les suicidés des différents groupes de professions																		
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	2.2	7.8	25.9	23.8	40.2	0.1	100.0	2.0	8.1	25.9	24.2	39.7	0.1	100.0				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	8.7	60.9	17.4	13.0	—	100.0	2.8	2.9	40.0	25.7	28.6	—	100.0				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0.9	12.0	41.3	25.2	20.6	—	100.0	1.5	11.4	40.0	30.0	17.1	—	100.0				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	1.6	14.0	46.7	28.4	9.3	—	100.0	0.8	4.6	44.7	34.5	15.4	—	100.0				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	2.6	7.2	40.1	33.6	17.1	—	100.0	1.2	6.1	35.7	39.4	17.6	—	100.0				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	1.2	11.8	42.7	26.8	17.5	—	100.0	1.4	9.1	40.6	31.9	17.0	—	100.0				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	1.6	4.6	55.0	24.1	14.7	—	100.0	0.6	6.9	55.5	26.0	11.0	—	100.0				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1.8	6.1	75.4	12.3	3.5	0.9	100.0	0.4	12.5	82.0	3.9	1.2	—	100.0				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	4.8	28.2	27.2	39.8	—	100.0	0.6	4.9	41.1	27.0	26.4	—	100.0				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1.6	28.7	57.4	9.2	3.1	—	100.0	1.1	34.2	56.6	3.2	4.6	0.3	100.0				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	2.3	13.2	34.1	17.7	29.5	3.2	100.0	1.0	4.7	38.4	25.6	29.4	0.9	100.0				
Összesen — Total ...	1.8	9.9	36.5	23.4	28.1	0.3	100.0	1.5	9.8	38.2	24.7	25.7	0.1	100.0				
c) millió megfelelő korú és foglalkozású lakosra számítva — calculé pour 1 million d'habitants de même âge et profession																		
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	14	153	209	260	843	—	213	14	174	226	286	899	—	230				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	108	196	137	456	—	110	12	51	187	294	1.450	—	160				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	8	259	294	337	864	—	246	17	322	373	527	944	—	324				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	20	437	415	440	405	—	321	14	197	547	736	917	—	442				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	12	231	252	390	995	—	217	8	200	232	474	1.058	—	225				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	10	280	304	357	767	—	249	14	280	375	550	962	—	322				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	27	250	567	462	968	—	412	10	374	566	495	718	—	409				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	59	988	453	875	2.094	—	458	28	4.220	1.049	596	1.498	—	976				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	273	555	722	1.891	—	528	15	416	1.223	1.081	1.892	—	797				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	54	610	720	522	467	—	556	51	997	975	249	966	—	764				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	31	567	450	233	384	—	307	12	186	463	307	340	—	281				
Összesen — Total ...	15	236	301	310	793	—	253	14	277	372	387	857	—	298				

26. A népesség foglalkozása a korral egybevetve az 1920. évi népszámlálás szerint százalékokban.

Profession de la population par âge, suivant le recensement de 1920, %.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	15 éven aluli Moins de 15 ans	15—19 20—39 40—59			60 éves s azonfelül 60 ans et au-dessus	Ismeretlen korú Hab. d'âge inconn.	Összesen Total
		é v e s — a n s					
a) az összes népesség — Sur la population totale							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	33 0	10 8	26 5	19 5	10 2	0 0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	39 5	8 9	34 3	14 0	3 1	0 2	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	29 6	11 5	34 6	18 4	5 9	0 0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	25 4	10 3	36 1	20 7	7 4	0 1	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	36 1	6 8	34 7	18 7	3 7	0 0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	30 3	10 5	34 9	18 6	5 7	0 0	100
III. Közszol. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	24 6	7 5	40 0	21 5	6 3	0 1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	13 6	2 9	76 2	6 4	0 8	0 1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	32 7	9 4	26 8	19 9	11 1	0 1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	15 9	26 2	44 3	9 8	3 7	0 1	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	22 3	7 1	23 3	23 4	23 6	0 3	100
Összesen — Total	30 6	10 6	30 7	19 1	9 0	0 0	100
b) csak a keresők — Seulement population active							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	7 5	19 0	36 0	24 8	12 7	0 0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	3 2	15 0	55 0	23 7	2 7	0 4	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	4 1	17 1	47 5	25 0	6 3	0 0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	1 8	11 6	49 5	28 7	8 4	0 0	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	0 5	5 9	55 1	34 7	3 8	0 0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	3 2	14 8	49 0	26 7	6 3	0 0	100
III. Közszol. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	0 2	4 7	56 6	31 5	6 9	0 1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	—	1 2	92 0	6 6	0 1	0 1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	4 2	13 7	38 5	28 5	15 0	0 1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	9 7	28 8	47 8	10 0	3 6	0 1	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	0 6	2 9	22 5	34 4	39 5	0 1	100
Összesen — Total	5 6	16 6	41 8	25 0	11 0	0 0	100
c) csak a férfi keresők — Seulement population mascul. active							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	6 6	15 8	35 0	28 5	14 1	0 0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	3 1	14 3	55 3	24 2	2 7	0 4	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	4 1	18 3	46 6	26 4	6 6	0 0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	2 0	10 5	48 9	30 4	8 2	0 0	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	0 5	5 5	53 4	36 6	4 0	0 0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	3 2	13 9	48 2	28 2	6 4	0 1	100
III. Közszol. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	0 2	2 7	52 9	36 0	8 1	0 1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	0 0	1 2	92 0	6 6	0 1	0 1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	5 4	16 1	35 6	28 2	14 6	0 1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	8 8	15 6	42 7	24 5	8 4	0 0	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	0 9	3 6	19 2	32 8	43 4	0 1	100
Összesen — Total	4 9	13 8	41 5	28 1	11 6	0 1	100

nak. Például a véderő tagjainak erőteljes kora magyarázza csekély összhalandóságukat, hasonlóképpen a cselédek közt is emiatt kevés a haláleset. Érdekes az öngyilkosság statisztikájában is az egyes foglalkozási főcsoportokhoz tartozókat koruk szerint részletezni. Ezt láttatja az 1920/21. és 1925/26. évek átlagában abszolút számban, százalékos megoszlásban s millió lakosra eső

arányszámokban a 25. számú tábla, míg a népesség foglalkozási főcsoportjainak kor szerint való hasonló megoszlását az összehasonlíthatóság kedvéért a 26. számú tábla részletezi.

Legérdekesebb tanulságai a foglalkozás és kor kombinatív feldolgozásának a következők:

1. hogy a mindenkor legnagyobb öngyilkossági aránnyal szereplő két foglalkozási ágánál, a véderőnél és a házi cselédekénél (de az „egyéb“ foglalkozási csoportnál is), nem az öngyilkosok kor szerint való megoszlásában rendszerint legmagasabb arányokkal szereplő legöregebb korcsoport, hanem az összes öngyilkosok kor szerint való öngyilkossági gyakoriságának statisztikai számsorában rendszerint második helyen álló egyik fiatal (20—24 vagy 15—19 éves) korcsoport gyakran nagyobb öngyilkossági arányt mutat a legöregebbeknél. Vagyis, mint a matematikai statisztika mondja: ez a modulus a legöregebbeké lesz oldalmodussá. A házi cselédekénél 1920/21-ben a 15—19 évesek korcsoportja millió u. o. korú és foglalkozású lakosra 610 öngyilkossal, 1925/26-ban ugyanazok 997-tel jelentik a házi cselédek korcsoportjai között a maximumot. A véderőnél 1925—26 szerint a 15—19 évesek 4.220 öngyilkossal szerepelnek millió hasonló korú katonára hasonlóképpen maximumként (abszolút számban csak 16 ily öngyilkos volt!) és csak az 1920/21. évi sorukban maximum a 60 éves s azon felüli korcsoport 2.094-es arányszámmal (ez meg mindössze 2 egyént jelent abszolút számban!). Ez itt a kis abszolút szám miatt csekély jelentőségű. Az előbbi foglalkozási ágánál, a cselédekénél azonban, ez azért is nagyjelentőségű, mert az e foglalkozási ághoz tartozó népesség is éppen túlnyomóan e fiatal korcsoportokból kerül ki. A véderőnél a létszámokban a háború után bekövetkezett nagy átalakulás megbízhatatlanná teszi a népszámlálástól messzebb fekvő újabb évek népességhez viszonyított arányait. A legfiatalabb korcsoportok a háború után, a leszereléskor, vagyis az 1920. évi népszámlálás idején pl. hadseregünkben még alig voltak képviselve, — már sorozva sem lettek a legfiatalabb évfolyamok, — míg újabban, az új zsoldos hadseregben, számos ily fiatal egyént vettek fel. Ez a körülmény nagyítja a véderőnél a fiatalabb korosztályok újabb (pl. 1925—26. évi) öngyilkossági arányait, mert hiszen a véderő népszámlálási adataihoz, illetve a későbbi kiszámított népesség %-os megfelelő részéhez viszonyítunk. A keresőknél látni fogjuk, hogy a fiatalok korcsoportok kimagaslását különösen a véderőnél s a cselédekénél, e foglalkozási ágaknak e korcsoportban való gyermektelensége is elősegíti, ilyenképpen itt nincsenek eltartottak

— kik alacsony öngyilkossági aránnyal bírnak — s ez is emeli az arányt,

2. hogy a legmagasabb korcsoport különösen magas öngyilkossági hajlammal bír a nehéz szociális viszonyok között élő, alacsony társadalmi néprétegekből kikerülő, napszámosoknál. Az 1925—26. évi eredményeknél a 60 éven felüli korcsoportban a napszámosok (1.892 öngyilkossal millió 60 éven felüli napszámosra) az összes többi foglalkozási csoportok e korcsoportjának öngyilkossági hajlamát felülmúló maximumot jelentenek; 1920—21-ben pedig a véderő e korcsoportja után a 2. helyen állanak. Ez azért is fontos, mert a napszámosoknál a legöregebb korcsoport a népességben erősebb mint más foglalkozási ágaknál (l. a 26. sz. táblázatot) (15%-uk tartozik ide, más foglalkozási ágaknál mindig kevesebb lélek esik e korcsoportra);

3. hogy az őstermelésnél, a bányászatban, de a közlekedésnél is a kor szerint való feldolgozásban (l. 26. tábla) nem is jelentkezik fiatalkori egyik korosztályban sem az öngyilkosságok arányának a környező korosztályok színvonalát felülmúló gyarapodása, vagyis a matematikai statisztika ún. oldalmodusa s a kor szerint haladó sor itt állandó fejlődést mutat az öregkori maximumig;

4. hogy a közszolgálat és szabad foglalkozásoknál, vagyis az értelmiségnél, végül az öregkori modulus a fiatalkori oldalmodust mindig lényegesen felülmúlja.

Az 1920—21. és 1925—26. évi két kombinatív táblát (25. sz. tábla) hasonlítva össze, az időbeli fejlődés elbírálása végett, látható, hogy csak a legfiatalabb korcsoport mutat a foglalkozási ágak egy részében némi kismérvű javulást; az összes többi korcsoportoknál, de különösen az öregebb korcsoportok körében, túlnyomó a rosszabbodás.

Igen fontos a foglalkozás statisztikájában a keresők és eltartottak különválasztása. A foglalkozások az ő különleges hatásukat, a foglalkozással járó életmód az ő befolyását csak, vagy legalább is elsősorban a keresőre, az illető foglalkozási ágban tényleg foglalatostkodó egyénre érezteti s csak távolabbi összefüggésben áll a kereső családtagjaival, az eltartottakkal. E mellett az eltartottak korviszonyai is igen különbözők s végül az egyes foglalkozási ágakban nemek szerint is lényeges eltérést mutatnak, már pedig a kor és a nem éppen az öngyilkosság gyakoriságában igen lényeges szereppel bír. Tudjuk például, hogy az el-

27. Az öngyilkosok foglalkozás szerint, nemek, továbbá keresők és eltartottak megkülönböztetésével, 1925—26. évek átlagában az 1901—08. évi régi magyarországi átlagokkal egybevetve.

Les suicides en 1925—1926, par profession et sexe et en distinguant les suicidés de la population active de ceux de la population inactive, chiffres rapportés aux résultats de 1901—1908 (Hongrie ancienne).

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Egy millió — <i>Proportion des suicides pour 1 million d'habitants</i>									
	kereső — <i>de la populat. active</i>		eltartott — <i>de la populat. inactive</i>		kereső — <i>de la populat. active</i>		eltartott — <i>de la populat. inactive</i>		egyénre általában <i>en général</i>	
	férfira — <i>masculine</i>		nőre — <i>féminine</i>		férfira — <i>masculine</i>		nőre — <i>féminine</i>		egyénre általában <i>en général</i>	
	e s e t t ö n g y i l k o s									
	1901—08	1925—26	1901—08	1925—26	1901—08	1925—26	1901—08	1925—26	1901—08	1925—26
	évek átlagában — <i>moyennes des années ci-dessus</i>									
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i>	298	487	23	54	70	84	52	127	129	230
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :										
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i>	261	415	8	—	239	—	49	59	114	160
b) Ipar — <i>Industrie</i>	599	656	32	34	231	262	77	148	268	324
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	669	1,003	58	86	164	238	93	174	281	442
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i>	532	499	50	14	365	159	97	148	219	225
II. Összesen — <i>Total</i>	588	682	37	37	223	248	81	148	258	322
III. Közszolgálat és szabad foglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	790	896	149	113	315	380	108	154	340	409
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	1,161	1,326	97	154	—	—	153	123	1,032	976
V. Különb. ágbeli és k. m. n. napszámosok — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i>	536	1,790	13	61	268	958	42	270	218	797
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i>	734	778	26	—	534	856	14	111	501	764
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i>	1,122	534	25	180	291	360	142	172	374	281
Általában — <i>En général</i> :	415	609	37	60	165	264	62	139	185	298

tartott nők nagyobb része felnőtt (feleség, anya, nővér), míg az eltartott fineműeknél több a gyermek. Éppen ezért nyilvánvaló, hogy az eltartottaknál az öngyilkosság gyakoribb vagy ritkább volta foglalkozásukkal sokkal kevésbé hozható összefüggésbe, mint a keresőknél. Igen célszerű tehát éppen az öngyilkosoknál a keresők és eltartottak különválasztása. Ezt s egyúttal a nemeket is különválasztva, a hazai adatok legutolsó, 1925/26. évi átlagában, foglalkozási főcsoportok szerint tagozva és a megfelelő népességhez viszonyítva, a 27. számú tábla adatai láttatják.

Látható, hogy a keresők öngyilkossági hajlama mindenkor magasabb, mint az eltartottaké s hogy a házi cselédek kivéve, a kereső férfiaké mindig magasabb, mint az ugyanazon foglalkozásbeli kereső nőké. Ám az eltartottak körében a nemek aránya megfordul s az eltartott nők a foglalkozások túlnyomó részénél magasabb öngyilkossági hajlamot mutatnak, mint az eltartott férfiak. Ez összefüggésben áll azzal, hogy — mint fentebb már említettük — az eltartott

nők jórésze ugyanis felnőtt (feleség, anya, nővér), kik koruknál fogva nagyobb öngyilkossági gyakoriságot képviselnek, mint az eltartott fineműek, kiknek túlnyomó többsége gyermek, s akik körében öngyilkos csak igen szórványosan akad. Az 1925/26. évi adatok szerint az eltartott nők közül a napszámos nő családtagok körében a leggyakoribb az öngyilkosság, valószínűleg e néposztály rendkívül szomorú szociális helyzete, nyomora miatt. Milliós napszámos női családtagra 270 öngyilkos női családtag esik, míg általában eltartott nőre csak 139. A legkedvezőbb az eltartott nők körében is a bányászok helyzete, a bányászok nő családtagjaira csak 59-es arányszám számítható. Az eltartott fineműeknél az egyéb és ismeretlen foglalkozásúaktól eltekintve, a véderő vezet, mint a kereső férfiaknál. 1925/26. átlaga szerint millió eltartott férfira általában 60 öngyilkos esik, a véderőnél: 154. Mintha átvennének valamit apjuk hajlamából, avagy magasabb korú férfirokonok cselekednének itt a családfenntartók végzetes cselekedeteinek szellemében?

A bányászat s a házi cselédek finemű eltartottjai körében olyik évben (így 1925/26-ban is) nem is fordult elő öngyilkosság, a közlekedésnél is csak 14 esett millió eltartott közlekedésbeli finemű eltartottra.

Az eltartottak ezen újabb öngyilkossági adatait az 1901—08. évi eredményekkel vetve egybe, azt látjuk, hogy 1925/26-ig a vonatkozó eredmények mindkét nemnél közel kétszeresére nőttek, de egymáshoz való nagyságviszonyuk, a foglalkozások nagyságrendje keveset változott. Az eltartott nők öngyilkossági aránya ugyanis 62-ről 139-re, az eltartott férfiaké pedig 37-ről 60-ra emelkedett.

Leválasztva öngyilkosaink foglalkozás szerint képzett csoportjaiból ilyképen a foglalkozások befolyását kevésbé mutató eltartottakat, a következőkben csak a keresők adatait vizsgáljuk. Azt látjuk, hogy a keresők a foglalkozás szerint mutatkozó különbségeket élesebben domborítják ki, nagyítják az összes öngyilkosoknál (keresők és eltartottak együtt) mutatkozó eltéréseket. Alább látni fogjuk, hogy még inkább jellemző ez a férfikeresőkre, kiknek öngyilkossági száma az összes keresők 84, az összes öngyilkosok 65—67% -a, vagyis az

28. Az öngyilkosok aránya az értelmiségnél a régi Magyarországra vonatkozó 1901—08. évi átlaggal egybevetve.

Proportion des suicides dans la classe instruite, comparée avec la moyenne de 1901—1908 (Hongrie ancienne).

Értelmiségi alcsoport <i>Sous-groupes de personnes instruites</i>	Egy millió lélekre esett öngyilkos (kereső) <i>Proportion pour 1 million d'hab. des suicides (seulement de la populat. active)</i>			
	a régi <i>Hongrie ancienne</i>		a mai <i>Hongrie actuelle</i>	
	Magyarországon az			
	1901—08	1920—21	1923—24	1925—26
Gazdasági tisztviselők <i>Employés agric.</i>	849	1.013	1.089	1.431
Erdészeti tisztviselők <i>Employés forest.</i>	696	2.760	2.355	1.787
Bányászati tisztviselők <i>Employés miniers</i>	831	—	—	312
Ipari tisztviselők <i>Employés d'industr.</i>	504	285	460	424
Kereskedelmi tisztviselők <i>Employés de commerce</i>	908	969	1.022	1.012
Közlekedési tisztviselők <i>Employés de commun. cat.</i>	952	541	209	545
Katonatisztek — <i>Officiers</i>	1.892	1.757	1.049	954

egész öngyilkossági tömegjelenségnek mindenkor gerince. A keresők körében a napszamosok öngyilkossági aránya gyakran magasabb a véderőnél, nemcsak a békekötést közvetlen követő néhány évben, amikor is a véderő tudvalevőleg szokatlanul gyér öngyilkossági adatokkal szolgált, hanem 1925/26 szerint is. Így a legutolsó két év átlaga szerint (l. 29. táblázat) a napszamos keresők 1.361, a katonák pedig csak 1.326 öngyilkost jelentenek millió kereső napszamosra, illetve katonára. Utánuk sorakoznak a házi cselédek 850-nel. Az összes keresők országos átlagát, mely 1925/26-ra 505, természetesen a keresk. és hitel (799) és a közszolgálat és szabadfoglalkozások mulják még felül. Minimum az őstermelés és a bányászat (367 és 398).

Az értelmiségi hivatásokban az öngyilkosság aránya négyszeresen is meghaladja az átlagot. Franciaországban is észlelték ezt. 1897-ből Földes is említi. 1901/08-ból pedig Kovács Alajos. A legújabb 1925/26 átlagára vonatkozó adatok a régebbi átlagokkal egybevetve a 28. számú tábla szerint alakulnak.¹⁾

„Feltűnő sok az öngyilkosság a katonatiszteknel” — állapította meg Kovács²⁾ is még 1910-ben — bár hozzáteszi — érdekes, hogy az altisztek arányszáma még ennél is magasabb: 1935. Ez most is előfordul, de nem állandóan, minden évben, csak némely évben, pl. az 1925—26 átlagában, amikor az altisztek 1.182 öngyilkost jelentenek a tisztek 954-ével szemben. Ám 1920—21 szerint az altisztek aránya csak 889 a tisztek 1.757-ével szemben. Örvendetes, hogy a katonatisztek öngyilkossági aránya adataink szerint legutóbb (l. 28. tábla) évről-évre állandóan csökken, úgy látszik, hogy ők az új magyar zsoldos hadsereg kifejlesztésével fokozatosan mégis csak mind kedvezőbb anyagi viszonyok közé kerülnek s a megfontoltabb, komolyabb elemek körükben erősödnek. Ez annál figyelemre méltóbb, mert az egész véderőre vonatkozó adat ugyanekkor (1919-től 1926-ig) — mint láttuk — fokozatosan romlik, egészen addig,

¹⁾ A kiszámított népességhez, az 1920. és 21. év-középi népesség átlagához s nem a népszámlálási adathoz van viszonyítva. A többi években hasonlóan a megfelelő népszámlálási arányban kiszámított népességhez történt a viszonyítás. Ilyképen az egyes foglalkozási ágakhoz tartozók arányában 1920. óta létrejött változásokat sehol sem lehetett tekintetbe venni.

²⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat. 32. kötet 35. l.

amig eléri a véderő öngyilkossági arányának a régi Magyarország békés éveiben megszokott színvonalát.

Az egyes foglalkozások között lévő különbségeket az illető foglalkozásbelieknek korbéli eltéréseivel a keresőknél még inkább lehet kapcsolatba hozni, mint az összes öngyilkosoknál (I. a 29. táblát). Az eltartottak a családfenntartók foglalkozására jellegzetes korbéli különbségeket ugyanis mindenkor elmo ssák.

Az öngyilkost leggyakrabban felmutató, legmagasabb korcsoport (a 60 éven felülieké), a keresőknél a foglalkozási ágak közül a különböző napszamosoknál jelenti a legtöbb öngyilkost. Ide az összes kereső napszamosoknak 15% -a tartozik. Ezek szöketik fel az ő 2.414-es arányukkal 1925—26-ban a kereső napszamosokat a véderő kereső tagjainál is magasabb öngyilkossági színvonalra. Kor szerint a legmagasabb korosztályokon kívül a 15—19 s a 20—24 éveseké a keresőknél is kimagasló gyakorisággal bír (szintén modus, illetve oldalmodus). Ez szerepel a legmagasabb korosztályon kívül a véderőnél is, mint az öngyilkossági hajlamot erősítő tényező. Az egyéb foglalkozásúaknál a járadékosok, nyugdíjasok révén a 60 éven felüli korcsoport 39,5% -ot képvisel, rendszerint ez emeli az ő arányukat is, bár náluk e korcsoport most korántsem bír oly magas öngyilkossági hajlammal, mint a napszamosoknál. E csoportba kerülnek nagyrészen a mindig tekintélyes ismeretlen foglalkozású öngyilkosok is s ez szintén emeli öngyilkossági arányukat.

A kormegoszlás terhelő alakulása, vagyis az öregebb korosztályok túlsúlya nélkül magas az értelmiség s a házi cselédek kereső öngyilkosainak aránya. Itt elsősorban tudvalevőleg a foglalkozás s a vele járó életmód, hangulatváltozások, az értelmiségnél pedig a túlfeszített szellemi élet is determinál. A szellemi túleröltetésből származó elmebaj, a téboly is az értelmiségnél a leggyakoribb. Innen van, hogy az ítélőképességnek az a meghamisulása, ami öngyilkosságra vezet, a szellemi foglalkozásúaknál (közszolgálat és szabadfoglalkozásoknál) gyakrabban fordul elő s itt magas öngyilkossági arányokra vezet. Ide tartozik az is, amit fentebb láttunk, hogy a tisztviselői kar, a tágabb értelemben vett értelmiség, ma is majdnem minden foglalkozásban jóval magasabb öngyilkossági gyakorisággal bír, mint a többi alcsoportok, éppen

úgy, mint 1901/08-ban. Érdekes, hogy csak a keresőket tekintve, a házi cselédek s a katonaság fiatalabbkori korcsoportjának egyébként magas öngyilkossági aránya nem emelkedik a legöregebb korcsoport fölé, mint a keresőket és eltartottakat összefoglaló vizsgálatnál (I. 25. sz. tábla), jeléül annak, hogy az egybefoglaló vizsgálatnál azért emelkedik ki e foglalkozási ágak e korcsoportjának öngyilkossági aránya, mert ezek a korcsoportok e foglalkozási ágakban gyermektelenek. Amikor azonban az öregebb korcsoportokban az eltartottak szintén leszámítatnak, azt nem múlják felül. Megváltozik a többi foglalkozási ágakhoz való viszony is.

Az 1901—08. évi adatok szerint az ipari tisztviselők csoportja volt az egyetlen, amelynél a tisztviselői öngyilkossági arányszám alacsonyabb, mint az iparnál általában (599). Az 1925—26. évi legújabb adatok szerint ez a jelenség ismétlődik, de most az ipari tisztviselőkön kívül kissé a bányászati tisztviselőké is alacsonyabb, mint a bányászatnál általában (398). (V. ö. a 28. és 29. sz. táblát.)

A kereső férfiak kor szerint a katonáknál azért mutatnak, különösen a fiataloknál, magas arányokat, mert mint fentebb megjegyeztük, különösen a véderő mai létszáma üt el az 1920. évi népszámlálásbeli létszámtól (I. a 30. sz. táblát). A fiatalabb korosztályoknál legnagyobb a különbség, a leszerelésnél — a népszámlálás idején — ilyen korosztályok (15—19 évesek) alig voltak, ma meg a zsoldos hadseregbe gyakran felveszik őket. A házi cselédeknek a kereső férfiak arányai a többi foglalkozási ágakhoz képest nagyon alacsonyak, mert hiszen a házi cselédek magas öngyilkossági arányát nem a férfi, hanem a nőcselédek, a cselédleányok okozzák. A napszamosok aránya azonban itt is erős s a véderő után következik, mert hiszen ők túlnyomóan férfiak. A multtal szemben legnagyobb arányú rosszabbodást (1920/21. és 1925/26. évi adatok egybevetése) a kereső bányászférfiak s a véderő mutatnak.

Az önállók s a segédszemélyzet egybevetése tudvalevőleg rendszerint az önállók kárára üt ki, úgy az iparban, mint a kereskedelemben. Ezt elsősorban a kor szerint való megoszlás különbsége magyarázza. Az önállók idősebbek, s így öngyilkosságra, magasabb koruknál fogva, hajlamosabbak. Korosztályonként hasonlítva össze az önállókat s a segédszemélyzetet, az önállók

29. A kereső öngyilkosok foglalkozása korukkal egybevetve 1920–21 és 1925–26 évek átlagában.

Les suicidés de la population active, par profession et âge, moyennes de 1920–1921 et de 1925–1926.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	A kereső öngyilkosok közül — Suicidés de la population active															
	14 éven aluli moins de 14 ans	15–19					20–39					40–59				
		éves — ans					60 éves s azon, feletti — 60 ans et au-dessus					ismeretlen korú d'âge inconn.				
		1920—21					1925—26					évek átlagában — moyennes des années ci-dessus				
a) abszolút számban — nombre absolus																
I. Óstermelés — <i>Product. du sol</i> ...	5·5	47	171	187·5	324·5	1	736·5	6	52·5	199·5	209	351	0·5	818·5		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	0·5	4	1·5	1	—	7	0·5	—	5·5	4·5	4	—	14·5		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0·5	36·5	124	81	68·5	—	310·5	4	43·5	170	133	70	—	420·5		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	0·5	14	47·5	32	8	—	102	—	4·5	68·5	54	24	—	151		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	1·5	18·5	20·5	12	—	52·5	—	1·5	19·5	24·5	10·5	—	56		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	1	52·5	194	135	89·5	—	472	4·5	49·5	263·5	216	108·5	—	642		
III. Közzszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	—	6	68	32	15	—	121	—	3·5	75·5	36·5	13·5	—	129		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	0·5	2·5	39	6·5	0·5	0·5	49·5	—	15·5	102	4	1	—	122·5		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	2	12	12	17·5	—	43·5	—	1·5	32	19	19	—	71·5		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1·5	28	56	9	3	—	97·5	1·5	47	79	4·5	6·5	0·5	139		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	1·5	15·5	7·5	17·5	3	45	—	0·5	28·5	22	19	1	66		
Összesen — Total: ...	8·5	189·5	555·5	389·5	467·5	4·5	1.565	12	170	775	511	518·5	2	1.988·5		
b) az egyes foglalkozási főcsoportok összes kereső öngyilkosainak százalékában — en % de tous les suicidés (seulem. population active) des différents groupes de professions																
I. Óstermelés — <i>Product. du sol</i> ...	0·7	6·4	23·2	25·5	44·1	0·1	100·0	0·7	6·4	24·4	25·5	42·9	0·1	100·0		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	7·1	57·2	21·4	14·3	—	100·0	3·5	—	37·9	31·0	27·6	—	100·0		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0·2	11·7	39·9	26·1	22·1	—	100·0	1·0	10·3	40·4	31·6	16·7	—	100·0		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	0·5	13·7	46·6	31·4	7·8	—	100·0	—	3·0	45·4	35·7	15·9	—	100·0		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	2·9	35·2	39·0	22·9	—	100·0	—	2·7	34·8	43·8	18·7	—	100·0		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	0·2	11·1	41·1	28·6	19·0	—	100·0	0·7	7·7	41·0	33·7	16·9	—	100·0		
III. Közzszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	0·0	5·0	56·2	26·4	12·4	—	100·0	—	2·7	58·5	28·3	10·5	—	100·0		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1·0	5·1	78·8	13·1	1·0	1·0	100·0	—	12·6	83·3	3·3	0·8	—	100·0		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	4·6	27·6	27·6	40·2	—	100·0	—	2·1	44·7	26·6	26·6	—	100·0		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1·6	28·7	57·4	9·2	3·1	—	100·0	1·1	33·8	56·8	3·2	4·7	0·4	100·0		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	3·3	34·4	16·7	38·9	6·7	100·0	—	0·8	35·6	33·3	28·8	1·5	100·0		
Összesen — Total: ...	0·5	8·9	35·5	24·9	29·9	0·3	100·0	0·6	8·5	39·0	25·7	26·1	0·1	100·0		
c) millió megfelelő korú és foglalkozási kereső lakosra számítva — calculé pour 1 million d'habitants de même âge et profession																
I. Óstermelés — <i>Product. du sol</i> ...	35	116	223	355	1.206	—	346	36	124	249	378	1.244	—	367		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	96	209	182	1.086	—	202	430	—	275	521	4.142	—	398		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	18	308	378	470	1.567	—	449	136	351	494	736	1.527	—	580		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	156	669	532	618	530	—	566	—	205	732	994	1.516	—	799		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	222	292	513	2.722	—	456	—	212	293	585	2.272	—	464		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	30	347	388	496	1.395	—	462	131	312	503	757	1.613	—	600		
III. Közzszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	—	759	716	606	1.301	—	721	—	422	759	659	1.117	—	734		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	—	2.262	481	1.122	4.854	—	562	—	13.378	1.200	658	9.259	—	1.326		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	291	622	840	2.331	—	868	—	208	1.582	1.268	2.414	—	1.361		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	99	624	752	574	537	—	625	95	999	1.012	274	1.109	—	850		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	367	481	152	309	—	315	—	117	696	426	320	—	440		
Összesen — Total: ...	40	225	354	415	1.128	—	417	54	261	472	520	1.193	—	505		

30. A kereső férfi öngyilkosok foglalkozása korukkal egybevetve 1920—21 és 1925—26 évek átlagában.

Les suicidés (seulement sexe masculin) de la population active, par âge et profession, moyennes de 1920—1921 et de 1925—1926.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	A kereső férfi öngyilkosok közül — Suicidés (seulement sexe masculin) de la populat. act.															
	14 éven aluli moins de 14 ans	éves — ans				60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen koru âge inconn.	összesen total	14 éven aluli moins de 14 ans	éves — ans				60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen koru âge inconn.	összesen total
		15—19	20—39	40—50	50—60					15—19	20—39	40—50	50—60			
	1 9 2 0 — 2 1							1 9 2 5 — 2 6								
évek átlagában — moyennes des années ci-dessus																
a) abszolút számban — nombres absolus																
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	5	43.5	157.5	176	299.5	1	682.5	6	44.5	183.5	194	334.5	0.5	763		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	0.5	3.5	1.5	1	—	6.5	0.5	—	5.5	4.5	4	—	14.5		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0.5	29.5	105	78	68	—	281	3.5	32.5	151	128	69	—	384		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	0.5	6.5	36	29.5	7.5	—	80	—	3	61	52	23	—	139		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	1.5	16	20.5	12	—	50	—	1.5	18	24.5	10	—	54		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	1	38	160.5	129.5	88.5	—	417.5	4	37	235.5	209	106	—	591.5		
III. Közzolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	—	1.5	52.5	31	14.5	—	99.5	—	2	61	31.5	13.5	—	108		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	0.5	2.5	39	6.5	0.5	0.5	49.5	—	15.5	102	4	1	—	122.5		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	1.5	7.5	9	13.5	—	31.5	—	1.5	19.5	10	14.5	—	45.5		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	0.5	1	2	1	—	—	4.5	0.5	1	4	0.5	2.5	—	8.5		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	—	5.5	4	10.5	2.5	22.5	—	0.5	7.5	15	13	1.0	37		
Összesen — <i>Total</i> ...	7	88	424.5	357	427	4	1307.5	10.5	102	613	464	485	1.5	1676		
b) az egyes foglalkozási főcsoportok kereső férfi öngyilkosainak százalékában — en % des suicidés (seulen. sexe masc. et population active) des différents groupes de professions																
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	0.7	6.4	23.1	25.8	43.9	0.1	100.0	0.8	5.8	24.1	25.4	43.8	0.1	100.0		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	7.7	53.8	23.1	15.4	—	100.0	3.5	—	37.9	31.0	27.6	—	100.0		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0.2	10.5	37.4	27.7	24.2	—	100.0	0.9	8.5	39.3	33.3	18.0	—	100.0		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	0.6	8.1	45.0	36.9	9.4	—	100.0	—	2.2	43.9	37.4	16.5	—	100.0		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	3.0	32.0	41.0	24.0	—	100.0	—	2.8	33.3	45.4	18.5	—	100.0		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	0.2	9.1	38.5	31.0	21.2	—	100.0	0.7	6.3	39.8	35.3	17.9	—	100.0		
III. Közzolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	—	1.5	52.8	31.1	14.6	—	100.0	—	1.8	56.5	29.2	12.5	—	100.0		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1.0	5.1	78.8	13.1	1.0	1.0	100.0	—	12.6	83.3	3.3	0.8	—	100.0		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	4.8	23.8	28.6	42.8	—	100.0	—	3.3	42.8	22.0	31.9	—	100.0		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	11.1	22.2	44.5	22.2	—	—	100.0	5.9	11.8	47.0	5.9	29.4	—	100.0		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	—	24.4	17.8	46.7	11.1	100.0	—	1.4	20.3	40.5	35.1	2.7	100.0		
Összesen — <i>Total</i> ...	0.5	6.7	32.5	27.3	32.7	0.3	100.0	0.6	6.1	36.6	27.7	28.9	0.1	100.0		
c) millió megfelelő korú és foglalkozású kereső férfi lakosra számítva — calculé pour 1 million d'habitants (seulement sexe masc.) de même âge et profession																
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	50	184	301	414	1.423	—	457	58	180	334	435	1.516	—	487		
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																
a) Bányászat, és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	105	190	186	1.109	—	195	458	—	285	531	4.229	—	415		
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	5	325	403	530	1.841	—	503	148	341	553	829	1.781	—	656		
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	192	468	557	734	693	—	605	—	206	900	1.234	2.028	—	1.003		
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	—	2.646	291	543	2.934	—	485	—	252	312	619	2.332	—	499		
II. Összesen — <i>Total</i> ...	37	330	403	555	1.678	—	505	142	306	564	855	1.917	—	682		
III. Közzolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	—	487	864	748	1.564	—	865	—	619	957	725	1.388	—	896		
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	0.0	2.262	481	1.122	4.854	—	562	—	13.378	1.200	658	9.259	—	1.326		
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap-számások — <i>Journaliers sp. non dénomm.</i> ...	—	383	868	1.317	3.809	—	1.300	—	366	2.153	1.396	3.902	—	1.790		
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	548	616	450	392	—	—	432	522	588	858	187	2.731	—	778		
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	—	—	434	184	366	—	340	—	198	564	659	432	—	534		
Összesen — <i>Total</i> ...	54	242	390	485	1.397	—	498	78	268	537	601	1.513	—	609		

hátránya megszűnik, sőt a viszony meg is fordul. A kereskedősegédek és önálló kereskedők között kisebb a különbség, mint az iparban a segéd és a mester között.

Vagyonosság szerint az öngyilkosok túlnyomóan vagyontalan, szegény néprétegekből származnak. A fővárosi statisztikának vannak erre vonatkozó újabb adatai.¹⁾ E szerint az öngyilkosok 85—91%-a évről évre a szegény néposztályból kerül ki. Majdnem valamennyi, ha tekintetbe vesszük, hogy 8·5—13·7%-uk vagyoni állapota ismeretlen volt. A középosztály csak igen szórványosan, a gazdagok pedig még sokkal ritkábban áldoznak az öngyilkosság oltárán. Sajnos, hasonló országos statisztikával nem rendelkezünk, de meg a népszámlálásból is hiányzik a néprétegek vagyონosságának hasonló megállapítása, úgyhogy a fővárosi adatokat sem lehet megfelelő élő népességhez viszonyítani s az egyes különböző vagyonú néprétegek öngyilkossági hajlamának, gyakoriságának pontos arányszámaikat megállapítani.

Dürckheim szerint az *alkoholizmus* is növeszti az öngyilkosok arányát. Egyébként hasonló körülmények között élő népességben az alkohollal élők sorában több az öngyilkos, mint az abstinensek között. Az alkohol csökkenti a felelősségérzetet, a cselekvésünket szabályozó morális gátlásokat feloldja s így a helyes ítélőképesség kárára van. A *politikai felfogás* és *viszonyok* is mutatnak bizonyos összefüggést az öngyilkossággal. *Tocqueville* szerint a demokrácia egyenlőségi törekvéseivel előmozdítja az öngyilkosságok szaporodását is. Forradalmak, háborúk csökkentik az öngyilkossági arányt, mint az I. részben lát-

tuk. Az öngyilkosság elkövetésének időpontja, évszakok, hónapok s az öngyilkosság órája szerint is vannak állandóan ismétlődő szabályszerűségek. Nyáron több az öngyilkos, mint télen. A hét napjai közül a hét elején, hétfőn van a legtöbb, szombaton a legkevesebb. A napszakok szerint nappal és éjjel is kevesebb, mint reggel és este. *Masaryk* szerint nappal több, mint éjjel. Sajnos, ezen utóbbi körülményekre nincsenek újabb országos adataink.

Az öngyilkosság elkövetésének módja a rendelkezésre álló eszközök szerint a különböző országokban éppen úgy, mint az egyes korokban, igen eltérő lehet. Egy és ugyanazon országban azonban évről évre keveset változik, sőt még bizonyos nagyobb néprétegekben — pl. nemek vagy város és vidék között való megoszlásban vizsgált lakosságban — is elég állandó. Hazánkban 1923—25-ben az öngyilkosságok a fontosabb elkövetési módok között a 31. számú tábla szerint oszlanak meg.

A leggyakoribb öngyilkossági eljárás — mely azonban más „modernebb“ eljárások mellett mindinkább háttérbe szorul — az *akasztás*, ma is még mindig az esetek felénél ez szerepel. Utána következik két mindinkább gyakoribbá váló eljárás, melyek az általunk vizsgált néhány év folyamán is gyarapodnak szereplési arányukban: a *lövés* és a *mérgezés*. Ketten együtt további 30%-ot tesznek. Így az eddig említett három mód már több mint 80%-ot képvisel. Mellettük háttérbe szorul a *vízbeugrás*, nálunk az eseteknek csak $\frac{1}{20}$ -ad része; a *fuladás* 3·6, a *leugrás* 2·8%-kal szerepelnek. *Elgázoltatás*, *önsebzés*, *elvézés* még jelentéktelenebbek. Az igen fájdalmas *égetés*, *forrzás*, *robbanás* stb. pedig csak elvétve fordul elő.

Az öngyilkosság módjának az egyes ko-

¹⁾ L. Budapest székesfőváros évkönyve XIII. évf. (1921—24.) 157. l.

31. Az öngyilkosok megoszlása az öngyilkosság elkövetésének módja szerint az összes öngyilkossági esetek százalékában.

Répartition des suicidés d'après le mode de perpétration, en % de tous les cas de suicide.

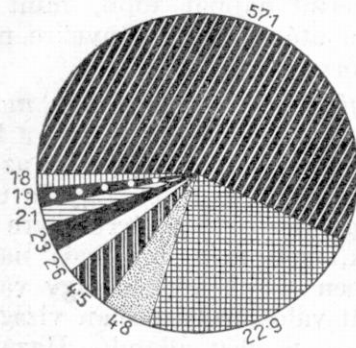
É v, á t l a g A n n é e, moyenne	Az öngyilkosok összes száma Nombre total des suicidés	Az elkövetés módja az összes esetek százalékában — Mode de perpétration en % de tous les cas														Összesen Total
		akasztás pendaison	lövés arme à feu	mérgezés poison	vízbeugrás submersion	fuladás asphyxie	leugrás précipité d'un lieu élevé	elgáz. — ég. rasem. par vo- nat train vill. tram- way	sebzés instrument blessant	elvézés hémorragie compli.	égetés brûlure	robbanás explosion	egyéb és ismeretlen autres et inc.			
1923	2.399	52·0	17·0	11·1	6·2	3·3	4·2	2·0	0·3	1·7	1·3	0·3	0·2	0·4	100·0	
1924	2.313	52·0	16·6	14·6	5·0	4·2	1·9	2·0	0·3	1·5	1·2	0·2	0·2	0·3	100·0	
1925	2.443	48·0	19·0	15·6	6·1	3·2	2·1	2·3	0·0	2·8	0·0	0·4	—	0·5	100·0	
1923—25	2.385	50·6	17·5	13·8	5·8	3·6	2·8	2·1	0·2	2·0	0·8	0·3	0·1	0·4	100·0	

AZ ÖNGYILKOSSÁG MÓDJA.

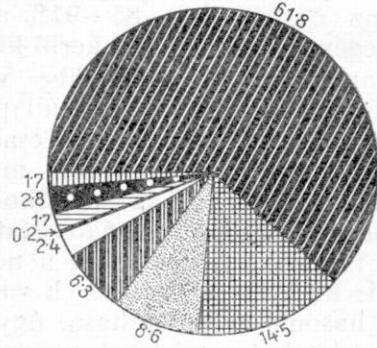
Mode de perpétration des suicides.

Moyenne de 1923/25 átlag.

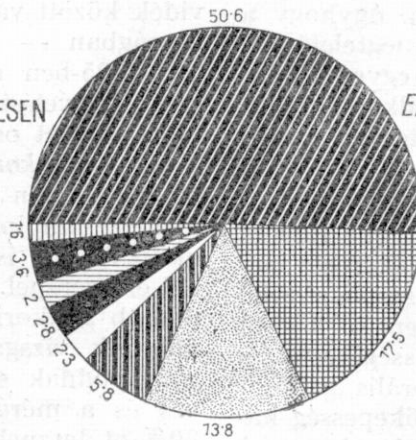
FÉRFIAK-HOMMES.

VÁRMEGYÉK-COMITATS.

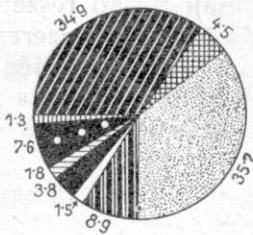

MAGYARORSZÁG ÖSSZESEN

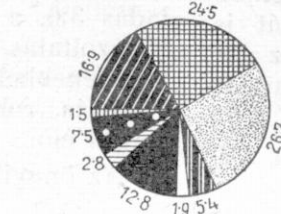

ENSEMBLE DE LA HONGRIE.

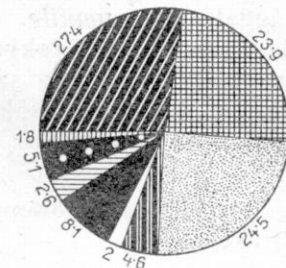
NŐK-FEMMES.

BUDAPEST

TJ. VÁROSOK-VILLES MUNICIPAL.

akasztás
pendaison

vízbeugrás
submersion

önsebzés, szurás
instrum. tranchant ou piquant

lövés
arme à feu

elgázolás
écrasement

fulladás
asphyxie

mérgezés
poison

leugrás
précipitation d'un lieu élevé

egyéb
autres

rok szerint való változásaiban igen érdekes a lövés esetek szaporodása. Poroszországban pl. a hetvenes években a férfiak oldalán is még csak 13·5%-ot képviseltek, a XX. század elején 18%-ot, a világháború után 1920-ban 21%-ot. Ugyanekkor az akasztás aránya Poroszországban 65%-ról 37%-ra esett vissza.¹⁾ Tengerpart, nagy folyók és tavak közelsége észrevehetően emeli a vízbeugrásos öngyilkossági esetek gyakoriságát. A zürichi statisztikában pl. a nők öngyilkossági eseteinek majdnem $\frac{3}{4}$

része mindenkor vízbeugrás, a zürichi-tó közelsége miatt.

Állandó lényeges különbséget mutatnak a nemek. A nők körében hazánkban a lövés és az akasztás mindenkor ritkább, a mérgezés, a vízbeugrás, a leugrás s a fulladás pedig gyakoribb, mint a férfiaknál. Hasonló állandó különbség van város és vidék között. A városokban, a nagyobb műveltségnek megfelelően, a lövés, s a mérgezés gyakoribb, az akasztás pedig ritkább, mint a vidéken. Ezekre vonatkozólag az 1923/25.

32. Az öngyilkosság módja nemek, város és vidék megkülönböztetésével az 1923—25. évek átlagában viszonyszámokban.

Mode de perpétration des suicides en Hongrie, suivant le sexe, les villes et les comitats. Moyennes de 1923—25, nombres proportionnels.

Az elkövetés módja <i>Mode de perpétration</i>	Az öngyilkosok magyarországi összes száma <i>Nombre total des suicidés de Hongrie</i>	Esett az oldalt megnevezett módra <i>Proportion pour les modes de perpétration indiqués à gauche des suicides commis</i>					
		Magyarország összesen <i>en Hongrie au total</i>	vármegyékben <i>dans les comitats</i>	tj. városokban <i>dans les villes municip.</i>	Budapest <i>à Budapest</i>	a férfiak <i>par des hommes</i>	a nők <i>par des femmes</i>
		elkövetett összes öngyilkosságok százalékában <i>en % de tous les suicides</i>					
Akasztás — <i>Pendaison</i>	1.208	50·6	61·8	27·4	16·9	57·1	34·9
Lövés — <i>Arme à feu</i>	418	17·5	14·5	23·9	24·5	22·9	4·5
Mérgezés — <i>Poison</i>	328	13·8	8·6	24·5	26·7	4·8	35·7
Vízbeugrás — <i>Submersion</i>	138	5·8	6·3	4·6	5·4	4·5	8·9
Elgázolás — <i>Ecrasement</i>	55	2·3	2·4	2·0	1·9	2·6	1·5
ebből — <i>dont par</i> vonat által — <i>train</i>	50	2·1	2·3	1·6	1·4	2·4	1·3
— villamos által — <i>tramway</i>	5	0·2	0·1	0·4	0·5	0·2	0·2
Leugrás — <i>Précipitation d'un lieu élevé</i>	66	2·8	0·2	8·1	12·8	2·3	3·8
Önsebzés, szúrás — <i>Instruments tranchants ou piquants</i>	48	2·0	1·7	2·6	2·8	2·1	1·8
Fulladás — <i>Asphyxie</i>	85	3·6	2·8	5·1	7·5	1·9	7·6
Elvérzés — <i>Hémorragie compl.</i>	20	0·8	0·8	0·9	0·8	1·0	0·4
Égetés, forrázás — <i>Brûlure, liquides bouillants</i>	7	0·3	0·2	0·5	0·4	0·3	0·4
Robbanás — <i>Explosion</i>	3	0·1	0·2	0·0	—	0·2	—
Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i>	9	0·4	0·5	0·4	0·3	0·3	0·5
Összesen — <i>Total</i>	2.385	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
Összesen absz. számban — <i>Total, nombres abs.</i>	2.385	2.385	1.613	772	465	1.692	693
Az összes esetek %-ában — <i>En % de tous les cas</i>	100·0	100·0	67·6	32·4	19·5	70·9	29·1

évi adatok átlagában hazánk statisztikájából az összes öngyilkossági esetekhez viszonyítva a százalékokat a 32. tábla adatai mutatják.

Érdekes, hogy az akasztás csak a férfiaknál a leggyakoribb, míg a nőknél a mérgezés a leggyakoribb öngyilkossági mód. A férfi öngyilkosok nagyobb száma miatt válik aztán az akasztás az összes öngyilkos-

sági esetek között is (l. 31. sz. tábla) a leggyakoribbá. A mérgezés a nőknél (35·7%) nyolcszor gyakoribb, mint a férfiaknál (ahol csak 4·8%). A vízbeugrás kétszer, a fulladás négyszer oly gyakori a nőknél, mint a férfiaknál.

Az öngyilkosság módjában a terület szerint mutatkozó különbségeket illetőleg, a vármegyék, a tj. városok és Budapest százalékos adatai e sorrendben rendszerint nagyság sorrendben vannak (l. a 32. tábla vízszintes sorait). Azt, ami a törvényhatósági joggal felruházott városokra a várme-

¹⁾ L. Statistisches Jahrbuch für d. Freistaat Preussen. (Berlin 1926) 50. l.

gyével szemben jellemző Budapest máskor is rendszerint még szélsőségesebben szokta mutatni. Az akasztás és az elgázolás tekintetében az említett sorrend fogyó, a lövés, a mérgezés, a leugrás, az önbsezés és a fulladás tekintetében pedig gyarapodó. A leggyakoribb halálok a vármegyékben az akasztás (61·8%), utána a lövés (14·5), majd a mérgezés (8·6%) sorakozik, de az önlövés aránya már csak $\frac{1}{4}$ része, a mérgezésé pedig csak $\frac{1}{7}$ része az akasztásénak. Ugyanez áll a tj. városokra, de a nagyságkülönbség az első helyen álló akasztás (27·4%) s a 2. és 3. helyen álló, itt kb. egyforma gyakori (23·9 és 24·5%) lövés és mérgezés között igen csekély, az akasztási eseteknek kb. csak 13%-a. *Budapesten a mérgezés a leggyakoribb öngyilkossági halál (26·7%)*. Második helyen a lövés áll s csak harmadik a sorban az akasztás. A leugrási lehetőségek nagy különbsége nyilvánul meg abban, hogy az ily öngyilkosságok a vármegyékben az összes eseteknek csupán 0·2, a tj. városban már 8·1 s végül Budapesten 12·8%-át képviselik. Nőcselések szerepelnek ebben leginkább. Hasonló irányú fokozatos nagy eltérés van a három terület között a fulladásnál, rendre 2·8, 5·1 és 7·5%. Budapesten a gázmérgezés szerepel, mint fő fulladásos halálok. Ebben is a nők s u. o. foglalkozási rétegek szerepe dominál, mint az előbbi öngyilkossági módnál.

Az öngyilkosságnak még számos mozzanata volna statisztikai megfigyelésre kívánatos. Így elsősorban az *öngyilkosság egyéni okaira kellene országos statisztika*. Közvetve következtetünk reá, találgatjuk, de pontos statisztikánk még nincs reá. Ennek hiányában nem tudjuk, hogy az egoista, az altruista s az anonimikus indokok mily arányt képviselnek. Felállítunk elméleteket, induktív igazolás nélkül. Az egyéni indokokra, vagy közvetlen motívumokra vonatkozó külföldi statisztikák is igen eltérő adatokkal szolgálnak s mindenkor nagy arányt — gyakran 50%-ot — képviselnek azok az esetek, ahol az ok nem volt megállapítható. Leggyakrabban szerepelnek anyagi bajok, gond a férfiaknál (15—22%), szerencsétlen

szerelem pedig a nőknél (17, nőcselések-nél usque 50%). Az eseteknek $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{7}$ -e szokott lenni kimutathatóan az elmebaj, ugyanakkora a gyógyíthatatlan testi bajok aránya. Szégyen, megbánás, bűn, szenvedély és bűntetéstől való félelem már kisebb arányt szoktak képviselni. Még kisebbet a neme-sebb, az altruisztikus indokok, adataink szerint legfeljebb 3%-ot. Látható, hogy az öngyilkosságokra vonatkozólag sok más országos adatgyűjtést kellene még tervezni, így különösen az elmebajokkal, az örökölt terheltséggel való összefüggés felderítésére, s arra, hogy az öngyilkos részesült-e már elmeorvosi intézeti ápolásban, hogy követett-e már el öngyilkossági kísérletet, vagy hogy családjában öngyilkosság előfordult-e már. Életmóddal, élvezeti szerekkel való éléssel és visszaéléssel és számos más tényezővel való kapcsolat megvilágítása is lehetséges volna. Mindezekre ma még csak szórványos adataink vannak s ezen a téren a kutatásoknak még tág tere nyílik.

Örömmel jelenthetem azonban, hogy a *hivatalunknál f. év májusától kezdve már folyamatban van egy* nemcsak az öngyilkosságokra, hanem az öngyilkossági kísérletekre is kiterjedő és számos említett kívánalmat tekintetbe vevő *új, igen részletes adatgyűjtés, mely az öngyilkosság tömegjelenségében megfigyelésre érdemes mozzanatok egész sorára fog új világosságot vetni. Ezt az adatgyűjtést a m. kir. belügyminisztérium 253.000/1928. sz. rendeletére* indítottuk meg. Ez a rendelet az öngyilkosságot megkísérlőket, életuntakat tudvalevőleg hatósági ellenőrzés alá helyezi, életvédelmi otthonok létesítését teszi lehetővé és végül az ilyen egyének említett részletes statisztikai megfigyelését is szervezi. Ilyképen hazánkban az öngyilkos-statisztikának már két forrása lesz, nemcsak az eddigi, a halálozási lapokból származó. Eltekintve persze a nem országos jellegű egyéb adatgyűjtésektől, pl. a mentők által vezetett statisztikától stb. Említett új adatgyűjtésünk az öngyilkosságok szaporodásának szomorú jelenségében még számos körülményt fog majd tisztázni.

Szél Tivadar dr.

Magyarország népmozgalma az 1928. év I. felében.

Mouvement de la population de la Hongrie dans la 1re moitié de 1928.

Résumé. Nous donnons ci-dessous, en trois tableaux, les chiffres du mouvement de la population de la Hongrie dans le 1er semestre de 1928. La proportion des nouveaux mariés (9·1 pour 1000 habitants) a augmenté par rapport à l'année dernière, tandis que le nombre et la proportion des nés-vivants ont continué à décroître (26·1 nés-vivants pour 1000 habitants). Mais puisque, comparativement à 1927, le nombre et la proportion des décès ont diminué, l'accroissement naturel (38·021 unités, soit 9·0‰) dépassa considérablement celui de l'année dernière, et il a été assez favorable même par rapport aux années précédentes.

On voit un écart notable pour les communes au-dessus de 10.000 habitants (population urbaine) et pour celles de moins de 10.000 habitants (population rurale). Dans les villes, la proportion des nouveaux mariés a été de 9·3‰ et de 8·9 dans les campagnes; pour les nés-vivants, les chiffres correspondants sont de 23·4 et de 27·9; pour les décès, 18·2 et 16·4; pour l'accroissement naturel, 5·2 et 11·5. Il est à remarquer cependant que sans les étrangers (individus d'autres lieux) décédés en nombre considérable dans les villes, la mortalité de celles-ci présente un tableau moins défavorable.

*

Az 1928. év I. felében Magyarországon előzetes adataink szerint 38.298 házasságot kötöttek, 1690-nel többet, mint az előző év megfelelő időszakában.

A házasságkötési arány (egész évre számítva) ennek megfelelően elég jelentékenyen emelkedett és ezer lélekre 9·1-et tett, vagyis az 1924. és 1926. első félévi arányszámokkal állott kb. egy magaságban. A házassági arány emelkedése kizárólag a folyó évi április-június hónapokban megkötött házasságok nagyobb számának tulajdonítható; míg ugyanis 1928 első negyedében a házasságkötések aránya (9·5‰) az előző két év megfelelő időszakáról közölt arányszámok (9·9, illetve 9·7‰) alatt maradt, addig a második negyedév 8·5‰-es házasságkötési aránya nemcsak 1927 második negyedének 7·8-es ezrelékét multa felül, de lényegesen meghaladta az 1924. és 1925. április-júniusi időszakokra vonatkozó viszonzyszámokat (7·7, illetve 7·4 ezrelékét) is.

Valamivel, 110.758-ról 110.436-ra csökkent (inkább csak stagnált) 1928 első hat hónapjában a múlt év első felével szemben az *élveszületések* száma. A csökkenés — az első félévek adatait tekintve — az elmúlt években szinte állandó és fokozatos volt. Tisztán megfigyelhető a natalitás visszaesése az élveszületési arány számsorában, melynek évről-évre hanyatló tendenciája csupán 1925 első hat hónapjában tört meg átmenetileg, hogy azután a következő években továbbcsökkenő arányszám 1928-ban 26·1-del érkezzék eddig feljegyzett (első félévi) mélypontjára.

Január-március és április-június hónapok adatait különválasztva, az élveszületési arány 1923 óta a túlóldali összeállítás szerint alakult.

1. Házasságkötések, születések és halálozások.¹⁾

Mariages, naissances et décès.¹⁾

Időszak Période	Házasságkötések Mariages	Születések Naissances		Halálozások Décès				Népszaporodás Accroissement de la population	Esett ezer lélekre (egész évre számítva) — Pour 1000 hab. (calculé pour l'année entière).					
		élve vivantes	halva mortes	1 éven alul moins d'un an	7 éven		összesen total		házasságkötés mariages	élveszületés nés-vivants	halálozás décès	szaporodás accroissement	gümőkórban éhalt décès par tuberculose	100 élveszületetre esett 1 éven aluli elhalt Proport. des décès au-dessous de 1 an pour 100 nés-vivants
					alul moins de 7 ans	felül plus de 7 ans								
1923 I. félév semestre	40.854	119.652	3.264	21.368	28.393	52.635	81.028	38.624	10·1	29·6	20·0	9·6	3·7	17·9
1924 " "	37.108	111.319	3.290	21.236	29.796	62.215	92.011	19.308	9·1	27·3	22·6	4·7	4·5	19·1
1925 " "	35.044	115.298	3.381	18.894	26.466	48.132	74.598	40.700	8·5	27·9	18·1	9·8	2·9	16·4
1926 " "	38.565	112.863	3.442	17.663	23.536	47.505	71.035	41.828	9·2	27·1	17·0	10·1	2·8	15·6
1927 " "	36.608	110.758	3.168	20.422	28.339	53.946	82.285	28.473	8·7	26·2	19·5	6·7	2·9	18·4
1928 " "	38.298	110.436	3.359	16.966	23.159	49.256	72.415	38.021	9·1	26·1	17·1	9·0	2·6	15·4

¹⁾ Előzetes eredmények. Az 1923—1927. első félévekről ugyan a végleges adatok is rendelkezésre állanak, azonban az 1928. első félévi előzetes adatokkal való összehasonlítás céljából ezúttal is még a fenti évek előzetes adatait közöljük. — *Données provisoires.*

Év	Ezer lélekre esett élveszületés	
	az I. negyedévben	a II. negyedévben
1923	30·9	28·1
1924	28·7	25·8
1925	27·2	28·6
1926	27·4	26·7
1927	27·7	25·2
1928	26·4	25·6

A január-június havi arányszám 1928. évi újabb (egytizeddel való) visszaesést e szerint egyedül az élveszületési arány első negyedévi lehangolása idézte elő, mert a második évnegyednek (az első negyedévinél általában mindig alacsonyabb) natalitási arányszáma 1928-ban valamivel magasabb volt az előző évinél. Az egyes hónapok adatainak szembeállítása azt mutatja, hogy 1928-ban csupán júniusban — mely hónap egyébként az élveszületési arány szempontjából rendszerint, így a folyó évben is, a minimumot produkálja — haladta meg nagyobb mértékben az élveszületési ezrelék az 1927. évit.

A születési adatokat tekintve kedvezőtlen tünet, hogy az élveszületések számának és arányának egy árnyalattal való megfogycokozásával egyidejűleg a halvaszületések száma az 1927. első félévhez viszonyítva 6·0%-kal megnövekedett. Ennek következtében a halvaszületések aránya (száz szülottre) ismét 2·9%-ra emelkedett.

Erősebb mértékben (közel tíezerrel, illetve 2·4 ezrelékkal) alább szálott az 1928. év I. felében a mult év első hat hónapjához viszonyítva a halálozások száma és aránya; még pedig 18·3%-kal megcsappant a 7 évnél fiatalabbkorú halottak száma, de eléggé jelentős a 7 évnél idősebb halottak számának 8·7%-os megfogycokozása is, úgyhogy a halálesetek ekképen megfogycokozott összes száma (72.415), valamint az ezer lélekre számított halálozási arány (17·1) is erősen megközelítette az 1926 január-június hónapjaiban feljegyzett első félévi minimumokat. Kétségtelen azonban, hogy az 1927-tel szemben mutatkozó javulás csak látszólagos, mert a két év adatai között kimutatható nagy eltérés a mult éveleji influenzajárvány, valamint az ezzel kapcsolatos betegségek pusztítása nélkül nem állana fenn. Erre a január-március és április-június havi adatok különválasztása útján is rámutathatunk:

Év	Ezer lélekre esett halálozás	
	az I. negyedévben	a II. negyedévben
1923	19·9	20·1
1924	23·5	21·5
1925	17·9	18·2
1926	17·0	17·1
1927	22·1	17·2
1928	16·9	17·2

Az előző öt évhez képest 1928 mindkét negyedének halálozási aránya kedvező helyet foglal el, 1927-hez viszonyítva azonban javulás csak az első évnegyedben mutatkozik, míg a második negyedévben a halálesetek aránya változatlan maradt, abszolútszáma pedig nem csökkent, hanem még valamivel növekedett is (a 7 éven aluli halottak létszámának kisebbsérvű fogyásával szemben ugyanis a 7 évnél idősebb korban elhunytak száma mintegy nyolcszázalal emelkedett).

Az 1. sz. tábla adataiból megállapítható végül, hogy az *egy évnél fiatalabb korban* elhunytak száma 1928 eleje óta kedvezően alakult. Számuk 16.966-ra szálott le s ehhez mérten a csecsemőhalálozási arány is javult: 100 élveszülottre 1928 első felében csupán 15·4 egy éven aluli elhalt jutott, míg az eddig legjobb 1926. I. félévben 15·6 volt ez a — nemzetközi viszonylatban még mindig rendkívül kedvezőtlen arány. Megjegyzendő azonban, hogy a csecsemőhalandóság arányszáma 1928-ban csak az év első három hónapjában állott rendkívül alacsonyan (14·0-en), míg a második negyedévben 16·8-et ért el, tehát jóval magasabb maradt az 1925. és 1926. évek (azonos időszakokra vonatkozó) 15·9-es arányszámainál. 1927-tel szemben azonban főleg az év első, de a második negyedében is jelentékeny javulást mutat a legzsengőbbkorú halottak száma és aránya.

A *fertőző betegségekben* elhaltak számát a 2. sz. tábla mutatja be. A tábla adatai alapján első sorban arra a kedvező jelenségre mutathatunk rá, hogy az országos halandóság egyik legsúlyosabb faktorának, a gümőkórhalálozásnak adatai 1928 első felében enyhülő tendenciát mutattak: az utolsó hat év alatt (a január-június havi adatok szerint) ebben az időszakban volt a legkisebb a gümőkóros halálesetek száma és aránya. Nemcsak az első negyedév 2·5⁰/₁₀₀-es gümőkórhalálozási aránya, hanem a második negyedévi arányszám (2·7⁰/₁₀₀) is egyaránt a legkedvezőbb a megfelelő időszakok között. A gümőkórhalandóság enyhülésében azonban részes lehet az 1927. évi influenzajárvány is, mely a kevésbé ellenállóképes betegeket *idő előtt* ragadta el, aminek hatása természetesen az 1928. évi gümőkórhalálozásban is észrevehető. Az egyes hónapok adatai alapján 1928-ban is megfigyelhetjük, hogy a gümőkórhalálesetek száma a kritikus tavaszi hónapokban a legnagyobb: a gümőkórhalálozási arányszám (ezer lélekre) ebben az évben is március és április hónapokban (2·9⁰/₁₀₀) s májusban (2·8⁰/₁₀₀) magaslott ki.

A többi fertőzőbetegség által előidézett halálozások száma a folyó év január-június hónapjaiban elég kedvező volt. Az influenzahalálesetek száma normális maradt és rosszabbodás csak a gyermekfertőzőbetegségek terén mutatkozott: így emelkedett 1927-hez viszonyítva a számárhurut, valamint a

2. Fertőző betegségek által okozott halálozások.¹⁾Mortalité causée par des maladies infectieuses.¹⁾

Időszak Période	Hólyágos himlő Variole	Kanyaró Rougeole	Vörheny Scarlatine	Kiütéses hagymáz Typhus exan- thématique	Szamá- hurut Coqueluche	Ronsoló toroklob Diphthérie	Hasi hagymáz Fièvre typhoïde	Vérhas Dysentérie	Gümőkór Tuberculose	Pokolvar Charbon	Gyermek- ágyi láz Fièvre puerpérale	Influenza Grippe
1923 I. félév semestre	3	342	546	45	325	331	360	103	14.800	43	131	245
1924 " "	4	207	320	39	360	289	398	106	16.516	32	149	738
1925 " "	9	493	300	6	421	285	385	101	11.921	39	127	373
1926 " "	1	128	260	4	228	267	270	45	11.858	29	155	232
1927 " "	3	332	268	2	226	456	340	68	12.062	24	125	1.262
1928 " "	—	355	221	—	355	475	279	31	11.088	19	154	224

¹⁾ Előzetes eredmények. — *Données provisoires.* Végleges eredmények ugyanis csupán a fertőző betegségek által okozott halálozások évi számáról állítanak össze.

kanyaró által okozott halálozások száma, elsősorban azonban a ronsoló toroklob áldozatainak száma szökött (főleg a második negyedévben) a szokásosnál magasabbra.

Az élveszületési és a halálozási számok viselkedésének megfelelően a természetes szaporodás 1928 első felében az előző évinél sokkal erőteljesebb ütemű volt. Az ország népessége 6 hónap alatt 38.021 fővel gyarapodott a természetes népmozgalom útján, míg 1927-ben a január-júniusi népnövekedés csak 28.473 volt. A természetes szaporulat arányszáma ezúttal nem maradt messze a 10⁰/₁₀₀-es határtól és (ezer lakosra) az I. negyedévben 9,5, a másodikban 8,4, az egész félévben pedig 9,0 volt.

*

A törvényhatósági jogú városoknak, valamint a 10.000-nél népesebb rendezett tanácsú városoknak és községeknek adatai (I. a 3. sz. táblát) nagyjában az 1928. I. negyedévi adatok ismertetésénél¹⁾ meg-

¹⁾ L. Sz. B. dr.: Magyarország népmozgalma az 1928. év I. negyedében. Magyar Statisztikai Szemle 1928. 456. l.

állapított sajátságokat tükrözik vissza: a házasságkötési arány az egész félévről összefoglalt adatok szerint is csak a tj. városokban haladta meg az országos átlagot, míg az országosnál kedvezőbb élveszületési és halálozási — valamint természetes szaporodási — viszonyokat a három kategória közül csak a tízezernél több lakost számláló községek csoportjában észlelhetünk.

A 10.000-nél népesebb és ennél kisebb helységek 1928 első félévi adatainak szembeállítása a város és vidék természetes népesebbé közti eltéréseit a következőképpen ábrázolja:

	Ezer lélekre esett a 10.000-nél népesebb kisebb városokban és köz- ségekben		
	összesen	összesen	összesen
házasságkötés	9,3	8,9	9,1
élveszületés	23,4	27,9	26,1
halálozás	18,2	16,4	17,1
természetes szaporodás	5,2	11,5	9,0
gümőkórhalálozás	3,2	2,3	2,6

Adataink értékelése céljából megemlítjük, hogy a 10.000-nél népesebb (városi v. városias) község-

3. A törvényhatósági jogú városok és a 10.000 léleknél népesebb rendezett tanácsú városok és községek fontosabb népmozgalmi adatai 1928. I. felében.¹⁾

Principales données démographiques des villes municipales, des villes à conseil organisé et communes de plus de 10.000 habitants dans la première moitié de 1928.¹⁾

Város és község Villes et communes	Házasságkötések Mariages	Élveszületések Nés-vivants	Halálozások Décès	Népszaporodás Accroissement de la population	Eszik ezer lélekre (egész évre számítva) Pour 1000 habitants (calculé pour l'année entière)				
					házasság- kötés mariages	élveszüle- tés nés-vivants	halálozás décès	szaporodás accroisse- ment	gümőkór- ban elhalt décès par tuberculose
Tj. városok — Villes municipales ..	7.845	16.230	14.762	1.468	10,2	21,1	19,2	1,9	3,4
Rt. városok — Villes à conseil orga- nisé	4.768	13.183	9.823	3.360	8,6	23,9	17,8	6,1	3,0
Községek — Communes	2.790	9.131	5.456	3.675	8,6	28,1	16,8	11,3	2,7
Összesen — Total	15.403	38.544	30.041	8.503	9,3	23,4	18,2	5,2	3,2

¹⁾ Előzetes eredmények. — *Données provisoires.*

kategóriákban az 1927. év végére kiszámított lélekszám szerint Magyarország népességének 38·9%-a (3,322.116 lakos) koncentráldott — éspedig a tj. városokban 18·2, a 10.000-nél több lakosú rt. városokban 13·0, községekben pedig 7·7% —, míg a tízezres határ alatt maradó helységek népességének aránya, tehát a vidéki népességé 61·1% volt.

Érdekes, hogy a fenti adataink s a 3. sz. tábla adatai szerint a gümőkórhalálozás a 10.000-nél népesebb községek mindhárom csoportjában lényegesen meghaladja a vidékét. Ez a többlet azonban nem írható teljesen az egészségtelenebb városi élet számlájára. A városok halálozási és (bizonyos mértékig) élveszületési számának elbírálásánál ugyanis figyelemmel kell lennünk arra a körülményre, hogy a népesebb községek, főként pedig a nagyobb s közigazgatási és kulturális szempontokból is fontosabb városok kórházait és szülõintézteit a vidék népe is tömegesen keresi fel, úgyhogy a városi halálesetek kimutatott száma — és (csekélyebb mértékben) az élveszületéseké is — nagyobb, a vidéké pedig kisebb a valóságnál. Minthogy pedig a városok népmozgalmában az idegen halottak szerepe alighanem nagyobb, mint az idegen szülötteké, a városok és városias (népesebb) községek természetes szaporodási aránya valójában meghaladja, a vidéké pedig nem éri el a fentebb kimutatott arányszámokat.

Miután azonban a népmozgalmak statisztika a tj. és a tízezres határon túl lévõ rt. városokat és községeket illetõleg a kórházakban elhalt *nem helybeli* lakosok és a talált idegen hullák számát külön kimutatja, a városok halálozási adatainak korrigálására van mód. A kiigazított adatokat 1928 január-június hónapjairól következõ összeállításunk mutatja be:

Községcsoport	Az összes helybeli idegen halottak száma			Ezer lélekre esett	
	Az összes	A helybeli	Az idegen	összes	csak helybeli
Tj. városok . . .	14.762	12.155	2.607	19·2	15·8
Tízezernél népesebb rt. városok	9.823	8.720	1.103	17·8	15·8
Tízezernél népesebb községek . .	5.456	5.415	41	16·8	16·6
Összesen:	30.041	26.290	3.751	18·2	16·0

Törvényhatósági jogú városainkban tehát az összes halálesetek 17·7, a népesebb rt. városokban pedig 11·2%-a nem helybeli, míg a 10.000-en felüli községekben ez az arányszám már csak 0·75%-ot tesz. Ennek megfelelően a tj. és rt. városok *korrigált* halandósági aránya (15·8^{0/00}) jóval kedvezőbb a 3. sz. táblában kimutatottnál és alacsonyabb nemcsak a népesebb községek 16·6-es (helyesbített) halálozási arányszámánál, hanem a vidék 16·4-es ezrelékénél is. Sõt, ha a városok idegen halottainak összes számát nyersen, teljes egészében a vidéki halottakéhoz csapjuk hozzá [ami semmi esetre sem precíz eljárás, mert egyrészt a vidéken is hálnak el városi lakosok és másrészt egy város idegen halottai között (fõleg Budapesten) nagyobb számban szerepelhetnek a többi város lakosai is)], a vidéki népességnek ekként némileg a valóságnál magasabbra torzított halandósági aránya 17·9^{0/00}-re emelkedik. A *vidék természetes szaporodása* azonban még az ilyen módon nyert halálozási szám figyelembevételével is *jelentékenyen nagyobb* marad az élveszületési arányszám nagy különbözõsége folytán városaink természetes népgyarapodásánál.

Th. L. dr.

SZOCIÁLIS STATISZTIKA

Ipari munkabérek az 1927. évben.

Salaires industriels de Hongrie en 1927.

Résumé. Pour se renseigner sur la formation des salaires industriels, il faut consulter 1° les statistiques des grandes industries, des exploitations et de la production manufacturières, 2° les statistiques de l'assurance sociale, 3° les relevés relatifs aux salaires offerts aux Offices de placement, 4° les tableaux dressés, par les représentations d'intérêts, sur le salaire effectif moyen des ouvriers d'industries du fer et des machines, 5° les données de l'enquête statis-

tique exécutée en vue de la préparation des assurances-vieillesse, d'invalidité, de veuves et d'orphelins.

L'industrie manufacturière occupait en 1926 195.998 ouvriers (moyenne annuelle), auxquels il a été payé 232·4 millions de couronnes-or de salaire, soit 1.186 couronnes-or par ouvrier. Comme il y avait en moyenne 280 journées de travail, le salaire journalier moyen était de 4·24 couronnes-or par ouvrier, donc le salaire nominal dépassa-

sait de 6·0% celui de 1925; toutefois si, l'on considère la moyenne annuelle de l'indice du coût de la vie, le salaire a diminué de 13·1%. Le salaire journalier moyen était le plus haut (7·30 c.-or) dans l'industrie de la reproduction et le plus bas (3·58 c.-or) dans l'industrie de la pierre, dans la céramique et les verreries. Les écarts étaient encore plus grands par branches d'industrie.

Les statistiques de l'assurance sociale offrent, pour la fin de 1927, les données de salaires de 771.795 personnes assurées obligatoirement, dont le nombre dépassait de 9·5% celui de l'année précédente. Les salaires journaliers payés ayant monté à 2·8 millions de pengős au 31 décembre 1927, on a (en comptant 300 journées de travail pour l'année) payé plus de 830 millions de pengős de salaires, soit 100 millions (13·7%) de plus qu'en 1926.

Après des fluctuations considérables, le salaire journalier moyen était à la fin de l'année de 3·58 pengős par ouvrier; le salaire nominal a donc augmenté de 3·8% depuis 1926; toutefois le salaire réel a baissé de 3·6% en raison de la hausse du coût de la vie.

Chez les ouvriers, qui représentaient 77·1% des salariés, le salaire journalier moyen s'est élevé de 3·67 pengős en 1926 à 3·79 pengős en 1927 (+ 3·3%). Le nombre proportionnel des ouvrières a baissé de 26·2% à 22·9 pendant un an, mais le salaire journalier moyen en a monté de 2·79 à 2·91 pengős (+ 4·3%), augmentant dans une proportion dépassant celle des hommes.

Dans la statistique de l'assurance sociale, les salariés sont classés en huit classes de salaires journaliers, avec des moyennes de salaires s'étendant de 80 fillers à 6 pengős; la plupart (180.000 personnes, 23·4% des salariés) appartiennent à la classe VIII.

Suivant le caractère des organisations d'assurance, le salaire journalier moyen était de 5·66 pengős dans le groupe d'établissements de crédit, 5·15 dans le groupe de caractère manufacturier, 4·52 dans le groupe commercial, 4·50 dans le groupe minier.

D'après les relevés des Offices de placement (salaires offerts pour les emplois vacants et exprimés exclusivement en argent), dans le IVe trimestre de 1927, pour les ouvriers de Budapest les salaires moyens maxima (exprimés en salaire horaire) ont été payés dans l'industrie de la pierre, la céramique et la verrerie (102 fillers), ainsi

que dans les industries textile et de la reproduction (93 f.). Le salaire horaire moyen était de 56 f. dans l'industrie hôtelière et les restaurants et seulement de 42 f. dans le commerce. Les ouvrières budapestoises touchaient par heure 64 f. dans l'industrie du bois et de l'os et seulement 26 f. dans l'industrie du papier. En province les salaires étaient considérablement moindres.

Selon la qualité de l'emploi, le salaire horaire moyen des ouvriers spécialistes était de 68 fillers, celui des journaliers enseignés de 49, celui des ouvrières, de 41, celui des domestiques, 46 f. Quoique, selon les moyennes trimestrielles, abstraction faite des fluctuations saisonnières, le niveau des salaires soit depuis des années stationnaire, le salaire réel a baissé à cause de l'augmentation du coût de la vie. Sur la base du mouvement des Offices de placement et du calcul des moyennes pondérées, le salaire moyen est de 55 f. pour l'ensemble de la Hongrie.

D'après le relevé de la représentation d'intérêts de l'industrie du fer et des machines, indiquant les salaires effectifs moyens des 37.571 ouvriers employés en septembre 1927 dans les établissements de Grand-Budapest (Budapest et sa banlieue), les ouvriers spécialistes (deux cinquièmes de l'effectif des ouvriers) gagnaient en moyenne 86 fillers par heure, les journaliers enseignés 71 f., les journaliers non enseignés 49 f., les ouvrières 41 f., les apprentis 14 f., les jeunes ouvriers 31 f. Pour la plupart des groupes de qualité d'emploi, le salaire effectif a augmenté. L'indice du salaire réel, en montant de 2% par rapport à l'avant-guerre, s'est élevé à 95. Le tableau 14 présente les salaires des 247 professions d'industries du fer et des machines.

L'enquête effectuée le 4 avril 1927 pour la préparation des assurances-vieillesse, d'invalidité, de veuves et d'orphelins, portait sur 745.785 salariés (516.885 hommes et 228.900 femmes). Au groupe des salaires minima (100 fillers-pengő ou moins par jour) appartenaient 34.729 personnes (4·7%); au groupe des salaires maxima (au-dessus de 20 pengős), 7.310 (1·0%).

À partir des classes d'âge les plus jeunes, les salaires moyens augmentent par années d'âge, atteignant leur point culminant pour les hommes à 51 ans et pour les femmes à 36 ans.

Le 4 avril 1927, le salaire journalier moyen était de 846 fillers pour les employés

de bureau, 409 pour les ouvriers d'exploitation, 211 pour les employés de ménage. La moyenne pour la Hongrie était de 511 fillers chez les hommes, 289 chez les femmes et en général 443 f. chez les employés. Dans les principales classes de professions, les salaires moyens étaient les suivants: mines et hauts fourneaux, 451 f., industrie, 406 f., commerce, 475 f., monnaie, crédit, assurances, 470 f.; communication, 419 f.; maximum: employés de bureau et typographes (pour ces derniers, 740 f.); minimum: apiculture, sériciculture et pisciculture (199 f.).

Selon toutes les sources mentionnées, en 1927 les salaires nominaux ont augmenté de 4 à 9%, tandis que les salaires réels ont baissé de 3·6% pour les plus grandes masses, à l'exception du salaire effectif moyen des ouvriers d'industrie du fer et des machines (+ 2·1%).

*

A bányászatban, iparban, kereskedelemben és a közlekedésnél foglalkoztatott munkások kereseti viszonyai terén az utolsó három évben — körülbelül a szanalás megkezdése óta — nagy változások általában nem történtek s mind a névleges, mind a különböző módon számított reálmunkabérek képviselői statisztikai adatai csak kisebb fokú javulást, vagy a sekélyebb gazdasági helyzethullámok és a megszokott idényhullámzás okozta eltolódásokat és módosulásokat jeleznek. A megszilárdult valuta és a pengőben való számítás szintén egyszerűbbé, világosabbá és könnyebben áttekinthetővé teszi a rendelkezésre álló munkabéradatokat. Legfeljebb az elmúlt évekkel való összehasonlításnál okoz nehézséget az aranykoronának fiktív pengőre való átszámítása. Mindazonáltal az ipari munkabérek alakulásának vizsgálata, az adatforrások eltérő módszere, a munkanemek és bérfizetési módok tarka sokfélesége, valamint egyéb jól ismert akadályok miatt ma is igen nehéz statisztikai feladat, úgy hogy az adatok felsorakoztatása és ahol kell, egy nevezőre hozása nagy körültekintést, gondos módszeres eljárást igényel. De már előljáróban örömmel állapítjuk meg, hogy a tárgyalandó 1927. évről az eddigieknél jóval bővebb és használhatóbb adatok állnak rendelkezésre.

Az ipari munkabérek alakulására ugyanis az alábbi statisztikai források nyújtanak adatokat: 1. a gyáripari, üzemi és termelési statisztika, 2. a társadalmi biztosítási sta-

tisztika, 3. a hatósági munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek kimutatása, 4. a vas- és gépipari munkások tényleges átlagos keresetére vonatkozó érdekképviseleti összeállítás, végül 5. az öregségi, rokkantsági, özvegységi és árvasági biztosítást előkészítő statisztikai felvétel.

I. A gyáripari statisztika béradatai.

A gyáripari, üzemi és termelési statisztika a munkaviszonyokra s így a munkabérré nézve is becses adatokat gyűjt, sajnos azonban a feldolgozásnál munkaerő és költségfedezet hiányában a kellő részletességgel összeállított termelési adatok mellett eddig csak a legfőbb munkaslétszám- és munkabéradatok kimutatására lehetett figyelemmel lenni. Az 1928. évi adatok még így sem állnak rendelkezésre (feldolgozás alatt vannak) s ezért, mint az előző években, a többi adatforráshoz képest most is csak egy évvel régiebb adatokat taglalhatunk.

A gyáripari statisztika ipari főcsoportonként és iparáganként részletezi az évi átlagos munkaslétszámot, az október elseji munkaslétszámot, a munkanapok összes számát és a kifizetett munkabérek évi összegét. Az 1926. évben ezen adatok szerint 3012 gyári jellegű ipartelepen évi átlagban 195.998 munkás dolgozott, akiknek az egész év alatt összesen 232·4 millió aranykorona (269·6 millió pengő) munkabért fizettek ki. Egy munkásra tehát 1.188 ar.-kor. (1.376 P) átlagos évi keresmény jutott. Az átlagos napi-bér kiszámításánál az 1926. évről vonatkozólag már alkalmasabb és megbízhatóbb adatokat használhatunk, mert nem a telepek üzemnapjainak számát, hanem a munkások által teljesített munkanapok számát használjuk fel az átlag kiszámításánál. A különböző számú fizikai személyek ugyanis különböző hosszú ideig álltak alkalmazásban s ezenkívül időközben ismeretlen számú napon át betegek is lehettek, minek folytán csak a tényleg munkában töltött munkanapok száma lehet irányadó a tényleges átlagos kereset megállapításánál. A gyári munkások az 1926. év folyamán összesen 54.954.224 munkanapot töltöttek az ipartelepen. Ennek alapján egy munkásra átlag 280 munkanap és az évi keresményből 4·24 aranykorona (4·92 pengő) napibér jutott. Meg kell itt jegyeznünk, hogy a munkabértételek pengőértékét csak a következő fejezetekben közölt munkabéradatokkal való összehasonlíthatóság kedvéért tüntetjük fel. Ha az 1925. évi gyári munkabéradatokat

visszamenőleg hasonló módon számítjuk ki, azt látjuk, hogy az átlagos napibér az egész gyáriparban 4·00 aranykoronáról 4·24 aranykoronára, illetőleg 4·64 P-ről 4·92 P-re emelkedett. A *névleges munkabérek színvonalára tehát 6·0%-kal nőtt.* A reálmunkabért illetőleg kedvező a helyzet, de csak a nem nagy hullámzás (az évi átlag) mértékében. Minthogy ugyanis a megélhetés jelzőszáma az 1925. év átlagában 109 (1913 = 100), az 1926. év átlagában 102 volt, a gyáripari munkások reálmunkabére 1925-ben 4·26, 1926-ban 4·82 pengővel volna kifejezhető, ami 13·1%-os javulást jelent. (1925-ben az emelkedés 12·9% volt.)

A névleges munkabérek országos átlaga már ipari főcsoportonként is igen jelentékeny különbségeket takar. Legmagasabb az átlagos napibér a sokszorosító és műiparban, 7·30 ar.-kor. (8·47 P), a közhasználatú villamos áramfejlesztő telepeknél 5·89 ar.-kor. (6·83 P) és a gépgyártásnál 4·84 ar.-kor. (5·61 P). Közepes munkabértételekkel szerepelnek a vas- és fémipar 4·47 ar.-kor. (5·19 P), a ruházati ipar 4·44 ar.-kor. (5·15 P), a papírosipar 4·12 ar.-kor. (4·78 P), a vegyészeti ipar 4·27 ar.-kor. (4·95 P), az élelmezési ipar 4·02 ar.-kor. (4·66 P), a fa- és csontipar 3·85 ar.-kor. (4·47 P), valamint a bőr-, sörte- és tollipar 3·82 ar.-kor. (4·43 P). Legalacsonyabbak a napi munkabérek a sok női munkással dolgozó fonó- és szövőiparban 3·21 ar.-kor. (3·72 P), továbbá a kő-, agyag- és üvegyiparban 3·58 ar.-kor. (4·15 P). Még inkább szétágazó munkabér-adatokat találunk az egyes iparágakban. Itt csak a szélsőségeket említve meg, az iparágankint nem részletezett sokszorosító és műiparon kívül magas a munkabér a gázgyártásnál 6·55 ar.-kor. (7·60 P), a kályhakészítésnél 6·60 ar.-kor. (7·66 P), valamint a divatárucikkek és esernyőgyártásnál 6·87 ar.-kor. (7·97 P). Viszont igen alacsony az átlagos napikereset a nádszövedek, szalmafonatok, kosárkötés című iparágban 2·14 ar.-kor. (2·48 P), a pipakészítésnél 2·19 ar.-kor. (2·54 P), a faszerszámok, faeszközök gyártásánál, 2·39 ar.-kor. (2·77 P), végül a kés- és ollógyártásnál 3·16 ar.-kor. (3·67 P).

II. A társadalmi biztosítási statisztika béradatai.

A Társadalmi Biztosítási Statisztikai Füzetek az iparforgalmi népesség körében biztosított alkalmazottakról évről évre közölnek olyan adatokat, amelyek egyrészt

országos szociális statisztikai jelentőséggel bírnak, másrészt a társadalmi biztosítási szervek működésénél adminisztratív szempontból nélkülözhetetlenek. Ennek az adattömegnek egy része a munkabérvizonyok megvilágítására szintén jól felhasználható s különösen a következő előnyöket nyújtja:

a) Mindenekelőtt a munkabérátlagok kiszámításához széles alapot teremt, mert a bányászatban, iparban, kereskedelemben, közlekedésnél s még néhány kisebb foglalkozási ágban bémunkát teljesítő alkalmazottak túlnyomó részét felöleli. Ez a munkástörzs az 1927. év végén már 771.795 olyan egyénből állott, akiknek munkabéradatai ismeretesek és így felhasználhatók. Ez a létszám t. i. a különböző biztosítási szervek által kimutatott kötelezőleg biztosított alkalmazottakból kerül ki a MÁV. biztosítóintézet kötelezőleg biztosított tagjai, valamint az összes önként (önként továbbfizető) biztosított tagok és a háztartási alkalmazottak nélkül. A MÁV. biztosítóintézet kötelezőleg tartozó alkalmazottak száma az 1924. évről nem áll rendelkezésünkre s így az adatok összehasonlíthatósága kedvéért a legnagyobb közlekedési vállalat alkalmazottainak bérvizonyait külön kell majd szemügyre vennünk. Az önként (önként továbbfizető) biztosított egyének adatait azért kellett mellőznünk, mert a tényleges kereset nagyságát ennél a kategóriánál bajos pontosan megállapítani. Számuk különben a kötelezőleg biztosítottak létszámához viszonyítva igen csekély (1927. december 31-én 3.042). A háztartási alkalmazottak létszáma már tekintélyes (1927. év végén 132.180), de ezeknél csak a készpénzmunkabér összege volna kinyomozható, a természetbeni járandóságok pénzgyenértékének kiszámítása eddig legyőzhetlen nehézségbe ütközött.

b) A munkabérek alakulása a társadalmi biztosítási statisztikai adatok segítségével sűrű időközökben, negyedévenként rajzolható meg. A minden negyedév utolsó napjára vonatkozó adatok alapján jó átlagokat számíthatunk, de ezen átlagok szembeállításánál figyelembe kell vennünk azt a körülményt, hogy a bérszínvonal hullámzása a valóságban olykor a kimutatottnál kisebbnek vélelmezendő, mert az alkalmazottak tömege sok nagy taglétszámú biztosítási szervnél negyedévenként változó összetételű. Különösen áll ez a szeptember 30-iki adatokra, midőn a pénztárak egy része bejelentésük szerint az ősz elején át-

menetileg alkalmazott fölös számú órabéres munkást is felvesz a kimutatásba, akik az év végén a december havi szokásos taglétszámcsökkenés után többé a biztosítottak sorában nem szerepelnek. Mindenesetre az őszi maximum az idénymunkáknak (építőipar) is következménye.

c) A társadalmi biztosítási adatok módot nyújtanak továbbá arra, hogy ne csak a végső munkabérlátatok fejlődését kísérjük figyelemmel, hanem a kereseti viszonyok részletes alakulásába, a dolgozó tömegek napibérekategóriák szerint történő tagozódásába is betekintést kaphassunk. Erre a járulékfizetés céljaira felállított nyolc napibérosztály ad alkalmat.

d) A szóbanforgó adatok előnye továbbá sok más statisztikai adattal szemben, hogy az ipari munka teljes jövedelmezőségét tárják fel, mert a biztosított alkalmazottaknak napibérosztályba való besorozása nem egyedül a készpénzmunkabérek alapján, hanem a természetbeni járandóságok pénzegyenértékének beszámításával is történik. A természetbeni járandóságok sokféleségének átszámítása egységes kulcsrendszer szerint eszközöltetik, melyet a népjóléti és munkaügyi miniszter 146.000/1926. számú rendelete szabott meg.

Az 1. tábla a kötelezőleg biztosított alkalmazottak számának hullámzásáról, a kifizetett napibér összegéről és az átlagos napibér 1924—1927. évi fejlődéséről tájékoztat. Az 1923. évi, valamint az 1924. március-szeptemberi adatok, melyeket a Társadalmi Biztosítási Statisztikai füzetek szintén kimutatnak, az újabb adatokkal való összehasonlításra nem használhatók fel, mert a napibérosztály-keretek az inflációs gazdálkodás idején a munkabéradatokat teljesen eltorzítva mutatták. Az átlagos munkabértételek kiszámítása a következő módszerrel történt. Az alkalmazottak létszámával a nyolc napibérosztály mindegyikében megszoroztatott a hivatalos bérátlag (az I. napibérosztályban 80, a II.-ban 120 pengőfillér stb., l. a 2. sz. táblát), végül a szorzatok összege az alkalmazottak összes számával elosztatott. Megjegyzendő, hogy az ekként képezett átlagszámok csak nagy valószínűséggel közelítik meg a tényleges állapotot, mert a valóságos munkabérek különösen a legalacsonyabb és a legmagasabb napibérosztályokban, föltehetőleg nem egyenlő arányban csoportosulnak a hivatalos átlagértékek körül s ezért az alkalmazottaknak mentül nagyobb hányada tartozik

I. A biztosított alkalmazottak száma és átlagos napibére az 1924—1927. években.

Nombre et salaire journalier moyen des employés et ouvriers assurés, en 1924—1927.

I d ő p o n t É p o q u e		A biztosítottalkalmazottak létszáma ¹⁾ Nombre des ouvriers et employés assurés ¹⁾	A kifizetett napibér — Salaire journalier payé	
			Átlagos napibér — Salaire journalier moyen	
P — pengős				
Férfi — Hommes				
1924.	XII. 31.	539.817	1,958.831	3.63
1925.	III. 31.	510.317	1,876.999	3.67
"	VI. 30.	516.704	1,909.982	3.69
"	IX. 30.	536.706	2,017.622	3.76
"	XII. 31.	504.786	1,854.938	3.67
1926.	III. 31.	527.847	1,943.575	3.99
"	VI. 30.	543.122	1,990.428	3.77
"	IX. 30.	571.700	2,126.031	3.71
"	XII. 31.	543.577	1,988.897	3.67
1927.	III. 31.	563.113	2,086.082	3.70
"	VI. 30.	621.231	2,350.889	3.78
"	IX. 30.	652.451	2,518.934	3.86
"	XII. 31.	595.540	2,255.372	3.79
Nő — Femmes				
1924.	XII. 31.	150.574	393.202	2.58
1925.	III. 31.	148.806	394.798	2.64
"	VI. 30.	144.308	387.822	2.67
"	IX. 30.	148.820	407.863	2.73
"	XII. 31.	145.954	403.027	2.76
1926.	III. 31.	154.033	437.154	2.87
"	VI. 30.	155.648	440.592	2.83
"	IX. 30.	162.437	452.516	2.79
"	XII. 31.	159.967	444.447	2.79
1927.	III. 31.	171.584	430.959	2.80
"	VI. 30.	181.809	515.885	2.84
"	IX. 30.	186.247	543.222	2.92
"	XII. 31.	176.255	512.121	2.91
Együtt — Ensemble				
1924.	XII. 31.	690.391	2,352.033	3.41
1925.	III. 31.	659.123	2,271.797	3.45
"	VI. 30.	661.012	2,297.804	3.47
"	IX. 30.	685.526	2,425.485	3.54
"	XII. 31.	650.740	2,257.965	3.46
1926.	III. 31.	681.880	2,380.729	3.49
"	VI. 30.	698.770	2,431.020	3.48
"	IX. 30.	734.137	2,578.547	3.50
"	XII. 31.	703.544	2,433.344	3.45
1927.	III. 31.	734.697	2,567.041	3.49
"	VI. 30.	803.040	2,866.774	3.57
"	IX. 30.	838.698	3,062.156	3.65
"	XII. 31.	771.795	2,767.493	3.58

¹⁾ A kötelezőleg biztosítottak száma a háztartási alkalmazottak nélkül. — Nombre de ceux assurés obligatoirement, sans les employés de ménage.

a szélső napibérosztályok valamelyikébe, annál kevésbé kifejezője az osztályátlag az alkalmazottak munkabér szerinti rétegződésének. Másrésztől azonban a társa-

dalmi biztosítási adatok alapján kiszámított átlagos napibér minimumnak tekintendő, mert a biztosítási kötelezettségre irányadó felső bérhatárnál (1927. december 31-én évi 1920 pengőnél) nagyobb fizetéssel, vagy munkabérrel rendelkező alkalmazottak béradatai hiányoznak. Ez a helyzet 1928. január 1-étől fogva lényegesen megváltozik, mert ekkor lépett életbe a munkásbiztosítás reformjáról szóló 1927. évi XXI. t.-c., mely a társadalmi biztosítás kereteit nagymértékben tágította.

A kötelezőleg biztosított alkalmazottak összes létszáma az élénk tagforgalom (be- és kijelentés) folytán negyedévenként erős hullámzást mutat s a mindenkori gazdasági helyzet ingadozásaira legbiztosabb következtetést akkor vonhatunk, ha az évvégi adatokat hasonlítjuk össze. A biztosított tagok létszáma a fentebb megjelölt különleges kategóriák nélkül 1924. december 31-én 690.391 volt és a szanálási válság következtében a következő év végéig 5·8%-kal 650.740-re apadt. Az 1926. év végén az időközben beállott javulás ismét visszatükröződik a tagok létszámában, mely ekkorára 703.544-re (8·1%-kal) emelkedett. Az 1927. év végén már 771.795 biztosított tagról van tudomásunk, a szaporodás tehát ebben az évben volt legnagyobb mértékű (9·5%). Tanulságos az évi maximumok fejlődését is figyelemmel kísérni. Eddig a maximum mindig szeptember havára esett. A legnagyobb létszám 1925. őszén 685.526 volt, 1926. szeptember 30-ig 734.137-re, majd 1927. szeptemberére 838.698-ra szökött fel. Meg kell itt említenünk még, hogy a biztosított tagok száma azokkal a tagsoportokkal együtt, akiknek munkabérviszonyait nem ismerjük, az 1927. év végén már az egymilliót is meghaladta.

A társadalmi biztosítási szervekhez tartozó vállalatok részéről kifizetett napibér 1927. december 31-én 2·77 millió pengőt tett s ez alapon — 300 munkanapra számítva — az 1927. év folyamán az iparforgalmi népesség körében kötelezőleg biztosított alkalmazottaknak 830·2 millió pengő munkajövedelem fizettetett ki. Ebből az összegből a gyáripari munkabérekre csak körülbelül egyharmad rész esik s egyebek közt ez magyarázza meg kellőképpen a gyáripari termelési és a társadalmi biztosítási statisztika alapján kiszámított munkabérátlagok eltérését. Az 1926. évvel szemben a kifizetett munkabér 100·2 millió pengővel, azaz 13·7

százalékkal nőtt. Az emelkedés arányszáma tehát a taglétszámét valamivel felülmúlja.

Az átlagos napibér az összes munkásoknál 1924. december 31-én 3·41 pengőnek felelt meg s a következő két évben a negyedévi idényhullámzástól eltekintve, úgyszólván mozdulatlan maradt, amennyiben az 1925. év végén 3·46 pengő, az 1926. év végén 3·45 pengő volt. Az 1927. év folyamán nem nagy, de határozottan észrevehető javulás történt, minek folytán az átlagos napibér az év végére 3·58 pengőre emelkedett.

Az emelkedő irányzat kísérő jelensége gyanánt a szeptemberi maximum (3·65 P) 1927. szeptemberben valamivel erősebben tér el a többi évnegyed színvonalától, mint az előző esztendőben.

Míthogy a megélhetési jelzőszám az 1926. év végén a hivatalos adatok szerint 105 volt (1913 = 100), az 1927. december 31-éig pedig 113-ra emelkedett, a névleges munkabérnek az 1927. év folyamán mutatózó 3·8 százalékos emelkedésével szemben a reálmunkabér 3·6 százalékkal visszaesett.

Az alkalmazottak 77·1 százaléka férfimunkás volt, kiknek átlagos napibére az 1925. és 1926. évi 3·67 pengőről 1927. végéig 3·79 pengőre, tehát csak 3·3 százalékkal növekedett, sőt az idénymaximum 1926. márciustól (3·99 P) 1927. szeptemberig (3·86 P) csökkent is. Ezek a kilengések azonban a tömegek összetételének változásai miatt nem elemezhetők és nem is bírnak nagy fontossággal. A női munkások arányszáma az 1926. évvel szemben 26·2 százalékról 22·9 százalékra szállt alá, az átlagos munkabér azonban talán éppen a rétegződés megváltozása miatt a férfiakénál erősebben emelkedett. A női munkások átlagos napibére ugyanis 1927-ben 2·79 P-ről 2·91 pengőre (4·3%-kal) nőtt. A munkabér hullámzása is a tárgyalt négy év alatt a nőknél volt nagyobb.

A munkabérek színvonala az 1927. évben is bizonyos merevségre volt hajlandó, kevésbé érzékeny függvénye lévén a gazdasági viszonyok alakulásának. A munkapiac helyzete nehéz volt, bár a munkanélküliek számának csökkenése 1927-ben tovább folytatódott. A szanálási válságot követő sekély konjunktúra tehát kihatott a munkapiacra is, sőt alaposan felszöktette a munkaviszályok számát s növelte intenzitásukat (I. Szemle VI. évf. 735. l.). Viszont az évfordulón már az 1928. évi szintén sekély depressziós hullám előjelei mutatkoztak.

tak. Távolabbi hatásukban kedvezőtlenek voltak a kereseti viszonyokra nézve az áru-kiviteli nehézségek, a fényűzési árak behozatala és a belföldi fogyasztóképesség még

mindig erőtlen volta. Végeredményben a munkabéradatok a munkajövedelem alacsony színvonalá miatt gyenge, de elháríthatlan emelkedő irányzatot mutatnak.

2. A biztosított alkalmazottak száma napibérosztályok szerint az 1924—1927 években.

Nombre des employés et ouvriers assurés, par classe de salaires journaliers, en 1924—1927.

I d ő p o n t E p o q u e	Az I.	A II.	A III.	A IV.	Az V.	A VI.	A VII.	A VIII.	
	napibérosztályba tartozó alkalmazottak száma ¹⁾ — <i>Nombre des salariés appartenant aux classes de salaires journaliers ci-dessus, ¹⁾ avec un salaire moyen de</i>								
	80	120	200	280	360	440	520	600	
	pengőfillér átlagos keresettel ²⁾								
	<i>fillers - pengő²⁾</i>								
	1. S z á m	s z e r i n t	—						N o m b r e s
1924. XII. 31	76.023	60.143	77.330	105.809	91.470	76.786	54.931	147.999	
1925. III. 31	81.105	58.143	73.737	94.664	91.540	69.938	50.777	139.219	
1925. VI. 30	81.660	58.344	71.991	99.681	86.851	69.322	52.238	140.925	
1925. IX. 30	81.643	57.976	73.926	98.740	90.178	72.154	57.512	153.397	
1925. XII. 31	84.957	57.366	71.844	92.841	83.187	66.027	54.990	139.528	
1926. III. 31	85.545	58.235	72.891	105.216	88.975	68.687	54.144	148.187	
1926. VI. 30	84.600	59.356	75.689	107.622	92.496	74.903	54.639	149.465	
1926. IX. 30	85.457	62.726	80.727	112.526	97.905	75.970	57.934	160.892	
1926. XII. 31	86.962	61.983	78.983	105.565	92.958	71.699	56.251	149.143	
1927. III. 31	87.721	60.095	84.123	111.359	98.177	74.927	60.233	158.062	
1927. VI. 30	87.513	62.605	89.035	121.236	106.106	90.439	65.554	180.552	
1927. IX. 30	85.955	61.958	91.164	120.773	110.815	95.051	70.624	202.358	
1927. XII. 31	86.877	59.468	85.401	113.280	101.024	78.647	67.097	180.001	
	2. S z	á z	a l	é k	b a	n	%		
1924. XII. 31	11.0	8.7	11.2	15.3	13.3	11.1	8.0	21.4	
1925. III. 31	12.3	8.8	11.2	14.4	13.9	10.6	7.7	21.1	
1925. VI. 30	12.4	8.8	10.9	15.1	13.1	10.5	7.9	21.3	
1925. IX. 30	11.9	8.5	10.8	14.4	13.2	10.5	8.4	22.3	
1925. XII. 31	13.1	8.8	11.0	14.3	12.8	10.1	8.5	21.4	
1926. III. 31	12.5	8.5	10.7	15.4	13.1	10.1	8.0	21.7	
1926. VI. 30	12.1	8.5	10.8	15.4	13.2	10.7	7.9	21.4	
1926. IX. 30	11.6	8.6	11.0	15.3	13.3	10.4	7.9	21.9	
1926. XII. 31	12.4	8.8	11.2	15.0	13.2	10.2	8.0	21.2	
1927. III. 31	11.9	8.2	11.5	15.2	13.3	10.2	8.2	21.5	
1927. VI. 30	10.9	7.8	11.1	15.1	13.2	11.3	8.2	22.4	
1927. IX. 30	10.3	7.4	10.9	14.4	13.2	11.3	8.4	24.1	
1927. XII. 31	11.3	7.7	11.1	14.6	13.0	10.2	8.7	23.4	

¹⁾ A kötelezőleg biztosítottak száma a háztartási alkalmazottak nélkül. — *Nombre de ceux assurés obligatoirement, sans les employés de ménage.* — ²⁾ Az 1924 XII. 31. — 1927 XII. 31. időszak átlagában. — *Moyenne de la période 31 XII 1924—31 XII 1927.*

A 2. tábla az alkalmazottak napibérosztály szerint való tagozódását mutatja be. A napibérosztályok hivatalosan megállapított keretei és átlagértékei az 1924. év vége óta 1927. év végéig változatlan maradtak, ezért a valutaárfolyam csekély ingadozásait figyelmen kívül hagyva az átlagos keresetet napibérosztályonként az egész tárgyalt időszakra vonatkozólag közös tételekben állapíthattuk meg. Ily módon az alkalmazottak százalékos megoszlásának hullámozása négy éven keresztül jó képet nyújt a munkabérvizonyok részletesebb alakulásáról

és a minimumok és maximumok szerepének megközelítő jelentőségéről.

Az alkalmazottak legnagyobb része a legmagasabb, vagyis a VIII. napibérosztályba tartozik. Minthogy a napibérosztályok keretei még mindig nem símulnak egészen a való élet viszonyaihoz, a VIII. osztályba sorozott tagok száma jóval felülmulja a normális békearányokat s az arányszám négy éven át makacsul a 21% körül mozgott. Sőt a munkabérek csekély emelkedése folytán ez az arány az 1927. év folyamán 21.2%-ról 23.4%-ra küszökölt fel, ami

azt jelenti, hogy 1926 december 31-én alig 150 ezer, 1927 december 31-én pedig már 180 ezer kötelezőleg biztosított alkalmazott keresett átlag naponként 6 pengőt. Második helyen 14·6%-kal a 280 pengőfilléres átlagú IV. napibérosztály áll. A legalacsonyabb napibérosztályba az átlagos napi kereset 80 pengőfillér, ide az 1927. év végén 86.877 alkalmazott tartozott, többnyire tanoncok, ifjú és kezdő munkások és sok nő munkás. Az I. napibérosztály arányszáma 1926. óta 12·4%-ról 11·3%-ra csökkent. Legkevesebb alkalmazott került a II. napibérosztályba (7·7%, 1926-ban 8·8%), valamint a VII. osztályba (8·7%, 1926-ban 8%). Az alkalmazottak tömegének napibérosztályok szerint kimutatott tagozódásánál legfeltűnőbb jelenség, hogy ez a megoszlás évenként igen csekély eltolódást s hasonlóan alig észrevehető évszakos hullámzást mutat. A munkabérvizonyok stabilitása tehát a dolgozó tömegek mindegyik rétegében érvényesül.

A társadalmi biztosítási szervek tagjainak foglalkozás szerint való megoszlása az 1922. december 4-iki általános tagösszeírás óta ismeretlen. Ezért a munkabérvizonyokat foglalkozásonként csak az öregségi és rokkantsági biztosítást előkészítő statisztikai felvétel adatainak segítségével világíthatjuk majd meg. De a napibérszámok alapján kiszámított átlagos béradatokat is alkalmazunk van a biztosítási szervek jellege

alapján úgy csoportosítani, hogy bizonyos általános keretű foglalkozási jelleghez tartozó tömegek kereseti viszonyainak eltérő alakulására rávilágíthassunk. Ilyen hozzávetőleges betekintést enged a 3. tábla, ahol ötféle foglalkozási jellegű csoportot sikerült elkülöníteni, külön kimutatva a kerületi pénztárakat, mind foglalkozási szempontból általános jellegű szerveket. Legmagasabb az átlagos napibér a pénzügyi csoportban (5·66 P), de itt kevés alkalmazott-ról van szó s azok nagy része is irodai alkalmazott. A gyáripari jellegű csoportba tartozók átlagos napibére 5·15 P, az 1926-ban még második helyen álló kereskedelmi csoporté 4·52 P, s közel ennyi a bányászati alkalmazottaké is, 4·50 P. A közlekedési csoport tagjai a M. Á. V. nélkül 4 P átlagos napibér mellett dolgoztak, ami az 1926. évvel szemben 9·0% javulást jelent. Az alkalmazottak zömét magában foglaló általános jellegű csoport átlagos napibére csak 3·36 pengő volt.

A M. Á. V. biztosító intézet az 1924. évről átalakulás miatt nem szolgáltatott adatokat, ezért ennek a biztosítási szervnek későbbi fejlődését külön kell taglalnunk. A legnagyobb közlekedési biztosító intézet kötelékébe az 1927. év végén 85.471 férfi és 13.813 nő, együtt 99.284 alkalmazott tartozott. A tagok megoszlása napibérosztályok szerint egyedül ennél a biztosító intézetnél mutatott lényeges változást. Az 1926. év vé-

3. A társadalmi biztosítási szervek tagjainak száma és átlagos napibére napibérosztályok szerint foglalkozási csoportonként 1927 december 31-én.

Nombre et salaire journalier moyen des membres des institutions d'assurance sociale, suivant les classes de salaires journaliers et les groupes de professions, au 31 décembre 1927.

Foglalkozási jelleg Caractère de professions	Pénztárak száma Nombre des caisses	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Átlagos napibér pengő fillérekben Salaire journ. moyen fillers-pengő
		napibérosztályba tartozó alkalmazottak száma ¹⁾ — Nombre des salariés appartenant aux classes de salaires journaliers ci-dessus, ¹⁾ avec un salaire moyen de								
		80	120	200	280	360	440	520	600	
		pengő-fillér átlagos keresettel 1927 december 31-én fillers-pengő, au 31 décembre 1927								
Bányászati jelleg — <i>Minier</i>	21	185	1.148	2.588	4.485	8.708	8.491	8.032	14.372	4·50
Gyáripari „ — <i>Industrie manufact.</i>	31	533	636	1.608	9.996	3.240	2.645	2.068	10.056	5·15
Kereskedelmi csoport — <i>Commercial</i> Pénzügyi „ — <i>Etablisse- ment de crédit</i>	3	1.759	1.977	1.701	4.067	3.090	4.597	2.771	23.603	4·52
Közlekedési jelleg — <i>Communi- cation</i>	2	1	2	4	17	34	68	57	760	5·66
Általános jellegű csoport — <i>Groupe de caractère général</i>	8	781	3.553	6.549	7.763	7.973	6.079	4.670	15.242	4·00
	35	83.618	52.152	72.951	86.952	77.979	56.767	49.499	115.968	3·36

¹⁾ A kötelezőleg biztosítottak száma a háztartási alkalmazottak nélkül. — *Nombre de ceux assurés obligatoirement, sans les employés de ménage.*

gén ugyanis csak 6·5%, az 1927. év végén már 18·0% biztosított egyén került a VIII. napibérosztályba, viszont a II. osztály részesülése ugyanezen idő alatt 27·8%-ról 9·8%-ra fogyott. Ezt a nagy eltolódást úgy látszik szervezeti változások és bérrendezési intézkedések egyaránt idézték elő. Mindenek következtében az átlagos napibér ennél a nagyfontosságú közlekedési vállalatnál az 1927. év folyamán 2·49 pengőről 3·46 pengőre, azaz 38·9%-kal emelkedett. Az 1927. évi átlagos napibér még így is jóval kisebb, mint a többi közlekedési jellegű szervnél együttvéve, aminek okát abban kereshetjük, hogy a M. Á. V.-nál sok a biztosított nyugdíjas és a tisztviselők jelentékeny része a biztosítási bérhatárnál magasabb illetményt húz.

III. A hatósági munkaközvetítők béradatai

A bérért dolgozó tömegek helyzetét a munka jövedelmezősége szempontjából évről-évre csak úgy hasonlíthatjuk össze, ha számtalan gondosan összehordott és osztályozott adatrészeske összevonása után nagyszámú egyént magába foglaló, homogén jellegű csoportok átlagos időbértételeit állapítjuk meg, természetesen mérlegelt átlagszámítás útján. Az ilyen átlagszámok, ha a gyakorlatban egyes tételek gyanánt nem is fordulnak elő, igen jól jellemzik a munkabér magasságát és színvonalának hullámzását, sőt részletesebb elemzés tárgyául szolgálhatnak. Ilyen tömeges adatokat nyújt, amint láttuk a társadalmi biztosítási statisztika. Viszont a munkapiac helyzetére döntő tényezők pillanatnyi alakulását, a legfrissebb jelenségek szövevényeit csak akkor kutathatjuk a siker reményében és a közel jövőre nézve csak akkor kockáztathatunk valamelyes jóslatot, ha a matematika nyelvén szólva a munkabérgörbe utolsó szakaszának irányhatározóját kiszámíthatjuk. Egyéb okokból is fel kell derítenünk a gyakorlati életben előforduló egyes munkabértételek mentül nagyobb számát s mentül újabb keletű változását. A munkapiacra tényleg létrejött munkabér a munkaadó kalkulációjának és a munkavállaló kisebb-nagyobb kényszerhelyzetének és hajlandóságának eredője. A Hatósági Munkaközvetítőknek a közvetítési forgalom közben tudomásukra jutott és feljegyzett számtalan munkabéradat, melyeket az Állami Munkaközvetítő Hivatal készséggel bocsát a Központi Statisztikai Hivatal rendelkezésére, vagyis a munkaközvetítők útján *felajánlott*

órabéradatak adnak nekünk alkalmat arra, hogy az újonnan megnyílt munkahelyeknél érvényesülő tényleges munkabérvizonyokba betekinthessünk. Ezek a felajánlott munkabérek tükrözik vissza legjobban a munkabérek kialakulásánál a döntő tényezők legutolsó helyzetképét.

A Hatósági Munkaközvetítők a munkahelyek bejelentése alkalmával a munkaadó részéről felajánlott munkabérek adatait hétről hétre foglalkozási árnyalatok és munkanemek szerint, gyakran a minimális és maximális tétel külön feltüntetésével jegyzik fel és bocsátják további feldolgozás végett a Központi Statisztikai Hivatal rendelkezésére. A feldolgozás úgy történik, hogy minden egyes kizárólag *kézpénzben* kifejezett munkabérajánlattal összekötött közvetítési esetet figyelembe veszünk. A teljes ellátással, vagy csak élelmezéssel egybekötött bértételeket tanácsosabbnak látszott mellőzni, mert a pénzgyenérték kiszámítása az adatmegbízhatóság rovására menne. A heti adatokról, havi és negyedévi átlagokat számítottunk, még pedig a mérlegelt átlagszámítás módszerének szigorú betartásával (az idevonatkozó képletet lásd a Szemle 1925. évi 5—6. szám 143. lapján). A havi-, heti-, és napibéreket órabérre számítottuk át, mert az adatok zöme órabérben volt kimutatva. A többi statisztikai forrásban szereplő napibéradatakkal való összehasonlítás alkalmával a valóságot jól megközelíthetjük, ha az órabéreket nyolccal szorozzuk.

A Hatósági Munkaközvetítők nyilvántartásában a foglalkozási árnyalatokon belül bizonyos munkanemeket szokás megkülönböztetni, mint pld. szak- és segédmunka, állandó és kiegészítő munka, nehéz és könnyű munka és néhány még más munkajelleg. Ennek következtében a nem szerint elkülönített foglalkozási jegyzékben Budapesten 247, a vidéken 96 foglalkozási árnyalatot és munkanemet vontunk össze. Érdekes volna azonban egyes munkanemeket a jövőben külön is feltüntetni.

A 4. táblában a heti adatok havi csoportosításának módját, továbbá az összes és a felhasznált sikerült közvetítések számát mutattuk ki. Az összes előfordult közvetítések száma Budapesten az 1926. évvel szemben 20.563-ról 28.378-ra (38·0%-kal), a vidéken 18.995-ről 19.665-re (csak 3·5%-kal) szaporodott. A közvetítési forgalom megnövekedése még csak megnehezítette azt a törekvésünket, hogy a munkabérada-

4. Közvetítések száma a budapesti és vidéki hatósági munkaközvetítőnél az 1927. évben havonként.

Nombre, par mois, des placements aux Offices de placement de Budapest et de province, 1927.

Időköz Périodes	Hetek száma Nombre de semaines	Budapest		Videk-Province	
		Nombre		Nombre	
		Összes de tous les placements	A munkabér-kiszámításánál felhasznált des placements employés au calcul du salaire	Összes de tous les placements	A munkabér-kiszámításánál felhasznált des placements employés au calcul du salaire
közvetítések száma					
1 9 2 7					
I. 3.— I. 29.	4	1.156	528	1.136	279
I. 31.— II. 26.	4	1.140	509	1.096	218
II. 28.— IV. 2.	5	2.069	1.034	1.510	316
IV. 4.— IV. 30.	4	1.799	894	1.258	299
V. 2.— V. 28.	4	2.287	1.125	1.775	445
V. 30.— VII. 2.	5	3.026	1.534	2.125	709
VII. 4.— VII. 30.	4	2.465	1.166	1.619	635
VIII. 1.—VIII. 27.	4	2.618	1.355	1.809	592
VIII. 29.— X. 1.	5	3.978	2.464	2.405	646
X. 3.— X. 29.	4	3.198	2.081	1.855	582
X. 31.— XI. 26.	4	2.506	1.558	1.476	407
XI. 28.— XII. 31.	5	2.136	1.314	1.601	630
Összesen — Total		52 28.378	15.562	19.665	5.758

tok szempontjából felhasználható közvetítési esetek arányszámát emeljük. Lassú javulást, főleg Budapesten mégis sikerült elérni. A felhasznált közvetítések viszony-száma ugyanis 1925-ben 48,4%, 1926-ban 49,4%, 1927-ben már 54,4% volt, míg a vidéken, ahol gyakori a természetbeni ellátás, ezek a százalékok 27,5-öt, 29,2-öt, 29,3-at tettek.

Az 5. és 6. tábla a sikerült közvetítések alkalmával felajánlott órabérek havi átlagait az átlagok kiszámításához felhasznált közvetítések számával együtt Budapesten és a Vidéken a férfi és a női munkaerőről külön-külön *foglalkozás* szerint foglalja magába. A foglalkozások, többnyire mester-ségek száma, amelyek bérvizonyait megállapítani lehetett, Budapesten a férfimunkánál 41 (1926-ban 37), a női munkánál 18 (1926-ban 22), a vidéken a férfifoglalkozásokban 29 (1926-ban 27), a női foglalkozásoknál 5 (1926-ban 8) volt. Ezenkívül még néhány foglalkozásnál fordultak elő szórva-nyosan munkabérajánlattal egybekötött közvetítések. A vidéki munkabéradatok a debreceni, győri, miskolci, pécsi, soproni, szegedi és szombathelyi hatósági munkaközvetítők összevont adatainak eredményei.

Az órabérátlagok részletes bemutatása és elemzése előtt az eredmények jelentőségének megítélése szempontjából a következőket kell megjegyeznünk: 1. A munkapiac forgalmában felbukkanó béradatok csak a megnyílt munkahelyre jelentkezett munkásnak az alkudozás megindulásakor felajánlott munkabérét mutatják s így bár jellemzőek a munkapiac pillanatnyi állapotára, a munkástömegek tényleges keresetere vonatkozólag homályban hagynak bennünket. A közvetítések alapján kiszámított átlagos órabérek a munkabérek zömére vonatkozólag évenként és havonként különböző mértékben jellemzőek, mert a közvetítési esetek között váltakozó és egyenlőtlen mértékben fordulnak elő a magasabb vagy alacsonyabb díjazással járó munkanemekre (munkahelyekre) való közvetítések. 2. Az 1927. évi adatok természetesen pengőfillérekben vannak kimutva, a multtal való összehasonlításnál tehát a régi béradatok papír- vagy aranykorona tételeit az 1927. évi átszámítási kulccsal fiktív pengőre kell átszámítani. 3. A névleges munkabéreket reálmunkabérekre tudvalevőleg a megélhetési jelzőszámok alapján alakítjuk át. Mint-hogy a legfontosabb fogyasztási cikkek árai csekély ingadozásokkal állandóan emelkedő irányzatot mutatnak, a reálmunkabérek rendszeren alacsonyabbak a névleges munkabéreknél. Az 1926. év folyamán (I. a Szemle V. évf. 6. sz. 546. l.) ez a díszparitás közel 3%-kal romlott. A kiskereskedelmi árak jelzőszáma a Központi Statisztikai Hivatalnak egy négytagú munkácsalád heti kiadásaira vonatkozó számítása szerint az 1926. évi december 31-én 105 (1913 = 100) volt és az 1927. év végéig 113-ra emelkedett. A névleges munkabérek azonos összegeinek vásárló ereje tehát 1927-ben 7,7%-kal csökkent. Megjegyzendő, hogy 1926-ban a megélhetési jelzőszám csak az év végén volt magasabb, mint az előző évben, az évi átlag kedvezőbb volt az 1925. évinél. A gyáripari statisztikában az évi átlagot kellett használnunk, míg itt a havi adatok hullámozása miatt az évvégi állapotot vettük szemügyre.

A foglalkozás szerint részletezett december havi adatok azt mutatják, hogy Budapesten a legmagasabb bérajánlatok fordultak elő a férfimunka terén a cserepeseknél (110 pengőfillér), a kőfaragóknál (100 f.), a szobafestőknél (96 f.), és a nyomdászoknál (93 f.). Legalacsonyabb órabérekkel szerepelnek viszont a kifutók (26 f.),

5. A budapesti hatósági munkaközvetítő útján felajánlott munkabérek havi átlaga foglalkozás szerint 1927. január—december havában.

Moyenne mensuelle, par profession, des salaires offerts, en janvier—décembre 1927, à l'Office de placement de Budapest.

Foglalkozás, nem Profession, sexe	A felajánlott órabérek havi átlaga pengő- fillérekben ¹⁾ — Moyenne mensuelle des sala- ires horaires offerts, fillers-pengő ¹⁾												Közvetítések száma Nombre des placements											
	1 9 2 7												1 9 2 7											
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Férfi²⁾ — Hommes²⁾																								
Kertész — Jardiniers ..	—	—	52	54	45	49	48	35	—	—	—	—	—	—	8	2	3	25	1	1	—	—	—	—
Bádogos — Ferblantiers	69	72	82	72	69	75	65	73	87	88	90	70	26	7	9	11	29	35	31	13	82	66	40	18
Bronzműves — Ouvriers en bronze	—	—	75	—	40	72	—	41	66	80	65	—	—	—	1	—	1	2	—	1	4	2	4	—
Kovács — Forgerons ..	59	55	56	49	52	57	53	58	55	62	58	56	10	8	18	17	32	74	75	49	64	29	17	8
Lakatos — Serruriers ..	62	66	55	54	53	58	63	65	87	66	70	64	38	30	48	55	82	159	106	99	163	204	107	49
Egyéb fémipari munkás — Autres ouvriers mé- tallurgistes	63	72	66	72	70	68	67	68	75	80	71	67	41	25	70	49	87	67	66	79	138	126	73	39
Bognár — Charrons ..	58	68	60	49	50	60	59	71	60	59	73	65	5	2	11	5	13	27	17	23	24	9	8	3
Kőfaragó — Tailleurs de pierre	83	—	—	—	100	94	125	100	125	—	103	100	1	—	—	—	2	4	2	1	2	—	3	1
Asztalos — Menuisiers	62	65	61	57	69	65	69	70	74	77	70	68	28	33	70	65	98	115	94	108	160	138	109	67
Faesztorgályos — Tour- neurs sur bois	58	73	76	54	62	70	68	79	77	81	81	73	3	4	5	6	9	17	16	10	35	22	14	14
Kádár — Tonneliers ..	70	47	72	—	56	80	62	86	73	59	80	60	2	3	2	—	4	4	12	5	49	12	1	2
Kosárfonó — Vanniers	—	48	—	—	64	—	—	—	—	—	—	50	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Szjiggyártó — Fabricat. de courroie	50	49	59	58	66	57	66	52	48	66	68	73	25	10	19	17	21	7	17	9	12	6	7	3
Kárpitos — Tapissiers	63	81	94	88	70	64	100	75	84	92	106	82	8	7	11	4	4	3	3	23	23	20	22	8
Fonó- és szövőmunk. — Ouvr. du textile	92	83	50	58	—	—	—	47	—	—	—	—	1	1	4	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Cipész — Cordonniers ..	—	38	99	—	—	—	58	67	—	50	83	56	—	1	12	—	—	—	3	10	—	1	1	5
Szabó — Tailleurs ..	56	65	75	71	62	56	56	67	71	73	61	68	36	73	257	196	188	119	24	119	264	227	108	64
Molnár — Meuniers ..	—	—	—	—	51	43	48	48	—	67	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—	1	—	—
Sütő — Boulangers ..	65	21	46	—	53	—	76	66	72	60	52	—	9	2	2	—	5	—	6	5	10	5	4	—
Könyvkötő — Relieurs	—	—	—	—	—	—	100	79	—	75	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	1	—	—
Éttermi alkalmazott — Employés de restau- rants	50	44	36	—	46	62	—	57	40	49	62	—	4	1	5	—	4	3	—	6	1	2	4	—
Ács — Charpentiers ..	76	64	71	72	75	74	82	76	96	98	78	83	3	3	13	2	8	15	20	5	8	8	15	6
Állványozó — Faiseurs d'échafauds	—	—	60	—	66	—	78	66	64	—	61	—	—	—	3	—	2	—	1	6	3	—	2	—
Betonmunkás — Ou- vriers en béton	—	—	96	—	58	32	80	65	120	93	100	83	—	—	1	—	2	1	1	2	1	5	3	2
Címfestő — Peintres en enseigne	—	72	50	84	86	—	80	90	81	—	—	80	—	1	1	2	7	—	1	1	6	—	—	1
Cserepes — Couvreurs	68	—	68	—	88	—	110	—	104	92	—	110	1	—	1	—	2	—	—	—	3	4	—	1
Kőműves — Maçons ..	77	72	70	74	74	78	80	90	91	95	89	82	3	2	12	15	29	38	47	51	44	30	24	19
Szobafestő és mázoló — Peintres en bâtiment	70	72	67	74	80	74	87	89	99	99	94	96	2	10	19	30	31	29	28	33	47	31	28	7
Üveges — Verriers ..	83	68	—	—	—	63	—	90	105	100	84	1	2	—	—	—	—	2	—	—	2	4	1	4
Nyomdász — Typogr.	45	83	88	67	73	77	—	73	75	93	—	93	3	1	4	3	7	3	—	3	1	2	—	5
Gépkocsivez. — Chauff- eurs d'automob. ..	50	—	—	67	—	74	—	—	62	—	67	77	1	—	—	2	—	5	—	—	2	—	1	2
Kocsis — Cochers ..	47	56	46	48	54	53	57	57	64	106	61	56	10	7	10	12	18	21	27	7	28	16	20	24
Fűszerkereskedő s. — Garçons épiciers ..	50	54	—	46	—	62	40	37	59	51	50	44	2	1	—	2	—	1	1	2	3	7	4	10
Magántisztviselő — Em- ployés privés	—	63	68	55	50	53	50	50	—	50	—	—	—	6	2	1	9	5	2	4	—	4	—	—

¹⁾ A felajánlott legkisebb és legnagyobb órabér átlaga azoknál a foglalkozásoknál, ahol egy hét alatt egy vagy több közvetítés történt. Napi-, heti- és havibér órabérre átszámítva. — Moyenne des salaires horaires minima et maxima offerts aux professions ou pendant 1 semaine il y a eu au moins 1 placement. — Les salaires à la journée, à la semaine et au mois sont convertis en salaire horaire. — ²⁾ Szórványosan előfordult közvetítések. — Placements sporadiques — Kötélgyártó m. — Cordiers, 1927. IV. hónap 58. — Kelmétestő — Teinturiers d'étoffes, III. 71., IV. 56. — Laboráns — Hommes de laboratoire, VIII. 62. — (Ici, ainsi que dans le nota au tableau 6, les chiffres romains indiquent les mois).

Foglalkozás, nem Profession, sexe	A feljánlott órabérek havi átlaga pengő- fillérekben ¹⁾ — Moyenne mensuelle des sala- ires horaires offerts, fillers-pengő ¹⁾												Közvetítések száma Nombre des placements											
	1 9 2 7												1 9 2 7											
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
(somagoló — <i>Embal- leurs</i>	60	65	—	50	58	66	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	4	1	—	—	—	—	—	—
Kifutó — <i>Hommes à faire des commissions</i> . . .	33	27	26	23	28	30	24	29	30	32	28	26	33	53	58	41	86	93	65	80	147	127	126	96
Éjjeli őr — <i>Veilleurs de nuit</i>	60	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	50	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Szolga — <i>Domestiques</i>	43	48	45	42	33	50	44	44	47	48	44	46	16	12	28	34	35	53	50	45	87	64	39	48
Raktári m. — <i>Ouvriers de dépôt</i>	58	40	—	56	—	40	66	55	—	38	—	—	1	1	—	1	—	1	1	4	—	1	—	—
Segéd munkás — <i>Ou- vriers auxiliaires</i> . .	50	51	45	43	43	43	48	50	49	52	50	42	7	7	21	10	25	51	66	81	188	144	76	57
Napszámos — <i>Journ- aliers</i>	40	43	43	47	45	53	48	49	48	50	50	48	75	75	154	105	116	305	227	186	351	348	331	419
Nő³⁾ — Femmes³⁾																								
Fémcsiszoló — <i>Polis- seuses de métaux</i> . .	—	23	38	—	32	29	—	29	—	60	41	25	—	12	1	—	3	2	—	3	—	8	6	1
Galvanizáló — <i>Fem- mes employées à la galvanisation</i>	41	41	33	41	36	42	39	49	44	39	42	36	4	3	1	7	6	4	9	10	9	10	6	9
Vasgyári munkásnő — <i>Ouvrières d'usines à fer</i>	29	34	29	32	34	31	32	28	38	36	45	30	8	2	4	7	1	7	2	8	6	5	11	8
Bátorfényező — <i>Lustr. de meubles</i>	52	50	49	47	50	52	53	56	67	—	68	60	3	2	5	3	2	2	5	2	6	—	4	7
Bőrdíszműves — <i>Ou- vrières en articles de luxe de cuir</i>	—	—	—	24	—	30	26	—	30	—	—	—	—	—	—	1	—	2	7	—	2	—	—	—
Szövőnő — <i>Tisseuses</i> . .	38	50	40	25	36	42	25	—	—	28	38	—	1	1	4	1	4	10	4	—	—	4	2	—
Cipőgyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabr. de chaussures</i>	41	58	46	33	39	36	—	36	33	35	25	—	5	1	12	11	9	5	—	3	4	6	4	—
Mosónő — <i>Laveuses</i> . .	80	64	71	43	41	70	53	40	62	42	65	—	2	2	3	5	1	3	2	1	13	10	2	—
Varrónő — <i>Couturières</i>	35	43	42	37	39	32	38	34	42	49	37	51	3	14	29	18	6	11	12	12	20	10	11	8
Vasalónő — <i>Repasseuses</i>	—	—	—	—	48	60	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	—	—	—	—	—
Csomagoló — <i>Em- balleuses</i>	34	32	31	29	33	28	30	27	32	31	36	38	17	9	12	29	16	15	13	33	17	20	16	42
Papírmunkásnő — <i>Ou- vrières en papier</i> . .	—	32	—	—	—	21	29	31	—	—	24	27	—	4	—	—	—	2	3	1	—	—	9	17
Nyomdai munkásnő — <i>Ou- vrières d'imprimeries</i>	67	—	34	29	38	39	19	39	44	33	38	42	3	—	5	6	7	6	3	9	11	3	5	1
Magántisztviselő — <i>Employées privées</i> . .	—	—	—	32	58	—	49	33	24	50	45	47	—	—	1	3	—	10	2	1	1	1	1	4
Kifutólány — <i>Filles à faire des commissions</i>	—	32	20	—	—	24	29	—	20	28	38	28	—	1	1	—	—	1	1	—	7	12	9	7
Takarítónő — <i>Femmes de ménage</i>	27	73	72	65	58	67	67	56	60	42	65	43	6	10	14	17	33	46	34	73	150	105	73	64
Gyári munkásnő — <i>Ou- vrières de fabr.</i>	27	26	31	31	27	30	34	35	32	32	27	27	3	4	8	13	17	25	19	15	13	35	18	11
Napszámosnő — <i>Jour- nalières</i>	53	44	42	49	40	45	31	40	49	41	36	44	75	52	55	82	49	108	20	96	251	183	185	142

³⁾ Szórványosan előfordult közvetítések. — *Placements sporadiques.* — Kerti m. — *Ouvrières de jardin* 1927 X. hónap 34. Bádogyári m. — *Ouvrières de fabriques de fer-blanc* VII. 44. Bronzművesnő — *Ouvrières en bronze* IV. 27, VIII. 30. Nikkelező — *Ouvr. en nickel* XII. 32. Képerkeztető — *Ouvr. à encadr. des tableaux* VII. 21. Kelme estő — *Teinturiers d'étoffes* IX. 46. Cukorgyári m. — *Ouvr. de raffineries de sucre* IV. 21. Ostya-sütő — *faisant cuire des hosties* VII. 36. Éttermi alkalmazott — *Employées de restaurants* XII. 38. Könyvkötő — *Relieuses* XI. 45. Elárusító — *Vendeuses* VIII. 38, XII. 38. Laboránsnő — *Femmes de laboratoire* V. 51. Sza-
kácsnő — *Cuisinières* I. 23.

6. A vidéki hatósági munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek havi átlaga foglalkozás szerint 1927. január—december havában.

Moyenne mensuelle, par profession, des salaires offerts, en janvier—décembre 1927, aux Offices de placement de province.

Foglalkozás, nem Profession, sexe	A felajánlott órabérek havi átlaga pengő- fillérekben ¹⁾ — Moyenne mensuelle des salaires horaires offerts, fillers pengő ¹⁾												Közvetítések száma Nombre des placements											
	1 9 2 7												1 9 2 7											
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Férfi²⁾ — Hommes²⁾																								
Bádogos — Ferblantiers	57	59	54	56	54	58	66	58	67	62	63	70	3	5	9	6	5	15	9	5	7	8	5	7
Kovács — Forgerons ..	35	38	29	3	43	45	44	47	46	45	45	45	8	12	5	10	10	9	26	16	23	23	13	4
Lakatos — Serruriers ..	47	56	35	45	46	47	54	51	49	54	53	54	9	13	17	18	44	60	56	55	42	38	35	23
Egyéb fémipari munkás — Autr. ouvriers métallurg.	50	—	43	46	54	59	57	59	56	58	66	64	5	—	10	5	11	33	31	10	17	9	21	15
Bognár — Charrons ..	40	53	49	45	55	47	43	46	51	44	47	49	1	4	4	2	12	11	12	4	4	12	4	5
Kőfaragó — Tailleurs de pierre ..	—	—	—	80	80	—	—	—	—	—	—	80	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—
Asztalos — Menuisiers ..	45	48	48	46	47	53	57	54	55	57	59	53	21	18	24	34	62	89	91	86	69	77	44	28
Faesztergályos — Tour- neurs sur bois ..	53	70	50	60	66	60	54	—	68	60	40	57	2	2	3	3	2	10	3	—	1	1	1	3
Kádár — Tonneliers ..	—	—	—	—	—	80	—	59	60	66	—	80	—	—	—	—	1	—	2	4	2	—	1	—
Szűgyártó — Fabricat. de couverte ..	39	47	40	50	—	43	—	—	55	54	—	—	5	2	1	1	—	1	—	—	3	1	—	—
Kárpitos — Tapissiers ..	—	47	51	88	72	74	69	60	63	80	80	75	—	1	3	1	2	2	2	2	2	1	1	2
Fonó- és szövőm. — Ouv- riers du textile ..	—	—	—	—	33	—	—	—	25	60	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—
Kötélgyártó — Cordiers	—	—	—	—	—	48	41	—	75	—	—	80	—	—	—	3	—	1	1	—	1	—	—	1
Borbély — Coiffeurs ..	50	36	33	37	33	37	46	32	39	33	36	40	8	6	2	11	9	13	9	11	6	5	5	10
Cipész — Cordonniers ..	41	39	48	51	42	41	42	37	42	38	42	43	10	14	21	43	46	17	27	19	58	41	37	26
Szabó — Tailleurs ..	55	55	57	46	48	55	47	53	53	54	55	50	3	3	34	36	36	27	22	21	41	38	33	21
Molnár — Meuniers ..	—	—	—	—	36	—	40	—	—	50	60	50	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	1	1
Sütő — Boulangers ..	—	—	—	—	80	67	61	55	60	67	52	58	76	—	—	—	3	2	3	5	9	5	2	4
Ács — Charpentiers ..	—	52	40	68	72	78	72	—	50	80	—	67	—	1	2	6	1	2	3	—	2	1	—	3
Kőműves — Maçons ..	60	80	70	50	100	81	74	77	79	80	76	100	1	1	13	1	2	4	2	1	11	11	6	1
Szobafestő és mázó — Peintres en bâtiment ..	—	—	53	64	62	53	78	72	71	65	84	70	—	—	3	9	5	7	9	10	6	3	5	1
Vasbetonm. — Ouvriers en béton fer. ..	—	40	—	—	—	—	—	85	—	—	56	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—
Magántisztviselő — Em- ployés privés ..	—	—	—	—	40	—	59	—	50	50	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	2	—	—
Kereskedősegéd — Com- mis marchands ..	—	—	58	—	—	90	—	40	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Fuvaros — Camionneurs.	—	39	39	42	37	49	40	42	50	51	40	41	—	2	6	4	3	13	7	12	6	2	3	2
Kifutó — Hommes à faire des commissions ..	19	18	20	20	16	18	23	22	20	24	24	19	12	5	12	8	5	4	19	10	17	12	18	9
Szolga — Domestiques ..	31	31	39	14	35	32	35	34	41	42	21	34	8	10	8	4	7	9	9	15	9	9	4	6
Gyári munkás — Ouvriers de fabrique ..	—	—	—	—	40	46	38	40	40	50	—	—	—	—	—	—	1	16	1	1	1	1	—	—
Napszámos — Journaliers	37	38	43	41	38	40	41	43	41	41	43	43	167	100	106	63	141	324	273	274	263	249	148	440
Nő³⁾ — Femmes³⁾																								
Fonó- és szövőm.-nő — Ouvrières en textile ..	50	42	52	22	32	25	32	28	34	30	29	33	7	11	9	2	15	2	11	4	10	2	3	1
Cipőtűző — Piqueuses de chaussures ..	22	—	—	—	—	26	41	—	38	39	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—
Takarítónő — Femmes de ménage ..	12	—	27	—	11	12	14	50	—	14	42	10	1	—	2	—	1	1	2	4	—	2	4	1
Gyári m.-nő — Ouvrières de fabrique ..	—	15	24	33	—	18	—	—	44	25	20	18	—	1	8	10	—	1	—	—	3	1	2	1
Napszámosnő — Journa- lières ..	27	38	36	39	30	28	37	33	42	33	45	36	6	6	7	11	16	27	3	11	31	24	5	16

¹⁾ Lásd 5. tábla ¹⁾ jegyzetét. — Voir tabl. 5, nota ¹⁾ — ²⁾ Szórványosan előfordult közvetítések. — Placements sporadiques. Kertész — Jardiniers 1927. III. hónap 50. Bányász — Mineurs VIII. 60. Kefekötő — Fabric. de brosse III. 33. Timár — Tanneurs IX. 52. Könyvkötő — Relieurs VIII. 83. Aszfaltzó — Ouvr. en asphalte XI. 1-00. Cserépfedő — Couvreurs VI. 70, VIII. 90. Cimfestő — Peintres en enseigne I. 72, V. 80. Éjjeli őr — Veilleurs de nuit X. 41. — ³⁾ Szórványosan előfordult közvetítések. — Placements sporadiques. Fényezőnő — Lustreuses XI. 30. Kalaposnő — Modistes IX. 50. Varrónő — Couturières X. 50. Tisztviselőnő — Employées V. 32, VI. 20. Kiszolgálónő — Serveuses III. 20, XI. 31. Kifutólány — Filles à faire des commissions V. 21.

a segéd munkások (42 f.), a fűszerkereskedősek (44 f.), a szolgák (46 f.), végül a napszámosok (48 f.). Minthogy a közvetítési esetek száma foglalkozásonként rendkívül különböző, az órabértételek jelentősége és használhatósága szintén módosult. A legtozább megsebbben jutott tudomásunkra sikerült közvetítés a fővárosi férfi munkások köréből a lakatosokról, az asztalosokról, a szabókról, a kőművesekről és a napszámosokról. Az utóbbiakat kivéve a többiek órabérei közepes (60—80 f.-es) szinten mozogtak. A női munkások közül a fővárosban a bútorfényezőnők 60 f. és a

varrónők 51 f. órabérrel vezetnek. Alacsony a fémcsiszolóknők órabére (25 f.), továbbá a papírmunkásnőké (27 f.), a gyári munkásnőké (27 f.) és a kifutólányoké (28 f.). Legtöbb bérájanlati esetet jegyezhetünk fel a napszámosnőkről és a takarítóknőkről.

A vidéken a munkabérek szerényebbek. A férfimunkások közül legnagyobb órabért érték el a kőművesek (100 f.), a kádárok és a kötélgyártók (80—80 f.), a sütők (76 f.), kárpitók (75 f.), valamint a bádigosok (70 f.). Természetesen alacsony a kifutófiú órabére (19 f.), a szolgáké (34

7. A budapesti hatósági munkaközvetítő útján felajánlott munkabérek átlaga foglalkozási főcsoportok szerint 1927. I—IV. évnegyedében.

Moyenne, par groupes de professions, des salaires offerts aux Offices de placement de Budapest, Ier—IVe trimestres de 1927.

Foglalkozási főcsoport ¹⁾ Groupes de professions ¹⁾	1 9 2 7							
	I. II. III. IV.				I. II. III. IV.			
	évnegyed — trimestre							
	átlagos órabér pengő- fillerekben — salaire horaire moyen, fillers- pengő				közvetítések száma nombre des placements			
F é r f i — H o m m e s								
Östermelés — <i>Production du sol</i>	52	49	42	—	8	30	2	—
Vas- és fémipar — <i>Industrie du fer et des métaux</i>	65	60	65	69	195	497	687	544
Gép- és vill.-ipar — <i>Construct. mécan. et industr. de l'électr.</i>	65	61	66	69	154	248	347	258
Kő, agyag-, üvepipar — <i>Industr. de la pierre, céramique, verrerie.</i>	88	97	117	102	1	6	5	4
Fa- és csontipar — <i>Industr. du bois et de l'os</i>	64	64	73	70	151	319	489	380
Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Industr. du cuir, du poil et des plumes</i>	53	67	55	68	54	45	38	16
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	76	65	77	93	33	15	52	50
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	66	63	64	65	379	503	420	406
Élelmezési ipar — <i>Industr. de l'alimentation</i>	44	49	62	59	13	8	23	10
Papírosipar — <i>Industr. du papier</i>	—	—	90	75	—	—	5	1
Építőipar — <i>Industr. du bâtiment</i>	71	73	86	91	78	213	313	195
Sokszorosító- és műipar — <i>Industr. de la reproduct.</i>	72	72	74	93	8	13	4	7
Szállodai és vendéglőipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	43	54	49	56	10	7	7	6
Egyéb gyári munkás ²⁾ — <i>Autres ouvriers de fabrique²⁾</i>	48	43	49	48	35	86	335	277
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	49	46	46	42	216	368	492	526
Közlekedés — <i>Voies de communication</i>	50	58	60	73	28	58	64	63
Napszámos ²⁾ — <i>Journaliers²⁾</i>	47	45	48	49	305	527	764	1099
N ő — F e m m e s								
Östermelés — <i>Production du sol</i>	—	—	34	—	—	—	3	—
Vas- és fémipar — <i>Industr. du fer et des métaux</i>	34	34	37	37	35	38	53	66
Fa- és csontipar — <i>Industrie du bois et de l'os</i>	50	50	49	64	10	7	14	11
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	43	34	25	33	6	15	4	6
Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Industr. du cuir, du poil et des plumes</i>	—	29	28	—	—	3	9	—
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	53	42	47	43	71	70	74	51
Élelmezési ipar — <i>Industrie de l'alimentation</i>	—	21	36	—	—	1	1	—
Papírosipar — <i>Industr. du papier</i>	32	21	35	26	4	2	8	26
Sokszorosító- és műipar — <i>Industr. de la reproduct.</i>	49	35	34	37	8	19	23	9
Szálloda- és vendéglőipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	23	—	—	38	1	—	—	1
Egyéb gyári munkás ²⁾ — <i>Autres ouvrières de fabrique²⁾</i>	28	29	34	29	15	55	47	64
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	30	37	31	37	40	68	95	118
Napszámosnő ²⁾ — <i>Journalières²⁾</i>	51	54	51	45	212	335	624	772

¹⁾ A föl nem sorolt főcsoportokban nem volt bérájanlattal egybekötött számításba vehető közvetítés. — *Dans les groupes non énumérés, il n'y a pas eu de placement basé sur l'offre et pouvant entrer en ligne de compte.*

²⁾ Foglalkozási főcsoportok szerint nem részletezhető. — *Ne peut être détaillé par groupe de professions.*

8. A vidéki hatósági munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek átlaga foglalkozási főcsoportok szerint 1927 I—IV. évnegyedében.

Moyennes, par branche de professions, des salaires offerts, en 1927, aux Offices de placement de province.

Foglalkozási főcsoport ¹⁾ Groupes de professions ¹⁾	1 9 2 7							
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	évnegyed — trimestre							
	átlagos órabér pengő- fillérekben - salaire horaire moyen, fillers- pengő				Közvetítések száma Nombre des placements			
Férfi — Hommes								
Őstermelés — <i>Production du sol</i>	50	—	60	—	1	—	5	—
Vas- és fémipar — <i>Industrie du fer et des métaux</i>	46	48	54	55	81	177	239	156
Gép- és vill.-ipar — <i>Constr. mécan., industr. de l'électricité</i>	47	51	52	58	24	74	78	64
Kő-, agyag- és üvegipar — <i>Industr. de la pierre, céramique, verrerie</i>	—	80	—	80	—	3	—	1
Fa- és csontipar — <i>Industr. du bois et de l'os</i>	52	59	58	59	70	201	256	157
Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Industr. du cuir, du poil et des plumes</i>	40	47	54	54	9	2	4	1
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	49	45	56	75	7	7	9	6
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	46	44	43	43	101	239	214	216
Élelmezési ipar — <i>Industr. de l'alimentation</i>	—	61	56	57	—	9	20	10
Papírosipar — <i>Industr. du papier</i>	—	—	83	—	—	—	1	—
Építőipar — <i>Industr. du bâtiment</i>	63	64	73	78	23	40	45	33
Egyéb gyári munkás ²⁾ — <i>Autres ouvriers de fabrique²⁾</i>	—	43	39	50	—	17	3	1
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	31	36	31	31	56	41	81	60
Közlekedés — <i>Communication</i>	39	43	57	44	8	20	25	7
Napszámos ²⁾ — <i>Journaliers²⁾</i>	39	40	42	52	373	583	811	838
Nő — Femmes								
Vas- és fémipar — <i>Industr. du fer et des métaux</i>	—	—	—	30	—	—	—	2
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	48	26	31	31	27	19	25	6
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	22	—	39	42	1	—	3	4
Élelmezési ipar — <i>Industr. de l'alimentation</i>	20	—	—	31	1	—	—	1
Egyéb gyári munkás ²⁾ — <i>Autres ouvrières de fabr.²⁾</i>	20	19	36	22	12	13	9	11
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	—	24	—	—	—	4	—	—
Napszámosnő ²⁾ — <i>Journalières²⁾</i>	34	32	37	38	19	54	45	45

¹⁾ A föl nem sorolt főcsoportokban nem volt bérájánlattal egybekötött számításba vehető közvetítés. — *Dans les groupes non énumérés, il n'y a pas eu de placement basé sur l'offre et pouvant entrer en ligne de compte.* — ²⁾ Foglalkozási főcsoportok szerint nem részletezhető. — *Ne peut être détaillé par groupe de professions.*

f.) továbbá a borbélyoké (40 f.), a cipészeké (43 f.) és a napszámosoké szintén (43 f.). A női munkások közül a napszámosnőknek 36 f., a fonó- és szövőmunkásoknak 33 f. órabérük volt, viszont a gyári munkásnőknél csak 18 f. munkabérátlag került ki.

A havi adatok rendkívüli hullámzást mutatnak, mert a bérájánlatok különböző nagyságú ipartelepekről különböző jellegű munkanemekre érkeztek. Így például a betonmunkásoknál az előfordult bértételek 32—120 f., a cipészeknél 38—83 f., a fonó- és szövőmunkásoknál (mindenütt a férfimunka terén) 47—92 közt mozogtak. Voltak azonban foglalkozások, mint például az asztalosipar, ahol az órabérek nagyszámú közvetítés mellett sem mutattak szétágazást.

A munkaviszonyokról beszámoló statisztikai ágazatok (pld. a gyári termelési statisztika) adataikat *foglalkozási főcsoportok* szerint sorakoztatják fel. Ezért az előbb ismertetett foglalkozásokat a Hatósági Munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek szempontjából a 7. és 8. táblán mi is foglalkozási főcsoportokba vontuk össze. Itt azonban a túlnagy hullámzás kiküszöbölése végett a havi adatokból negyedévi átlagokat képeztünk. Ezen adatok tanulsága szerint Budapesten a IV. negyedévben a férfimunka terén legmagasabb munkabér-átlaggal rendelkezik a kő-, agyag- és üvegipar (102 f.) a fonó- és szövőipar (93 f.), a sokszorosító- és műipar (93 f.), valamint az építőipar (91 f.). A legalacsonyabb bértételeknél, ha a foglalkozási főcsoportok szerint nem részletezhető egyéb gyári munká-

sokat és napszamosokat, mint akikről már fentebb volt szó, mellőzve a kereskedelem ötlük szembe 42 f. és a szállodai- és vendéglőipar 56 f. órabérátlaggal. A női munkások közt a fa- és csontipar vezet 64 f. órabérrel s az utolsó helyen a papirosipar áll 26 f. órabérrel. A többi iparban nincs nagy eltérés. A vidéken a férfimunka tekintetében szintén a kő-, agyag- és üvegipar vezet (80 f.), utána következik az építőipar (78 f.), továbbá a fonó- és szövőipar (75 f.). Legalacsonyabb átlagos órabért találunk a kereskedelemnél (31 f.), a ruházati iparban (43 f.) és a közlekedésnél (44 f.). A női munkát illetőleg a vidéken nincsenek nagy eltérések.

A kereseti viszonyok feltüntetése az alkalmazás minősége szerint igen érdekes

eredményekre vezet. A munkabérvizonyok kutatásánál évek óta folytatott módszeres eljárásunk egyik vívmánya, hogy a beérkező adattömeget egyre határozottabban, tisztábban sikerül az alkalmazás minősége szerint rendezni. A 9. tábla a mérlegelt bérátlagokat az alkalmazás minősége szerint havonként tárja elő. Ezen adatok szerint Budapesten az év utolsó hónapjában a szakmunkások átlagos órabére 68 f., a betanított napszamosoké 49 f., a tanulatlan napszamosoké 44 f., a női munkásoké 41 f. végül a szolgálkáké 46 f. volt. A tanoncok, mint természetbeni ellátást élvező alkalmazottak kimutatásainkban nem szerepelnek. A vidéken a szakmunkások 53 f., a betanított napszamosok 46 f., a tanulatlan napszamosok 40 f., a női munkások 35 f., a szolgálkák

9. A hatósági munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek havi átlaga az alkalmazás minősége szerint 1927. január—december havában.

Moyennes mensuelles des salaires offerts, en janvier—décembre 1927, aux Offices de placement, suivant la qualité de l'emploi.

Terület, alkalmazás minősége <i>Territoire, qualité de l'emploi</i>	A felajánlott órabérek havi átlaga pengő fillérekben ¹⁾ - <i>Moyenne mensuelle des salaires horaires offerts, fillers-pengő¹⁾</i>												Közvetítések száma <i>Nombre des placements</i>											
	1 9 2 7												1 9 2 7											
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Budapest																								
Szaktmunkás — <i>Ouvriers spéciaux</i>	61	65	70	66	64	63	67	70	76	75	73	68	237	233	591	484	668	726	568	650	1151	946	599	335
Betanított napszamos — <i>Journaliers enseignés</i>	54	58	49	48	52	49	52	54	53	61	54	49	31	18	47	28	58	105	106	111	215	179	96	85
Tanulatlan napszamos — <i>Journaliers non-enseignés</i>	38	36	38	40	38	42	42	43	43	45	43	44	109	128	212	146	203	398	292	266	498	475	457	516
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	49	43	15	44	43	46	45	42	51	40	42	41	131	118	154	202	158	250	150	277	512	415	366	330
Szolga — <i>Domestiques</i> ..	45	47	44	42	35	50	44	46	47	48	44	46	20	12	30	34	38	55	50	51	88	66	40	48
Vidék — Province																								
Szaktmunkás — <i>Ouvr. spéciaux</i>	46	47	44	49	48	52	56	52	52	53	54	53	75	85	159	195	255	311	312	272	308	277	215	154
Betanított napszamos — <i>Journaliers enseignés</i>	43	—	40	50	53	50	55	40	45	57	86	46	2	—	4	1	3	28	5	1	4	3	3	2
Tanulatlan napszamos — <i>Journaliers non-enseignés</i>	36	37	41	39	37	39	39	43	40	40	41	40	179	105	118	76	146	328	292	284	280	262	166	449
Női munkás — <i>Ouvrières</i> ..	37	39	37	35	30	27	31	36	41	32	36	35	15	18	27	23	34	33	17	20	45	31	19	19
Szolga — <i>Domestiques</i> ..	31	31	39	14	35	35	34	34	41	41	21	36	8	10	8	4	7	9	9	15	9	9	4	6
Együtt — Ensemble																								
Szaktmunkás — <i>Ouvr. spéciaux</i>	58	60	64	61	60	60	63	65	71	70	68	63	312	318	750	679	923	1037	880	922	1459	1223	814	489
Betanított napszamos — <i>Journaliers enseignés</i>	53	—	48	48	52	49	52	54	53	61	55	49	33	—	51	29	61	133	111	112	219	182	99	87
Tanulatlan napszamos — <i>Journaliers non-enseignés</i>	37	36	39	40	38	41	40	43	42	43	42	42	288	233	330	222	349	726	585	550	778	737	623	965
Női munkás — <i>Ouvrières</i> ..	48	42	44	43	41	44	44	42	50	39	42	41	146	136	181	225	192	283	167	297	557	446	385	349
Szolga — <i>Domestiques</i> ..	41	40	43	39	35	49	43	43	46	47	42	45	28	22	38	38	45	64	59	66	97	75	44	54

¹⁾ L. a. 882. lap 1. jegyzetét. — Voir page 882, nota ¹⁾.

36 f. átlagos órabért érték el. A vidéki munkabérek ezek szerint a szakmunkásokra és szolgákra vonatkozólag mintegy 22%-kal, a többi alkalmazási minőségi csoportnál 6—20%-kal maradtak el a fővárosi munkabérektől. Az alkalmazás minősége szerint csoportosított adatok előnye az, hogy itt a közvetítések nagy száma inkább kiküszöböli az esetlegességeket és nagyobb valószínűséget kölcsönöz az átlagmunkabéreknél. Budapesten az év utolsó hónapjában legtöbb tanulatlan napszámot (516) közvetítették, de a szakmunkások (335) és a női munkások (330) közvetítési forgalma is élénk. Az év folyamán a maximális forgalom szeptemberben mutatkozott a szakmunkásoknál (1.151 eset 76 f.-es átlaggal). A vidéken a tanulatlan napszámok forgalma (449) jóval felülmúlja a szakmunkásokét (154).

Országos átlagban nem annyira a területi átlagokra lehetünk kíváncsiak, mint in-

kább arra a fejlődésre vagy visszaesésre, amit az év folyamán ezek a területi átlagok visszatükröznek. A januári és decemberi adatok összehasonlításából arra következtethetünk, hogy a szakmunkások átlagos órabére 58 f.-ről 63 f.-re (8,6%-kal), a tanulatlan napszámoké 37 f.-ről 42 f.-re (13,3%-kal), a szolgáké 41 f.-ről 45 f.-re (10%-kal) emelkedett, viszont a betanított napszámok órabére 53 f.-ről 49 f.-re (7,4%-kal), a női munkásoké pedig 48 f.-ről 41 f.-re (14,6%-kal) csökkent. Megjegyzendő, hogy a szakmunkásoknál az őszi hónapokban 70—71 filléres munkabérátlag fordult elő. Női munkásoknál is találunk szeptemberben 50 f.-es órabért.

A 10. tábla az alkalmazási minőségi csoportokra vonatkozó havi adatokat negyedévenként összevonva tünteti fel. Ez a tábla ad nekünk alkalmat első ízben némi visszatekintésre. Ha az 1925., 1926. és 1927. évek utolsó negyedévi adatait szembeállítjuk

10. A hatósági munkaközvetítők útján felajánlott munkabérek negyedévi átlaga az alkalmazás minősége szerint országos összegben az 1925—1927. években.

Moyenne trimestrielle des salaires offerts, en 1925—1927, aux Offices de placement, suivant la qualité de l'emploi, totaux généraux.

Alkalmazás minősége <i>Qualité de l'emploi</i>	1925								1926								1927							
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
	átlagos órabér pengőfillérekben <i>salaires moyen, fillers-pengő</i>	közvetítések száma <i>nombre des placements</i>				átlagos órabér pengőfillérekben <i>salaires moyen, fillers-pengő</i>	közvetítések száma <i>nombre des placements</i>				átlagos órabér pengőfillérekben <i>salaires moyen, fillers-pengő</i>	közvetítések száma <i>nombre des placements</i>				átlagos órabér pengőfillérekben <i>salaires moyen, fillers-pengő</i>	közvetítések száma <i>nombre des placements</i>							
Szaktanácsosok <i>Ouvriers spécialistes</i>	70	72	68	66	804	1267	2242	1787	64	59	61	64	687	1464	2368	2300	62	60	67	68	1380	2639	3261	2526
Betanított napszámok <i>Journaliers enseignés</i>	45	42	50	50	82	100	210	105	49	44	48	49	50	106	190	211	50	50	53	57	84	223	442	368
Tanulatlan napszámok <i>Journaliers non enseignés</i>	43	44	43	44	684	1002	1458	1729	39	41	42	41	799	1075	1795	1699	38	40	42	42	851	1297	1912	2325
Női munkások <i>Ouvrières</i>	43	44	48	45	460	456	731	797	35	42	45	43	391	550	899	828	45	43	47	41	463	700	1021	1180
Szolgák <i>Domestiques</i>	42	44	46	43	60	59	91	72	41	42	39	43	26	60	95	101	42	42	44	45	88	147	222	173

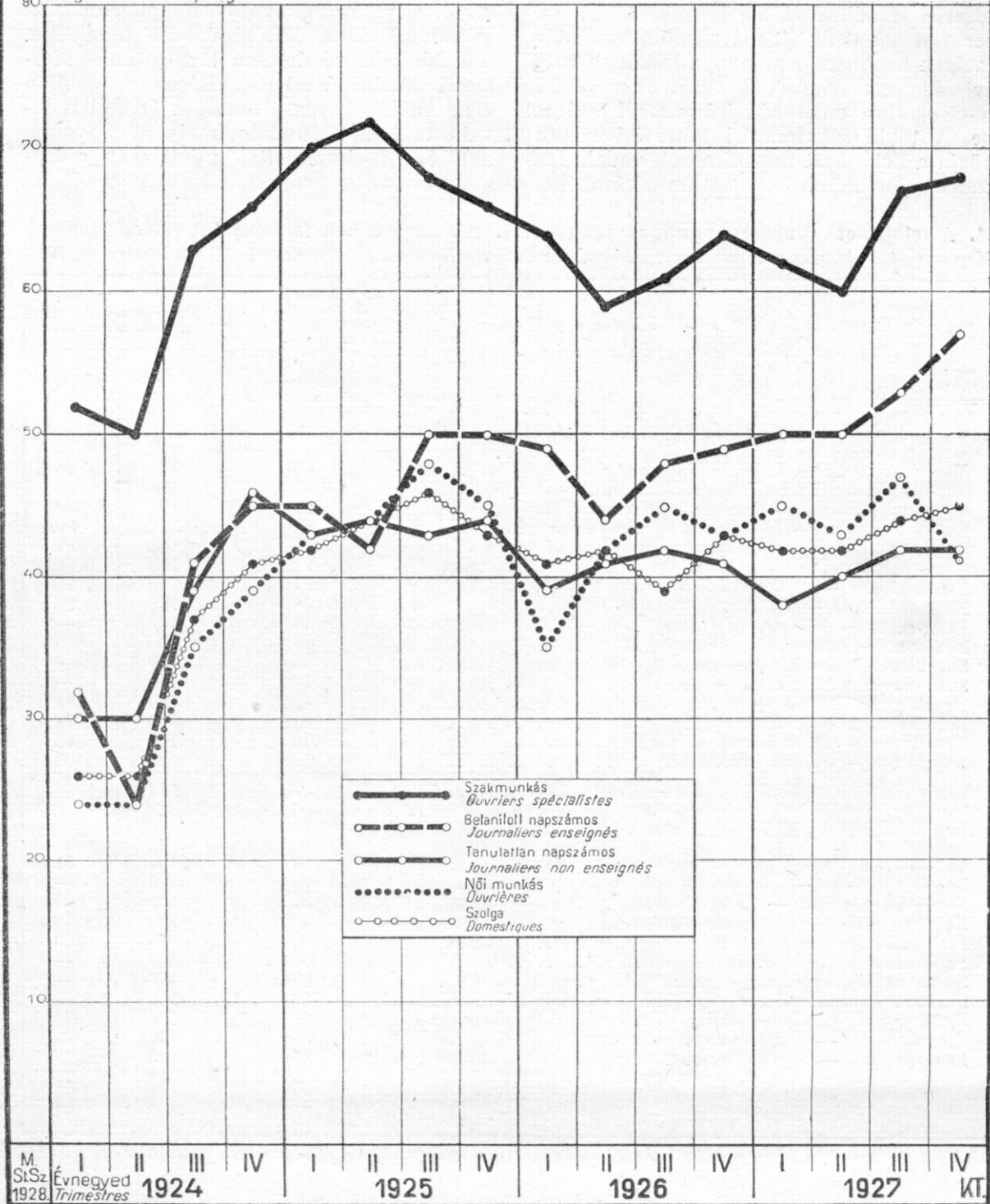
egymással, azt látjuk, hogy a hatósági munkaközvetítők útján megszerzett munkabér-átlagok a munkabérszínvonal merev stagnálását bizonyítják és csak az idényhullámzás hoz élénkséget az átlagok tömegébe. Az utolsó negyedévi adatok közül csak a betanított napszámoknál látunk egy kis mozgást, hol 1925-ben 50, 1927-ben 57 f. volt

az átlagos órabér. A női munkásoknál csekély hanyatlást tapasztalunk. 45—41 f.-re. Ha tekintetbe vesszük, hogy a megélhetési jelzőszám az év végén 1925-ben 102, 1926-ban 105, 1927-ben 111 volt, akkor meg kell állapítanunk, hogy egyenlő névleges munkabérek mellett a reálmunkabérek 3 év alatt 8,8%-kal csökkentek.

A.) A HATÓSÁGI MUNKAKÖZVETITŐK ÚTJÁN FELAJÁN- LOTT ÓRABÉREK NEGYEDÉVI ÁTLAGA AZ ALKALMA- ZÁS MINŐSÉGE SZERINT.

Moyenne trimestrielle, suivant la qualité de l'emploi, des salaires horaires offerts aux
Offices de placement.

80 Pengőfillér - fillers-pengő.

A) rajzunk a hatósági munkaközvetítők útján felajánlott órabérek fejlődését három éven keresztül négyedévenként az alkalmazás minősége szerint szemlélteti. A polygonok a munkapiac helyzetének és a felajánlott munkabérek természetének megfelelően élénk változatosságot és hullámzást jeleznek. A szakmunkások bérvonala maximumát az 1925. év II. negyedében érte el, azután a szanálási válság következtében erősen visszaesett és két másod minimum után, melyek azonban nem hanyatlottak az 1924. évi alacsony szintre, az 1927. év vége felé határozottan emelkedő irányzatról számol be. A többi alkalmazási minőségi csoport közül a betanított napszámosok vonala igazodik leginkább a szakmunkásokéhoz.

Egyéb magyarázatot ezek a vonalak nem igényelnek.

Az 1927. évi legfrisebb adatok alapján már megkísérrelhetjük az órabérek országos átlagait nemcsak alkalmazási minőség szerint, hanem foglalkozási főcsoportonként is kiszámítani. Ezeket a rendkívül érdekes eredményeket a 11. táblában találjuk. Az országos átlagszámok egyébiránt csak ki-domborítják a foglalkozási főcsoportok közt jelentkező azon különbségeket, amelyeket fentebb már részletesen tárgyaltunk. Mérlegelt átszámítással megkíséreltük azonban a munkabérek végső országos átlagát is kiszámítani. Ezt azonban, mely 55 f. volna, a többször elmondottak miatt csak a legnagyobb óvatossággal szabad értelmez-

11. A felajánlott órabérek országos átlaga 1927. IV. negyedében foglalkozási főcsoportonként.
Moyenne générale, par groupes de professions, des salaires horaires offerts dans le IVe trimestre de 1927.

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Az órabérek országos átlaga 1927. IV. negyedében pengő-fillerekben ¹⁾ - <i>Moyenne générale des salaires horaires, IVe trimestre de 1927, fillers-pengő</i>	Jelzőszám — <i>Indice</i> (országos átlag - <i>moyenne générale</i> = 100)	
		Budapest	Vidék <i>Province</i>
Férfi — Hommes			
Vas- és fémipar — <i>Industrie du fer et des métaux</i>	66	105	83
Gép- és villamosipar — <i>Construct. mécan., industr. de l'électr.</i>	67	103	87
Kő-, agyag-, üvegyipar — <i>Industr. de la pierre, céramique, verrerie</i>	98	104	82
Fa- és csontipar — <i>Industr. du bois et de l'os</i>	67	104	88
Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Industr. du cuir, du poil et des plumes</i>	67	101	81
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	91	102	82
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	57	114	75
Élelmezési ipar — <i>Industr. de l'alimentation</i>	58	102	98
Papirosipar — <i>Industr. du papier</i>	75	100	—
Építőipar — <i>Industr. du bâtiment</i>	89	102	88
Sokszorosító- és műipar — <i>Industrie de la reproduction</i>	93	100	—
Szálloda- és vendéglőipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	56	100	—
Egyéb gyári munkás — <i>Autres ouvriers de fabrique</i>	48	100	104
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	41	102	76
Közlekedés — <i>Communication</i>	70	104	63
Napszámos — <i>Journaliers</i>	50	98	104
Férfi összesen — <i>Hommes, total</i>	57	104	81
Nő — Femmes			
Vas- és fémipar — <i>Industr. du fer et des métaux</i>	37	100	81
Fa- és csontipar — <i>Industr. du bois et de l'os</i>	64	100	—
Fonó- és szövőipar — <i>Industr. textile</i>	32	103	97
Ruházati ipar — <i>Industr. du vêtement</i>	43	100	98
Élelmezési ipar — <i>Industr. de l'alimentation</i>	31	—	100
Papirosipar — <i>Industr. du papier</i>	26	100	—
Sokszorosító- és műipar — <i>Industr. de la reproduction</i>	37	100	—
Szálloda- és vendéglőipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	38	100	—
Egyéb gyári munkás — <i>Autres ouvrières de fabriques</i>	28	104	79
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	37	100	—
Napszámosnő — <i>Journalières</i>	45	100	85
Nő összesen — <i>Femmes, total</i>	42	101	88
Mindössze — <i>Total général</i>	55	102	83

¹⁾ A mérlegelt átlag a közvetítések számának figyelembevételével. — *Moyenne pondérée, en prenant en considération le nombre des placements.*

nünk. Mindenesetre igen örvendetes az a tény, hogy a felajánlott munkabérek adataiból képzett átlagos napibér — 4.40 P. — az öregségi és rokkantsági statisztika alapján kimutatandó tényleges átlagos munkabérrel (4.43 P.) kitűnően egybe vág.

A férfi munkabér országos átlaga 57 f. óránként, a női munkáé 42 f. Ha a területi megoszlást vizsgáljuk és az országos átlagot százának tekintjük, Budapest munkabér színvonala 102, a vidéké 83. Foglalkozási főcsoportonként legnagyobb különbség mutatkozik Budapest és a vidék között a férfi munka terén a ruházati iparban (114 és 75), valamint a közlekedésnél (104 és 63). A női munka terén jóval kisebbek a kilengések, egyedül az egyéb gyári munkások említendők (104 és 79).

IV. A vas- és gépipar béradatai.

Az első és második ipari főcsoportba tartozó munkásság nagy hányadát foglalkoztatják azok a vállalatok, amelyek a magyar vasművek és gépgyárak országos egyesületébe tömörültek. Ez az érdekképviselő rendszeres és részletes adatokat gyűjt a munkások tényleges átlagos keresetéről,

mert a körébe tartozó ipartelepeken pontosan kidolgozott gazdaságos munkarendszerek vannak bevezetve és a munkások nagy része akkordbér mellett dolgozik. Az egy munkaóra eső átlagos kereset alakulását állandóan figyelemmel kísérik és feljegyzett adattömeg tanulságai alapján történik a munkamenet szabályozása és beosztása, valamint időnkint a munkabérek rendezése. Az egyesület minden általános munkabérváltozásnál statisztikai kimutatást küld be a Központi Statisztikai Hivatalhoz. Az utolsó béremelés 1927. szeptember havában történt és az akkor megállapított bérek az év végéig érvényben maradtak.

A 12. tábla Nagy-Budapest vas- és gépipari munkás létszámát az 1927. év azon négy időpontjáról, amikor a munkabérváltozások bekövetkeztek, az alkalmazás minősége szerint részletezi. Ez a kimutatás annak megvilágítására szolgál, mekkora és milyen alkalmazási minőségi munkástömegek szociális helyzetét jellemzik a vas- és gépipari munkabér adatok. Az 1926. évi vasipari válság az 1927. év első négy hónapjában kisebb mértékben még érezte hatását. A vas- és gépipari munkások száma

12. Nagy-Budapest vas- és gépipari munkássága.

Ouvriers de l'industrie du fer et des machines à Grand-Budapest (Budapest et sa banlieue).

Alkalmazás minősége <i>Qualité de l'emploi</i>	1 9 2 7				Növ. (+) v. csökk. (–) az <i>Accroissem. (+) ou dimín. (–)</i>		
	I.	IV.	VII.	IX.	1927 jan. havi létszám. szem- ben — <i>par rap- port à l'effectif de janv. 1927</i>	1927 júl. havi létszám. szem- ben — <i>par rap- port à l'effectif de juil. 1927</i>	
a) S z á m — N o m b r e							
Szaktanácsos — <i>Ouvriers spécialistes</i>	12.616	13.844	14.951	14.717	+ 2.101	— 234	
Betanított napszámos — <i>Journaliers en- seignés</i>	6.191	6.518	6.839	7.118	+ 927	+ 279	
Tanulatlan napszámos — <i>Journaliers non enseignés</i>	5.910	6.384	6.717	7.085	+ 1.175	+ 368	
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	5.172	5.142	5.838	5.857	+ 685	+ 19	
Tanonc — <i>Apprentis</i>	1.820	1.820	1.861	1.964	+ 144	+ 103	
Ifjúmunkás — <i>Jeunes ouvriers</i>	683	581	820	830	+ 147	+ 10	
Összesen — <i>Total</i>	32.392	34.289	37.026	37.571	+ 5.179	+ 545	
b) S z á z a l é k — E n %							
Szaktanácsos — <i>Ouvriers spécialistes</i>	38.9	40.4	40.4	39.2	+ 14.3	— 1.6	
Betanított napszámos — <i>Journaliers en- seignés</i>	19.1	19.0	18.5	18.9	+ 13.0	+ 3.9	
Tanulatlan napszámos — <i>Journaliers non enseignés</i>	18.3	18.6	18.1	18.9	+ 16.6	+ 5.2	
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	16.0	15.0	15.8	15.6	+ 11.7	+ 0.3	
Tanonc — <i>Apprentis</i>	5.6	5.3	5.0	5.2	+ 7.3	+ 5.2	
Ifjúmunkás — <i>Jeunes ouvriers</i>	2.1	1.7	2.2	2.2	+ 17.7	+ 1.2	
Összesen — <i>Total</i>	100.0	100.0	100.0	100.0	+ 13.8	+ 1.5	

ugyanis januárban 32.392, áprilisban 34.289 volt. A javulás a nyár folyamán következett be és a létszám júliusban 37.026-ra emelkedett (az előző év júliusában csak 29.292 volt). Szeptemberről további csekély emelkedéssel 37.571 munkás van kimutatva. Ez a szám a januári állapottal szemben 13·8%, a júliusival szemben 1·5% szaporodást jelent. Az alkalmazás minősége szerint az alkalmazottak kétötöde (39·2%) szakmunkás volt. A betanított napszámosok aránya 18·9%, ugyanannyi a tanulatlan napszámosoké, a női munkásoké 15·6%, a tanoncoké 5·2%, végül az ifjú munkásoké 2·2%. Mint látjuk, itt már a tanoncokról is vannak munkabéradatok.

A 13. tábla a vas- és gépipari munkások átlagos keresetét a munkabérváltozások időpontjairól az alkalmazás minősége szerint mutatja ki. A szakmunkások átlagos tényleges keresete az év utolsó hónapjaiban 86 f., a betanított napszámosoké 71 f., a tanulatlan napszámosoké 49 f., a női munkásoké 41 f., a tanoncoké 14 f., végül az ifjú munkásoké 31 f. volt. A munkajövedelem az 1927. év folyamán a vas- és gépiparban a tanoncokat kivéve lassan, itt ott igen csekély mértékben, de állandóan emelkedett. Egyetlen statisztikai forrás sem számol be a munkabéreknek évek óta szakadatlanul tartó ilyen emelkedéséről. Ezt a jelenséget csak azzal magyarázhatjuk, hogy itt nem tulajdonképeni standard-időbérről, hanem a kifizetések alapján megállapított tényleges keresetről van szó, amelyet a gyakori túlórázás és az akkordbér mellett dolgozó munkások fokozott szorgalma néha a lineáris százalékos béremelésen túl növel. A szeptemberi munkabérek a januári állapottal szemben a szakmunkásoknál 8·9%-kal, a betanított napszámosoknál 10·9%-kal, a tanulatlan napszámosoknál 16·7%-kal, a női munkásoknál csak 5·1%-kal, az ifjú munkásoknál 34·8%-kal magasabbak, a tanoncoknál ellenben 17·6%-kal alacsonyabbak. Az utóbbi két eltolódás azt gyaníttatja, hogy a tanoncok és ifjú munkások alkalmazásánál vagy beosztásánál lényeges változás történhetett.

Ha a mai viszonyokat a békeállapottal (1914 első fele) állítjuk szembe, a névleges munkabérek jelzőszámait kapjuk. Ezek szerint a névleges munkabér emelkedése legnagyobb az ifjú munkásoknál (133·6), eléggé számba jövő a tanulatlan napszámosoknál (114·2), a többi alkalmazási minőségi csoportnál 1—10% közt mozog.

13. Munkabérek a vas- és gépiparban 1927. évben.

Salaires payés, en 1927, dans les industries du fer et des machines.

Alkalmazás minősége <i>Qualité de l'emploi</i>	Átlagos kereset óránként <i>Salaire horaire moyen</i>			
	1 9 2 7			
	I	IV.	VII.	IX.
1. Pengőfillérekben. — <i>En fillers-pengő.</i>				
Szakmunkás — <i>Ouvriers</i>				
<i>spécialistes</i>	79	81	83	86
Betanított napszámos — <i>Journaliers</i>				
<i>enseignés</i>	64	66	69	71
Tanulatlan napszámos				
<i>Journaliers non enseignés</i>	42	44	46	49
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	39	39	39	41
Tanonc — <i>Apprentis</i>	17	15	14	14
Ifjúmunkás — <i>Jeunes ouvriers</i>	23	29	30	31
2. Jelzőszámokban (1914 I. fele = 100). <i>En indices (Ire moitié de 1914 = 100)</i>				
a) Névleges munkabér. — <i>Salaire nominal.</i>				
Szakmunkás — <i>Ouvriers</i>				
<i>spécialistes</i>	96·2	98·4	100·8	104·4
Betanított napszámos — <i>Journaliers</i>				
<i>enseignés</i>	93·5	96·4	100·8	103·7
Tanulatlan napszámos				
<i>Journaliers non enseignés</i>	98·9	102·5	107·2	114·2
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	105·9	105·6	105·6	110·5
Tanonc — <i>Apprentis</i>	119·5	107·8	100·6	100·6
Ifjúmunkás — <i>Jeunes ouvriers</i>	97·3	125·0	129·3	133·6
Munkások átlaga <i>Moyenne des ouvriers</i>	99·1	100·8	103·3	107·5
b) Reálmunkabér a létfenntartási költségek alapján. <i>Salaire réel sur la base du coût de la vie.</i>				
Szakmunkás — <i>Ouvriers</i>				
<i>spécialistes</i>	91	89	91	92
Betanított napszámos — <i>Journaliers</i>				
<i>enseignés</i>	88	87	91	92
Tanulatlan napszámos				
<i>Journaliers non enseignés</i>	93	93	97	101
Női munkás — <i>Ouvrières</i>	100	95	96	98
Tanonc — <i>Apprentis</i>	113	97	91	89
Ifjúmunkás — <i>Jeunes ouvriers</i>	92	113	117	118
Munkások átlaga <i>Moyenne des ouvriers</i>	93	91	94	95

Sokkal fontosabbak a reálmunkabérré vonatkozó jelzőszámok, amelyeket a létfenntartási költségek hivatalos adatai alapján számítottunk ki. A magán számítási módokat a pengővaluta életbelépte óta fejtegetéseinknél mellőzzük. Mérlegelt átlagszámítással megállapítottuk a reálmunkabéreket a munkások átlagában. A megélhetés drágulása miatt ezek a számok már nem egyenletes emelkedést, hanem kisebb-nagyobb hullámzást mutatnak. A reálmunkabér a háború előtti színvonalat száznak véve 1927. januárban 93 volt, áprilisban 91-re ment

vissza, azután szeptemberig lassan 95-re küzdötte fel magát. Az alkalmazás minőségét illetőleg kisebb létszámuk és egyéb körülmények miatt a tanoncok és ifjú munkások adatait nem tartjuk megbízhatóknak. A tanulatlan napszámosok reálmunkabére szeptemberben elérte a 101-et, a női munkásoké a 98-at. A tanult munkások azonban, tehát a szakmunkások és betanított napszámosok, jelző száma csak 92 volt. *A vas- és gépiparban a munkabérek mindenestre eléggé megközelítik és hova tovább el fogják érni a békeszínvonalat.*

A munkabérvizonyok tanulmányozásánál az összes statisztikai források nagy és bonyolult feldolgozási munka után csupa átlagszámokat szolgáltatnak, amelyekből becses idősorok képezhetők s amelyek többé-kevésbé helytálló következtetésekre adnak alkalmat. A valóságos életben azonban a munkabértételek rendkívül szétágazó tarka tömeget alkotnak. Habár ezt a tömeget a módszeres átlagszámok és jó képviselői számok segítségével magasabb egységekbe integrálhatjuk is, mégis tájékozódás szempontjából igen hasznos volna a részletekbe is betekintést nyerni. Erre módot nyújt nekünk a vas- és gépipari munkabéradatokat szolgáltató érdekképviselő, midőn nem kevesebb mint 247 foglalkozási árnyalat, úgynevezett szakma tényleges kereseti viszonyait mutatja ki. A 14. tábla minden egyes szakmáról Nagy-Budapest és a vidék megkülönböztetésével közli a legkisebb — legnagyobb és átlagos keresetet. Ez a tábla azt mutatja, hogy nemcsak az egy munkórásra eső kereseti összegek módosulnak nagymértékben szakmák szerint, hanem a legkisebb és legnagyobb előfordult kereseti tétel eltérése, a divergálási mutató is igen különböző. Ha ez már szakmánként így van, milyen nagy lehet a mutató iparáganként? Csak a budapesti és környéki adatokból merítve, azt látjuk, hogy a lakatos előmunkások 69—122 f., a vasesztergályosok 56—121, a gyalusok 53—112 f., a közsőrűsök 47—104 f. közt ingadozó bérek mellett dolgoztak. Legmagasabb átlagos keresettel rendelkező szakmák: az odorlakatos előmunkán (132 f.), a nyerges előmunkán (131 f.), a vasöntő nagymunkán és Chassis lakatos és szerelő előmunkás, valamint a vasöntő nagymunkán (131 f.), vagy a motorhűtőbádogos (127 f.). Legkisebb átlagos kereseti tételek fordultak elő a napszámosnőket, segédmunkásnőket, éjjeli öröket, irodaszolgákat és tanoncokat nem

tekintve a következő szakmákban: gépmunkásfiú (30 f.), szegecshordó (34 f.), szegecs melegítő (40 f.), préselőnő, sajtoló (40 f.), reszelőtisztító (40 f.) stb. A vidéken jóval kevesebb szakma fordul elő, a kereseti lehetőségek is kisebbek, de a szétágazás szintén rendkívül erős.

V. Az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási statisztika béradatai.

A szociális viszonyok helyes statisztikai megismeréséhez szükséges adatokat legtöbbszörre azért nélkülözzük, mert ilyen öncélú adatgyűjtések jelentékeny költségeire nincs elég fedezet. A törvényalkotások, a rendkívüli kormányintézkedések és más fontos gyakorlati célok érdekében azonban olyan értékes, országos jellegű adatok felvételére kerül néha a sor, hogy a szociális statisztikus ilyenkor a legkitűnőbb anyaghoz jut. Ez az eset fordult elő az 1927. évben is, midőn a Központi Statisztikai Hivatal a népjóléti és munkaügyi miniszter kezdeményezésére az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításról szóló törvényjavaslat előkészítése érdekében az egész iparforgalmi népesség munkavállalóira kiterjedő felvételt hajtott végre. A felvétel az 1927 április 4-iki állapotról vonatkozott és az adatgyűjtő egyéni lap az alkalmazottak munkabérét is tudakolta. Ily módon a feldolgozás után rendkívül becses munkabéradatokra tettünk szert. Ezek a béradatok az állandó társadalmi biztosítási statisztika analogiájára a természetbeni járandóságok pénzegegyértékét is magukban foglalták. Az adatgyűjtés az üzemi munkásokon kívül az irodai és háztartási alkalmazottakra is kiterjedt, még pedig felső bérhatár nélkül, minek következtében ezen adatok alapján magasabb munkabéreltérletek voltak várhatóak, mint az állandó biztosítási statisztika fentebb ismertetett adatai alapján. Ezen felül azt is mondhatjuk, hogy a rendkívüli felvétel eredményei a valóságos munkabérvizonyokhoz sokkal jobban, majdnem tökéletesen simulnak, mert ennél a munkavállalatokat nem nyolc napibérosztályba sorozták, hanem az egyénekenként pontosan megadott munkabértételeket 26 bércsoportban dolgozták fel, mely csoportok zöme 50 fillérenként emelkedő lépcsőt képezett. Ha feltesszük, amit joggal megtehetünk, hogy az adatokat nem szolgáltatott egyének (mintegy 20—25%) bérvizonyai hasonló módon oszlanak meg, mint azé a háromnegyedmillió alkalmazotté, akiktől használ-

**14. Legkisebb, legnagyobb és átlagos kereset a vas- és gépiparban szakmánként
1927. szeptemberben.**

*Salaires minima, maxima et moyens, par branche, dans l'industrie du fer et la construction mécanique,
en septembre 1927.*

Szakma <i>Branche</i>	Budapest és környéke <i>Budapest et sa banlieue</i>				Vidék <i>Province</i>			
	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire minima	Leg- nagyobb Salaire maxima	Átlagos Salaire moyen	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire minima	Leg- nagyobb Salaire maxima	Átlagos Salaire moyen
		kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>				kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>		
Mintakészítők <i>Confect. de modèles</i>								
Mintaasztalos	251	52	105	91	17	77	91	85
Famintaesztergályos	10	91	121	106	—	—	—	—
Mintalakatos	41	67	111	84	9	—	—	72
Mintakezelő	7	52	80	66	1	—	—	43
Öntők és öntődei munkások <i>Fondeurs et ouvriers de fonderie</i>								
Vasöntő nagy munkán	6	112	135	131	—	—	—	—
„ közép „	25	120	127	123	—	—	—	—
„ kis „	14	88	112	94	—	—	—	—
Vasöntők összesen	407	85	131	116	81	64	98	83
Acélöntő	78	102	123	111	—	—	—	—
Fémöntő	74	83	124	105	1	—	—	80
Fémtömböntő	75	69	80	77	—	—	—	—
Gépformázó	519	54	116	80	69	42	84	67
Magkészítő	215	61	117	97	14	43	85	61
Magkészítőnő	56	32	62	45	15	30	45	33
Öntvénytisztító	341	43	81	58	38	47	67	52
Öntvényesizelő	12	45	67	50	3	—	—	40
Olvasztó, adagoló	70	44	90	68	2	—	—	39
Leccsapó	27	54	87	67	2	50	57	53
Homokkészítő	28	43	65	56	3	37	42	40
Kemencemunkás	161	46	77	68	8	42	51	48
Homokfúvókezelő	2	—	—	72	—	—	—	—
Öntődei lakatos	71	51	101	74	11	48	72	65
Öntődei darukezelő	26	47	80	61	4	48	51	50
Öntődei kőműves	5	75	81	76	2	—	—	62
Mázsáló	2	73	96	84	—	—	—	—
Öntődei napsz. előm.	8	53	63	58	—	—	—	—
Öntődei napszamos	1061	36	58	48	122	36	43	40
Öntődei napszamosnő	41	24	41	30	17	—	—	27
Kovácsok — Forgerons								
Kovács tűziember	232	71	123	100	37	76	90	86
Kovács segítő	355	51	101	80	59	52	73	68
Kovácsoló gépmunkás	7	67	70	67	—	—	—	—
Odorkovács tűziember	1	—	—	76	—	—	—	—
Rugókovács előmunkás	9	75	87	82	—	—	—	—
Rugókovács	11	62	75	71	—	—	—	—
Hajókovács előmunkás	42	66	81	79	—	—	—	—
Hajókovács	139	56	71	64	—	—	—	—
Vasszerkezeti kovács	5	64	66	65	3	—	—	59
Meleglyukasztó	2	—	—	78	—	—	—	—
Kalapácsvezető	33	44	97	59	6	—	—	48
Présvezető	10	45	94	75	2	—	—	48
Kályhakezelő	5	46	56	52	3	—	—	42
Kazánkovács tűziemb.	5	73	134	96	—	—	—	—
Kazánkovács tömörítő	23	78	87	82	—	—	—	—
Kazánkovács előmunk.	27	82	100	90	—	—	—	—
Kazánkovács	101	63	90	70	6	67	72	68
Kazánkovács segítő	75	65	81	77	—	—	—	—
Rézkovács	24	68	85	84	—	—	—	—
Lemezgyengető	3	73	117	102	—	—	—	—

Szakma <i>Branche</i>	Budapest és környéke <i>Budapest et sa banlieue</i>				Vidék <i>Province</i>			
	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire minima	Leg- nagyobb Salaire maxima	Átlagos Salaire moyen	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire minima	Leg- nagyobb Salaire maxima	Átlagos Salaire moyen
		kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>				kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>		
Előszegec-elő	37	63	116	93	7	—	—	70
Szegecselő	69	46	98	70	34	—	—	60
Hajóelőszegecselő	12	60	83	70	—	—	—	—
Hajószegecselő	24	59	74	74	—	—	—	—
Szegecsmelgitő	17	25	46	40	26	—	—	31
Szegecshordó	15	—	—	34	—	—	—	—
Esztergályosok <i>Tourneurs</i>								
Vasesztergályos	997	56	121	94	135	63	100	75
Fémesztergályos	61	65	95	80	7	—	—	73
Esztergályos rev. padon	10	66	108	77	—	—	—	—
Gépmunkások <i>Ouvriers de machines</i>								
Gyalus	131	53	112	85	10	45	80	66
Marós	177	62	113	83	15	45	84	79
Fogaskerékmáros	3	—	—	74	—	—	—	—
Fúrós	327	46	95	69	65	41	56	53
Levegőfúrós	21	—	—	66	—	—	—	—
Gépmunkás eszterg. padon	14	58	96	76	7	—	—	62
Vésős	39	49	93	78	6	46	86	73
Leszúró	12	46	70	59	—	—	—	—
Gépmunkás rev. padon	242	55	84	72	—	—	—	—
Gépmunkás automatán	7	—	—	59	1	—	—	48
Csiszoló	34	54	89	74	15	40	60	51
Köszörűs	61	47	104	81	5	—	—	63
Ollós	52	59	76	73	2	—	—	58
Lyukasztó	19	57	81	67	2	—	—	70
Fűrész	12	49	82	61	—	—	—	—
Préselő, sajtoló	62	57	77	66	39	40	63	62
Fémnyomó	9	—	—	67	—	—	—	—
Gépm. kábelgyárt.-nál	217	55	91	77	—	—	—	—
Egyéb gépmunkás	1168	50	87	66	4	—	—	55
Gépmunkás átlag	2625	47	93	71	172	43	63	59
Gépmunkásnők <i>Ouvrières de machines</i>								
Marósnő	18	44	46	44	—	—	—	—
Fúrónő	70	33	47	43	1	—	—	32
Gépm. nő rev. padon	44	40	57	46	—	—	—	—
Préselőnő, sajtoló	223	34	50	40	6	—	—	29
Csiszolónő	4	—	—	51	—	—	—	—
Gépm. nő kábelgy.-nál	167	40	53	44	—	—	—	—
Egyéb gépmunkásnő	588	32	50	43	36	28	52	29
Gépmunkásnő átlag	1114	32	57	43	43	28	52	29
Gépmunkás fiú	17	—	—	30	57	—	—	32
Szerszámbeállító (gépbeállító)	263	74	117	91	2	—	—	79
Lakatosok <i>Serruriers</i>								
Géplakatos előmunkás	192	71	115	102	3	—	—	81
Géplakatos	1881	56	97	76	288	52	70	66
Gépszerelő előmunkás	31	92	111	94	5	—	—	94
Gépszerelő	166	82	102	87	24	—	—	61
Szerelőlakatos előm.	2	—	—	100	—	—	—	—
Szerelőlakatos	31	71	112	80	9	58	74	60
Kazánlakatos előmunk.	9	83	94	88	—	—	—	—
Kazánlakatos	40	62	85	70	—	—	—	—
Vagónlakatos előm.	12	92	115	105	8	—	—	98

Szakma <i>Branche</i>	Budapest és környéke <i>Budapest et sa banlieue</i>					Vidék <i>Province</i>			
	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb <i>Salaires</i> minima	Leg- nagyobb <i>Salaires</i> maxima	Átlagos <i>Salaires</i> moyen	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb <i>Salaires</i> minima	Leg- nagyobb <i>Salaires</i> maxima	Átlagos <i>Salaires</i> moyen	
		kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>				kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>			
Vagónlakatos	108	70	98	89	73	—	—	65	
Vagónalvázlakatos	—	—	—	—	13	—	—	66	
Kiskocsilakatos előm.	4	—	—	67	2	—	—	85	
Kiskocsilakatos	12	—	—	46	11	—	—	56	
Vasszerkezeti lak. előm.	38	86	122	103	5	—	—	101	
Vasszerkezeti lakatos	441	53	96	63	54	—	—	60	
Odolalakatos előmunkás	1	—	—	132	1	—	—	80	
Odorlakatos	—	—	—	—	4	—	—	66	
Lemrezlakato	21	—	—	96	—	—	—	—	
Hajólakatos előm.	5	—	—	87	—	—	—	—	
Hajólakatos	59	68	76	75	—	—	—	—	
Egyéb lakatos előm.	33	82	115	95	—	—	—	—	
Egyéb lakatos	852	54	98	80	81	56	72	58	
Motorszerelő előmunk.	11	114	131	119	—	—	—	—	
Motorszerelő	72	69	118	112	7	—	—	85	
Chassisszerelő előm.	3	—	—	131	—	—	—	—	
Chassisszerelő	50	—	—	100	—	—	—	—	
Chassislakatos előm.	2	—	—	131	—	—	—	—	
Chassislakatos	22	—	—	113	—	—	—	—	
Karosszéria lakatos	4	—	—	96	—	—	—	—	
Próbaterem lakatos	19	75	128	78	—	—	—	—	
Lakatos előmunkás átlag	339	69	122	101	24	—	—	94	
Lakatos átlag	3807	58	105	78	564	53	70	64	
Szerszámkészítők									
<i>Fabr. d'outils</i>									
Szerszámkovács tűziemb.	18	75	117	93	2	50	80	65	
Szerszámkovács	24	45	88	76	2	46	53	50	
Szerszámestergályos	162	66	117	96	1	—	—	64	
Idomszerész	55	68	114	94	3	—	—	41	
Szerszám lakatos	497	60	113	87	42	52	74	64	
Szerszámköszörűs	5	64	84	76	4	43	56	53	
Szerszámkész. gépmunk.	20	46	91	69	1	—	—	49	
Szerszámmedző	17	56	96	73	2	—	—	55	
Szerszámkészítő átlag	777	60	113	89	56	52	65	64	
Asztalosok (famunkások)									
<i>Menuisiers (ouvriers en bois)</i>									
Asztalos (általában) előmunk.	43	69	131	98	—	—	—	—	
Asztalos (általában)	698	57	105	85	65	53	71	69	
Vagónasztalos előm.	3	—	—	97	10	—	—	87	
Vagónasztalos	61	81	86	85	48	—	—	65	
Vagónszerelő asztalos	5	—	—	115	—	—	—	—	
Butorasztalos	50	—	—	94	—	—	—	—	
Szerelő asztalos	—	—	—	—	2	—	—	89	
Asztalos előm. átlag	46	82	131	98	10	—	—	87	
Asztalos átlag	814	57	105	85	115	53	73	68	
Faszabász	17	94	97	94	3	37	80	66	
Faesztergályos	16	55	106	94	4	58	70	61	
Bognár	46	62	106	80	35	69	69	69	
Karosszéria bognár	6	—	—	107	—	—	—	—	
Kádár	6	55	100	89	—	—	—	—	
Ács előmunkás	12	81	110	84	1	—	—	78	
Ács	136	54	102	78	9	55	80	64	
Fagép munkás	206	58	86	68	30	56	58	57	

Szakma <i>Branche</i>	Budapesti és környeke <i>Budapest et sa banlieue</i>				Vidék <i>Province</i>			
	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire <i>minima</i>	Leg- nagyobb Salaire <i>maxima</i>	Átlagos Salaire <i>moyen</i>	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Salaire <i>minima</i>	Leg- nagyobb Salaire <i>maxima</i>	Átlagos Salaire <i>moyen</i>
		kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>				kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>		
Fényező, mázólok <i>Lustreurs, peintres en bâtiment</i>								
Fényező előmunkás	3	79	131	100	1	—	—	103
Fényező	69	68	115	96	15	—	—	97
Fényező segédmunkás	32	—	—	53	—	—	—	—
Fényezőnő	10	47	68	55	—	—	—	—
Politurozónő	22	53	58	56	1	—	—	50
Betűíró	10	41	103	92	—	—	—	—
Mázoló előmunkás	14	67	95	93	2	—	—	86
Mázoló	155	48	100	82	51	49	91	73
Mázoló segédmunkás	53	51	87	64	—	—	—	—
Mázolónő	16	35	48	43	—	—	—	—
Festékeverő	2	—	—	51	1	—	—	67
Festéktörő	1	—	—	55	2	46	50	48
Különféle szakmák <i>Diverses branches</i>								
Műszerész előmunkás	11	93	131	120	—	—	—	—
Műszerész	892	52	92	88	—	—	—	—
Bronzműves	22	80	111	102	—	—	—	—
Fémcsiszoló	78	62	125	104	—	—	—	—
Fémcsiszolónő	18	47	50	47	—	—	—	—
Galvanizáló	4	64	118	100	—	—	—	—
Galvanizálónő	78	35	54	44	—	—	—	—
Fémnyomó	17	96	126	112	—	—	—	—
Kárpitos előmunkás	—	—	—	—	1	—	—	90
Kárpitos	21	76	103	91	11	—	—	70
Nyerges előmunkás	1	—	—	131	—	—	—	—
Nyerges	10	113	114	113	—	—	—	—
Bádogos előmunkás	10	72	110	87	1	—	—	92
Bádogos	164	65	111	89	17	59	78	62
Motorhűtő bádogos	12	123	128	127	—	—	—	—
Rézműves	41	79	136	108	—	—	—	—
Vésnök	6	82	136	104	—	—	—	—
Úveges	8	55	105	89	1	—	—	65
Reszelővágó	41	73	85	84	2	—	—	71
Reszelődező	4	90	93	91	—	—	—	—
Reszelőleghúzó	4	103	116	114	—	—	—	—
Reszelőkészítő	16	94	102	96	—	—	—	—
Reszelőkenő	1	—	—	46	—	—	—	—
Reszelőkovács	6	—	—	65	—	—	—	—
Reszelőtisztító	1	—	—	40	—	—	—	—
Reszelőigazító	5	—	—	69	—	—	—	—
Tanoncok — Apprentis								
Mintaasztalos tanonc	33	8	33	13	2	—	—	15
Va-öntő	62	9	34	25	9	15	53	36
Fémöntő	14	13	28	22	—	—	—	—
Kazánkovács	6	15	33	29	—	—	—	—
Vasztergályos	154	8	32	15	42	18	31	21
Fémesztergályos	12	14	14	14	—	—	—	—
Lakatos	967	6	54	13	128	4	29	17
Szerszámkészítő	46	10	20	12	2	—	—	14
Asztalos	29	9	15	12	3	21	40	27
Fényező	3	—	—	32	2	—	—	15
Mázoló	—	—	—	—	6	—	—	28
Műszerész	161	6	15	10	—	—	—	—
Villanyszerelő	37	9	12	11	—	—	—	—
Tekercselő	15	—	—	11	—	—	—	—
Bronzműves	20	—	—	16	—	—	—	—
Fémnyomó	1	—	—	20	—	—	—	—

Szakma <i>Branche</i>	Budapest és környéke <i>Budapest et sa banlieue</i>				Vidék <i>Province</i>			
	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Szállat minima	Leg- nagyobb Szállat maxima	Átlagos Szállat moyen	Munkások száma <i>Nombre des ouvriers</i>	Leg- kisebb Szállat minima	Leg- nagyobb Szállat maxima	Átlagos Szállat moyen
		kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>				kereset óránként pengőfillérben <i>par heure, fillers-pengő</i>		
Rézműves	5	9	12	11	—	—	—	—
Bádogos	1	—	—	49	—	—	—	—
Gyakornok	40	8	63	50	—	—	—	—
Napszámosok — Journaliers								
Öntödei napsz. előm.	8	53	63	58	—	—	—	—
Öntödei napszámos	1061	36	58	48	122	36	43	40
Produktív	283	41	76	65	—	—	—	—
Műhely	2035	36	66	49	174	34	39	38
Raktári	646	36	67	52	39	38	42	40
Üzemi	902	26	54	46	110	33	37	36
Napszámos átlag	5438	35	68	49	538	34	64	39
Öntödei napszámosnő	41	24	41	30	17	—	—	27
Napszámosnő átlag	1030	24	58	36	19	—	—	27
Napszámosfiú	438	12	51	31	85	21	45	22
Napszámosleány	135	23	47	26	—	—	—	—
Üzem — Exploitation								
Üzemkovács	4	56	68	65	—	—	—	—
Üzemesztergályos	3	86	101	96	—	—	—	—
Üzemlakatos	291	50	104	86	24	64	79	67
Gáz-, viz-, gőzszerelő	7	88	89	89	—	—	—	—
Üzemi vill.-szer. előm.	8	85	131	101	1	—	—	84
Üzemi villanyszerelő	154	60	110	76	16	65	109	68
Üzemi vill.-szer. segéd munkás	39	54	72	56	—	—	—	—
Üzemi vill. tekereselő	9	78	86	84	—	—	—	—
Telefonszerelő	5	80	85	84	—	—	—	—
Munkaellenőr	135	56	119	90	12	1)	1)	1)
Munkaellenőrnő	109	34	45	43	—	—	—	—
Gépész	29	58	113	80	6	53	68	65
Gépápoló	56	41	86	59	—	—	—	—
Motorkezelő	10	38	85	80	—	—	—	—
Gépkenő	39	43	70	52	—	—	—	—
Transzmissziókenő	14	47	60	50	—	—	—	—
Fűtő	141	44	86	65	14	42	72	53
Kazántisztító	13	33	60	51	3	—	—	46
Salak- és széntoló	27	36	54	45	2	—	—	40
Szifgyártó	51	45	100	68	5	45	83	64
Közműves	106	51	103	81	11	64	83	75
Daruvezető	141	47	77	59	—	—	—	—
Daruvezetőnő	1	—	—	33	—	—	—	—
Darukötöző	6	44	47	44	—	—	—	—
Mozdonyvezető	9	49	67	64	1	—	—	55
Tolópadvezető	—	—	—	—	1	—	—	44
Előrajzoló	58	71	112	88	6	—	—	73
Autogénhegesztő	131	55	116	89	2	—	—	88
Autogénhegesztőnő	11	—	—	38	—	—	—	—
Szerszámkiadó	34	36	77	58	7	53	59	57
Szerszámkiadónő	1	—	—	35	—	—	—	—
Raktárkezelő	78	46	89	65	4	49	81	57
Raktárkezelőnő	8	32	50	34	—	—	—	—
Portás	33	24	81	47	5	1)	1)	1)
Éjjeli őr	49	19	55	35	16	1)	1)	1)
Irodaszolga	144	16	68	41	3	1)	1)	1)
Irodaszolganő	28	30	44	32	—	—	—	—
Csomagoló	29	28	72	64	2	—	—	60
Csomagoló nő	72	32	53	38	2	—	—	31
Fénymásoló	9	44	64	49	1	—	—	48
Fénymásoló nő	5	35	35	35	—	—	—	—
Soffőr	70	49	111	82	2	1)	1)	1)
Garagemunkás	1	—	—	53	—	—	—	—

1) Hetibéres. — *Payés à la semaine.*

ható adatokat kaptunk, akor az 1927. április 4-iki felvétel munkabéradatai kitűnő kiindulási alapul fognak szolgálni a munkabérvizonyok jövő alakulásának megítélésénél.

A 15. táblából megtudjuk, hogy a férfi- és nőalkalmazottak száma miként oszlik meg napibércsoportok szerint. A felvétel alapján összesen 516.885 férfi és 228.900 nő együtt 745.785 alkalmazott bérvizonyai ismeretesekek. Fizetést nem kapott 23.010 (3·1%) alkalmazott. A legkisebb bércsoport 100 vagy kevesebb pengőfillér napibért jelent. Ilyen nyomorúságos napibérből élt 34.729 (4·7%) munkavállaló, sőt további 106.862 (14·3%) is csak 100—200 fillér napibérben részesült. A 200—300 fillér napibér mellett dolgozó egyének száma 157.296 (21·1%) volt. A magasabb kategóriákat összevonva, azt látjuk, hogy 10—20

pengő napibérből 6 csoportban összesen csak 32.640 (4·4%) munkás élt. Ezek között már nagyon sok az irodai alkalmazott (tisztviselő, stb.), még inkább pedig a legmagasabb, 20 P.-nél nagyobb napibércsoportban, a hová 7·310 (1·0%) egyén jutott. A nők legnagyobb része 150—250 fillér napibéért dolgozott, (101.027 nő 44·1%). A legmagasabb napibércsoportba csak 114 nő került.

Nagy hátránya a legtöbb statisztikai forrásnak, hogy a munkabérek nagysága mellett nem vázolhatja a munkabérek alakító normális tényezők befolyását. Ilyen tényezők például a nemen kívül a kor, a tanultság foka, a különleges képességek, az alkalmaztatás tartama, a munkajelleg s még más számtalan. Itt-ott találunk idevonatkozó adatokat, de csak szórványosan, s ami fő, ismétlés nélkül. Az 1922. évi általános

15. Az ipar-forgalmi alkalmazottak száma nem szerint és napibércsoportonként 1927 április 4-én.

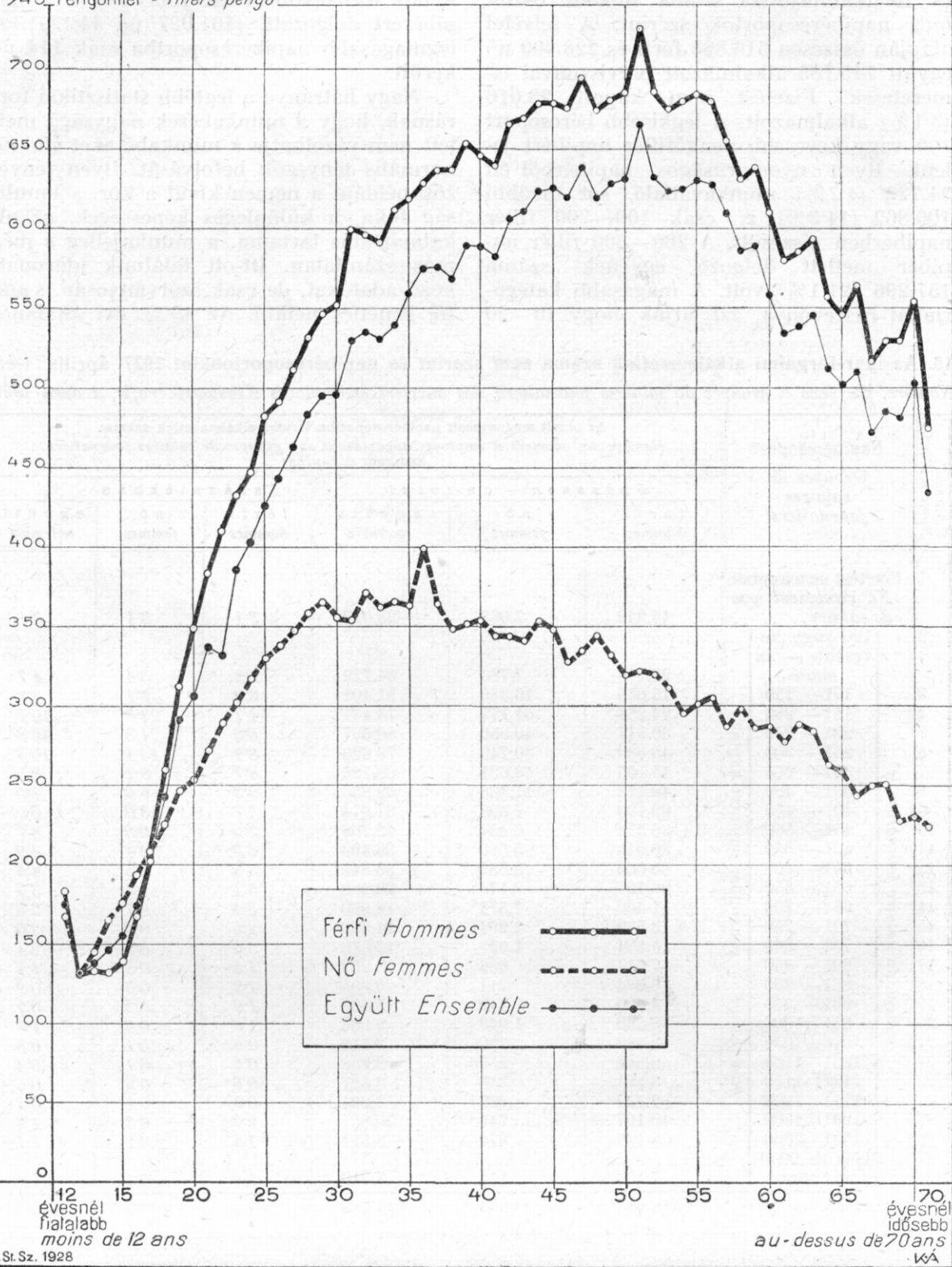
Nombre, par sexe et groupes de salaires journaliers, des ouvriers et employés d'industrie-traffic, 4 avril 1927.

Sorszám Numéro d'ordre	Napibércsoport Groupes de salaires journaliers	Az általt megnevezett napibércsoportba tartozó alkalmazottak száma Nombre des ouvriers et employés appartenant aux groupes de salaires journaliers indiqués à gauche					
		Összesen — au total			százalékban — %		
		férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
1	Fizetést nem kaptak Ne recevaient pas de salaire	15.942	7.068	23.010	3·1	3·1	3·1
2	100 vagy kevesebb — ou moins	26.946	7.783	34.729	5·2	3·4	4·7
3	101—150	15.045	16.356	31.401	2·9	7·1	4·2
4	151—200	24.284	51.177	75.461	4·7	22·3	10·1
5	201—250	30.817	49.850	80.667	6·0	21·8	10·8
6	251—300	45.880	30.749	76.629	8·9	13·4	10·3
7	301—350	45.105	18.621	63.726	8·7	8·1	8·5
8	351—400	48.415	11.438	59.853	9·3	5·0	8·0
9	401—450	29.766	7.308	37.074	5·7	3·2	5·0
10	451—500	36.312	6.454	42.766	7·0	2·8	5·7
11	501—550	30.976	5.520	36.496	6·0	2·4	4·9
12	551—600	30.006	3.339	33.345	5·8	1·5	4·5
13	601—650	26.107	3.175	29.282	5·1	1·4	3·9
14	651—700	17.409	1.571	18.980	3·4	0·7	2·5
15	701—750	13.599	1.294	14.893	2·6	0·6	2·0
16	751—800	15.601	1.929	17.530	3·0	0·8	2·4
17	801—850	7.617	636	8.253	1·5	0·3	1·1
18	851—900	6.284	711	6.995	1·2	0·3	0·9
19	901—950	4.990	449	5.439	1·0	0·2	0·7
20	951—1000	8.260	1.046	9.306	1·6	0·5	1·3
21	1001—1050	3.182	330	3.512	0·6	0·1	0·5
22	1051—1100	2.985	253	3.238	0·6	0·1	0·4
23	1101—1150	3.184	343	3.527	0·6	0·2	0·5
24	1151—1200	2.733	263	3.001	0·5	0·1	0·4
25	1201—1500	10.107	744	10.851	2·0	0·3	1·5
26	1501—2000	8.132	379	8.511	1·6	0·2	1·1
27	plus de 2000-nél több	7.196	114	7.310	1·4	0·1	1·0
	Összesen — Total	516.885	228.900	745.785	100·0	100·0	100·0

B., ÁTLAGOS NAPIBÉR PENGŐFILLÉR BEN KORÉVENKINT 1927 ÁPRILIS 4.-ÉN

Salaire journalier moyen en fillers-pengő, par âge, 4 avril 1927.

740 Pengőfillér - fillers-pengő

C.) ÁTLAGOS MUNKABÉR FOGLALKOZÁS SZERINT.

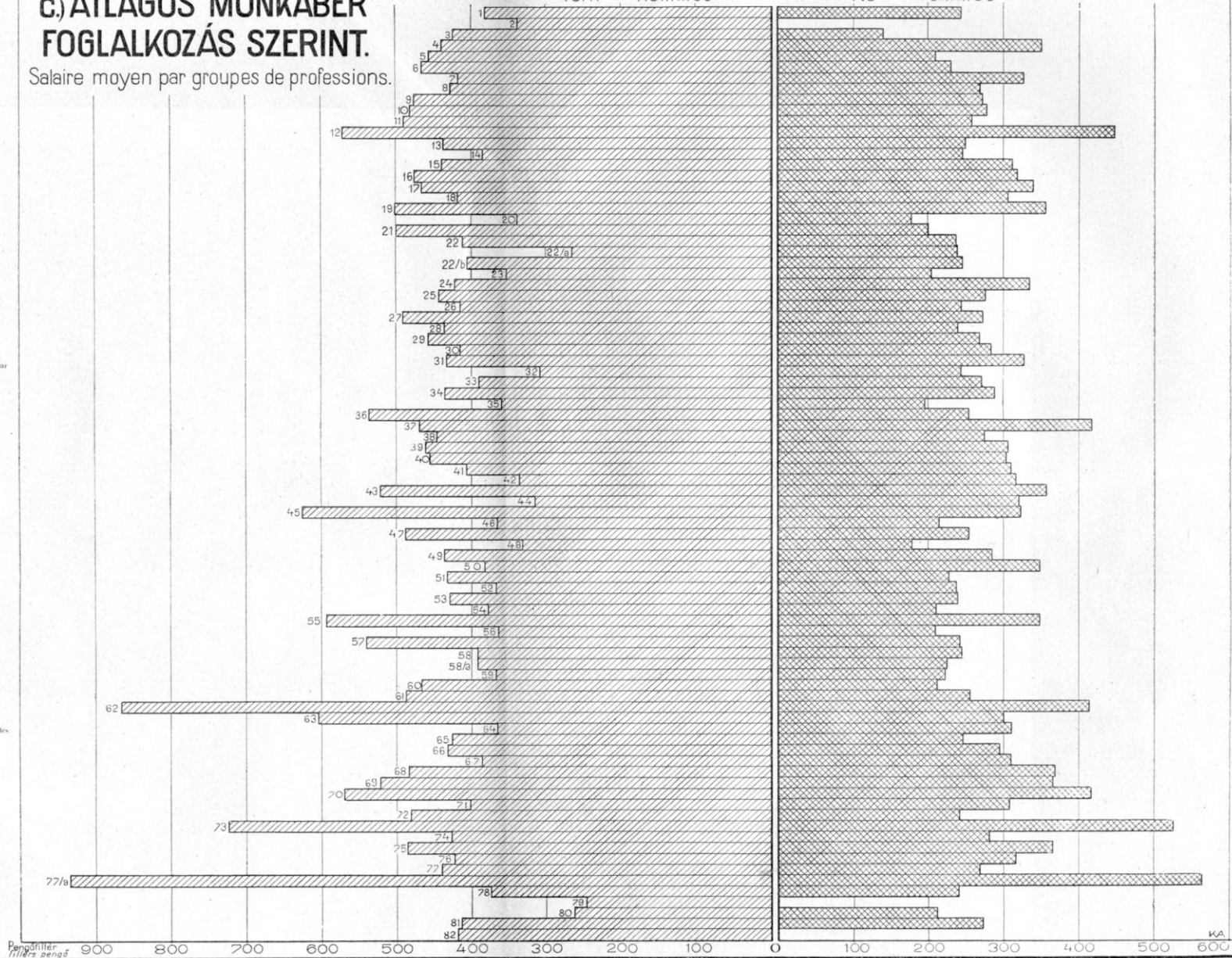
Salaire moyen par groupes de professions.

Foglalkozási csoport.

1. Mezőgazdaság és kertészet
2. Erdészet és vadászat, szőlőművelés
3. Méhészet, selyem- és hálótanyásztás
4. Halászat
5. Bányászat és kohászat
6. Vasgyártás, vas- és acélművelés
7. Kőművelés
8. Vas- és acélművelés gyártása
9. Arany-, ezüst-, réz- és egyéb fémipar
10. Épület- és műtárgyművelés
11. Bűdög- és szerszámipar
12. Egyéb vas- és fémipar
13. Gép- és hajógyártás
14. Vasúti műhelyek
15. Kocsi- és autóművelés
16. Elektrotechnikai cikkek gyártása
17. Műanyag- és kárpitipar
18. Egyéb gépjármű- és körkörös eszközök gyártása
19. Közhatalmi villamos áramfelosztótelepek
20. Tégelygyártás
21. Üveggyártás
22. Egyéb kő-, föld-, agyag-, asztalos- és üvepipar
- 22a Cement, mész
- 22b Kő-, kavicsbánya, kővegyipar
23. Fűrészgyártás
24. Asztalosipar
25. Hordógyártás
26. Egyéb fa- és csontipar
27. Bőrgyártás
28. Sőrte-, szőr- és tollipar
29. Rugszövőipar
30. Egyéb bőr-, sőrte-, szőr-, toll-, viasz- és rugszövőipar
31. Gyapjúipar
32. Len- és kenderkiszűrés és kötésgyártás
33. Len-, kender- és szövőipar
34. Pannofon- és szövőipar
35. Selyemipar
36. Kötött- és kötszövőiparok gyártása
37. Kárpitipar
38. Egyéb fém- és szövőipar
39. Szabóipar
40. Varrás
41. Kalapos, sapkás, szaimakalapkészítő
42. Újépítés, eszmatika
43. Művészet, szobrászat és díszítés
44. Egyéb ruházati ipar
45. Papíripar
46. Malomipar
47. Sütőipar, cukrász-, mézesbúdos
48. Cukoripar
49. Hús- és állati termékfeldolgozóiparok
50. Dohánygyártás
51. Sör- és malátagyártás
52. Sör- és szeszitalok gyártása
53. Egyéb élelmiszer- és itatóiparok gyártása
54. Kóstálművelés
55. Világítógyártás
56. Gyógyipar
57. Gyertya-, szappan- és illatszergyártás
58. Vegyszer- és vegyipar
59. Építészeti
60. Könyves és írás
61. Egyéb íróipar
62. Nyomtatásipar
63. Egyéb sokszorosító- és műipar
64. Szállodás- és vendéglátásipar
65. Egyéb ipari foglalkozások és iparok
66. Állatokkal és mezőgazdasági termékekkel való kereskedelem
67. Fával és egyéb erdei termékekkel való kereskedelem
68. Vas- és fémekkel való kereskedelem
69. Fa- és faragott árukkal való kereskedelem
70. Fém- és szerszámokkal való kereskedelem
71. Élelmiszeri cikkekkel való kereskedelem
72. Könyv- és műkereskedés
73. Az árukereskedelemben segédüzletig
74. Egyéb kereskedelem
75. Pénz-, hitel- és biztosítási
76. Vasutasok
77. Egyéb közlekedés
- 77a Irodai alkalmazottak
78. Polgári és egyházi köztisztviselők, szabadfoglalkozás
79. Külön meg nem nevezett napozások
80. Háztartási alkalmazottak (házi cseléd)
81. Egyéb foglalkozások
82. Ismeretlen foglalkozások

Férfi Hommes

Nő Femmes

tagösszeírás pld. az alkalmazás tartama szerint is részletezi a biztosítottakat. Minden tekintetben kár, hogy az általános tagösszeírás anyagi okokból nem ismétlődött meg. Az 1927 április 4-iki felvétel után *korévenként* dolgoztuk fel a munkabéradatokat. Minthogy itt nagy tömegekről van szó, teljesen elfogadható és rendkívül tanulságos az átlagos napibér menete, emelkedése és hanyatlása korévenként, mint azt B) rajzunk feltünteti. A férfi és az összes alkalmazottak bérgörbéje 12. életévtől kezdve rohamosan nő, 35—40 éves korban már az átlagon felül mozog, de *maximumát* csak az 51 éves korban éri el. A visszafejlődés már nem egyenletes, hanem szinte szabályos lépcsőzetekben történik a 67 éves korig. A 12 éven aluli és a 67 éven felüli kor évekről az adatok kis száma miatt már nem lehet következtetést vonni. A női munkaerők görbéje fiatal korban menedékesebben és apróbb ingadozásokkal emelkedik a 36 éves korig, de 28-tól 48 évesig meglehetősen egyforma magasságban tartózkodik. A hanyatlás szintén jóval enyhébb esésű és szintén lépcsőzetesen történik. Minthogy a rajz az összes alkalmazottakról szól, attól tartottunk, hogy a jobban fizetett irodai alkal-

mazottak, akik éppen magasabb korban jutnak jobb díjazáshoz, eltérő adataikkal megzavarják a képet és a tetőpontot jelentő korévet kitolják. Ellenőrzésül tehát megrajzoltuk az üzemi férfimunkások helyszűke miatt itt nem közölt bérgörbáját, de azt láttuk, hogy a legmagasabb munkabér a fizikai munkásoknál is pontosan az 51 korévre esett. A különbség csak éppen az, hogy itt 30 és 60 év közt nem túlságos nagy kiugrásokkal magas szinten halad a munkabérvonal.

A 16. tábla a kor szerint megkülönböztetett napibéradatokat korcsoportokba összeszevonva találja elénk, még pedig az *irodai, üzemi és háztartási alkalmazottak* külön választásával. Végösszegben az irodai alkalmazottak átlagos napibére 1927. április 4-én 846, az üzemi munkásoké 409, a háztartási alkalmazottaké 211 pengőfillér volt. A három kategóriát összeszevonva, az *országos átlagos napi munkabér 443 pengőfillért tesz*, ami úgy kerül ki, hogy a férfiak átlagban naponként 511 fillért, a nők 289 fillért keresnek. Az országos átlagok közül legmagasabb az irodai férfialkalmazottak napibére (949 f.), legalacsonyabb a háztartási nőalkalmazottaké (210 f.). Háztartási férfial-

16. Az ipar-forgalmi alkalmazottak átlagos napibére az alkalmazás minősége és nem szerint korcsoportonként 1927 április 4-én.

Salaire journalier moyen, par sexe et âge et suivant la qualité de l'emploi, des ouvriers et employés d'industrie-traffic, 4 avril 1927.

Sorszám Numéro d'ordre	Korcsoport Groupes d'âge	Alkalmazottak száma összesen Nombre total des ouvriers et employés	Átlagos napibér pengőfillérekben — <i>Salaire journalier moyen</i>											
			az irodai des employés de bureau			az üzemi des ouvriers et em- ployés d'exploitation			a háztartási des employés de ménage			az összes tous les ouvriers et employés		
			alkalmazottaknál — fillers-pengő											
			férfi hommes	nő femmes	együtt ens.	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ens.	férfi hommes	nő femmes	együtt ens.
1	12 évesnél fiatalabb — <i>Moins de 12 ans</i>	269	144	325	180	176	173	175	175	160	160	175	167	171
2	12—14 éves	19.878	147	164	151	132	156	140	142	152	152	132	155	142
3	15—18 <i>ans</i>	113.160	262	292	281	195	217	202	173	181	181	196	204	200
4	19—20 "	61.533	399	381	390	328	269	310	204	200	200	331	245	292
5	21—25 "	130.975	625	512	573	409	308	387	260	215	216	430	299	382
6	26—30 "	111.570	823	632	759	473	337	449	286	227	229	527	352	476
7	31—40 "	144.385	1.032	683	956	523	344	493	291	235	237	618	362	554
8	4.—50 "	5.735	1.141	602	1.070	560	332	533	315	238	242	671	341	616
9	51—60 "	48.789	1.140	514	1.078	537	304	515	269	227	230	662	305	611
10	61—70 "	16.574	872	450	833	473	268	454	217	209	210	561	262	516
11	70 évesnél idősebb — <i>au-dessus de 70 ans</i>	2.917	698	410	676	394	225	378	169	179	177	475	224	433
	Összesen : <i>Total :</i>	745.785	949	564	846	439	287	409	261	210	211	511	289	443

17. Az ipar-forgalmi alkalmazottak száma és átlagos napibére nem szerint,
foglalkozási csoportonként 1927 április 4-én.

Nombre et salaire moyen, par sexe et groupes de professions, des ouvriers et employés
d'industrie-traffic au 4 avril 1927.

Sorszám Numéro d'ordre	Foglalkozási csoport Groupes de professions	Az alkalmazottak száma Nombre des ouvriers et des employés			Átlagos napibér pengőfillérekben Salaire journalier moyen, fillers-pengő		
		férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
Östermelés. — Production du sol.							
1	Mezőgazdaság és kertészet — <i>Economie rurale et horticul- culture</i>	817	125	942	383	243	364
2	Erdészet és vadászat, szénégetés — <i>Sylviculture et chasse, fabr. de charbon</i>	36	—	36	338	—	338
3	Méhészet, selyem- és haltenyésztés — <i>Apiculture, sérici- cult., piscicult.</i>	12	46	58	425	139	199
4	Halászat — <i>Pêche</i>	20	2	22	440	350	432
	Összesen — Total	885	173	1.058	383	217	344
5	Bányászat és kohászat. — Mines et hauts fourneaux.	28.573	480	29.053	458	207	451
Ipar. — Industrie.							
<i>I. Vas- és fémipar. — Industr. du fer et des métaux.</i>							
6	Vasgyártás, vas- és acélöntés — <i>Fabrication de fer, fonderies de fer et d'acier</i>	10.276	340	10.616	468	229	460
7	Kovács — <i>Forgerons</i>	8.502	3	8.505	419	325	419
8	Vas- és acélárúk gyártása — <i>Fabricat. d'articles en fer et en acier</i>	6.018	1.454	7.472	427	268	396
9	Arany-, ezüst-, réz- és egyéb fémipar — <i>Industr. de l'or, de l'argent, du cuivre et d'autres métaux.</i>	4.850	1.605	6.455	478	271	426
10	Épület-műlakatos — <i>Serrurerie (en bâtiment et d'art.)</i>	34.120	111	34.231	482	278	481
11	Bádigos- és szerelőipar — <i>Industr. du fer-blanc et du montage</i>	4.049	362	4.411	492	257	472
12	Egyéb — <i>Autres</i>	4.469	133	4.602	571	447	567
	Összesen — Total	72.284	4.008	76.292	474	271	463
<i>II/a. Gépgyártás és közlek. eszközök gyártása. — Construct. mécanique et fabricat. des moyens de communication.</i>							
13	Gép- és hajógyártás — <i>Fabricat. de machines et de bateaux</i>	8.308	359	8.667	437	249	417
14	Vasúti műhelyek — <i>Ateliers de chem. de fer</i>	3.148	134	3.282	385	243	379
15	Kocsi- és automobilgyártás — <i>Fabricat. de voitures et d'automobiles</i>	5.822	56	5.878	439	310	437
16	Elektrotechnikai cikkek gyártása — <i>Fabricat. d'articles électrotechn.</i>	6.922	2.732	9.654	477	316	430
17	Műszer- és hangszeripar — <i>Industr. des instrumen's techniques et de musique</i>	6.108	198	6.306	467	339	463
18	Egyéb — <i>Autres</i>	1.017	34	1.051	419	304	415
	Összesen — Total	31.325	3.513	34.838	446	307	430
19	<i>II/b. Közhasználatú vill. áramfejlesztő telepek. Etablisssem. produisant du courant élect. d'utilité publ.</i>	2.467	49	2.516	501	356	498
<i>III. Kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar. — Industr. de la pierre, céramique, ind. de l'asbeste, verrerie.</i>							
20	Téglagyártás — <i>Briqueteries</i>	9.096	2.626	11.722	339	176	302
21	Üveggyártás — <i>Verreries</i>	1.463	262	1.725	500	200	454
22	Egyéb — <i>Autres</i>	2.533	462	2.995	412	236	384
22/a	Cement, műkő — <i>Ciment, pierre art.</i>	2.034	739	2.773	266	237	258
22/b	Kő-, kavicsbánya kövek megmunkálása — <i>Carrières, travail de pierres</i>	8.439	166	8.605	406	245	402
	Összesen — Total	23.565	4.255	27.820	374	197	358

Sorszám Numéro d'ordre	Foglalkozási csoport Groupes de professions	A alkalmazottak száma Nombre des ouvriers et des employés			Átlagos napi bér pengőfillérekben Salaire journalier moyen, fillers-pengő		
		férn hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
		IV. Fa- és csontipar. — Industr. du bois et de l'os.					
23	Fűrészgyártás — <i>Fabricat. de scies</i>	3.575	434	4.009	351	202	335
24	Asztalosipar — <i>Industr. de la menuiserie</i>	19.007	296	19.303	422	333	421
25	Hordógyártás — <i>Fabricat. de tonneaux</i>	1.087	4	1.091	445	275	444
26	Egyéb — <i>Autres</i>	2.501	812	3.312	415	242	372
	Összesen — <i>Total</i>	26.169	1.546	27.715	412	248	381
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll-, viaszosvászon- és ruggyantaipar. Industr. du cuir, du poil, des plumes, de la toile cirée et du caoutchouc.							
27	Bőrgyártás — <i>Apprêt. de cuir</i>	2.153	461	2.614	492	271	452
28	Sörte-, szőr- és tollipar — <i>Industr. du poil et des plumes</i>	536	669	1.205	436	238	325
29	Ruggyantaárugyártás — <i>Fabricat. d'articles en caoutchouc</i>	568	879	1.447	459	268	342
30	Egyéb — <i>Autres</i>	2.079	277	2.356	416	282	399
	Összesen — <i>Total</i>	5.336	2.286	7.622	454	262	394
VI. Fonó- és szövőipar. — Industr. textile.							
31	Gyapjúipar — <i>Industr. de la laine</i>	2.296	4.200	6.496	433	325	363
32	Len- és kender-, kötél-, tömlő- és hevedergyártás <i>Fabricat. de lin, de chanvre, de cordes, d'outrés et de sangles</i>	1.411	1.532	2.943	309	242	274
33	Len-, kender- és juta- fonó-szövőipar — <i>Filage et tissage de lin, de chanvre, de jute</i>	2.200	5.745	7.945	391	270	304
34	Pamutfonó-szövőipar — <i>Filage et tissage de coton</i>	2.082	5.053	7.135	436	289	332
35	Selyemipar — <i>Industr. de la soie</i>	502	2.103	2.605	360	194	226
36	Kötött- és kötszövőtárak gyártása — <i>Fabricat. d'ar- ticles tricotés et tissés à maille</i>	812	3.944	4.756	538	253	301
37	Kárpitos — <i>Tapissiers</i>	1.229	26	1.255	470	416	469
38	Egyéb — <i>Autres</i>	2.131	1.811	3.942	446	272	367
	Összesen — <i>Total</i>	12.663	24.414	37.077	422	273	325
VII. Ruházati ipar. — Industr. du vêtement.							
39	Szabóipar — <i>Tailleurs</i>	11.164	10.229	21.393	461	304	399
40	Varrás — <i>Couture</i>	121	3.737	3.858	456	302	307
41	Kalapos, sapkás, szalmakalapkészítő — <i>Confection de chapeaux, de bonnets, de chapeaux de paille</i>	862	1.052	1.914	407	308	354
42	Cipész, csizmadia, bocskoros, papucs- és posztócipő- készítő — <i>Cordonniers, bottiers, fabricat. de sandales, de pantoufles, de chaussures en drap</i>	17.347	1.745	19.092	336	314	334
43	Mosás, vasalás és tisztítás — <i>Blanchissage, repassage et nettoyage</i>	294	2.185	2.479	521	357	377
44	Egyéb — <i>Autres</i>	6.343	4.437	10.780	315	317	316
	Összesen — <i>Total</i>	36.131	23.385	59.516	358	315	341
45	VIII. Papirosipar — Industr. du papier	1.728	3.379	5.107	626	320	443
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása. — Fabricat. de produits alimentaires et de boissons.							
46	Malomipar — <i>Minoterie</i>	7.719	221	7.940	366	211	362
47	Sütőipar, cukrász, mézesbábos — <i>Boulangeries, pâtisseries, fabr. de pains d'épice</i>	5.799	3.093	8.892	490	254	406
48	Cukorgyártás — <i>Raffineries de sucre</i>	1.740	174	1.914	331	178	317
49	Hús- és állati termékfeldolgozó iparok — <i>Industr. utili- sant des viandes et des produits anim.</i>	5.220	769	5.989	437	283	416
50	Dohánygyártás — <i>Manufactures de tabac</i>	968	4.251	5.219	384	348	354
51	Sör- és malátagyártás — <i>Brasseries, fabricat. de malt</i>	1.523	415	1.938	433	223	388
52	zesz- és szeszestalok gyártása — <i>Fabricat d'alcool et de boissons alcool.</i>	1.613	239	1.852	369	237	352
53	Egyéb — <i>Autres</i>	2.440	602	3.042	430	238	392
	Összesen — <i>Total</i>	27.022	9.764	36.786	414	292	375

Sorszám N° d'ordre	Foglalkozási csoport Groupes de professions	A alkalmazottak száma Nombre des ouvriers et des employés			Átlagos napi bér pengőfillérekben Salaire journalier moyen, fillers-pengő		
		férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
		X. Vegyészeti ipar. — Industr. chimique.					
54	Kőolajfinomítás — Raffineries d'huiles minérales	395	8	403	379	209	375
55	Világítógázgyártás — Usines à gaz d'éclairage	1.429	44	1.473	596	347	589
56	Gyufagyártás — Fabricat. d'allumettes	230	545	775	362	207	253
57	Gyertya-, szappan- és illatszergyártás — Fabricat. de bougies, de savons et de parfums	557	800	1.357	540	241	320
58	Egyéb — Autres	2.294	755	3.049	393	243	356
58/a	Vegyszerek gyártása — Fabricat. de compositions chimiques	962	915	1.877	393	221	309
	Összesen — Total	5.867	3.067	8.934	444	231	373
XI. Építő ipar. — Industr. du bâtiment.							
59	Építészet — Construct. de bâtiments	11.764	1.950	13.714	369	220	348
60	Kőműves és ác — Maçons et charpentiers	16.199	206	16.405	469	209	466
61	Egyéb — Autres	8.602	227	8.829	489	253	483
	Összesen — Total	36.565	2.383	38.948	441	222	425
XII. Sokszorosító- és műipar. — Industr. de la repro- duction (typographique et d'art)							
62	Nyomdaipar — Imprimeries	6.433	2.487	8.920	867	412	740
63	Egyéb — Autres	1.299	403	1.702	605	299	535
	Összesen — Total	7.732	2.890	10.622	825	397	710
64	XIII. Szállodás-, vendéglős- és kávéipar. — Hôtels, res- taurants et cafés	7.682	6.638	14.320	366	308	335
65	XIV. Egyéb ipari foglalkozások és iparosok az iparág megjelölése nélkül. — Autres industriels et professions industr. spéc. non dénommés	509	99	608	428	245	398
	Ipar összesen — Industrie, total	297.045	91.676	388.721	440	242	406
Kereskedelem. — Commerce.							
66	Állatokkal s mezőgazdasági és állati termékkel való kereskedés — Comm. des animaux et des produits agricoles et animaux	1.752	604	3.356	433	292	396
67	Fával és egyéb erdei termékkel, bányászati és ásványi anyagokkal való kereskedés — Comm. du bois et des autres produits forest., commerce des matières minières et minérales	3.551	98	3.649	389	306	387
68	Vas- és fémárukkal, gépekkel, háztartási eszközökkel, műszerekkel, hangszerekkel való kereskedés — Comm. des articles en fer et en métaux, des machines, des ustensiles de ménage, des instrum. techn. et de musique	2.751	166	2.917	485	368	479
69	Fa- és faragott árukkal, bőr-, kaucsuk norinbergi és dizsmű árukkal való kereskedés — Comm. des articles en bois et des articl. sculptés, des art. en cuir et en caoutchuc, des art. de bimbeloterie et de luxe	1.549	362	1.911	521	364	491
70	Fonó- és szövőipar s a ruházati ipar körébe tartozó áruk- kal való kereskedés — Comm des articles produits par les industr. textile et du vêtement	8.578	2.086	10.664	571	415	541
71	Élelmezési és élvezeti cikkekkkel és italokkal való keres- kedés — Comm des articles aliment. et des boissons	12.394	2.100	14.494	401	306	387
72	Könyv- és műkereskedés — Comm. des livres et des oeuvres d'art.	963	653	1.616	482	240	384
73	Az árukereskedelem segédüzletágai — Branches auxil. du commerce	4	1	5	725	525	685
74	Egyéb — Autres	5.220	961	6.181	427	280	404
	Összesen — Total	36.762	7.031	43.793	460	331	475

Sorszám Numéro d'ordre	Foglalkozási csoport Groupes de professions	A alkalmazottak száma Nombre des ouvriers et des employés			Átlagos napibér pengőfillérekben Salaire journalier moyen, fillers-pengő		
		férn hommes	nő femmes	együtt ensemble	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
75	Pénz-hitel és biztosításügy — <i>Monnaie, crédit, assurances</i>	670	122	792	489	364	470
	<i>Közlekedés. — Communication.</i>						
76	Vasutak — <i>Chemins de fer</i>	58.385	1.366	59.751	422	313	420
77	Egyéb — <i>Autres</i>	11.049	368	11.417	440	268	405
	Összesen — <i>Total</i>	69.434	1.734	71.168	425	304	419
77/a	Irodai alkalmazottak — <i>Employés de bureau</i>	71.853	26.189	98.042	935	564	844
78	Polgári és egyházi közszolgálat úgyn. szabad foglalkozások — <i>Services publ. civils et ecclésiast., professions libérales</i>	7.305	8.316	15.621	375	239	288
79	Különböző gazdasági ágakban külön meg nem nevezett napszámosok — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	75	—	75	246	—	246
80	Háztartási alkalmazottak (házcseléd) — <i>Employés de ménage, — (domestiques)</i>	2.345	87.785	90.130	261	210	211
81	Egyéb foglalkozások — <i>Autres professions</i>	1.928	5.394	7.322	415	272	322
82	Ismeretlen foglalkozásaik — <i>Professions inconn.</i>	10	—	10	419	—	419
	Mindössze — <i>Total général</i>	516885	228900	745785	517	289	443

kalmazott igen csekély számmal volt. A napibérátlagokat természetesen mérlegelt átlagszámítással képeztük. A 17. tábla az ipari alkalmazottak számát és átlagos napibérét foglalkozási csoportonként részletezi. A foglalkozási főcsoportok átlagértékei mellett a fontosabb iparágak és egyéb foglalkozási ágak adatai kiemeltettek, úgyhogy itt is az állandó társadalmi biztosítási statisztikában szereplő 82 foglalkozási csoport munkabérvizonyait ismerhetjük meg. Az östermelés címe alatt, mint általában a biztosítási statisztikában csak azok az üzemek szerepelnek, amelyeket a törvény jellegük folytán az iparforgalmi biztosítási szervekhez utal. Ezért itt csak 1.058 biztosított egyén munkabéréről van szó. Az adatszolgáltató alkalmazottak közül 29.053 (3·9%) a bányászat és kohászat, 388.721 (52·1%) az ipar, 43.793 (5·9%) a kereskedelem, 71.178 (9·5%) a közlekedés körében dolgozott. Az irodai alkalmazottak külön csoportban vannak kimutatva, bár természetesen ezek is ipari, kereskedelmi stb. vállalatoknál voltak alkalmazva. Számuk 98.042 (13·1%). A háztartási alkalmazottak (házi cselédek) közül 90.130-ról (12·1%) vannak adataink. Az ipari főcsoportok közül legtöbb alkalmazottal tűnik ki a vas- és fémipar (76.292) és a ruházati ipar (59.516). Legkevesebb alkalmazottat találunk a közhasználatú villamos áramfejlesztőtelepeknél

(2.516) és a papirosiparban (5·107). A legfőbb foglalkozási osztályok bérvizonyait vizsgálva, azt tapasztaljuk, hogy az átlagos napibér a bányászat és kohászatban 451 fillér, az iparban 406 fillér, a kereskedelemben 475 fillér, a pénz-, hitel- és biztosításügynél 470 fillér, végül a közlekedésnél 419 fillér. A napibérátlagok foglalkozási áganként már jobban szétágaznak. Legelső helyen állnak az irodai alkalmazottak 844 fillér (férfi 935, nő 564 f.) napibérrel, azután következik a nyomdaipar 740 f., az árukereskedelem segédüzletágai 685 f., a világító-gázgyártás 589 f. és a kisebb vas- és fémipari alcsoportok 567 f. átlagos napibérrel. A legalacsonyab napibérátlagot a méhészet, selyem- és haltenyésztés mutatja (199 f.) azután jönnek a nagy számmal szereplő háztartási alkalmazottak (211 f.), a selyemipar (226 f.), a cement- és műkögyártás (258 f.), a len-, kender-, tömlő- és hevedergyártás (274 f.). A női alkalmazottak az irodában és árukereskedelem segédüzletágainál dolgozók után viszonylag magas napibérátlagot értek el a kárpitósiiparban (416 f.), valamint a fonó- és szövőárukkal való kereskedelemnél (415 f.). Igen csekély a női munkások napi keresete a méhészet- és selyemtenyésztés körében (139 f.), a téglagyártásnál (176 f.), a cukorgyártásnál (178 f.) és a selyemiparban (194 f.).

C) rajzunk a férfi és női munkaerők átlagos munkabéretét foglalkozási csoportonként szemlélteti a 82 foglalkozási csoport (a később közbeiktatott csoportok miatt tulajdonképpen 86 cs.) logikai és statisztikai sorrendjében. Ez a sorrend a népszámlálásoknál használatos foglalkozási jegyzéken alapszik, annak bő kivonata. A bérátlagok rajzunk szerint is elég tarka képet mutatnak, jelentőségüket és az előfordult szélsőségeket fentebb már ismertettük.

Ha a nem szerint kimutatott adatokat összevonjuk és a *foglalkozási csoportokat a napibér nagysága szerint* rendezzük, a nagyon beszédes D) ábrát nyerjük. Hogy az egyes foglalkozások munkabérszínvonalának jelentőségét kidomborítsuk, minden foglalkozásnál feltüntetjük az odatartozó alkalmazottak számát is. Az adatok összevetéséből azt látjuk, hogy a háztartási és az irodai alkalmazottaktól, mint érthető szélsőségektől eltekintve, jó néhány legkisebb és legnagyobb munkabérátlaggal bíró foglalkozás súlya törpül el a közepes munkabéreket nyújtó, de nagyszámú alkalmazottnak kenyeret adó foglalkozási csoport mellett. A foglalkozási ágak különben a területi ábrázolás tanúsága szerint nem alkotnak szétváló csoportokat, hanem az összes átlagszámoknál (talán egyes szélsőségeket kivéve) fokozatos átmenetet, harmonikusan lejtő oromvonalat észlelhetünk. Szakmák szerint talán másképp fejtene a helyzet, de sajnos anyagi eszközök hiányában a vas- és gépipari érdekképviseleti adatokon kívül egyetlen statisztikai forrás sem lát el bennünket ennyire részletes adatokkal.

Összefoglalás.

Az ipari munkabérekről összegyűjtött adatok alapján végeredményben a következőket állapíthatjuk meg:

1. A különböző statisztikai források több oldalról megvilágítják a kereseti viszonyokat és a részletekre vonatkozólag bő adatokat szolgáltatnak. De a főbb eredményeket egy nevezőre hozni az 1927. évre vonatkozólag sem lehet, bár egyes források adatai szépen összevágának és jól kiegészítik egymást. Meg kell gondolnunk ugyanis, hogy a) a gyáripari statisztika adatai az 1926. évről szólnak, tehát egy évvel elmaradnak a többi adatgyűjtés eredményeitől, továbbá a foglalkoztató ipartelepek gyári jellege folytán kisebb tömegű és kedvezőbb viszonyok közt élő munkástörzsre vonatkoznak; b) az állandó

társadalmi biztosítási statisztika munkabéradatai viszont nagy tömegekre vonatkoznak, de a napibérosztályok szűk keretei és a biztosítási bérhatár miatt a valóságnál alacsonyabb átlagszámokat eredményeznek; c) a hatósági munkaközvetítők útján nyert munkabértételek csak az újonnan megnyitott munkahelyekre szólnak, tehát inkább a részletek kihámozására és a munkapiac legfrissebb alakulásának kifürkészésére alkalmasak; d) a vas- és gépipari érdekképviseleti kimutatások a közel 40.000 munkás tényleges átlagos keresetéről tájékoztatnak és különösen a szakmák szerint részletezett adataikkal válnak hasznosakká; e) kitűnő pozitív adatokkal ajándékozott meg bennünket az öregségi és rokkantsági, stb. biztosítást előkészítő felvétel, melynek alapján nagy tömegek munkabérviszonyait ismerjük meg, minden bérhatár- vagy foglalkozási korlátozás nélkül, de idősorokat ebből az anyagból még nem kaptunk, viszont a *végző átlag pompásan összevág a munkaközvetítések alapján kiszámított átlaggal*; a különböző statisztikai források a munkavállalóknak nemcsak különböző nagyságú tömegeire vonatkoztak, hanem a tömegek megoszlása a munkabérekre kiható normális tényezők szerint (nem, kor, stb.) is eltérő.

2. *A névleges munkabér az 1927. év folyamán az összes statisztikai források meggyező tanuskodása szerint végeredményben emelkedtek*, még pedig a gyáripari statisztika szerint 6·0%-kal, a társadalmi biztosítási statisztika szerint 3·8%-kal, a vas- és gépipari érdekképviseleti kimutatások szerint 8·4%-kal. A névleges munkabérek végző átlagai, amelyeket a fentiek figyelembe vételével kell megítélnünk, a gyáripari statisztikánál 4·92 pengő, a társadalmi biztosítási statisztikánál 3·58 P, a munkaközvetítések alkalmával felajánlott munkabérek alapján 4·40 P, a vas- és gépipari érdekképviseleti összeállítás szerint 5·14 P, végül az öregségi és rokkantsági stb. statisztikai felvétel szerint 4·43 P.

3. *A reálmunkabér a gyáripari termelési statisztika adatai szerint az 1926. év folyamán az előző évvel szemben még 13·1%-kal nőtt, de 1927-ben a megélhetés drágulása folytán a legnagyobb tömegekre vonatkozó társadalmi biztosítási statisztika szerint 3·6%-kal visszaesett.* Egyedül a vas- és gépiparban dolgozó munkások tényleges átlagos keresete emelkedett 1927-ben is, még pedig 2·1%-kal. A reálmunkabérek kiszá-

Foglalkozási csoport.

- 3. Művészet, szellem- és kultanyesztés
- 80. Itt tartási alkalmazottak
- 35. Selyempár
- 79. Különböző munkaneműnél alkalmazott napzárások
- 66. Gyógygyártás
- 22a. Cement, műanyaggyártás
- 32. Len- és kenderfeldolgozás
- 78. Polgári és egyházi köznevelés és a. n. szabadfoglalk.
- 36. Könyvtár- és könyvtárvetési iratok gyártása
- 29. Tegőgyártás
- 33. Len-, kender- és jutafonó-szövőipar vattagyártás
- 40. Varrás
- 58a. Vegyszerek gyártása
- 44. Egyéb ruházati ipar
- 48. Cukorgyártás
- 57. Gyertya-, szappan- és illatszergyártás
- 81. Egyéb foglalkozások
- 28. Sörte-, szőr- és tollipar
- 34. Pamutfonó-szövőipar
- 42. Cipész- és érzékszervi
- 23. Fűrészgépjártás
- 64. Szállítás-, vendéglátó- és kávéipar pálinkagyártás, fűrdők
- 2. Erdészeti és vadászati szénipar
- 20. Húgyzástudománygyártás
- 50. Építéssel
- 52. Szesz- és szeszitalok gyártása
- 50. Dohánygyártás
- 41. Kalap-, sapkás-, szalmakalapkészítő
- 38. Egyéb vegyes ipar
- 46. Malomipar
- 31. Gyapjúipar
- Mezőgazdaság és kertészet
- 38. Egyéb fa- és szövőipar
- 26. Egyéb fa- és csontipar
- 54. Kőfaragás
- 43. Mosás, vasalás és tisztítás
- 14. Vastól műhelyek
- 22. Egyéb bőr-, fűző-, anyag-, aszbest- és ásványipar
- 72. Kézmű- és műiparok
- 71. Élelmiszeri és élvezeti cikkeivel és italokkal való kereskedés
- 67. Fáyal- és egyéb termékekkel való kereskedés
- 51. Sör- és malatagyártás
- 33. Egyéb élelmiszeri és élvezeti cikkek gyártása
- 8. Vas- és acéliparok gyártása
- 66. Állatokkal a mezőgazdasági termékekkel való kereskedés
- 65. Egyéb ipari foglalkozások és iparok
- 30. Egyéb bőr- sörte-, szőr-, toll- és ruggantipar
- 39. Szabóipar
- 22b. Kő-, kavicshánya, kővek megmunk.
- 74. Egyéb kereskedelem
- 77. Egyéb kereskedelem
- 47. Szabóipar, cukrász-, mézgyártás
- 18. Egyéb gépjártás és kővelkedési eszközök gyártása
- 49. Hús- és állati termékfeldolgozó iparok
- 13. Gép- és hajógyártás
- 7. Kovács
- 82. Ismeretlen foglalkozások
- 76. Vasutak
- 24. Asztalosipar
- 9. Arany-, ezüst-, réz- és egyéb fémipar
- 16. Elektrotechnikai cikkek gyártása
- 4. Halászat
- 15. Kősi és autómobilgyártás
- 45. Papíripar
- 25. Horloggyártás
- 3. Hányarvát és kohászat
- 27. Bőrgyártás
- 21. Éveggyártás
- 6. Vasgyártás, vas- és acéliparok
- 17. Műszer- és hangszertipar
- 60. Kőműves és ács
- 37. Kőipar
- 75. Pénz-, hitel- és biztosítási
- 11. Bányász- és szénipar
- 68. Vas- és fémiparokkal, gépekkel és hangszerekkel való keresked.
- 10. Épület- és műalkotás
- 61. Egyéb építőipar
- 69. Fa- és faragott árukkal, bőr- és diszidárukkal való keresked.
- 19. Közhatalmaiti villamosáramfejlesztőtelepek
- 63. Egyéb szakszerű és műipar
- 70. A fém- és szénipar körébe tartozó árukkal való keresked.
- 12. Egyéb vas- és fémipar
- 55. Világítógyártás
- 73. Az árukereskedelem segédlétszám
- 62. Nyomdaipar
- 70a. Ismeretlen alkalmazottak

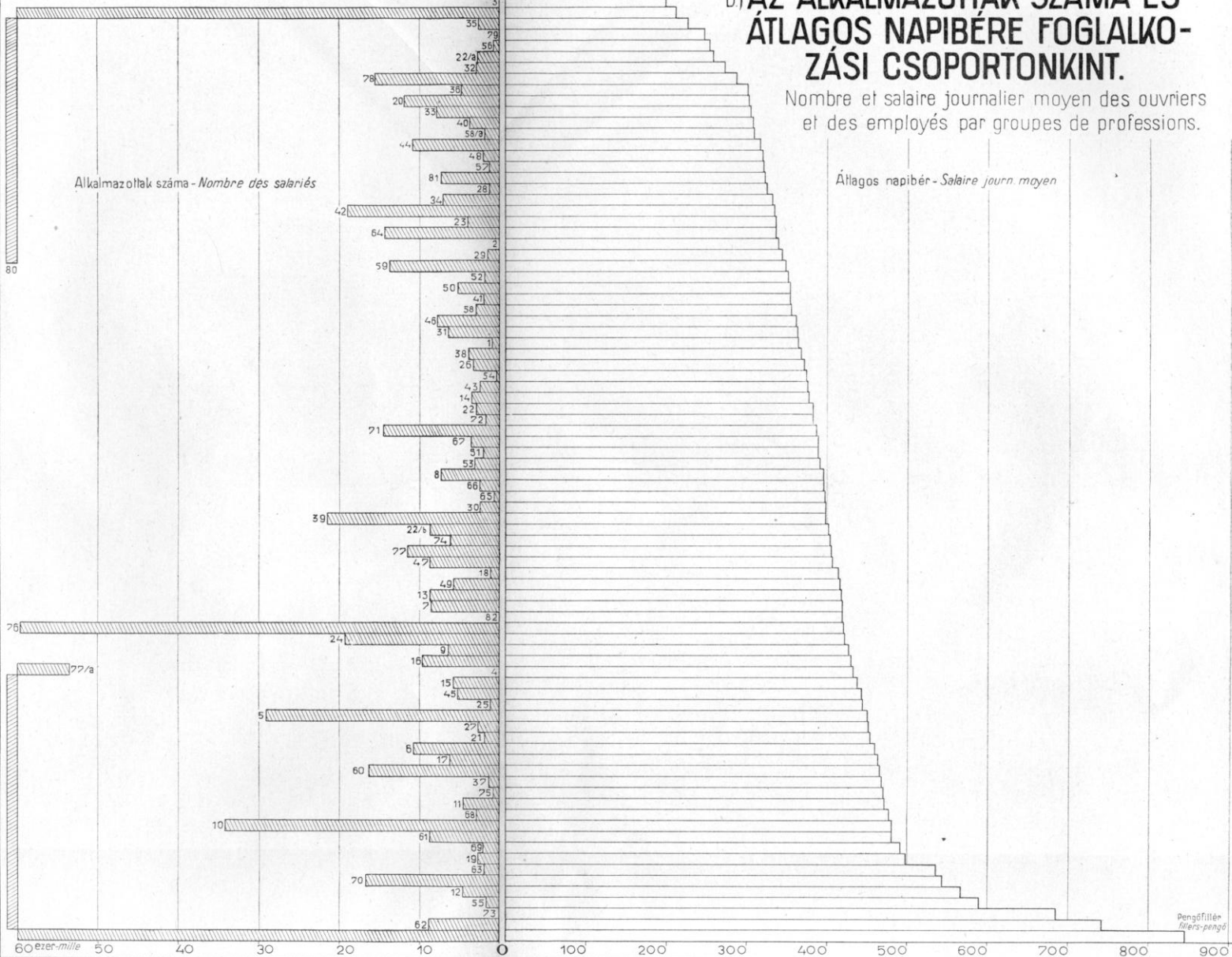
Férfi-Nő együtt *Hommes et femmes ensemble*

D) AZ ALKALMAZOTTAK SZÁMA ÉS ÁTLAGOS NAPIBÉRE FOGLALKOZÁSI CSOPORTONKINT.

Nombre et salaire journalier moyen des ouvriers et des employés par groupes de professions.

Alkalmazottak száma - *Nombre des salariés*

Átlagos napibér - *Salaire journ. moyen*

mtása érdekében célszerűbb volna az ediginél jóval több szükségleti cikk áralakulását kutatni.

4. Általában a bérért dolgozók szociális helyzetéről alig mondhatunk mást, mint az előző évben. Ismétellen meg kell állapítanunk ugyanis, hogy a labilis gazdasági helyzet nehezen javul, sok kívánni valót hagy hátra és érzékeny ingadozásoknak van kitéve, hogy a munkajövedelem makacsul alacsony színvonalon tartózkodik és az itt-ott elért bérjavítás csak csekély mértékű, sőt a névleges munkabér parányi felfelé törő

irányzata a reálmunkabér sötét valóságába belevész, elmosódik.

Éppen a munkabérviszonyok nagy gazdasági és szociális jelentősége követeli meg, hogy a statisztikus mentül gyakrabban és mentül pontosabban fürkészhesse a munkabérek szövevényes alakulását. Ezért az összes munkabérviszonyokra vonatkozólag mielőbb végre kell hajtani egy olyan általános hivatalos felvételt, aminő az öregségi és rokkantsági, stb. biztosítási statisztika, vagy régebben az általános tagösszeírás volt.

Kovács Norbert dr.

MEZŐGAZDASÁG

Méhészeti termelésünk.

Production de l'apiculture de Hongrie.

Résumé. Pendant les dernières cinq années, l'apiculture a pris en Hongrie un vif essor: le nombre des apiculteurs s'est élevé de 26·6%, celui des ruches de 44·4%. En 1927, la production de miel a dépassé en quantité de 258·0% celle de 1923 et la production de miel par famille d'abeilles de 9·8% la moyenne de 1925, année la plus favorable depuis le démembrement du pays. La moyenne a été la plus élevée (12·0 kilos) dans l'Alföld (la grande plaine) et la plus faible dans le Nord. Si les régions montagneuses, le Nord et la Transdanubie, avaient obtenu par famille d'abeilles autant de miel que l'Alföld, la production aurait été meilleure de 7000 q en 1927.

*

Az augusztus hónapban rendezett méhészeti kiállítás a hazai méhészeti termelésről és annak eredményeiről szemléltető módon beszámolt. Ebből az alkalomból nem lesz talán érdektelen méhészetiünknek a világháború utáni alakulására vonatkozó statisztikai adatokat szemügyre venni.

A Földművelésügyi Minisztériumtól beszerzett adataink a méhészeti termelésnek erős fejlődését mutatják. A termelési eredmények 1925-ig állandóan javulnak. A következő esztendőben némi visszaesés észlelhető, ami azonban csak a kedvezőtlen időjárásnak tudható be, s nem jelenti egyúttal a termelés visszafejlődését is, mert a múlt évi adatok különösen, ha a méz termés-

mennyiségét nézzük, ismét fejlődést mutatnak.

A táblázatunkban ismertetett öt esztendő alatt a méhtenyésztők száma 27·0%-kal gyarapodott. Ez a körülmény örvendetesnek mondható, mert a termelés terjesztése a további fejlődéshez is reményt nyújt.

A méhtenyésztők szaporodása folytán a méhcsaládok száma is jelentékenyen megnövekedett. A növekedés itt az öt esztendő alatt 44·4%-ot tett ki. De legnagyobb javulást a méztermés eredményénél látunk, amennyiben az 1927. évben termelt méz mennyisége (21.121 q) az 1923. évi termés-eredményt (5.900 q-t) nem kevesebb, mint 258·0%-kal meghaladta. Az utolsó évi méztermésnek kedvező alakulására nézve említést érdemel, hogy míg Magyarország régi területén egy méhcsaládra az 1906—1910. években 6·4 kg, 1911—1915. évek átlagában 5·9 kg méz jutott, addig a múlt évben egy méhcsalád már országos átlagban 9·0 kg mézet termelt. Ez a termésátlag még a mai területén ezelőtt legkedvezőbbnek talált 1925. évi 8·2 kg-os átlagos méztermést is meghaladta 9·8%-kal. Adataink szerint tehát a termelés intenzitása terén elért haladás kétségtelen.

A tárgyalt években a viasztermés mennyisége a méhcsaládok számának gyarapodásával szintén emelkedett, de az emelkedés itt mindössze 19·5%-ot tett ki, tehát nem volt oly nagyarányú, mint a méztermés növekedése.

mitása érdekében célszerűbb volna az ediginél jóval több szükségleti cikk áralakulását kutatni.

4. Általában a bérért dolgozók szociális helyzetéről alig mondhatunk mást, mint az előző évben. Ismételten meg kell állapítanunk ugyanis, hogy a labilis gazdasági helyzet nehezen javul, sok kívánni valót hagy hátra és érzékeny ingadozásoknak van kitéve, hogy a munkajövedelem makacsul alacsony színvonalon tartózkodik és az itt-ott elért bérjavítás csak csekély mértékű, sőt a névleges munkabér parányi felfelé törő

irányzata a reálmunkabér sötét valóságába belevész, elmosódik.

Éppen a munkabérvizonyok nagy gazdasági és szociális jelentősége követeli meg, hogy a statisztikus mentül gyakrabban és mentül pontosabban fürkészhesse a munkabérek szövevényes alakulását. Ezért az összes munkabérvizonyokra vonatkozólag mielőbb végre kell hajtani egy olyan általános hivatalos felvételt, aminő az öregségi és rokkantsági, stb. biztosítási statisztika, vagy régebben az általános tagösszeírás volt.

Kovács Norbert dr.

MEZŐGAZDASÁG

Méhészeti termelésünk.

Production de l'apiculture de Hongrie.

Résumé. Pendant les dernières cinq années, l'apiculture a pris en Hongrie un vif essor: le nombre des apiculteurs s'est élevé de 26·6%, celui des ruches de 44·4%. En 1927, la production de miel a dépassé en quantité de 258·0% celle de 1923 et la production de miel par famille d'abeilles de 9·8% la moyenne de 1925, année la plus favorable depuis le démembrement du pays. La moyenne a été la plus élevée (12·0 kilos) dans l'Alföld (la grande plaine) et la plus faible dans le Nord. Si les régions montagneuses, le Nord et la Transdanubie, avaient obtenu par famille d'abeilles autant de miel que l'Alföld, la production aurait été meilleure de 7000 q en 1927.

*

Az augusztus hónapban rendezett inéhszeti kiállítás a hazai méhészeti termelésről és annak eredményeiről szemléltető módon beszámolt. Ebből az alkalomból nem lesz talán érdektelen méhészetünknek a világháború utáni alakulására vonatkozó statisztikai adatokat szemügyre venni.

A Földművelésügyi Minisztériumtól beszerzett adataink a méhészeti termelésnek erős fejlődését mutatják. A termelési eredmények 1925-ig állandóan javulnak. A következő esztendőben némi visszaesés észlelhető, ami azonban csak a kedvezőtlen időjárásnak tudható be, s nem jelenti egyúttal a termelés visszafejlődését is, mert a múlt évi adatok különösen, ha a méz termés-

menyiségét nézzük, ismét fejlődést mutatnak.

A táblázatunkban ismertetett öt esztendő alatt a méhtenyésztők száma 27·0%-kal gyarapodott. Ez a körülmény örvendetesnek mondható, mert a termelés terjeszkedése a további fejlődéshez is reményt nyújt.

A méhtenyésztők szaporodása folytán a méhcsaládok száma is jelentékenyen megnövekedett. A növekedés itt az öt esztendő alatt 44·4%-ot tett ki. De legnagyobb javulást a méztermés eredményénél látunk, amennyiben az 1927. évben termelt méz mennyisége (21.121 q) az 1923. évi termés-eredményt (5.900 q-t) nem kevesebb, mint 258·0%-kal meghaladta. Az utolsó évi méztermésnek kedvező alakulására nézve említést érdemel, hogy míg Magyarország régi területén egy méhcsaládra az 1906—1910. években 6·4 kg, 1911—1915. évek átlagában 5·9 kg méz jutott, addig a múlt évben egy méhcsalád már országos átlagban 9·0 kg mézet termelt. Ez a termésátlag még a mai területén ezelőtt legkedvezőbbnek talált 1925. évi 8·2 kg-os átlagos méztermést is meghaladta 9·8%-kal. Adataink szerint tehát a termelés intenzitása terén elért haladás kétségtelen.

A tárgyalt években a viasztermés mennyisége a méhcsaládok számának gyarapodásával szintén emelkedett, de az emelkedés itt mindössze 19·5%-ot tett ki, tehát nem volt oly nagyarányú, mint a méztermés növekedése.

Méhészeti termelésünk az 1923—1927. években.

L'apiculture de Hongrie en 1923—1927.

E v <i>Année</i>	A méhtenyésztők száma <i>Nombre des apiculteurs</i>	A méhcsaládok száma összesen <i>Nombre des familles d'abeilles en automne</i>		A termelt méz mennyisége métermázsában <i>Production de miel, q</i>	A termelt viasz mennyisége kilogramokban <i>Production de cire, kilos</i>	Esett átlag egy méhcsaládra <i>Combien</i>	
		mozgószerkezetű kaptárakban	közönséges köpükben			méz <i>de miel</i>	viasz <i>de cire</i>
		dans des ruches				kilogramokban <i>sur 1 famille d'abeilles</i>	
		à cadres mobiles	communes			(moyenne, en kilos)	
1923	24.671	108.403	53.770	5.900	30.850	3·6	0·2
1924	26.231	129.722	55.722	10.705	44.945	5·8	0·2
1925	32.279	162.798	71.434	19.168	46.230	8·2	0·2
1926	29.441	170.373	69.759	18.287	38.651	7·6	0·2
1927 ¹⁾	31.331	169.759	64.389	21.121	36.881	9·0	0·2
Ebből: — <i>Dont</i> :							
Dunántúli dombos vidék <i>Transdanubie</i>	13.104	71.024	29.939	6.653	20.429	6·6	0·2
Alföld — <i>Grande plaine</i>	12.830	76.220	21.081	11.719	11.415	12·0	0·1
Északi dombos vidék ¹⁾ <i>Nord¹⁾</i>	5.397	22.515	13.369	2.749	5.037	7·7	0·1

¹⁾ Miskolc tjv. adatai nélkül. — *Sauf Miskolc, ville municip.*

A méhészet legjobban a dunántúli dombos vidéken van elterjedve. A méhtenyésztőknek ugyanis a múlt évben 41·8% -a ott működött; a termelőknek 41·0% -a az Alföldön, 17·2% -a pedig az északi dombos vidéken tevékenykedett. A méhcsaládok elosztása hasonlóképen alakul. Dunántúl 100.963, az Alföldön 97.301, s az északi dombos vidéken 35.884 méhcsalád gyűjtötte a mézet.

Az összes méhcsaládoknak 72·5% -a mozgószerkezetű kaptárakban, 27·5% -a pedig közönséges köpükben volt elhelyezve. Az 1925. évben a méhcsaládoknak 69·5% -a élt mozgószerkezetű kaptárban 30·5% -a ellenben közönséges kasban lakott. Ugy látszik, hogy a termelés intenzitásának haladásával a kasok lassankint háttérbe szorulnak s a termelők a méhklásoknak mindinkább a mozgószerkezetű kaptárakat alkalmazzák. Az 1925. évben még 71.434 méhcsalád lakott kasban, a múlt esztendőben már csak 64.389 kasban élő méhcsalád iratott össze.

A mozgószerkezetű kaptárak leginkább az Alföldön használatosak. A méhcsaládoknak a múlt évben ott 78·3% -a kaptárban élt. Dunántúl 70·3% -a, az északi dombos vidéken pedig 62·7% -a a méheknek kaptárban telet át. A mozgószerkezetű kaptárakra való áttérés Dunántúl a legnagyobb arányú. Itt az 1925. évi 39.650 kasban élő méhcsaláddal szemben 1927-ben már csak 29.939 méhcsalád lakott kasban. A fogyás tehát 24·5% -os. A két másik országrészben a közönséges kasokban lakó méhcsaládok száma

az utolsó években némileg emelkedett, de ez az emelkedés jóval kisebb arányú, mint a kaptáraknak szaporodása.

A méztermelés az Alföldön volt a legeredményesebb, az összes méztermésnek 55·5% -a itt termeltetett. A termelt méznek 31·5% -a a dunántúli, 13·0% -a pedig az északi dombos vidék méhészeitől került ki. A viasznak 55·4% -a a Dunántúl, 31·0% -a az Alföldön, 13·6% -a az északi törvényhatóságok területén termeltetett.

A méztermelés eredményességét a legjobban az egy családra kiszámított méztermelési átlagok világítják meg. Vonatkozó adataink szerint egy méhcsalád 1927-ben az Alföldön 12·0 kg., a dunántúli dombos vidéken 6·6 kg., az északi dombos vidéken pedig 7·7 kg. mézet termelt átlag. Mint látható, az egyes országrészek termésátlagai közül tehát elég nagyfokú eltérések vannak. Méhlegelők tekintetében a dombos vidékek nincsenek rosszabb helyzetben mint az Alföld. Termésátlagaik mégis (45·0—35·8% -kal) alatta maradnak az alföldi átlagnak; az időjárás változásai sem indokolják meg teljesen a termésátlagok ilyenénképpen kialakulását. A termésátlagok közötti különbségek okát tehát a termelés belterjessége mérvének különbözőségében kell keresnünk. Mindenesetre kívánatos lenne, hogy a dombos vidékek méhtermésátlagai is arra a színvonalra emelkedjenek, amelyen az Alföld méztermésátlaga áll, mert ebben az esetben a múlt évi átlagok alapján számítva, mintegy 7000 métermázsával nagyobb mézterméssel számolhatnánk.

Az 1928. évi termés.

La récolte de 1928.

Magyarország.

Hongrie.

A Földművelésügyi Minisztérium legutóbbi hivatalos vetésjelentése szerint az utolsó három hét időjárását változó hőmérséklet és igen egyenlőtlen elosztású csapadék jellemezte.

A mindenütt folyamatban lévő és sok helyütt már befejezésükhöz közeledő cséplési munkálatokra ez az időjárás igen kedvező volt. A gabonafélék ezidőszertinti cséplési eredményei a legutóbbi becsléssel szemben újabb emelkedést mutatnak. A hektoliterenkinti minőségi súly tekintetében az idei eredmény lényegesen jobb a múlt évinél. A kápnövények, kertivetemények és mesterséges takarmányok fejlődésére a legutóbbi csapadék a legtöbb helyen kevésnek bizonyult és így ezek a növények további visszaesést mutatnak a három hét előtt jelzett állapottal szemben.

A búza cséplése mindenütt teljes erővel folyik és sok helyütt befejezéséhez közeledik. A kisebb gazdaságokban a cséplés nagyjából már be is fejeztetett. A cséplések eddigi eredménye úgy mennyiségre, mint minőségre nézve igen jó. A szem általában szép fejlett és acélos; hektoliterenkinti minőségi súlya 78—82 kilogramm között váltakozik, országos átlagban pedig 79·56 kilogramm. A múlt év ugyanezen időszakában a búza minőségi súlya országos átlagban 79·33 kilogramm volt. A szalmatermés is igen jó. A mintegy 2,906.459 kat. hold kiterjedésű búzaterületen a gazdasági tudósítók és a gazdasági felügyelőségek cséplési eredményeken alapuló jelentései szerint kat. holdankint 8·59 q, vagyis összesen mintegy 24,980.000 q a folyó évi valószínű búzatermés.

A rozs cséplése számos helyen már befejeztetett. A szemek teltek s a szalmahozam is jó. A hektoliterenkinti minőségi súlya 69·0—75·0 kilogramm között váltakozik, országos átlagban pedig 74·24 kilogramm. A múlt év ugyanezen időszakában a rozs minőségi súlya országos átlagban 70·90 kilogramm volt. Az 1,153.829 kat. holdat kitevő rozsterületen kat. holdankint 7·11 q, vagyis összesen mintegy 8,208.000 q az idei valószínű rozstermés.

Az árpa szemfejlődése általában igen jó. A szemek szép teltek és fehérek. Cséplése befejezéséhez közeledik, sok helyütt már be is fejeztetett. Úgy mennyiségre, mint minőségre nézve jó termést adott. A hektoliterenkinti minőségi súly 64—71·0 kilogramm között váltakozik és országos átlagban 66·72 kilogramm. A múlt év ugyanazon időszakában a minőségi súly országos átlagban 64·60 kilogramm volt. Az árpa idej területe 713.190 kat. hold. Ezen a területen a kat. holdankint 8·44 q, összesen mintegy 6,019.000 q árpatermés várható.

A zab cséplése mindenütt folyamatban van. A szem bár helyenkint megszorult, általában véve egészséges és telt. A hektoliterenkinti minőségi súly 40—52·0 kilogramm között váltakozik és országos átlagban 45·96 kilogramm. A zab idej területe 456.772 kat. hold. Ezen a területen kat. holdankint 7·39 q, vagyis összesen mintegy 3,373.000 q zabtermésre számíthatunk.

A szemes tengeriben a legutóbbi három hét kevés és egyenlőtlen eloszlású csapadéka csak helyenkint hozott némi javulást, a legtöbb vidéken azonban a legutóbbi becsléssel szemben újabb csökkenés mutatkozik. A cső- és szemképződés általában nagyon hiányos s igen sok a meddő szár. Jó, kiadós eső, ha a csőképződésen már nem is, de a szem fejlődésén még segíthetne. A tengeri idej területe 1,854.603 kat. hold. Ezen a területen kat. holdankint mindössze csak 6·17 q, összesen mintegy 11,443.000 q szemes tengeri tenmésre van kilátásunk. A múlt évben összesen 17,361.000 q tengeri termésünk volt. Az idén várható termésünk mennyisége tehát mintegy 5,918.000 q-val ígérkezik kevesebbnek a múlt évi termésnél.

A burgonya a szárazság és hőség folytán nem fejlődhetett, a gumók általában aprók maradtak s így ezidőszertint a termés igen gyengének ígérkezik. Kiadós eső egyes vidékeken még segíthetne valamit. A burgonya folyó évi területe 460.918 katasztrális holdra terjed. Ezen a területen kat. holdankint 30·59 q, összesen mintegy 14,102.000 q burgonyatermésre van kilátás. A múlt évben összesen 20,049.000 q burgonyatermésünk volt. Az ezidőszertint várható termésmennyiség tehát 5,947.000 q-val kevesebbnek ígérkezik a múlt évi burgonyatermésnél.

A cukorrépa a kevés eső után több vidéken némileg javult ugyan, a legtöbb helyen azonban levélzete fonnyadni és sárgulni kezd, alsó levelei pedig már száradnak is. Jó, kiadós eső még sokat segíthetne rajta. A cukorrépa idej területe 115.270 kat. hold. Ezen a területen kat. holdankint átlag 90·99 q, vagyis összesen mintegy 10,488.000 q cukorrépa-termés várható. A múlt évben, a cukorrépa-termés mennyisége összesen 14,554.000 q volt; a jelenleg várható termésmennyiség tehát mintegy 4,066.000 q-val gyengébbnek ígérkezik a múlt évi termésnél.

A takarmányrépa fejlődése a nagy szárazság és hőség folytán szintén visszamaradt s levélzete több helyen fonnyadni kezd. Az őszi repce (új vetés) vetését a szárazság miatt csak szórványosan kezdhették meg. A talaj megfelelő előkészítése eddig csak egyes helyeken volt lehetséges. A kerti vetemények csak öntözött területeken adnak rendes termést, egyéb helyeken a szárazság miatt nem fej-

A terméskilátások jelzőszámai 1928. évi augusztus hó 22-én.

Prévisions agricoles au 22 août 1928.

(1 = kitünő, 2 = jó, 3 = közepes, 4 = gyenge, 5 =
rossz.)

(1 = excellent, 2 = bon, 3 = moyen, 4 = faible, 5 =
mauvais)

Takarmányrépa — <i>Bett-rave fourragère</i>	3 29
Kerti vetemények — <i>Plantes potagères</i>	3 44
Paprika — <i>Piment</i>	3 25
Vöröshagyma — <i>Oignon</i>	2 83
Bab — <i>Haricots</i>	3 78
Egyéb hüvelyesek — <i>Autres légumineuses</i>	3 38
Káposzta — <i>Choux</i>	3 47
Komló — <i>Houblon</i>	2 81
Köles — <i>Millet</i>	3 65
Tatárka — <i>Sarrasin</i>	3 66
Cirok — <i>Sorgho</i>	3 41
Kender — <i>Chanvre</i>	3 09
Len — <i>Lin</i>	2 73
Dohány — <i>Tabac</i>	3 18
Lóhere — <i>Trèfle</i>	3 78
Lucerna — <i>Lucerne</i>	3 83
Egyéb mesterséges takarmányok — <i>Autres four-</i> <i>rages artific.</i>	3 78
Rét — <i>Prairies</i>	4 22
Legelő — <i>Pâturages</i>	4 58
Őszi repce (új vetés — <i>Colza d'automne (nouv.</i> <i>sem.)</i>	3 04
Szilva — <i>Prune</i>	3 14
Alma — <i>Pomme</i>	3 10
Körte — <i>Poire</i>	3 00
Őszi barack — <i>Pêche</i>	3 34
Dió — <i>Noix</i>	3 50

lödnek. A paprika fejlődése szintén visszamaradt és gyenge termést ad. A vöröshagymát jó közepes terméseredménnyel felszedték. A gumók szépek és egészségesek. A bab szedését megkezdették. A hüvelyesek aprók, rosszul kötöttek és fejletlenek. Helyenkint teljesen kiszült. Az egyéb hüvelyesek betakarítása és cséplése folyamatban van. A terméseredmény gyenge közepes. A káposzta a szárazság és rovarkár miatt nem tudott fejlődni s így a fejek aprók és fejletlenek maradtak. Az utóbbi esőkre azonban helyenkint némi javulás mutatkozik. A korai komló szedését többnyire már megkezdették, a kései érésben van. Közepes termés várható. A köles a szárazságtól nagyon sokat szenvedett s apró és ritka maradt. Általában gyenge közepes termést ad. A tatárka alacsony és ritka maradt. A cirok sem bírta a szárazságot, szára legtöbb helyen alacsony, vékony és szakálla kicsiny maradt. A kender és len nyívése és áztatása folyamatban van. Úgy minőségileg, mint mennyiségileg közepes termést adott. A dohány törését megkezdették. A szárazság miatt levelei a legtöbb helyen aprók maradtak s e miatt általában gyenge középtermést ad.

A mesterséges takarmányok közül a lóhere és lucerna harmadik kaszálása igen gyenge termést adott. Az egyéb mesterséges takarmányok közül a csalamádé fejlődése megakadt, többnyire alacsony és fonyadt. A muhar és a többi zöld takarmány is igen gyenge termést ad.

A rétek sarjúnövése a mélyebb fekvésű helyektől eltekintve, igen gyenge. Sok helyen annyira kiszült, hogy még legeltetésre sem használhatók.

A legelők a legnagyobb részben teljesen kiszülték.

A gyümölcsstermés általában gyenge, sok a férges és lehullott gyümölcs. A szilva a szárazságtól számos vidéken apró és fejletlen maradt. Az alma és körte terméseredménye helyenkint közepes, a legtöbb helyen azonban csak gyenge közepes. Őszi barack-termés gyenge. A dió terméshozama a legtöbb helyen igen gyenge.

A szőlő. A tartós száraz időjárás miatt a fűrtők és szőlőbogyók fejlődése sok helyen nagyon lassan halad s a szemek aprók maradnak. Peronospora, lisztharmat és szőlőmoly csak szórványosan észlelhető. Az utolsó kapálási munkálatok folyamatban vannak. Ezidőszertint közepes termés várható.

Külföld.

Etranger.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézethez befutott legutóbbi adatok szerint az Amerikai Eggesült Államokban 157,472.000 q őszi és 85,103.000 q tavaszi búzatermésre számítanak, úgyhogy az ideai egész búzatermés az előző évinél előreláthatólag kb. 5 millió q-val nagyobb lesz. Az adatok szerint 10,992.000 q rozstermés remélhető. Ez a termésmennyiség az előző évi termésnek 73,9%-át adja. Az árpatermés igen jónak látszik, amennyiben az ideai 74,968.000 q-as valószínű termés 29,7%-kal meghaladja az 1927. évi árpatermést. A zab a folyó évben 209,331.000 q termést fog adni, vagyis 20,7%-kal többet, mint tavaly. A tengeritermést 769,539.000 q-ra, tehát 8,7%-kal többre becsülik, mint 1927-ben. A gyapottermelés a folyó termelési időszakban 31,000.000 q termést ígér. Ez a termésmennyiség mintegy 10%-kal több, mint az előző évi termés.

Románia gabonatermése az idén jól sikerült: 31,000.000 q búza, 2,987.000 q rozs, 16,192.000 q árpa és 10,037.000 q zab a folyó évi valószínű termés. A búza 18%-kal, a rozs 26%-kal, az árpa 28%-kal, a zab pedig 16,1%-kal nagyobb termést ad tehát, mint az előző gazdasági évben.

Kanadai jelentés szerint a gabonaneműek ott is jól állanak s az állam egész területén igen jó aratás ígérkezik. A magvak jól érnek, az elemi csapások csak jelentéktelen károkat okoztak.

Egyiptomban a folyó gazdasági évben 730.000 hektárra becsülik a gyapotterületeket. A gyapottermelésre használt terület 14,1%-kal nagyobb, mint az előző évi termőterület, de 3,6%-kal kisebb, mint az 1922—1926. évi átlagos terület.

Olaszországban a legutóbbi jelentések szerint 64,000.000 q búzatermésre számítanak. A termés tehát itt is (20,1%-kal) nagyobbak ígérkezik, mint az előző esztendőben volt.

Magyarország külkereskedelme az 1928. év első felében.

Commerce extérieur de la Hongrie, 1re moitié de 1928.

Résumé. Dans la 1re moitié de 1928, l'excédent des importations a continué à augmenter. La valeur des importations ayant été de 567 millions de pengős et celle des exportations de 368 millions (contre respectivement 517 et 343 millions en 1927), le passif de la balance commerciale s'est élevé à 199 millions contre 174 millions dans la période correspondante de l'année dernière. — L'importation progressa moins rapidement qu'en 1927, au lendemain de la conclusion des traités de commerce. La progression en était due en premier lieu à l'augmentation de la consommation, ce qui ressort surtout des chiffres des entrées d'articles de luxe (48 millions de pengős contre 39 millions en 1927) et de tissus de coton. A l'importation, on voit une diminution, amenée par le fléchissement de la construction, pour les bois sciés. Par contre, il y a eu augmentation, due à la température froide, au bois à brûler; dans le groupe des textiles, outre les tissus de coton, ce sont surtout les articles en soie qui ont progressé, ainsi qu'en général les matières premières nécessaires à l'industrie textile. On constate de fortes augmentations aux cokes de hauts fourneaux, aux machines agricoles et surtout aux tracteurs, ainsi qu'aux autos pour personnes. A l'exportation, la farine a grandement progressé, il ne faut cependant pas attacher à ce fait une importance particulière. L'exportation d'alcool a continuellement augmenté. En général on voit une augmentation aux objets fabriqués. A cause de la mauvaise récolte de seigle, les expéditions en grains panifiables ont diminué de 100.000 q. Le fléchissement des exportations d'animaux et de produits animaux reflète les difficultés qu'ont les cultivateurs pour vendre leurs produits à l'étranger. Les exportations de bêtes à corne ont reculé de plus de 13.000 têtes; celles de volailles et de produits de volailles, après avoir augmenté depuis des années, ont aussi diminué, surtout en raison de la concurrence russe. L'exportation de sucre se ressentait de la crise sucrière du marché mondial; au saindoux, au lard et aux espè-

ces de viande, la diminution a été catastrophique.

A l'importation, l'Allemagne a gagné de nouveau du terrain. Il n'y a eu d'excédent d'exportation qu'à l'égard de l'Autriche.

*

A kereskedelmi mérleg romlása, amely 1925. óta állandó kísérője Magyarország külföldi árucseréjének, az 1928. év első felében sem állott meg. A behozatali többlet ugyanis ebben a félévben 199 millió pengőt tett az 1927. év első felének 174 millió pengő passzívumával szemben. A behozatal ugyanis 567 millió, a kivitel pedig 368 millió pengő volt, az előző évi 517 millió pengő import- és 343 millió pengő exportértékkel összehasonlítva. A mérleg romlásának tehát ismét az az oka, hogy a behozatal erősebben emelkedett, mint a kivitel. A kivitel, amely főképp a mezőgazdasági termékekből tevődik össze, a világgazdaságnak még sok gondot okozó mezőgazdasági értékesítési és elhelyezési nehézségek miatt nem tudott lépést tartani a behozatallal. Nem vált be az a remény, hogy különösen a szerződések hatása folytán az 1927. évben rohamosan megnőtt import az 1928. évben nem fog tovább emelkedni, mert a behozatal az 1928. év első felében is — bár az előző évinél lassabb ütemben — emelkedő irányzatot mutat. Az összeomlás után évek hosszú során át visszaszorított fogyasztás, úgylátszik, még mindig nem érte el a legmagasabb fokot, vagy pedig a fogyasztás emelkedésében az ország lakossága nem találta meg fokozódó igényei mellett még azt a pontot, amely az ország gazdasági helyzetének megfelelő.

A beruházás céljaira szolgáló áruk importja, amely a mult esztendőben egyik fontos tényezője volt a behozatal emelkedésének, ebben a félévben — ha az adatokat mindig az 1927. év megfelelő időszakával, tehát első félévvel hasonlítjuk össze — értékben alig változott. A beruházási import emelkedése az 50 millió pengőt kitevő importnövekedésből csak 4 millió pengő. Ez a szám egész jelentéktelen. Nem érdektelen az sem, hogy az építkezések csökke-

nése folytán a faimport visszaesett, erős az emelkedés azonban a gépeknél és az elektrotechnikai cikkekénél. A luxuscikkek körében már sokkal jelentékenyebb az emelkedés, 39 millió pengőről 48 millió pengőre. Ha figyelembe vesszük azt, hogy egy, a luxuscikkek-ről készült, összeállítás az oda besorozott áruk szempontjából mindig kifogásolható, akkor sem tagadhatjuk, hogy a selyemárak importjának egyik félévről a másikra majdnem 6 millió pengőt kitevő emelkedése, valamint az autóbehozatal megkétszereződése kétségtelen jele a fogyasztóképeség emelkedésének. E mellett szól az is, hogy a pamutszövetek importja értékben 7 millió pengővel, mennyiségben több mint 3 ezer métermázsával emelkedett. Ugyanakkor ugyan a pamutfonalak importja egy kevésbé visszaesett, viszont azonban a nyerspamut mennyisége elég jelentékenyen emelkedett. A nyerspamutbehozatal ugyan a kérdés megítélésénél nem lehet döntő, mert itt az import esetleges spekulációs vásárlások miatt is megnőhetett, de a nyerspamutimport emelkedése több mint 4 ezer métermázsá, s ez mindenesetre arra mutat, hogy a belföldi termelés nyersanyag-szükséglete is emelkedett, a belföldi termelés tehát nem eshetett vissza. Kétségtelennek látszik tehát, hogy a behozatal növekedésében nagy része van a fogyasztóképeség fokozódásának. Az, hogy a fogyasztás emelkedése sok vonatkozásban nem lépte-e át már azt a határt, amely az egészséges gazdasági életnek megfelel, illetőleg, hogy nem veszélyes-e az, hogy a fogyasztóképes-

ség növekedéséből a külföldi termelés, a külföldi ipar is nagy hasznot húz, más kérdés.

A mérleg behozatali többlete mind a hat hónapban felül volt a 30 millió pengőn, míg talvaly az első két hónapban a passzívum a 30 millió pengőn alul maradt. Ebből az következik, hogy a passzívum növekedését elsősorban a januári és februári árucserre kedvezőtlen alakulása okozta. A forgalomnak hónapok szerinti alakulásáról az 1. számú tábla tájékoztat. A behozatal márciusban volt a legnagyobb, közel 108 millió pengő, az összeomlás óta csak a múlt év szeptemberében és októberében volt nagyobb a behozatal értéke. A kivitel értéke az 1928. év első hat hónapja közül március hónapban volt a legmagasabb, 73 millió pengő.

A behozatal árucsoportok szerint.

A behozatal alakulásáról a 2. A) számú tábla tájékoztat.

A nyers- és megmunkált fa aránya, amely az építkezések folytán a múlt év első felében a 13 százalék fölé emelkedett, az építkezési kedv ellanyhulása miatt ismét visszaesett az 1926. egész évi arány színvonalára. A még erősebb visszaesést csak a tavaszi hideg időjárás gátolta meg, mert a tűzifaimport több mint 1 millió métermázsával való emelkedése némileg ellensúlyozta a gömbölyűfánál és a fűrészelt fánál jelentkező visszafejlődést. Az 1927. évi adatok azt mutatták, hogy a beruházások folytán fokozódó faimportból jóformán csak Cseh-Szlovákiának volt haszna, a behozatal emelkedéséből ugyanis akkor messze kiemelkedően a legnagyobb rész Cseh-Szlovákiára jutott. Nem feltűnő tehát, hogy az import 1928. első félévi visszafejlődésében is Cseh-Szlovákiáé a vezető szerep. Az azonban érdekes adat, hogy a fenyődeszka-behozatalnál a román import több mint 300 ezer métermázsával emelkedett akkor, amikor a fűrészelt fenyőfa mennyisége közel 600 ezer métermázsával csökkent. Az erdélyi fa versenye tehát ebben a félévben kiszorította a felvidéki fát, ami valószínűleg a román fakiviteli politika megváltoztatásának a következménye. A pamutszövetimport, mint már említettük, több mint 3 ezer métermázsával emelkedett. Ebből a nagyobb rész jut a nyersszövetekre, a többi a manipulált szövetekre. A nyerspamutszövet bevásárlási helye ezúttal is elsősorban Cseh-Szlovákia és Svájc volt, említésre-

1. A külkereskedelmi forgalom hónapok szerint.

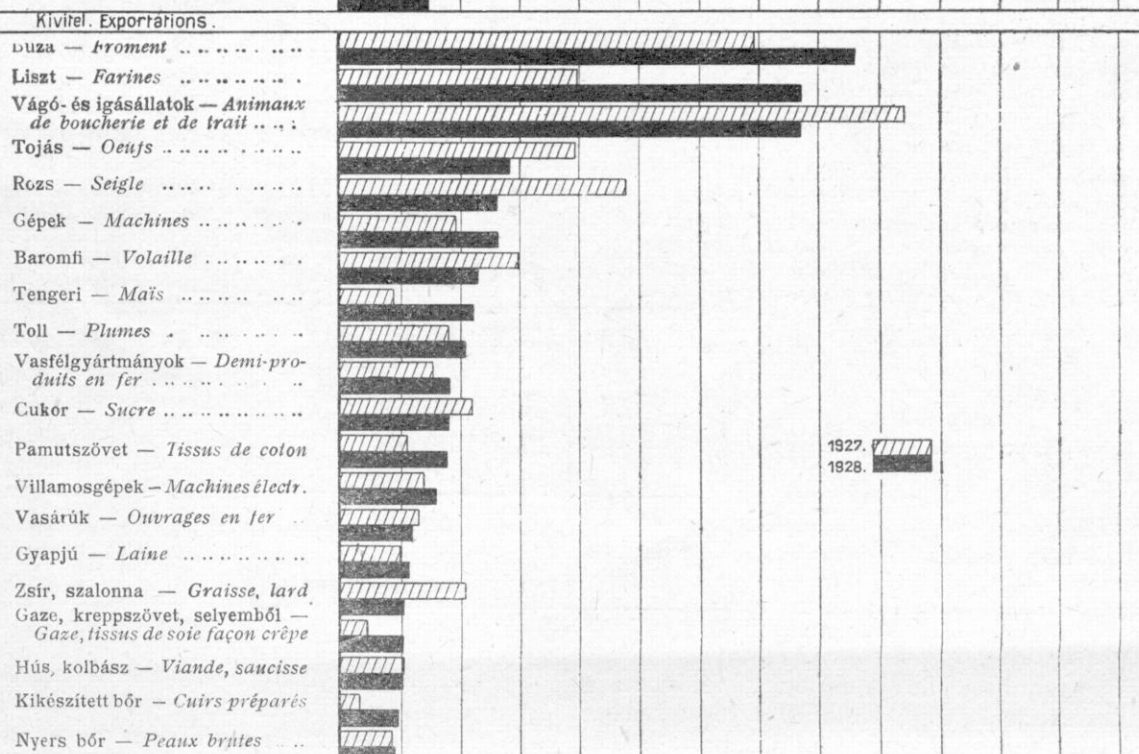
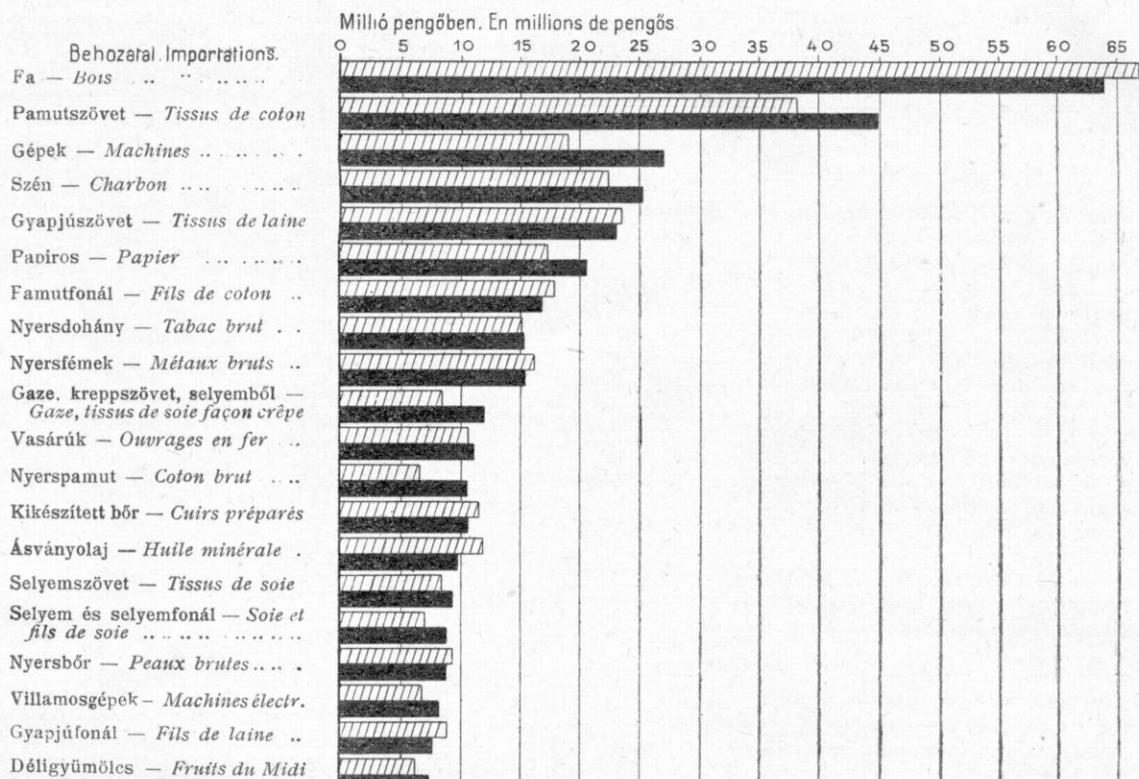
Commerce extérieur par mois.

Hónap Mois	1927			1928		
	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) v. kivitel (+) többlet Excédent des importations (-), ou excéd. des exportations (+)	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) v. kivitel (+) többlet Excédent des importations (-), ou excéd. des exportations (+)
	millió pengő — millions de pengős					
I.	73.3	58.1	— 15.2	85.0	54.2	— 30.8
II.	78.4	54.9	— 23.5	96.2	60.5	— 35.7
III.	97.1	63.4	— 33.7	107.8	73.1	— 34.7
IV.	91.5	53.7	— 37.8	94.3	59.1	— 35.2
V.	92.4	61.1	— 31.3	92.1	61.9	— 30.2
VI.	83.7	51.4	— 32.3	91.2	59.1	— 32.1
I—VI. . .	516.4	342.6	—173.8	566.6	367.9	—198.7

A FONTOSABB ÁRÚK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

Formation du mouvement des marchandises importantes.

1927 I-VI. és 1928 I-VI.

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1927. és 1928. év első felében.

Commerce extérieur de la Hongrie dans le premier semestre de 1927 et de 1928.

A) Behozatal — A) Importations

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység — Unité	Mennyiség - Quantité		Érték — Valeur			
		métermázsa, darab v. pár — q, pièces ou paires		ezer pengő milliers de pengős		‰	
		1927	1928	1927	1928	1927	1928
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	q	12,782.909	12,733.289	67.547	63.977	13 08	11 29
Pamutzövet — <i>Tissus de coton</i>	"	51.615	54.901	38.186	45.029	7 39	7 95
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	85.278	108.474	19.091	26.884	3 70	4 74
Szén — <i>Charbon</i>	"	5,988.045	6,832.318	22.465	25.599	4 35	4 52
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	11.534	11.417	23.618	23.279	4 57	4 11
Papiros és papirosárak — <i>Papier et articles en papier</i>	"	310.037	368.957	17.345	20.642	3 36	3 64
Pamutfonál és -cérna — <i>Fils de coton et fils retors de cot.</i>	"	46.431	35.586	17.924	16.815	3 47	2 97
Nyersdohány — <i>Tabac brut</i>	"	25.789	28.499	14.794	15.297	2 86	2 70
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	"	120.957	117.096	16 285	15.250	3 15	2 69
Gaze, kreppszövet, tiszta selyemből — <i>Gazes, tissus de soie façon crêpe</i>	"	856	1 178	8.410	12.049	1 63	2 13
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	71.318	66 096	10.596	11.074	2 05	1 95
Nyerspamut — <i>Coton brut</i>	"	35.229	41.029	6.540	10 537	1 27	1 86
Kikészített bőr — <i>Cuir préparés</i>	"	7.587	6.457	11.594	10 535	2 25	1 86
Ásványolaj — <i>Huiles minérales</i>	"	684.269	674.673	11.824	9.816	2 29	1 73
Selyem- és félsejelymszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	"	983	1 067	8.216	9.311	1 59	1 64
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	4.302	4.253	7.022	8.652	1 36	1 53
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	"	38.597	29.585	8.913	8.580	1 73	1 51
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	8.844	10.597	6.658	8.122	1 29	1 43
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	"	18.411	12.236	8.767	7.588	1 70	1 34
Déligyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	168.528	170.119	6.244	7.397	1 21	1 31
Üveg és üvegarak — <i>Verres et verreries</i>	"	84.916	109.649	4.558	6.664	0 88	1 18
Személyszállító automobil — <i>Autos pour personnes</i>	"	1) 6.939	2) 12.706	3 145	6.392	0 61	1 13
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	9.401	12.641	5.258	6.230	1 02	1 10
Nyersrizs — <i>Riz brut</i>	"	67.262	133.400	3.250	5.736	0 63	1 01
Nyersjuta — <i>Jute brut</i>	"	39.023	50.616	3.534	5.045	0 68	0 89
Nyerskávé — <i>Café brut</i>	"	16.191	17.890	3 858	4.892	0 75	0 86
Kaucukárak — <i>Articles en caoutchouc</i>	"	5.773	6.490	4.157	4.567	0 81	0 81
Vasfélgyártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	111.132	110 073	4.492	4.565	0 87	0 81
Cipészárú — <i>Chaussures</i>	pár paires	437.299	502 782	3.117	3 850	0 60	0 68
Vasérc — <i>Minerais de fer</i>	q	1,706.279	2,124.242	3.071	3.824	0 59	0 67
Kötöttárak, pamutból — <i>Articles tricotés en coton</i>	"	1.222	1.116	3.669	3.280	0 71	0 58
Technikai zsiradék — <i>Graisses pour usage technique</i>	"	38 429	36.303	3.396	3.266	0 66	0 58
Nyers- és ócskavas — <i>Fer brut et ferrailles</i>	"	375.448	285 686	3.797	3.221	0 74	0 57
Prémbőr kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	824	543	5.017	2 982	0 97	0 52
Olajosmagvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	27.682	53.063	1.118	2.901	0 22	0 51
Összesen — Total	pár paires	437.299	502.782	387.476	423.848	75 04	74 80
	q	22,952.040	24,262.245				
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	drb pièces	392.289	650.513	128.898	142.763	24 96	25 20
	pár paires	155.968	116.911				
	q	4,191 978	4.887.464				
Behozatal összesen — <i>Importations totales</i>	drb pièces	392.289	650.513	516.374	566.611	100 00	100 00
	pár paires	593.267	619.693				
	q	27,144.018	29,149.709				

1) 612, 2) 1.038 db — pièces.

méltó azonban, hogy ebben a félévben a francia ipar is több vállalattal részt kért a magyar kikészítőipar táplálásában, s az emelkedés oroszlátrésze is az ezúttal elő-

ször jelentkező francia importra esett. A gyapjuszövetek importjában alig volt változás. A részletekben legfeljebb az a megemlíthető eltérés, hogy a nehezebb szövetek

aránya nyert egy kissé tért a könnyebb szövetek rovására. A nyerspamut, a selyemárúk és pamutfonál behozataláról már a bevezető részben szólottunk. A nyersjuta-, valamint

a gyajúbehozatal elég erősen emelkedett. Jelentékenyen csökkent azonban a gyapjúfonál behozatala, mert a vigognefonál importja a felére zsugorodott össze. Erős

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises et des groupes de marchandises</i>	Egység — Unité	Mennyiség — Quantité		Érték — Valeur			
		métermázsza, darab, v. pár — q, pièces ou paires		ezer pengő milliers de pengős		%	
		1927	1928	1927	1928	1927	1928
Búza — <i>Froment</i>	q	956.554	1.234.192	34.478	43.246	10'06	11'75
Liszt — <i>Farine</i>	"	408.990	766.759	19.906	38.632	5'81	10'50
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db	122.526	98.906	47.412	38.451	13'84	10'45
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à corne</i>	pièces	46.113	32.972	27.723	20.595	8'09	5'60
Sertés — <i>Porcs</i>	"	43.756	38.759	9.504	9.471	2'77	2'57
Ló — <i>Chevaux</i>	"	17.238	15.888	9.601	7.931	2'80	2'16
Tojás — <i>Oeufs</i>	q	121.470	74.412	19.789	14.093	5'78	3'83
Rozs — <i>Seigle</i>	"	812.115	410.319	24.046	13.442	7'02	3'65
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	56.237	77.219	9.685	13.354	2'83	3'63
Baromfi — <i>Volaille</i>	"	1) 54.138	4) 41.307	14.782	11.579	4'31	3'15
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	2) 18.339	5) 17.516	4.774	4.379	1'39	1'19
Leölt baromfi — <i>Volaille morte</i>	"	3) 35.799	6) 23.791	10.008	7.200	2'92	1'96
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	229.097	400.733	4.505	11.234	1'32	3'05
Toll — <i>Plumes</i>	"	14.130	15.183	8.974	10.558	2'62	2'87
Vasfélgártn. — <i>Demi-produits en fer</i>	"	342.414	475.203	7.760	9.043	2'27	2'46
Cukor — <i>Sucre</i>	"	219.713	214.449	11.047	8.851	3'22	2'40
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	5.760	9.287	5.350	8.803	1'56	2'39
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	"	12.598	16.066	6.871	7.951	2'01	2'16
Vasárúk — <i>Ouvrages en fer</i>	"	118.499	90.896	6.624	5.944	1'93	1'61
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	17.720	16.049	5.137	5.726	1'50	1'56
Disznósír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	"	50.986	25.242	10.391	5.261	3'03	1'43
Gaze, kreppszövet, tiszta selyemből — <i>Gazes, tissus de soie façon crêpe</i>	"	296	617	2.052	5.256	0'60	1'43
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viande fraîche et préparée, saucisse</i>	"	20.807	13.336	5.585	5.186	1'63	1'41
Kikészített bőr — <i>Cuirs préparés</i>	"	2.553	7.261	1.687	4.817	0'49	1'31
Nyersbőr — <i>Peaux brutes</i>	"	11.330	9.825	4.311	4.473	1'26	1'21
Löhére- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	15.025	15.904	4.630	4.155	1'35	1'13
Szesz — <i>Alcool</i>	"	60.307	74.203	2.609	3.641	0'76	0'99
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	482.097	323.088	4.619	3.492	1'35	0'95
Bor — <i>Vin</i>	"	14.028	29.250	1.395	2.974	0'41	0'82
Friss főzelék — <i>Légumes frais</i>	"	57.344	85.371	1.379	2.915	0'40	0'79
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	1.117	1.548	2.777	2.885	0'81	0'79
Maláta — <i>Malt</i>	"	45.412	51.562	2.213	2.796	0'64	0'76
Olajosmagvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	92.711	52.266	3.561	2.774	1'04	0'75
Selyem- és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	"	448	485	1.711	2.717	0'50	0'75
Árpa — <i>Orge</i>	"	115.849	71.878	2.989	2.526	0'87	0'69
Bab, száraz — <i>Haricots secs</i>	"	139.829	64.793	2.907	2.327	0'85	0'63
Összesen — <i>Total</i>	db pièces q	122.526 4,479.574	98.906 4,668.703	281.182	299.102	82'07	81'30
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db pièces pár paires q	2.429 18.471 4,286.816	22.765 31.657 3,558.556	61.410	68.780	17'93	18'70
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db pièces pár paires q	124.955 18.471 8,766.390	121.671 31.657 8,227.259	342.592	367.882	100'00	100'00

1) 4,217.616, 2) 1,781.932, 3) 2,435.684, 4) 3,163.829, 5) 1,721.200, 6) 1,442.629 db — pièces.

ütemben emelkedett ismét a kohókoksiz behozatala. A kőszénbehozatal kisebb emelkedését valószínűleg a hosszú tél idézte elő. A gépbehozatalnak több mint 23 ezer métermázsát kitevő emelkedését legnagyobb részt a mezőgazdasági gépek, különösen a traktorok fokozódó behozatala okozta. A mezőgazdasági üzemek tavasszal szokták beszerezni a talajmívelő gépeket. A gépek csoportjában általában emelkedés észlelhető, jelentősebb csökkenés csak a szövőgépeknél jelentkezett. A papiros és a papirosárak csoportjában az importnak évek óta észlelhető fokozódása ebben az évben is tovább folytatódott, az emelkedés kerekén 60 ezer métermázsá, ami 20 százalékos növekedésnek felel meg. Az említett cikkek kivül a rizshántoló malmok részére polirozásra érkezett rizs, az üvegárak, vasérc, villamosgépek és mindenekelőtt a személyszállító automobilok importja emelkedett legjelentékenyebben. A személyszállító automobilból 1038 darabot hoztunk be, a tavalyi 612 darabbal szemben. A tavalyi nívón maradt a nyersdohány, nyersfémek, ásványolaj, déligyümölcs, kávé, vasfélgártmányok és technikai zsiradékok importja. Az ásványolaj importjában az értéknél mutatkozó csökkenést az éles amerikai és angol verseny folytán előállott világpiaci ár-süllyedés okozta. Jelentékenyebben csak a nyersbőr, valamint a nyers- és ócskavas behozatala csökkent, itt a különbség az ócskavasnál mutatkozik.

A kivitel árucsoportok szerint.

A legfontosabb kiviteli cikkek kivitelének az alakulásáról a 2. B) sz. tábla tájékoztat. A kivitelben a legjobban az tűnik szembe, hogy a lisztkivitel a múlt évi mintegy 410 ezer métermázsáról közel 770 ezer

métermázsára emelkedett. Az emelkedésből kerekén 250 ezer métermázsá Ausztriára, 100 ezer métermázsá Cseh-Szlovákiára jutott. Az osztrák kivitel emelkedésében valószínűleg része van annak is, hogy az osztrák piac a július közepén életbelépett magasabb lisztvámok megelőzése céljából nagyobb készleteket szerzett be. A malmok megegyezése mindenestre lehetővé tette Ausztriában nagyobb mennyiségű liszt elraktározását. A cseh import növekedése a cseh szükséglet némi emelkedésében leli magyarázatát, mert Cseh-Szlovákia búzalisztbevitel az 1928. év első felében kerekén 70 ezer métermázsával volt nagyobb, mint az 1927. év első felében, így a magyar bevétel emelkedésében nincs semmi feltűnő. A lisztárak különben nem mutatnak nagy változást az 1927. évhez képest. A kenyérmagvak kivitele 100 ezer métermázsával volt kevesebb. A rozskivitelben a rossz termés folytán mutatkozó 400 ezer métermázsányi csökkenést ellensúlyozta a búza-exportnak közel 300 ezer métermázsányi emelkedése, e mellett a rozs értékesítése magasabb árakon történt, mint az előző esztendőben. Az árpakivitel csökkent, a tengeriexport emelkedett.

A mezőgazdasági értékesítés nehézségei ebben a félévben elsősorban az állatok és állati termékek exportjában tükröződnek vissza. A szarvasmarhaexport több mint 13 ezer darabbal csökkent, s a csökkenés egyforma arányban jelentkezett az osztrák- és olaszpiacon és a jóideig elzárt svájci piacon. A lóexportot az egyes országok változó szükséglete irányítja, így az eltolódásokra is könnyebb magyarázatot találni. A sertésexport Ausztria felé visszaesett, míg Cseh-Szlovákia felé emelkedett, ami annak a következménye, hogy Cseh-Szlovákia az

3. A baromfi és baromfitermékek kivitele.

Exportations de volaille et de produits de volaille.

Az áruk megnevezése <i>Désignation</i>	Magyarbirtadalom <i>Hongrie ancienne</i> 1913	Magyarország mai területéről — <i>Du territoire actuel de la Hongrie</i>				
		1925	1926	1927	1927 1928	
					január—június <i>janvier—juin</i>	
érték ezer pengőben — <i>valeur en milliers de pengős</i>						
Baromfi, élő és leölt <i>Volaille vivante et tuée</i>	39.128	30.645	39.235	42.736	14.782	11.579
Tojás — <i>Oeufs</i>	44.610	23.187	29.991	23.981	19.789	14.093
Toll — <i>Plumes</i>	12.765	14.791	16.754	20.757	8.974	10.558
Friss libamáj — <i>Foie gras, frais</i>	1.625	734	1.048	1.103	431	730
Összesen: — Total:	98.128	69.357	87.028	88.577	43.976	36.960

agrárvámok életbeléptetése óta inkább ser-
tést, mint zsírt vásárol. Gyors cselekvésre
int a baromfi és baromfitermékek csökkenő
kivitele. A baromfi és baromfitermékeknek
évek hosszú sora óta észlelt, sokszor roha-
mos emelkedését, ez év első felében az ex-
port visszafejlődése váltotta fel. A nehezen
visszahódított piacok mindegyikén tért
vesztettünk, legfeltűnőbb azonban ez a
veszteség Németországgal szemben, ahová
ebben a félévben 8 ezer métermázsával ke-
vesebb leölt baromfit és 25 ezer métermá-
zsával kevesebb tojást adott el az ország
mint az előző év első felében. Köztudomá-
súak azok az intézkedések, amelyekkel a
németek a magyar exportot megnehezítik.
A kivitel visszaesése Németország felé an-
nál feltűnőbb, mert a németbevétel levágott
szárnyasban ebben a félévben a múlt év
első felével összehasonlítva, nem egész 52
ezer métermázsáról közel 80 ezer métermá-
zsára emelkedett. Az emelkedés majdnem
kizárólag Oroszország nyeresége. Orosz-
ország ugyanis 10 ezer métermázsáról 40
ezer métermázsára emelte exportját Német-
ország felé levágott baromfiban. Németor-
szág tojásbevitel is emelkedett kb. 100
ezer darabbal. Itt szintén az orosz verseny

a legélesebb. Evvel nemcsak mi, hanem
úgy látszik, más országok sem tudnak
egyelőre megküzdeni. A baromfi és ba-
romfitermékek kivitelének alakulásáról a 3.
sz. tábla tájékoztat. A cukorkivitel a vilá-
piaci krízist érezte meg, majdnem ugyan-
olyan mennyiség mellett a kivitt cukor ér-
téke több mint 2 millió pengővel volt ki-
sebb, mint az előző évben. Katasztrófális a
csökkenés a disznózsír és szalonnánál, ahol
a legnagyobb veszteség a cseh piacon érte
a magyar termelést. Érzékenyen csökkent
azonban az osztrák és német piac vásárlása
is. A burgonyakivitel csökkenése az értéke-
sítési viszonyoknak tulajdonítható. A szá-
razabb exportjának felére zuhanását a ros-
szabb termés okozta. A friss és elkészített
hús kivitelénél is továbbtartott a már egy
év óta mutatkozó visszaesés. Állandóan fo-
kozódik a szesz kivitel s a borkivitelben is
fellépett végre kisebb élénkség. A frissfőze-
lékek csoportjában a vereshagymakivitel
növekedett, a lengyel piacon szenvedett
veszteséget bőven kárpótolta a Németország
felé irányuló export rendkívül nagyarányú
emelkedése.

Az iparcikkeknél, a vasárukat kivéve,
minden fontosabb árunál emelkedést ta-

4. Külkereskedelmi forgalom gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1927. és 1928. évek január—június hónapjaiban.

Commerce extérieur suivant les branches économiques et la destination, en janvier—juin 1927 et 1928.

A nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok megnevezése <i>Désignation des matières premières, des demi-produits et des articles fabriqués</i>	Behozatal — Importations				Kivitel — Exportations			
	1927		1928		1927		1928	
	január—június — janvier—juin							
	Érték — Valeur		Érték — Valeur		Érték — Valeur		Érték — Valeur	
ezer pengő milliers de pengős	%	ezer pengő milliers de pengős	%	ezer pengő milliers de pengős	%	ezer pengő milliers de pengős	%	
I. Élelmezési és élvezeti cikkek <i>Articles alimentaires et boissons</i>	49.073	9.50	55.057	9.72	165.811	48.40	173.177	47.08
II. Élő állatok — <i>Animaux sur pied</i>	261	0.05	790	0.14	52.421	15.30	43.228	11.75
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières auxi- liaires de l'agriculture et de l'industrie</i>	48.901	9.47	57.151	10.08	21.983	6.42	25.503	6.93
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	418.139	80.98	453.613	80.06	102.377	29.88	125.974	34.24
Összes áruforgalom — Mouve- ment total des marchandises .	516.374	100.00	566.611	100.00	342.592	100.00	367.882	100.00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Matières pre- mières</i>	158.550	30.70	179.598	31.69	226.593	66.14	211.072	57.37
Félgyártmányok — <i>Demi-pro- duits</i>	136.670	26.47	129.368	22.84	22.117	6.46	29.464	8.01
Gyártmányok — <i>Articles fabri- qués</i>	221.154	42.83	257.645	45.47	93.882	27.40	127.346	34.62

pasztalunk. A vasárúknál a csökkenést a vascsövek és sínmegegerősítő eszközök kisebbedő kivitele okozta. A gépkivitelben a mezőgazdasági gépek kivitele áll az első helyen, a közel 21 ezer métermázsányi emelkedésből több mint 19 ezer métermázsá a gőzcséplőgépekre, ezer-ezer métermázsá pedig a vetőgépekre és talajművelőgépekre jutott. A pamutszövetexport majdnem megkétszereződött. Ez az iparág a kivitelben a jelentős cikkek között mindinkább előretör. Az 1928. év első felében már majdnem 2 és fél százalékát tette ki az egész export értékének. A selyemkreppkivitel abban leli magyarázatát, hogy a belföldi ipar még mindig nem rendezkedett be teljesen a festésre és nehezítésre. A magyar bőrgyárak ebben az évben majdnem háromszorannyi kikészített bőrt szállítottak a külföldre, mint a megelőző esztendőben; a vásároló országok között Nagy-Britannia és Németország is jelentős összeggel szerepel.

A forgalom nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok szerint.

A forgalomnak gazdasági ágak és rendeltetés szerinti tagozódásáról a 4. sz. tábla tájékoztat. A behozatalban rendkívül visszaesett az importált félgyártmányok ará-

nya, amit elsősorban a faimport csökkenésének kell tulajdonítani. A félgyártmányok arányának visszaeséséből azonban csak a kisebb rész jutott a nyersanyagimport fokozódására, a nagyobbik rész a gyártmányok nyeresége. A gyártmányok arányának a növekedését ez a két szám jelzi: 1927-ben a gyártmányok részesedési százaléka 42,8, 1928-ban pedig már 45,5 volt. Ezt az arányt különösen a gép- és elektrotechnikai ipar behozatalának emelkedése idézte elő, de növekedett több iparág is, így a textilipar, konfekciósipar és a járóművek iparának importja is. A kivitelben a vasfélgyártmányok növekedő exportja emelte a félgyártmányok arányát. A gyártmányok részesedésének emelkedését elsősorban a liszt kivitel kedvező alakulása idézte elő. De az ipari termelés, különösen a textilipar és gépipar növekvő exportképessége is elég jelentékenyen hozzájárult ehhez a változáshoz, amely több mint 7 százalékot tesz.

A forgalom származási és rendeltetési országok szerint.

Arról, hogy a forgalom miként oszlott meg az egyes országok között a behozatalban és a kivitelben, az 5. sz. tábla tájékoz-

5. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1927. és 1928. év első felében.

Répartition, par pays, du commerce extérieur de la Hongrie dans le premier semestre de 1927 et de 1928.

Származási, illetőleg rendeltetési országok Pays de provenance et de destination	Behozatal — Importations				Kivitel — Exportations				Behozatali (-) v. ki- viteli (+) többlet Excédents d'im- portations (-) ou d'export. (+)	
	1927		1928		1927		1928		1927	1928
	Millió pengőben En millions de pengős	%	Millió pengőben En millions de pengős	%	Millió pengőben En millions de pengős	%	Millió pengőben En millions de pengős	%	Millió pengőben - En millions de pengős	
Ausztria — Autriche.	94.5	18.31	92.3	16.29	107.9	31.49	118.3	32.14	+ 13.4	+ 26.0
Cseh-Szlovákia — Tcheco-Slov.	124.8	24.17	127.1	22.44	62.7	18.30	69.9	19.00	- 62.1	- 57.2
Románia — Roumanie	35.5	6.87	37.3	6.58	18.8	5.50	19.3	5.26	- 16.7	- 18.0
Sz. H. Sz. áll. — Royaume S. C. S.	22.9	4.43	26.3	4.64	18.8	5.49	26.2	7.11	- 4.1	- 0.1
Németország — Allemagne.	91.9	17.79	107.5	18.97	47.1	13.76	43.8	11.91	- 44.8	- 63.7
Svájc — Suisse	19.4	3.76	26.3	4.64	13.0	3.80	14.1	3.83	- 6.4	- 12.2
Olaszország — Italie	25.2	4.88	24.1	4.25	19.5	5.70	15.4	4.18	- 5.7	- 8.7
Franciaország — France	14.3	2.76	17.0	3.00	2.3	0.66	3.2	0.87	- 12.0	- 13.8
Belgium — Belgique.	3.4	0.66	4.1	0.73	0.7	0.20	3.6	0.98	- 2.7	- 0.5
Németalföld — Pays-Bas	9.5	1.84	11.7	2.07	1.1	0.31	1.2	0.33	- 8.4	- 10.5
Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne	16.3	3.15	17.8	3.14	4.7	1.37	7.1	1.93	- 11.6	- 10.7
Svédország — Suède	0.8	0.16	1.0	0.17	0.3	0.08	0.8	0.20	- 0.5	- 0.2
Lengyelország — Pologne	21.8	4.23	20.4	3.61	15.2	4.45	16.0	4.36	- 6.6	- 4.4
Bulgária — Bulgarie	8.7	1.68	4.7	0.83	5.5	1.60	3.4	0.93	- 3.2	- 1.3
Görögország — Grèce	0.7	0.13	3.4	0.59	2.4	0.70	2.4	0.65	+ 1.7	- 1.0
Törökország — Turquie	4.7	0.92	7.1	1.25	2.6	0.77	2.1	0.57	- 2.1	- 5.0
Amerikai Egyesült Államok — États-Unis d'Amérique	9.6	1.85	21.1	3.73	2.0	0.57	2.2	0.61	- 7.6	- 18.9
Egyéb országok — Autres pays	12.4	2.41	17.4	3.07	18.0	5.25	18.9	5.14	+ 5.6	+ 1.5
Összesen — Au total	516.4	100.00	566.6	100.00	342.6	100.00	367.9	100.00	-173.8	-198.7

tat. A behozatalban legelsősorban ismét Németország térfoglalásáról kell megemlékezni. A német ipari termelés mondhatni hónapról hónapra mind erősebben kihatással azokat az előnyöket, amelyeket más országok vívtak ki a kereskedelmi szerződésekben, amely előnyök a legnagyobb kedvezményes megállapodás folytán szinte minden ellenszolgáltatás nélkül hullottak a német ipar ölébe. Németország Cseh-Szlovákia után most már biztosan tartja 19 százalékkal a második helyet az ország behozatalában Ausztria előtt, amelynek részesedési aránya ebben a félévben jóval 17 százalék alá csökkent. Az ország az idén is szélesbítette a közvetlen kapcsolatokat a nyugati piacokkal. Erre vall az, hogy a németországi im-

port emelkedése mellett a többi nyugat-európai országokból származó import is növekedett. Legnagyobb volt a növekedés Svájcban, ahol a textiliák viszik a vezető szerepet. Az exportban ismét csak Németországról kell elsősorban megemlékezni. Eltekintve attól, hogy a németországi export ebben a félévben még a 12 százalékot sem érte el, de emellett több mint 3 millió pengővel vissza is esett. Ugyancsak csökkent az Olaszország felé irányuló export is. A Balkán piacok felé a Sz. H. Sz. államba irányuló kivitel sikertelenül jelentősen emelni. Csökkent azonban a bolgár rendeltetésű kivitel. Kiviteli többlet ebben a félévben egyedül Ausztriával szemben mutatkozott.

Kádas Károly dr.

Magyarország külkereskedelme 1928 július havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en juillet 1928.

Résumé. La valeur des importations ayant été en juillet de 85·8 millions de pengős et celle des exportations, 57·5 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent d'importations de 28·3 millions. Par suite de la régression de l'importation, le passif a été inférieur de près de 3 millions à celui de juillet 1927. En janvier-juillet, la valeur des importations a été de 652·4 millions de pengős et celle des exportations de 425·4 millions, le passif s'est donc élevé, pour ces 7 mois, de 204·7 millions en 1927 à 227 millions.

A l'importation, comparativement à juillet 1927, parmi les articles et groupes d'articles les plus importants, ont progressé le plus les bois bruts et ouvrés, le coton brut, l'huile minérale et les tissus de coton, tandis que les machines et appareils ont singulièrement reculé. La régression a été la plus forte (plus de 4·5 millions) parmi les articles moins importants. Il est curieux que l'importation du papier et des articles en papier est toujours en augmentation.

Exportation: on voit très peu de changement pour la valeur totale, mais dans les détails les écarts sont notables. Le nombre des animaux de boucherie et de trait est tombé de 19.000 à 13.000, la diminution de valeur y a été de près de 2·6 millions de pengős. L'exportation a diminué pour toutes les espèces d'animaux et surtout pour les porcs. Les exportations de farine, qui représentaient à peine la moitié des quantités sorties en juillet 1927, ont diminué en valeur de près de 2 millions de pengős. Le froment a fléchi de 4 millions de pengős, probablement ce n'est dû qu'à la moisson tardive. Une très vive progression est constatée pour

les fruits frais, les machines (+ 1·8 million de pengős), les appareils et les demi-produits de fer (près de 1·5 million de p.).

*

A folyó évi július havában a behozott áruk értéke 85·8, a kivitt áruk értéke pedig 57·5 millió pengőt tett, a külföldi árucere behozatali többlete tehát 28·3 millió pengő volt. A passzivum a behozatal visszaesése folytán közel 3 millió pengővel volt kevesebb, mint a múlt év július havában. A január—július hónapokban a behozatal értéke 652·4, a kivitel értéke pedig 425·4 volt. A hét hónap passzivuma tehát a múlt évi 204·7 millió pengőről ennek az évnek az első hét hónapjában 227 millió pengőre emelkedett.

A behozatalban a múlt év július havával összehasonlítva, a legfontosabb áruk és árucsoportok között legjobban emelkedett a nyers és megmunkált fa, nyerspamut, ásványolaj és a pamutszövet behozatala, legnagyobb a csökkenés a gépek és készülékek csoportjában. A behozatal visszaesése azonban a legerősebb volt a kevésbé fontos áruk között, ahol több mint 4 és félmilliót tett. Érdekes jelenség, hogy a papiros és papirosárak importja még mindig emelkedik.

A kivitel egész értékében alig volt változás, a részletekben azonban már nagyok az eltolódások. A kivitt vágó- és igásállatok darabszáma 19 ezerről 13 ezer alá zuhant. Értékben a visszaesés közel 2·6 millió pengő. Csökkent az export minden állatfajánál és ezúttal a legjelentékenyebb volt a csökkenés a sertésnél. A lisztexport is alig a felét tette ki a múlt év júliusi mennyiségnek s az export ér-

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1928. év július havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en juillet 1928.

Az árak megnevezése Designation des marchandises	1927	1928	1927	1928	Az érték 1928. júl. ha- vában több (+), v. ke- vesebb (-) ezer pengő- ben — Augment. (+) ou diminution (-) de la valeur en juillet 1928, en milliers de pengős	Az 1928. évi júl. havi összérték %-ában — En % de la valeur totale de juillet 1928.
	július — juillet		1000 P — pengős			
	q					
A) Behozatal. — A) Importations.						
Nyers és megmunkált fa — Bois brut et ouvré	2,528.613	2,545.187	10.760	12.370	+ 1.610	14.42
Szén — Charbon	1,385.462	1,464.716	5.479	5.492	+ 13	6.40
Pamutszövet — Tissus de coton	5.343	5.837	4.011	4.926	+ 915	5.74
Gépek és készülékek — Machines et appareils	24.337	18.729	5.712	4.444	- 1.268	5.18
Asványolaj — Huiles minérales	172.119	307.792	2.750	3.923	+ 1.173	4.57
Papiros és papirosárúk — Papier et art. en pap.	48.677	62.712	2.886	3.502	+ 616	4.08
Gyapjúsövet — Tissus de laine	1.492	1.558	2.763	2.425	- 338	2.83
Pamutfonál és cérna — Fils de coton et fils retors de cot.	7.565	4.531	3.052	2.294	- 758	2.67
Nyerspamut — Coton brut	4.838	8.147	999	2.272	+ 1.273	2.65
Nyersfémek — Métaux bruts	19.936	18.173	2.559	2.193	- 366	2.56
Vasárúk — Ouvrages en fer	12.353	13.032	1.705	1.755	+ 50	2.05
Villamosgépek és készül. — Machines et appar. électr.	1.781	1.658	1.296	1.694	+ 398	1.97
Kikészített bőr — Cuirs préparés	1.315	1.113	1.935	1.546	- 389	1.80
Gyapjúfonal — Fils de laine	3.703	2.352	1.814	1.525	- 289	1.78
Gaze, kreppszövet, tiszta selyemből — Gazes, tissus de soie façon crêpe	165	219	1.958	1.427	- 531	1.66
Selyem és selyemfonál — Soie et fils de soie	725	534	1.232	1.174	- 58	1.37
Egyéb árúk — Autres marchandises	db — pièce pár — paire q — q	44.868 110.245 1,387.403	30.837 75.223 1,359.108	37.359 32.832	- 4.527	38.27
Behozatal össz. — Import. totales	db — pièce pár — paire q — q	44.868 110.245 5,635.827	30.837 75.223 5,815.398	88.270 85.794	- 2.476	100.00
B) Kivitel. — B) Exportations.						
Vágó- és igásáll. — Anim. de boucherie et de trait ¹⁾	19.257	12.724	8.118	5.560	- 2.558	9.67
Ebből — Dont: Szarvasmarha — Bêtes à corne ¹⁾	6.759	5.744	4.554	3.615	- 939	6.29
Sertés — Porcs ¹⁾	8.014	4.053	2.299	1.082	- 1.217	1.88
Ló — Chevaux ¹⁾	2.282	2.154	1.176	892	- 344	1.45
Friss gyümölcs — Fruits frais	46.572	74.565	2.456	3.988	+ 1.532	6.94
Rozs — Seigle	111.244	121.645	3.115	3.528	+ 413	6.14
Gépek és készülékek — Machines et appareils	10.100	20.100	1.608	3.413	+ 1.805	5.94
Liszt — Farines	107.052	68.381	5.233	3.337	- 1.896	5.81
Gyapjú — Laine	10.909	8.704	3.366	2.830	- 536	4.92
Búza — Froment	196.147	77.377	6.473	2.476	- 3.997	4.31
Vasfélgártmányok — Demi-produits en fer	51.239	132.933	1.000	2.450	+ 1.450	4.26
Baromfi — Volaille	²⁾ 6.120	²⁾ 5.592	1.571	1.728	+ 157	3.01
Ebből — Dont: Élő baromfi — Volaille vivante	²⁾ 3.686	²⁾ 2.668	909	709	- 200	1.23
Leölt baromfi — Volaille morte	²⁾ 2.434	²⁾ 2.924	662	1.019	+ 357	1.78
Villamosgépek és készül. — Mach. et appar. électr.	2.073	2.752	979	1.543	+ 564	2.68
Lóhere- és lucernamag — Graines de trèfle et de luzerne	5.912	11.392	915	1.431	+ 516	2.49
Friss fűzelék — Légumes frais	85.573	73.897	1.949	1.326	- 623	2.31
Vasárúk — Ouvrages en fer	13.424	14.970	1.030	1.238	+ 208	2.15
Friss és elk. hús, kolbász — Viandes fraîches et prép., saucisses	2.184	2.909	776	1.228	+ 452	2.14
Egyéb árúk — Autres marchandises	db — pièce pár — paire q — q	133 3.147 945.882	195 3.413 991.609	18.786 21.398	+ 2.612	37.23
Kivitel össz. — Exportations totales	db — pièce pár — paire q — q	19.390 3.147 1,594.431	12.819 3.413 1,606.826	57.375 57.474	+ 99	100.00

¹⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — La quantité est relevée en têtes. — ²⁾ Az 1927. év július havában az élő baromfi 355.100 darab, a leölt baromfi 80.265 darab, összesen 435.365 darab. — En juillet 1927, on a exporté 355.100 volailles vivantes et 80.265 volailles mortes; au total 435.365 pièces. — ³⁾ Az 1928. év július havában az élő baromfi 256.466 darab, a leölt baromfi 141.058 darab, összesen 397.524 darab. — En juillet 1928, on a exporté 256.466 volailles vivantes et 141.058 volailles mortes au total 397.524 pièces.

tékének a kisebbedése itt is közel állt a 2 millió pengőhöz. A búzánál kerekén 4 millió P.-vel kevesebb az export, ez azonban valószínűleg csak az aratás eltolódásának a következménye. Rendkívül

élénk volt a friss gyümölcs, gépek és készülékek és a vasfélgyártmányok exportja, a növekedés a gépeknél 1·8 millió pengő volt, a másik két csoportnál pedig másfél millió pengő körül mozgott.

A világ gépjárműállománya.

Effectif mondial d'automobiles.

Az 1928. évi január 1-én történt számbavétel szerint a világ gépjárműállománya az előző évi¹⁾ 29,376.508 darabról 31,631.802 darabra emelkedett. E számból a tulajdonképeni automobilon (személyautomobil, teherautomobil és autobus) 29,687.499 darab esett, a motorkerékpárok száma a 2 milliót sem érte el.

Az automobilik hazája az Amerikai Egyesült Államok, közel egy millió darabbal szaporították egy év alatt automobilállományukat, amely tudvalevőleg háromnegyedrészt teszi a világ egész automobilállományának. A motorkerékpárok száma az amerikai gépjárművek számában elenyésző részt képvisel. Az Egyesült Államokban csak 124.359 motorkerékpárt talált az ez év elején megejtett számlálás, mintegy 10 ezerrel többet, mint az előző évi állomány volt.

Az automobilonok számát tekintve, a második helyen áll Nagy-Britannia (az Ír szabadállam nélkül) egy milliót meghaladó állományával. Ugyanitt a motorkerékpárok száma a legnagyobb: több, mint 693 ezer darab; az évi szaporodás a kerékpároknál 60 ezeren felül volt. Csupán az automobilonokat tekintve a következő helyeken Franciaország és Kanada állanak, amely országoknak automobilállománya kezdi megközelíteni az egy millió darabot.

Németország automobilállománya még nem érte el a félmillió darabot; a kerékpárok száma ellenben 400 ezeren felül van s így az ország ez utóbbi járművek száma szempontjából mindjárt Nagy-Britannia után következik.

Csupán az automobilonokat véve figyelembe, az

automobilonoknak a lélekszámhoz viszonyított aránya természetesen a legkedvezőbb az Egyesült Államokban. Itt minden 5 lélekre jut egy automobil. A sorrendben utána következik Hawaii, ahol minden nyolc lélekre esik egy automobil. Kanadában és Ujjélandban 10 az arányszám, Ausztráliában 14. Az ezután következő államok arányszáma már csak 40 körül mozog (Argentína, Franciaország, Nagy-Britannia, Dánia.)

A lakosság automobilal való ellátottsága a legrosszabb Kínában, ahol csak minden 21 ezer lélekre esik egy automobil. Igen gyenge Oroszország arányszáma is: 7.755. Európa többi államai között Bulgária (2.975), Litvánia (2.021), Lengyelország (1.369) és a Sz. H. Sz. állam (1.147) szerepel a legmagasabb arányszámokkal. Magyarországon, ahol az év elején 13 ezer volt az automobilonok száma, az arányszám elég jó: minden 654 lakosra jutott egy automobil.

A motorkerékpárok főleg Európában foglalnak teret, a világállomány 80%-a e világrészben van. A motorkerékpárok világrészek szerinti megoszlása egyébként a következő:

Amerika	140.847
Afrika	52.499
Ázsia	53.839
Európa	1.577.167
Ausztrália	119.951
Összesen	1.944.303

Feltűnő, hogy Amerikában a motorkerékpárok száma az európai állomány egytizedrészét sem éri el.

¹⁾ Magyar Statisztikai Szemle 1927 8. sz.

A világ gépjárműállománya 1927 elején.¹⁾
Effectif mondial d'automobiles au début de 1927.¹⁾

Á l l a m — P a y s	Automobil Automobiles	Egy automobilra eső lélekszám — <i>Habi-</i> <i>tants pour 1 automob.</i>	Motorkerékpár <i>Motocyclottes</i>	Összesen <i>Total</i>
Algír — <i>Algérie</i>	30.550	200	1.000	31.550
Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-</i> <i>Unis d'Amérique</i>	23,262.183	5	124.359	23,386.542
Argentína — <i>Argentine</i>	266.030	38	2.017	268.047
Ausztrália — <i>Australie</i>	423.521	14	84.683	508.204
Ausztria — <i>Autriche</i>	23,673	282	28.006	51.679
Belgium — <i>Belgique</i>	108.000	73	31.000	139.000
Brazília — <i>Brésil</i>	136.000	264	800	136.800
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	1.843	2.975	262	2.105
Ceylon — <i>Ceylan</i>	14.417	348	2.923	17.340
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	39.950	354	23.540	63.490
Csile — <i>Chili</i>	19.271	203	200	19.471
Dánia — <i>Danemark</i>	83.900	41	22.000	105.900
Délafrikai Unió — <i>Union Sudafric.</i>	101.200	75	32.000	133.200
Egyiptom — <i>Egypte</i>	21.890	650	3.245	25.135
Észak-Írország — <i>Irlande du Nord</i>	21.635	58	9.213	30.848
Esztország — <i>Estonie</i>	1.603	698	350	1.953
Filippi szigetek — <i>Philippines</i>	28.810	407	767	29.577
Finnország — <i>Finlande</i>	25.038	140	4.856	29.894
Francia Indo-Kína — <i>Indo-Chine française</i>	13.746	1.455	1.888	15.634
Francia Marokkó — <i>Maroc français</i>	13.390	300	1.166	4.556
Franciaország — <i>France</i>	956.000	40	158.000	1,114.000
Görögország — <i>Grèce</i>	13.885	492	475	14.360
Hawaii — <i>Hawaii</i>	37.206	8	446	37.652
Hong-Kong	1.724	507	574	2.298
India — <i>Inde</i>	95.684	3.333	14.294	109.978
Ir szabad állam — <i>Etat libre d'Irlande</i>	36.763	81	7.824	44.587
Japán — <i>Japon</i>	54.654	1.525	17.611	72.265
Kanada — <i>Canada</i>	949.504	10	7.604	957.108
Kína — <i>Chine</i>	20.653	21.062	1.151	21.804
Kuba — <i>Cuba</i>	44.937	79	317	45.254
Lengyelország — <i>Pologne</i>	21.922	1.369	3.734	25.656
Lettország — <i>Lettonie</i>	1.892	975	491	2.383
Litvánia — <i>Lituanie</i>	1.004	2.021	301	1.305
Madagaszkár — <i>Madagascar</i>	1.301	2.778	780	2.081
Magyarország — <i>Hongrie</i>	13.001	654	4.905	17.906
Mexikó — <i>Mexique</i>	57.139	272	548	57.687
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	1,071.000	41	693.213	1,764.213
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	73.894	120	28.965	102.859
Németország — <i>Allemagne</i>	456.000	137	405.000	861.000
Norvégia — <i>Norvège</i>	32.350	86	5.700	38.050
Olaszország — <i>Italie</i>	158.000	254	53.500	211.500
Oroszország — <i>Russie</i>	18.673	7.755	7.160	25.833
Perzsia — <i>Perse</i>	6.560	1.520	500	7.060
Portugália — <i>Portugal</i>	21.809	284	2.211	24.020
Románia — <i>Roumanie</i>	20.819	824	897	21.716
Spanyol-Marokkó — <i>Maroc espagn.</i>	1.038	963	9	1.047
Spanyolország — <i>Espagne</i>	176.075	126	18.125	194.200
Svájc — <i>Suisse</i>	53.000	74	32.000	85.000
Svédország — <i>Suède</i>	109.522	55	38.340	147.862
Sz. H. Sz. állam — <i>Royaume des Serbes,</i> <i>Croat., Slov.</i>	10.475	1.147	3.030	13.505
Törökország — <i>Turquie</i>	7.000	1.908	400	7.400
Uj-Zéland — <i>Now.-Zélande</i>	134.215	10	35.071	169.286
Uruguay — <i>Uruguay</i>	34.575	49	150	34.725
Venezuela — <i>Venezuela</i>	12.650	239	750	13.400
Egyéb államok — <i>Autres pays</i>	345.925	.	25.952	371.877
Összesen — Total	29,687.499	64	1,944.303	31,631.802

¹⁾ L. Commerce Reports 1928. évi 27. és 28. számait. — Voir Nos 27 et 28, de 1928, de Commerce Reports.

◎ KONZULI JELENTÉSEK ◎

A Magyar Statisztikai Szemlében az egyes államokról megjelent utolsó konzuli jelentések:

Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.
Amerikai Egy. Áll.	1926	703	Cseh-Szlovákia...	1928	433	Görögország...	1926	982	Románia...	1928	626
Ausztria...	1927	809	Esztország...	1928	227	Kanada...	1926	110	Spanyolország...	1928	793
Bajorország...	1928	532	Finnország...	1926	759	Mexikó...	1928	787	Svájc...	1928	622
Brazília...	1927	708	Franciaország...	1926	709	Németbirodalom...	1928	321	Sz. H. Sz. állam...	1928	524
Bulgária...	1927	698				Olaszország...	1927	77	Törökország...	1928	798

Olaszország.

Italie.

A milánói m. kir. főkonzulátus gazdasági jelentése az 1927. évről.

Az 1927. évben Olaszország gazdasági életének két legfontosabb eseménye az aranyvalutára való áttérés és a munka állami megszervezése volt.

A fascista kormány a háború utáni évek gazdasági kábultságából biztos kézzel vezeti kifelé az országot. Az ipari termelés fokozása, a gabona-többtermelési akció, a valuta jelentős megjavítása és aranybázison való stabilizálása, valamint a munkáviszonyok állami szabályozása a legkiemelkedőbb fejezetei a gazdasági újjászületésnek. Természetes, hogy a kitűzött cél érdekében még áldozatoktól sem lehet visszariadni. Így az előző évek alatt rohamosan fejlődött ipar az 1926 őszén megindult rendkívül gyors tempójú valutajavulással szemben először egészen tehetetlen maradt; gyártmányai máról holnapra kiszorultak a külföldi piacról, nem találta meg kalkulációját és termelési költségei csökkentésével próbálta fennmaradását biztosítani. A gazdasági életre nehéz próbát mért a kedvezőtlen időjárás is: az előző évek hatalmas ugrása után 1927-ben kb. 12%-kal csökkent a gabonatermés. A külföldi pénzpiac is csak tartózkodva bocsátkozott tárgyalásba az olasz gazdasági faktorokkal, mert általánosan érezhető volt, hogy a fascista-kormány gazdasági erőpróbájának legkritikusabb hónapjai folynak.

Ekkor jelent meg 1927 decemberében az a rendelet, amely a lírának arany-alapon való stabilizálásával új fejezetet nyitott Olaszország történetében. Hatása nyomban érezhető: az ipar helyzete javulni kezd, a termelés fokozódik, mert az aranyvaluta szilárd bázist nyújt hosszabb lejáratú kalkulációkra is. Kezd kibontakozni jelentőségében a munkástörvény, amely hathatós védelemben részesíti a munkást. Feléled a külföld bizalma, amely immár biztos befektetésnek találja nélkülözhető tőkéi részére Olaszországot.

Mindezt összevetve, az 1927. év az átmeneti gazdasági rázkódások után oly aktívumot eredményez,

amely hosszú időn keresztül biztosíthatja Olaszország gazdasági fejlődését

Östermelés.

A mezőgazdaság 1927. évi termelési statisztikája az alábbiakban foglalható össze:

A gabonával bevetett terület az egész ország területének 24·5%-át, a megművelhető területnek pedig 26·7%-át teszi ki.

Termény neve	Bebetett terület millió hektárban		Termés millió méterházában	
	1926	1927	1926	1927
Búza	4·92	4·99	60·1	53·3
Rozs	0·12	0·12	1·7	1·5
Árpa	0·24	0·24	2·4	2·1
Zab	0·50	0·49	5·9	4·5
Kukorica..	1·52	1·60	30·0	22·5
Burgonya	0·35	0·35	23·1	19·5
Rizs	0·15	0·14	6·8	7·0

Amint ebből a táblázatból kitűnik, az 1927. évi mezőgazdasági termelés eredményei a mostoha időjárási viszonyok következtében elmaradnak az 1926. év mögött, bár a bevetett terület nagysága az előző évhez képest némi emelkedést mutat.

Az 1927. évi rossz termés ellenére is kitűnik a fascista-kormány gabona-többtermelési akciójának fényes sikere, ha a háború előtti hektáronkénti termésátlaggal összehasonlítjuk az 1927. év eredményét:

	Gabona általában	Búza és rozs
1909—1913	12·1 q	10·5 q
1927	10·5 „	10·7 „

A fascista-kormány ugyanis a termelés fokozását, főleg a hektáronkénti hozadék növelésével, tehát belterjes gazdálkodással, a földek kiadós trágyázásával, megfelelő búzafajták kiválogatásá-

val, a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztésével, az agrárhitel kérdésének rendezésével, gazdasági gépek alkalmazásával és díjak kitűzésével kívánja elérni, belátván, hogy a megművelhető terület növelésének lehetősége minimális és más termelési ágak rovására menne.

Az ország gabonaszükséglete (körülbelül 80 millió q) és a termés (53 millió q) közötti különbséget *behozatal* által kell pótolni. A legfontosabb importőr-államok 1927-ben is az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Argentina és Ausztrália voltak. Szomorú jelenség, hogy a magyar búza még mindig csak szórványosan tűnik fel az olasz piacon.

A gabona árát az 1925-ben visszaállított gabonavám lényegesen felemelte. 1927 január havában 181 papírlira (40·70 aranylira) volt egy q búza átlagára. Ez az ár — főleg a valuta alakulása következtében — 117 lírara (33·00 aranylira) süllyedt, december végén pedig 132·75 lírán (37·44 aranylira) állott.

A mezőgazdasági termelés produktumai közül egyedül a *rizs* tud jelentős exportot felmutatni; a nemzeti termelésnek mintegy $\frac{2}{5}$ -e kivitelre került. A 1927. évi export mennyisége megközelíti a 2 millió q-t, az előző évi 1·8 millióval szemben.

Bortermelés. A szőlőművelés Olaszországban 4,283.000 hektár területen folyik. A filoxera pusztítása következtében a szőlőkertek kiterjedése, — különösen Délolaszországban — állandóan csökken. Az 1927. évi bortermés 38 millió hektoliterre becsülhető, tehát mintegy 1 millió hektoliterrel haladta meg az 1926. évi termést. A fejenkinti borfogyasztás átlagban kb. évi 100 liter

A borárak az év elején (közönséges, mindennapi fogyasztásra alkalmas bornál) körülbelül 200 lírát tettek ki hektoliterenkint, az év közepe- és vége felé azonban, — követve a valuta javulását — 175—180 lírara estek.

A borkivitel az olasz gazdasági életben aránylag kis szerepet játszik és évek óta állandóan csökkenően van.

Az *olajbogyók* termelése 1,150.000 hektár területen folyik, tehát az egész megművelhető terület 3·9%-án. Az 1927. évi termés valamivel jobb volt az előző évinél, mintegy 11 millió q-t tett ki, amely mennyiség csaknem kizárólag olivaoaj készítésére lett felhasználva. Az 1927. évi olajtermelés értéke 1.000—1.100 millió lírara becsülhető.

Az olivaoaj egy része a belföldön kerül fogyasztásra, jelentős hányada pedig exportálatik. Az étolaj kivétel körülbelül olyan keretek között mozgott, mint az előző évben, hatalmas lendületet vett azonban az ipari célokra szolgáló olaj kivitele. Ezt az utóbbi körülményt akkor tudjuk kellőképpen értékelni, ha tekintetbe vesszük a spanyol, görög és északafrikai (francia) olajtermelés kedvező eredményeit, míg Olaszországban a mostoha időjárás ebben a termelési ágban is éreztette hatását.

Az olaj ára az 1925. és 1926. évi rendkívül magas nívó (hektóliterenkint 985 líra) után 1927-ben lassan esni kezdett, november végén 770 lírán állott.

A *gyümölcsstermelés* a kedvező természeti feltételek következtében jelentős helyet foglal el az ország gazdasági életében. Csaknem valamennyi gyümölcsfa megtalálja a megfelelő klímát: a hűvösebb és nedvesebb északi részek az almának és szilvának, a délvidék a narancsnak nyújt otthont. Az országban mintegy 20 millió gyümölcsfa nő.

A *narancstermelésnek* és *-kivitelnek* nagyszerű organizációja folytán lehetséges, hogy Olaszország, megelőzve Spanyolországot és Kaliforniát, az egész világ legelső narancsexportőre legyen. Az 1927. évi termést 7·3 millió q-ra becsülik. A *gesztenye* termése 5·9 millió q-t tett ki.

A többi gyümölcsfák (alma, körte, kajszín- és őszibarack, szilva, mandula, dió, mogyoró, füge és csemegezőlő) termése az 1927. évben 8·5 millió q-ra süllyedt. Ennek okát a kedvezőtlen időjárási viszonyokban, a nem eléggé gondos művelésben és a különféle gyümölcsférgek ellen való nem eléggé tökéletes védekezésben kell keresni.

A *kertivetemények* terméseredményei: paradicsom 4·9 millió q, dinnye 2·3 millió q, zöldség 1·2 millió q, mindhárom elmarad az előző évi termés mögött.

A *selyem* Olaszországban a textilanyagok között az első helyet foglalja el. Nemcsak a nyerselyem termelés, hanem a selyemgyártmányok kivitelének szempontjából is jelentős faktor az olasz gazdasági életben.

Az 1927. évi selyemgubó termést 52 millió kg-ra becsülik. A kedvezőtlen időjárási viszonyok és a különféle selyemhernyóbetegségek ellenére a selyemprodukciónak a múlt évihez képest emelkedett, mennyisége 100 gr selyemhernyó petére 170—180 kg körül mozgott. Az össztermelés értéke azonban 700 millió lírát (= 200 millió aranylira) tett ki, az 1926. évi 1.100 millióval (= 220 millió aranylirával) szemben. A selyemtermelés súlypontja a Pó-síkságra esik.

Az 1926—1927. idény selyemfonaltermelése 5 millió kg-ra becsülhető, amelynek mindössze egytized része származik külföldi eredetű selyemgubóból. A selyemfonodák termelése 2·5 millió kg-ot tett ki a háború előtti 4 milliónyi termeléssel szemben.

A selyemgyártás nyersanyagának bevitele és kivitele tekintetében Olaszország már rég nem foglalja el azt a helyet, amelyet a háború előtt magának vallhatott. Egykor a közvetítő szerepét játszotta több külföldi, főleg előázsiai selyemtermelő ország és néhány selyemszövetgyártó állam között. Az 1926—27. kampányban az olasz piacra került 6·1 millió kg selyemből kikészítés után exportáltatott 5·2 millió kg, 0·9 millió kg pedig a belföldi ipar által dolgoztatott fel. A kivitel javarésze Francia-

országba, Svájcba, az Amerikai Egyesült Államokba és Németországba irányult. A tengerentúli országokban mind veszélyesebb konkurrens Olaszországnak a japán selyemtermelés.

Selyemszövő-ipar. A selyemgyárak — amelyek a selyemtermelésnek megfelelően túlnyomólag Lombardiában fekszenek — az elmúlt évben 22.000 mechanikus és 5.000 kézi szövőszéket és mintegy 35—40.000 munkást foglalkoztattak. A selyemszövettermelés értéke 400—500 millió aranylira között mozgott.

A líra rohamos javulása érzékenyen sújtotta az olasz selyemszövetkivitelt. Nem annyira a kivitt mennyiségnél tűnik ez szembe, hanem inkább annál a körülménynél, hogy a gyárosok sokszor igen alacsony árakon voltak kénytelenek túladni nagy selyemszövetkészleteiken.

A Nagy-Britanniába irányuló selyemkivitel, — az 1925-ben visszaállított angol selyemvám következtében — állandóan csökken, a német rendelések emelkedése sem tudja ezt a veszteséget ellensúlyozni. Ezenkívül Franciaország, Svájc, az Amerikai Egyesült Államok, India és Argentina az olasz selyemszövet legjelentősebb vásárlói. Nem tiszta selyemszövetek túlnyomó többségben Brit-Indiába, Holland-Indiába és Egyiptomba exportáltak.

Az olasz selyemipar helyzetét és jövőjét vizsgálva, megállapítható, hogy az olasz selyem felé irányuló kereslet — most, mikor az olasz árak is elérték az aranyparitást — főleg a francia ipar helyzetétől függ. Japán konkurrenciája folytán az amerikai piac is mindinkább elvész az olasz selyemkivitel számára. A belföldi fogyasztás pedig már alig fejlődésképes.

Mindézek következtében a kormány energikus akciójára, a termelési költségek jelentős redukciójára és a gyártmányok minőségének megjavítására volna szükség, hogy az olasz selyemipar ne legyen kénytelen korlátozni termelését az 1928. évben.

A *műselyemgyártás* terén Olaszország nemzetközi viszonylatban az Amerikai Egyesült Államok után a második, mint exportőr pedig az első helyet foglalja el.

Az 1927. évi olasz műselyemtermelés az 1926. évhez képest jelentős emelkedést mutat. 1926-ban termeltek 18 millió kg-ot, 1927-ben 23 millió kg-ot. Ebből a 23 millió kg-ból 14 millió kg kivitelre került. A kivitel javarésze Németországba, az Amerikai Egyesült Államokba, Indiába, Kínába, kisebb mértékben pedig Ausztriába és Svájcba irányult. Jelentős volt a műselyemhulladékok kivitele is.

Az olasz *kendertermelés* és *kenderipar* 1927-ben még nem heverte ki az előző évek súlyos válságának következményeit. Az 1925. évi magas kenderárak ugyanis fokozott produkcióra serkentették az olasz termelőket. Mivel sem a belföld, sem a külföld nem tudta felvenni a túlkínálatot, a ken-

derárak több mint 50%-os áresést szenvedtek. Ebből a körülményből magyarázható, hogy a kendertermelés az 1927. évben lényegesen csökkent. A bevetett terület 84 ezer hektárt tett ki, szemben az előző évi 105 ezer hektárral, a termésmennyisége pedig 1·2 millió q-ról 0·8 millió q-ra esett. Ennek dacára a kenderárak tovább sülyedtek. A kenderés kendergyártmányok kivitele azonban némileg emelkedő tendenciát mutat; Németország, Franciaország és Nagy-Britannia a legfontosabb vásárlók.

A *lentermelés* lényegesen szerényebb keretek között mozog, 1927-ben mintegy 21.000 q-t tett ki. A lenipar az 1927. válságos gazdasági évet aránylag jól állotta ki, tekintve, hogy a lenszövetek iránti kereslet nem mutatott nagy ingadozásokat.

A *gyapotipar* évenként mintegy 2 millió q nyersgyapotot dolgoz fel, amely csaknem kizárólag külföldi (Amerikai Egyesült Államok, India, Egyiptom) eredetű. Az olasz gyapottermelés (Szicília, Délolaszország, Eritrea és Szomália) alig 27.000 q-t tesz ki.

Az olasz gyapotfeldolgozó ipar, amely egyike a legjelentősebb olasz iparágaknak, 270—280.000 munkásnak ad kenyeret; székhelye főleg Lombardia.

Az elmúlt öt évben a pamutfonál évi termelésének középarányosa körülbelül 1·8 millió q volt, amelyből 1·6 millió q a belföldön került feldolgozásra, körülbelül ugyanily súlyú készáruat szolgáltatva; az exportált mennyiség 0·5 millió q-t tett ki. Legnagyobb vásárlók: Törökország, Egyiptom, a Balkán-államok és Argentina.

A gyapotárak kivitele 1926-ban az összkivitel értékének 13%-át, 1927-ben pedig csupán 11·5%-át tette ki.

Gyapjútermelés. Olaszország a gyapjútermelő országok között igen szerény helyet foglal el. Juhállománya körülbelül 12—13 millióra becsülhető, az évi nyerstermelés 225 ezer q, amely mosva 125 ezer q-t tesz ki; ez csaknem kizárólag a belföldön kerül feldolgozásra.

A gyapjúipar nyersanyagának zömét a külföld szolgáltatja, mintegy 500 ezer q mosatlan gyapjú mennyiségében és 1.210 millió papírlira (= 242 millió aranylira) értékben. A fő származási országok: Ausztrália, Új-Zéland, a Délafrikai Unió, Nagy-Britannia és a La Plata-államok. A mosott gyapjút főleg Franciaország, Argentina és Belgium szolgáltatják.

A gyapjú olaszországi ára mindig főszállítójának, a Brit-Birodalomnak árai után igazodik.

Az olasz *gyapjúipar* kardált fonalak készítésére 600.000 orsóval (évi kapacitásuk mintegy 300.000 q) és fésült fonalak készítésére 550.000 orsóval (kapacitás 200.000 q) rendelkezik. A szövőipar évi kapacitása körülbelül 300.000 q. Az olasz szövődék a belföldi szükséglet 95%-át elégitik ki.

A gyapjúipar súlypontja Piemonte (Biella); másodrangú fontosságú centrumok Veneto, Lombardia és Toscana.

Az olasz gyapjúipar fejlődése, — a háború előtti behozatali többletkezést — 1926-ban már kiviteli többletet eredményezett, amelynek értéke 53·2 millió aranylírát tett ki. Az 1927. évben az össztermelés értéke 500 millió aranylírára becsülhető és túlnyomó része a belföldön került eladásra. A kivitel nagyobb mértékben csökkent, mint a behozatal: így az 1926. évi kiviteli többlet is lényegesen alacsonyabb. Az export főleg a Balkán-államok, Holland-India, Egyiptom és Argentína felé irányul. A Balkán-államokban azonban mind erősebben válik érezhetővé a cseh-szlovák ipar versenye.

Mivel a termelés nagy része a belföldön kerül eladásra, a gyapjúipar kevésbé érezte meg a líra revalorizációjával járó gazdasági rázkódást.

Bányászat. Az Olasz Országos Bányászati Felügyelőség kimutatása szerint az 1927. évi bányatermelés, — összehasonlítva az 1926. évvel — az alábbi képet adja:

Termék	1926	1927
	tonna	
Vasérc	504.556	411.300
Pirit	594.479	604.300
Mangán	14.010	9.140
Réz	13.346	12.074
Ólom	54.206	52.330
Antimon	90.500	90.000
Szén	1.384.030	1.092.370
Petróleum	5.405	5.800
Márvány	634.122	730.970
Aluminium	1.929	2.300
Kén	305.012	338.000

Olaszország bányái közül az Elba-szigeti vasércbányák, a szicíliai kénbányák, a középolaszországi barnaszénbányák, a turfa-termelés, a cararai-márványbányák és az idriai-higanybányák érdemelnek említést.

A fascista-kormány erélyes intézkedésekkel kísérelte meg a *széntermelés* fokozását, főleg a kutatások rendszeresítése és kiterjesztése útján; az előző években megindult emelkedés után azonban az 1927. év jelentős visszaesést hozott.

Az ország évi szükséglete 1927-ben 15 millió tonnát tett ki, melynek a belföldi termelés csupán $\frac{1}{15}$ részét fedezte. A szén-szükséglet — dacára a hidroelektikus energia fokozódó térhódításának — emelkedő tendenciát mutat: a vasipar fejlődése, a vasúti hálózat és a tengeri hajózás gyarapodása és az építőipar intenzívítása könnyen abszorbeálják azt a szénmegtakarítást, ami néhány vasúti vonal, vagy egyik-másik ipari központ elektrifikálása folytán előállott.

Olaszország hiányzó szén-szükségletét főleg Nagy-Britannia (4·8 millió t), Németország (a

Saar-medence) (4·1), az Amerikai Egyesült Államok (0·4), Franciaország (0·3), és Lengyelország (0·1) pótolják. A Nagy-Britanniából származó szén-szállítmányok, — Németország versenye folytán — csökkenő tendenciát mutatnak, míg az Egyesült Államok most nagyobb mértékben vesznek részt Olaszország szénellátásában, mint a háború előtt. A szénbehozatal súlyos teherterhelést jelent az olasz kereskedelmi mérlegnek.

Az 1927. évben — az angol szén-szállítók hatása folytán érezhetően csökkent angol szénimport pótlására — Olaszország Magyarországból is importált 15.000 tonna barnaszént 3·7 millió líra értékben.

A *petróleumtermelés* nagyon csekély, a belföldi fogyasztásnak mindössze 5⁰/₁₀₀-ét teszi ki.

A szénben és petróleumforrásokban való fukarságáért *hidroelektikus energia* termelésére alkalmas vízierőkkel kárpótolta a természet Olaszországot. A kihasználható energia-mennyiséget 6 millió kilowattra becsülik, amiből 1927 végén 2·6 millió kw volt kihasználva. A kormány minden lehetőt elkövet, hogy vízienergia igénybevétele útján csökkentse a szénbehozatalból származó hatalmas passzivumot.

Az 1927. évi *vasércbányászat* az 1926. évhez képest csökkent, főleg azért, mert az Elba-szigeten levő bányákban a bányászatot nemzetgazdasági okokból korlátozták. A 411.300 tonna termelés mellett a vasércbehozatal szintén csökkenő tendenciát mutat és 1927 első kilenc hónapjában 116.000 tonnát tett ki, szemben az 1926. évi 228.000 tonnával.

Ipar.

Az 1927. évi ipari termelés a szanálási válság jegyében folyt le. A kormány valutajavító politikája váratlanul és felkészületlenül érte az ipart. A rohamosan javuló líraárfolyam teljes bizonytalanságot keltett. Számos nagy cég még 1926 őszén idegen valutában jelentős nyersanyagrendelést eszközölt a külföldön, a belőlük gyártott cikkek azután sokszor csak érzékeny veszteséggel tudott túladni. A belföldi árak esésén kívül a külföldi piac elvesztése volt e szanálási válság következménye. Olaszország vásárlói közül többen a stabil valutájú Franciaországhoz pártoltak.

Az elmúlt évek alatt gombamódra felszaporodott kisebb vállalatok elpusztultak a küzdelemben, mert a kormány csakis az életképes alakulatokat támogatta kedvező hitelnyújtással, belföldi- és gyarmati beruházásokkal.

Lényegesen megváltozott a helyzet az év vége felé bekövetkező stabilizáció után, amely lehetővé tette a hosszabb lejáratú kalkulációt, a munkaerők és energiák racionális kihasználását. Az 1928. év biztató előjelekkel indult; számos gyár áttért az amerikai, vagyis csupán a napi keresletet kielégítő termelésre. A konzuli kar kiépítése és a Nemzetközi

Kiviteli Intézet működésének kibontakozása által lassan megkezdődik az elvesztett külföldi piacok visszahódítása is.

A *textiliparról* az „Östermelés“ c. fejezetben részletesen beszámoltunk, helyzete általában véve — a szanálási válság következtében — nem volt kielégítő, s a termelési eredmények elmaradtak az előző év adatai mögött.

Az 1927. évi *kohóipari* termelés, összehasonlítva az 1926. évvel, az alábbi képet nyújtja:

Termék	1926	1927
	tonnában	
Nyersvas és nyersacél . . .	1,779.519	1,530.000
Réz	687	620
Ólom	23.590	22.850
Cink	7.636	7.130
Alumínium	2.300	1.929
Higany	1.990	1.871

Az utóbbi években hatalmasan fejlődött kohóipar is megérezte a szanálási válságot, az 1927. évi termelés minden ágban gyengébb, mint az előző évben.

Az *öntöttvas* produkció (1926-ban 513.000 tonna) a belföldi szükségletnek csupán $\frac{3}{4}$ részét teszi ki.

Az *acélgégyártás* a háború utáni években rohamosan fejlődött, 1925-ben már csaknem a kétszeresét tette ki az 1913. évinek. Az 1927-ben itt is csökkent a produkció. Figyelemreméltó körülmény, hogy újabban a piritet és a pirithamut Olaszországban dolgozzák fel, valamint, hogy a szén- és vasmaradékot, továbbá az ócskavasat sem viszik többé külföldre, hanem nagyrészt az országban dolgozzák fel. Küszöbön van az Aosta-völgyben néhány új *kohó* felállítása, ami által az Olaszországban működő kohók száma eléri a 14-et, körülbelül évi 1 millió tonna kapacitással. Jelentős az ócskavasnak villamosöntődékben való feldolgozása, mintegy 250.000 tonna.

A *gépípar* tevékenysége szintén csökkent az előző évhez képest. Külön említést érdemel azonban az a körülmény, hogy az olasz ipar újabban számos oly készüléket állít elő a belföldön, amelyet régebben csak külföldről tudott beszerezni. Így a mérlegek, számlálók, telefon-, táviró- és rádiókészülékek csaknem kizárólag a belföldön készülnek.

A *hajóipar*, amely az 1926. évben igen serényen dolgozott, 1927-ben lényegesen csökkentette tevékenységét. 100 regiszter tonnánál nagyobb hajó mindössze 25 épült, összesen 101.000 tonna ürtartalommal. Növekedett a teherhajóflotta és állandó fejlődésben van a haditengerészet is.

A *mezőgazdasági gépípar* és az *elektromos*

gépípar az előző évinél szűkebb keretek között mozgott.

Egyedül az *automobilipar* küzdött eredményesen a gazdasági válság ellen: úgy a gyártás, mint a kivitel az előző év nivóján maradt, s a *repülőgépípar* is, amely túlnyomórészt a hadügyi igazgatás számlájára dolgozik, jelentős fejlődést mutatott nemcsak a gyártott egységek száma, hanem technikai berendezése tekintetében is.

Az *épitőipar* 1924-ben és 1925-ben túlságosan nagy lendületet vett, azonban már 1926-ban, de még inkább 1927-ben csökkent a foglalkoztatottsága.

A *kalapkészítőipar* a csökkent belföldi vásárlóképesség és a kivitel megnehezülése miatt az év első felében lényeges üzemredukciót volt kénytelen eszközölni. Csak az év vége felé javult némileg a helyzet.

A *gumifeldolgozóipar* egyike azon kevés iparágaknak, amelyek tevékenysége a gazdasági válság ellenére is körülbelül az előző év nivóján mozgott, sőt az exportált gumiáruk mennyisége sem maradt el az előző évi mögött. Természetes, hogy ez az eredmény csakis a termelési költségek lehető redukcója és minimális haszon kalkulálása mellett volt lehetséges.

Erősen csökkent a *bőrserző és -feldolgozóipar* tevékenysége. Az első tíz hónapjában körülbelül 100.000 q tehénbőr, 10.000 q juhbőr és 20.000 q kecskebőr került feldolgozásra. A *cipőkészítőipar* csak az év második részében érezte meg a gazdasági válságot, míg a bőrd- és bőráruipar helyzete az egész esztendőben igen súlyos volt.

Az *elektromosenergia-termelő ipar* helyzete viszont sokkal kedvezőbb. Számos iparág elektrifikálása és az elektromos vontató erő mindinkább fokozódó igénybe vétele nagyobb energiamentiség termelését igényelte, mint az 1926. évben. Számos elektromos központ üzemét ki kellett bővíteni, valamint több, egészen új központot létesíteni.

A *vegyőipar* jobbra egyébként iparágak függvényét képezvén, nagyrészt ezek mozgásához igazodott. A műtrágyaipar, a kátrányfeldolgozóipar és a robbantószerkegyártása, nagy átlagban az előző évi keretek között mozgott.

Foszfát-műtrágyákban Olaszország szükséglete az 1927. évben 12·8 millió q volt, a termelés viszont 22 millió q-ra becsülhető. A nagy termelési felesleg kivitelre került.

Azotos (nitrogén)-műtrágyákban az 1927. évi fogyasztás 2 millió q-át tett ki. A belföldi termelés a szükségletnek majdnem kétszerese.

A *hamuzsíros műtrágyák* fogyasztása az 1926. évi 0·5 millió q-ról 1927-ben 0·3 millió q-ra csökkent.

A *cukoripar* az előző évi szép fejlődés után kissé visszaesett. Bár a cukorrépával bevetett terü-

let az előző évi 80.000 hektárról 95.000 hektárra emelkedett, az összertermelés mennyisége a nagy szárazság miatt alacsonyabb volt, mint 1926-ban. A gyártott, finomított cukor körülbelül 2·5 millió q-t tett ki, mintegy 0·3 millió q-val kevesebbet, mint az előző évben. Tekintve, hogy az ország szüksége 3·5 millió q körül mozog, a hiányzó 1 millió q cukor behozatal által pótolatik. Az importáló államok között Magyarország igen kis mennyiséggel szerepel.

A cukorka-, a gyümölcs-, a konzerv- és a söripar szűkebb keretek között mozgott, mint az előző évben. Különösen súlyos volt a söripar helyzete; az egyre csökkenő fogyasztás következtében 1927-ben 8 sörgyárat zártak be.

Kereskedelem és közlekedés.

Azok a nehézségek, amelyekkel az olasz külkereskedelemnek az utolsó 10 év folyamán meg kellett küzdenie, így foglalhatók össze: vámnehézségek, hitelnehézségek és valutanehézségek.

a) A vámnehézségek a háború utáni időkben európai jelenséget képeznek, tekintve, hogy még a szabadkereskedelem elvét valló legtöbb állam is még mindég magas vámfalakkal zárkózik el.

b) A hitelnehézségek kétoldalúak: az olasz importkereskedelem, amely főleg nyersanyagokat hoz be, még mindig sokkal kedvezőtlenebb hitelviszonyokkal áll szemben, mint a háború előtti időkben; az olasz exportkereskedelem viszont, amely főleg iparcikkekre terjed ki, éppen az ellentétes helyzetben van, mert a nemzetközi versenyben a külföldi vevőnek a hitel- és fizetési feltételek tekintetében nagy könnyítéseket kénytelen adni.

c) A valutanehézségeket az 1927. évi december hó 22-iki rendelet (aranyalapra való áttérés) megszüntette ugyan, de ennek hatása csak a jövőben jelentkezhetik. Az elmúlt, közel tízéves időszak, a maga valutaárfolyamváltozásaival a kereskedelmet sokszor valutaspekulációvá tette.

A valutaszanálás folytán azonban megszűnt ez az állapot: újból vissza kellett térni a *szpecializálás* elvéhez, a kereskedelemben is. Az importörnek bizonyos árucikkekre kell specializálnia magát és azt kutatni, hogy hol szeresheti be ezeket a legjobb minőségben, a legkedvezőbb áron. A specializálódás elve érvényesül a kiviteli üzleteknél is, de itten ez nem az árucikkek, hanem a piacok tekintetében történik. Ez a visszatérés a normális állapotokhoz természetesen nem történhetik meg máról holnapra és ezért az olasz külkereskedelem szanálása is bizonyos időt igényel.

Külkereskedelmi forgalom. Olaszország 1927. évi behozatala 20.369·1 millió lira értéket képviselt. Az 1926. évvel szemben a behozott áruk értéke mintegy 5.500 millió lirával (kb. 22%) csökkent.

A behozott áruk értékét tekintve, első helyen

állanak: élő állatok, élelmicikkek és dohány (az összbehozatal 26%-a), azután következnek textilanyagok és áruk (az összbehozatal 19%-a), ércek, fémek, kohó- és gépipari termékek, készülékek, járművek (13·5%), kőanyagok, nem fémes ásványok és földek, kerámiai és üvegárúk (11·2%) stb.

Az olasz közgazdaságnak igen kedvező jelensége, hogy a behozatalnak legnagyobb része az ipari nyersanyagokra (37%) és félgyártmányokra (21%), legkisebb része (16%) a készgyártmányokra esik. Az élelmicikkek és élő állatok ebben az összesítésben 26%-kal szerepelnek.

Olaszország 1927. évi *kivitele* 15.614·7 millió lírát tett ki. Az elmúlt évvel szemben a kivitt áruk értékét tekintve, kb. 3.000 millió lírányi (kb. 17%) csökkenés állapítható meg. A kivitt áruk értékét tekintve, első helyen állanak: a textilanyagok és áruk (összkivitel 43%-a), utánuk következnek: élő állatok, élelmicikkek és dohány (25%), továbbá ércek, fémek, kohó- és gépipari termékek, készülékek, járművek (8%) stb.

Összefoglalva tehát az 1927. évi *külkereskedelmi mérleg*, 4.754·4 millió lírával passzív.

Az Olaszországgal különösen élénk kereskedelmi forgalomban lévő államok a következők: a legfontosabb eladóországok az Amerikai Egyesült Államok, Németország, Nagy-Britannia, Franciaország, Argentina, Brit-India, Kanada, stb. A legfontosabb vásárlóországok pedig Németország, az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Svájc, Franciaország, Argentina, stb.

Magyarország úgy az eladó-, mint a vásárlóországok közt a 16. helyen sorakozik.

Az olasz kereskedelmi mérleg hat országgal szemben aktív, még pedig Svájccal (745 millió lira), Németországgal (251), Egyiptommal (249), Görögországgal (164), Spanyolországgal (55) és *Magyarországgal* (39) szemben, ellenben a többivel szemben passzív. Legerősebb a passzivum az Amerikai Egyesült Államokkal szemben (2.314 millió lira), ami egy magában már a mérlegpasszivum 60%-át képviseli, legkisebb Brit-Délfrikával szemben (9 millió).

Olaszország *kiviteli piacai* között első helyet Németország foglalja el (14%), utána következnek: az Amerikai Egyesült Államok (11%), Nagy-Britannia (10%), Svájc (8·5%), Franciaország (8%) és Argentina (5%). *Magyarországba* az olasz kivitelnek 1%-a irányul.

A *származási országok* az alábbi rendben sorakoznak: az Amerikai Egyesült Államok (19%), Németország (10%), Nagy-Britannia és Franciaország (9—9%), Brit-India és Argentina (5—5%), stb.; *Magyarország* csupán 0·5%-kal szerepel ebben a statisztikában.

A *Magyarország* és Olaszország közti árucserforgalom végösszegei az olasz Nemzetgazdasági Minisztérium adatai szerint a következők:

	1925	1926	1927
	millió lírában		
Magyar kivitel Olaszországba	73	242	117
Olasz kivitel Magyarországra	51	147	156
Magyar külkereskedelmi mérleg	+ 22	+ 95	- 39
(+ = aktív, - = passzív)			

Ebből az összeállításból látható, hogy míg az 1925. és 1926. években Magyarország külkereskedelmi mérlege Olaszországgal szemben 22, illetve 95 millió lírával aktív volt, ez 1927-ben 39 millió lírával passzívra vált, mely körülmény főleg annak rovására irandó, hogy a magyar kivitel fejlődési ritmusa nem tudott lépést tartani az olaszéval. Mert, ha tekintetbe is vesszük, hogy az 1926. évi, Olaszországgal szemben feltűnően kedvező külkereskedelmi mérlegünk a kedvező körülmények összjátéka folytán előállott rendkívüli magyar búza- és gabonaexport eredménye, amely kedvező helyzet 1927-ben már nem állott fenn, meg kell állapítanunk, hogy míg az olasz kivitel Magyarországra 1925. óta több mint 200%-kal növekedett, ugyanakkor a magyar kivitel Olaszországba nem egészen 70%-kal emelkedett.

Közlekedés. Az olasz vasúti hálózat hossza 21.338 km, 100 km²-re 7 km vasútvonal esik, úgy, hogy denzitás tekintetében Olaszország Nagy-Britannia (16), Németország (12), és Franciaország (10) után a negyedik helyet foglalja el. Az ország területén belül a vasúti hálózat sűrűsége legnagyobb az északi részekben és legkisebb a szigeteken.

A nagy nivőkülönbségek folytán sok helyen válik szükségessé a villamos vontatás. Az elektrifikált vonalak hossza 2.102 km, szemben az 1926. évi 1.800 km-rel; további 436 km villamosítása folyamatban van, (így többek között a Verona-Brenneri vonal).

A mozdony- és vagonparkról a következő adatok nyújtanak tájékozódást: 1927 jún. 30-án 6.330 gőzmozdony, 583 elektromos mozdony, 8.903 személykocsi és 151.382 teherkocsi volt forgalomban.

Az olasz vasutak túlnyomó része az állam kezében van. Alkalmazottainak száma 1927 október 1-én 169.000 volt, az előző évi 170.000-rel szemben, bár a forgalom növekedett.

Az 1927-ben szállított személyek száma 118 millió volt (1926-ban 114 millió), a bevagonirozott áru mennyisége pedig 65 millió tonnát tett ki.

Az olasz államvasutak költségvetése, mely a háború előtt mindig deficittel zárult, az 1925—26. költségvetési évben 378 millió lira, 1926—27-ben pedig 156 millió lira felesleget mutatott ki.

A feleslegnek az előző évhez mért csökkenését a szénárak magassága (1926. végén), a személyi kiadások átmeneti növekedése és beruházások indokolják. Az 1927. év kiemelkedő eseménye volt a Róma—Nápolyi „Direttissimó“-vonal megnyitása, amelyet a vonatok az eddigi 5½ óra helyett 2¾ óra alatt futnak be.

A vasúti hálózatot 4.501 km hosszú helyiérdekű villamos vasúti hálózat és 61.847 km hosszú rendszeres automobilszolgálat egészíti ki.

Az eddigi három „autostrada“-n (Milano—Como, Milano—Varese, Milano—Arona) kívül 1927-ben megnyílt a Milano—Bergamoi vonal, a Milano—Torinói autótút építése pedig most van folyamatban.

A posta, táviró és telefon költségvetése aktívummal zárult. Tökéletesedett a távirati forgalom az ú. n. „Lampo“ (villám) táviratok bevezetése által, amelyek a feladástól számított 20 percen belül az olasz királyság területén bármely városban kihordásra kerülnek. Az „Italo-Radio“-társulat pedig rádió útján továbbít táviratokat.

Az olasz kereskedelmi hajók úrtartalma a háború előtti 1.500.000 tonnáról 1927 június 30-ig 3.396.000 tonnára emelkedett (1926. jún. 30.: 2.118.000 tonna).

A személyszállító- és teherhajók aránya 1:2. Olaszország ekképpen a világ összes tengeri hatalmai között, — Nagy-Britannia, az Amerikai Egyesült Államok és Japán után — a negyedik helyet foglalja el.

A flotta rohamos növekedése mellett figyelemre méltó, hogy 1927-ben néhány nagysebességű, olajmotorok által hajtott és a technika minden vívmányával ellátott, tengerentúli forgalomra szánt személyszállító hajó épült.

A kormány jelentős szubvenciókkal segíti elő a hajózás fejlődését.

Az olasz kikötők tengerentúli személyforgalmában a helyzet a következő volt:

Olasz hajókon szállított személyek száma 1927-ben 266.521 (1926 : 233.446).

Ídegen hajókon szállított személyek száma 1927-ben 78.467 (1926 : 76.270).

Tengeri hajókon összesen szállított személyek száma 1927-ben 344.988 (1926 : 309.716).

Amint a fenti adatokból kiténik, az olasz kikötők személyforgalma — a gazdasági nehézségek ellenére is — 1927-ben emelkedő tendenciát mutat.

Az olasz hajók által szállított áru mennyisége csökkent, mert a szén drágasága miatt az olasz hajók hátrányban vannak a külföldiekkel szemben. A behajózott áruk öthatod részét, az érkezett áruk háromötöd részét olasz hajók szállították.

Az áruforgalom adatai — 1927-ben elsősorban — magasabbak voltak az 1913. év megfelelő adatainál:

	1913-ban	1927-ben
	t o n n a	
Érkezett	23,525.848	28,118.420
Elszállított	8,296.034	9,099.605
Összforgalom	31,821.882	37,218.025

A nagyobb kikötők forgalma 1927-ben az előző évhez képest, jelentős eltolódásokat mutat. A behajózott és kirakott áru mennyisége csaknem minden kikötőben növekedett, az utasforgalom viszont csökkent.

Az áruforgalom szempontjából Genova Olaszország legfontosabb kikötője, az összforgalomnak majd egyötöde itt bonyolódik le. Az utasforgalomban viszont Nápolyé az elsőség. Trieszt forgalma az előző évhez képest csökkent, Fiume pedig csaknem teljesen téltlenségre van kárhozthatva.

Pénzügy.

Az ország *pénzügyi helyzete* általában véve igen jónak mondható.

Az olasz pénzügyek történetének, valamint az ország gazdasági életének legkimagaslóbb eseményét, a lira árfolyamának stabilizálása és az aranyvaluta bevezetése képezte. A lira árfolyama 1927. első felében állandóan emelkedett, júliustól kezdve pedig nagyjában stabil maradt. A gyors tempóban történt revalutáció után még bizonytalanul tapogatózott az egész közgazdasági élet, mikor december 21-én a kormány rendeletileg végleg stabilizálta a lírát, kimondván, hogy a jövőben 1 dollár 19 lírával és 1 angol font 92.46 lírával lesz egyenértékű és elrendelvé, hogy a jegyintézet (a Banca d'Italia) ezentúl bárkinek kívánságára a benyújtott olasz bankjegyek ellenében aranyat, dollárt vagy angol fontot tartozik kifizetni a megállapított árfolyamon.

A lira árfolyamának az aranypontok közé való szorítása a fascista kormány pénzügyi politikájának fényes sikerét jelenti.

Az aranyvaluta bevezetésén kívül Olaszország pénzügyi életének három legjelentősebb eseménye a következő volt:

1. Az államháztartás a revalorizáció folyamán át is meg tudta őrizni az 1924—25. költségvetési évben nyert aktivitását.

2. Az állam valamennyi tartozását a jegyintézetrel, a Banca d'Italiá-val szemben, kiegyenlítette.

3. A fascista-kormány öt év alatt 10 milliárdal csökkentette a belföldi adósságot, míg a külföldi államadósságokat az 1926-ban létesített amortizációs pénztár a német jóvátételi fizetésekből törleszti.

Államháztartás. Az 1926—27. költségvetési évben a *költségvetési* előirányzat 21.337 millió líra bevétellel szemben 20.932 millió líra kiadást állított be. Evvel szemben a tényleges bevételek 21.450 millió lírára, a kiadások pedig 21.014 millió lírára rúgtak, úgy, hogy a költségvetési év 436 millió líra felesleggel zárult a múlt évi 468 millió líra felesleggel szemben.

Az állam *bevételeinek* összetétele alig különbözik az 1925—26. év megfelelő tételeitől, a bevételeknek több mint felét, mintegy 55%-át ezúttal is

az *adók* tették ki. Az egyenes adókból 6.163.4 millió líra folyt be (emelkedés 1926-hoz képest 251.5 millió líra), a fogyasztási adók pedig 5.134.2 millió lírát eredményeztek (csökkenés: 101.3 millió líra). A *fejenkénti adóteher*, amely az 1925—1926. évben a létminimum levonása után megmaradó jövedelemnek 38.5%-át tette ki, az 1926—27. költségvetési évben még tovább emelkedett.

A *kiadási* tételek az elmúlt évhez képest mintegy 2 milliárddal emelkedtek. Főleg az államadósságok kamatainál, a honvédelem, gyarmatok, közmunkák tételeinél találunk emelkedést.

Az egyes tételeket vizsgálva, kitűnik, hogy az állami *tisztviselők fizetése* 5.700 millió lírát, tehát az összes kiadásoknak több mint $\frac{1}{4}$ -ét tette ki, 4.080 millió pedig a belső *államadósság kamatainak* fizetésére fordított. A *rendkívüli kiadások* az összkiadásnak mintegy $\frac{1}{3}$ -át teszik.

Az államháztartásnak az előző évek folyamán kialakult kedvező helyzete csakis az adótehernek a végsőkig való fokozásával volt elérhető. Ennek esetleges további emelése könnyen végzetes következményekkel járhat az adózóképességre.

A *belső államadósságok* végösszege 1927. dec. 31-én 86.423 millió lírát tett ki. Szerepelnek ebben a háború előtti adósságok, a háború idején felvett nemzeti kölcsönök, a még forgalomban levő államjegyek, stb. A belső államadósságok állandóan csökkenő tendenciát mutatnak.

A *külső államadósságok* közül az államháztartás szempontjából csakis a 100 millió dollárnyi Morgan-kölcsön jön tekintetbe, amelynek évi kamatai 128 millió lírával terhelik meg a költségvetést. A Nagy-Britanniával és az Amerikai Egyesült Államokkal szemben fennálló és az elmúlt évek folyamán megkötött nemzetközi egyezményekben végleg stabilizált adósság törlesztése az amortizációs kassza útján a német jóvátételi fizetésekből történik.

Az olasz kormány 1926-ban a *bankjegykibocsátás* kizárólagos jogával a Banca d'Italiá-t ruházta fel.

A *bankjegyforgalom* 1927 januárban 17.966.9 millió líra volt és jelentéktelen hullámzások után 1927 novemberében 17.984.1 millió lírán állott. Ebből az állam számlájára esik 4.227.1 millió líra, amely összeg az egész évben nem változott, úgy, hogy a bankjegyforgalom ingadozásait csakis a kereskedelem számlájára eső bankjegyek összegének változása okozta.

Lényeges csökkenést mutat az *államjegyforgalom*, amely januártól novemberig 1.763.0 millió líráról 880.5 millió lírára esett. Ez a redukció a 25 lírás államjegyeknek a forgalomból való teljes kivonása és a 10 és 5 lírás államjegyek forgalmának fokozatos csökkentése által volt elérhető.

A nemes fém- és ezzel egyenértékű valuták által nyújtott fedezet 12.100 millió lira, a fedezet aránya tehát mintegy 66%.

A hivatalos váltólezárási kamatláb az egész évben változatlanul 7% volt.

A belföldi tőkeképződés, illetőleg a bankoknál elhelyezett takarékbetétek alakulása tekintetében a helyzet az egész év folyamán alig változott.

A csődök száma az egész évben 10.633-at tett ki. Az egyes hónapokra eső csődök száma januártól kezdve júliusig általában emelkedő tendenciát mutat, majd kissé esett.

A nagykereskedelmi indexszám aranyra átszámítva az év elején 135.6 volt, majd májusban átmenetileg 149.8-ig emelkedett, azután újból esni kezdett és decemberben 134.5-en állott (1913=100). Az egész évi középarányos 139.4 volt. A lira javulásának közvetett eredménye, hogy az olaszországi nagykereskedelmi árak és ebből folyólag az általános drágaság az angol, német és amerikai árakhoz emelkedtek, illetőleg azokat túl is szárnyalták.

A tőzsdén jegyzett állampapírok és részvények árfolyamértéke az év első felében a valuta alakulásához igazodott, az év vége felé pedig, a stabilizáció után, számottevő módon emelkedni kezdett. Legnagyobb volt a kilengés a mezőgazdasági és ipari papiroknál, a legkisebb a bankpapiroknál és a közlekedési vállalatok részvényeinél.

Munkapiae.

Az 1927. év gazdasági életének legfontosabb eseményét az aranylira bevezetése mellett a munkatörvény (carta del lavoro) kibocsátása képezte. Az 1926-ban hozott érdekképviseleti törvény mellett ez a carta jelenti az olasz kormány munkaügyi politikájának másik hatalmas eredményét.

Az 1927. évben megkezdődött a törvényszerűen megalakult érdekképviseletek állami elismerése, valamint a munkaügyi hatóság (bíróság) működése. Az érdekképviseletek már eddig is mintegy 4 millió tagot tömörítenek magukba, kiknek évi hozzájárulási díjaik 1927-ben 151 millió lirát eredményeztek. A munkaügyi hatóság több országos jelentőségű bérkérdésben hozott határozatot és úgy ezekben, mint a kisebb jelentőségű bérügyekben megállapítható a munkások, az alkalmazottak érdekeinek messzemenő védelme a munkaadókkal szemben.

Kétségtelen, hogy e mélyreható munkaügyi törvények, amelyek hatásukat csak évek múltán fogják teljes mértékben éreztetni, lényegesen hozzájárultak a fascistauralom további megszilárdulásához és népszerűsítéséhez. Csak így vált lehetővé, hogy a lira revalutációjával kapcsolatban szükségessé vált 10—15%-nyi munkabérredukció úgyszólván egészen simán volt keresztülvihető.

A munkás átlagos keresete havi 300—1000 lira között váltakozik, képzett szakmunkások még többet is kereshetnek.

A munkanélküliek száma az 1926. évihez képest emelkedett. Ennek okát abban a körülményben kell keresnünk, hogy számos vállalat a termelési költségek csökkentése céljából alkalmazottai egy részét elbocsátotta. Az év elején mintegy 250.000 munkanélküli volt, ez a szám nyáron (jún. 30.) 214.000-re csökkent, azután azonban újból emelkedni kezdett és az év végéig megközelítette a 400.000-et, 232.000-rel haladván felül az 1926. év megfelelő adatát. Különösen nagy a munkanélküliek száma a mezőgazdaságban, valamint az ásványfeldolgozó-, építő- és útépitő iparban.

A fascista-kormány a munkanélküliek számát közmunkák végeztetésével iparkodik csökkenteni.

Ki- és bevándorlás.

Az 1926. és 1927. évi ki- és visszavándorlásról a következő adatok tájékoztatnak:

Kivándorlók . . .	245.352	228.052
Visszavándorlók . .	177.619	140.625

Mint láthatjuk, úgy a ki-, mint a visszavándorlás csökkenőben van, a visszavándorlók száma azonban erősebb mértékben apadt, mint a kivándorlóké.

A tengerentúli kivándorlók főleg az ország déli részeiből, Sziciliából, azonkívül Venetóból származnak, a kontinentális kivándorlók pedig Venetóból, Piemonteből, Toscanából és Emiliából.

A kivándorlás célját vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a tengerentúli államokba irányuló kivándorlás általában csökkent, csak Argentínába, az Amerikai Egyesült Államokba és Kanadába számottevő. Az európai államok közül Franciaországot és Svájcot keresik leginkább fel a kivándorlók.

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Melly József: Budapest rákhalandósága.

Kiadja Budapest székesfőváros statisztikai hivatala. Budapest, 1928. 212 l.

Joseph Melly: Mortalité par cancer à Budapest.

Publié par le Bureau de statistique de la ville de Budapest. Budapest, 1928. 212 pages.

Résumé. *La mortalité par cancer semble s'élever partout. A Budapest, la progression n'en est qu'apparente; il ne peut y être question d'une augmentation absolue, l'accroissement numérique s'explique, à lui seul, par l'augmentation de la population plus âgée. On arrive nécessairement à cette conclusion si, après avoir déduit les étrangers décédés à Budapest, on tient compte d'une part des progrès de la précision des diagnostics et d'autre part du fait que la mortalité par d'autres causes (maladies infectieuses, tuberculose) ayant diminué, un plus grand nombre d'habitants atteint l'âge particulièrement menacé par le cancer. Il ne faut pas oublier en outre que la diminution, pendant la guerre, de la natalité, avait également accru la proportion relative des individus plus âgés. — Par rapport aux villes de l'étranger, la mortalité par cancer est assez basse à Budapest: elle représente en 1926 7.7% de la mortalité totale (12.3 décès par cancer pour 10.000 habitants) contre 1.5% en 1874 (6.3 décès par cancer pour 10.000). Les cas les plus fréquents y sont le cancer de l'estomac, de la matrice, des seins. Le cancer est fort rare à Budapest au-dessous de 20 ans; il est très sporadique entre 20 et 30 ans; les deux tiers des cas ont atteint des habitants de plus de 50 ans. Au point de vue de la religion, les israélites ont une mortalité par cancer singulièrement élevée. — Quoique la profession ait quelque influence pour le cancer, d'après les données de Budapest il n'a pas frappé seulement les classes cultivées.*

*

A rákhalalozásnak világszerte észlelik — legalább látszólagos — emelkedését. Előre látható, hogy különösen az összhalandóságban elfoglalt aránya, mely ma 5—15%-ra becsülhető, a jövőben még emelkedni fog a jobb diagnózisok, az orvosi gyógykezelés további terjedése, de még más halál-

okok, különösen fertőző betegségek arányának csökkenése miatt is. A rák kórlényege előttünk még ma is rejtély, az okának megismerésére irányult törekvések mindezideig sikertelenek maradtak. Egyes részletkérdéseket sikerült tisztázni, de a rák kórlényege, aethiológiája ma is ismeretlen előttünk. Vannak tetszetős elméletek, nevezetesen egyesek a tartós izgalmaknak, irritációknak kórokozó voltát, mások a fejlődési rendelleneségeket, némelyek fertőzés eredetét iparkodnak bizonyítani. Tény, hogy átoltással át lehet vinni és hogy Röntgen-égetéssel elő lehet rákot idézni. Az kétségtelen, hogy az emberi szervezetben minden olyan szövetből fejlődhetik rák, melyben hámsejtek vannak.

A rákstatistika forrásai a halálzási népmozgalmi statisztika, az itt szereplő orvosi értesítők, a kórházak, klinikák és más gyógyintézetek külön statisztikái. Speciális műtéti, röntgen-therapiái statisztikák is vannak. Időnkint egyes nagyobb boncolóintézetek, prosecturák is közrebocsátják statisztikai anyagukat. A rákban szenvedőkről állandó teljes statisztika nincs, — ilyen volt az országos 1904. évi felvétel — így elsősorban csak mortalitási statisztikára kell támaszkodni.

A székesfővárosban a rák 1874. évi 1.5%-ról 1926-ig fokozatos gyarapodással az összhalandóság 7.7%-áig gyarapodott. Tízezer lakosra 1874-ben 6.3, 1926-ban 12.3 rákos halott esett. Míg az összmortalitás a népességhez viszonyítva ezen idő alatt 43⁰/₁₀₀-ról 15.8⁰/₁₀₀-re apadt, közel harmadára, addig a rákmortalitás kétszeresére növekedett. Legalább is a számbavett esetek arányszáma, mert lehet, — mint azt alább még kifejtjük — hogy részben a jobb diagnózis, a szélesebb körű felismerés szerepel az adatokban.

Rákhalandóságunk nemzetközi vonatkozásban elég alacsony, míg az összmortalitást és a tüdővészhalandóság arányának magassága tekintetében az európai városok rangsorában elég hátul állunk, addig a rák nálunk viszonylag elég ritka. Nyugat-európai (nagynémet, svájci, svéd, norvég stb.) városok kétszer, háromszor akkora rákmortalitással bírnak, 1924-ben Münchenben tízezer lakosra pl. 39, Genfben 37, Firenzében 38, Baselben 36 stb. rákhalott esett. Igen kedvező némely délolasz város helye, különösen Nápolyé, tízezer lélekre rendszerint egy rákhalottal. A városoknak rákindexe rendszerint magasabb a vidékinél, valószínűleg

technikai okból, mivel a vidékről a városi kórházakba operálás végett beszállított, de ott meghalt betegek nem kerülnek a városi statisztikákból levonásba.

A *rákos daganat lokalizációja* Budapesten a legutolsó, (1922/26) ötéves átlag szerint a férfiaknál leggyakrabban a tápcsatornában (gyomor) (40·5%), a nőknél pedig a nemi szervekben van, (31·1%) s csak utána jön a gyomorrák 23·3%-kal. A két nemet egybefoglalva szervek szerint — a gyomor, méh, emlő, belek, bázrsing, szájüreg, petefészek, epehólyag rákos daganatai következnek egymásután.

Korcsoportok szerint is lényeges eltérések vannak, mert általában az esetnek kétharmada az ötven éven felüliekre esik. A 20—30 korévek között ritkán lép fel, húsz éven alul még ritkábban. A 70 éves koron felül megint erős a csökkenés.

Érdekes a rákhalandóság *lakóhely és vagyonosság* szerint való megoszlás szerint is, azonban korrigálni kell, a nem vagy kor szerint való eltérő megoszlás miatt.

Vannak egyes utcák, egyes házak, ahol gyakori a rák, ez adott több ízben tápot a fertőzéses teoriára, bár a rák ragadós volta egyébként semmiképp sem igazolható. A budai oldalon ritkább a rák, mint a pesti oldalon. A rák elterjedtsége s a népsűrűség között mindazonáltal nem sikerül Mellynek valamely korrelációt kimutatni. Vagyonosság szerint sem. Rákos utcák, rákos házak kiderítése meghaladja erejét.

Hítfelekezetek szerint az izraeliták aránya a legmagasabb. 1924/26-ban 13·2 (10.000 lakóra), de hogy ez a konstitúcióhoz kötött sajátosság volna-e vagy csupán annak a következménye, hogy az izraeliták, átlagos életkora hosszabb, mert kevesebben pusztulnak el közülök fiatal korban tuberkulózisban s így sokan érnek be a rák által inkább veszélyeztetett magasabb korosztályokba, az nincs eldöntve. A legalacsonyabb az unitáriusok (7·1) és és görög kath.-ok (8·9) rákmortalitása. A lakosság 60%-át kitevő r. kath.-é az átlaghoz közel áll.

Hónapok szerint való megoszlásban csodálatos kiegyenlítettség van, miszerint a fizikális viszonyok a fővárosban a rák mortalitását alig befolyásolják.

A *foglalkozásnak* van bizonyos befolyása a rák gyakoriságára. Klinikai észlelések már régen felhívták a figyelmet arra, hogy brickettmunkások és kéményseprők között feltűnő gyakori a hererák, az anilínmunkások között pedig a hólyagrák. Számos szerző közli, hogy a rákbetegek anamnezisében elég gyakran lehet előrement traumákat, krónikus kémiai és mechanikai ingerhatásokat találni. Ezideig főleg a kátránnyal, paraffinnal és petróleummal való állandó foglalatzkodást tartották vesze-

delmesnek. A szfőv. rákstatistika foglalkozás szerint való tagozásából az tűnik ki, hogy a legtöbb rákeset a legkevésbé meghatározott egyéb foglalkozásnak és különféle napszamosoknak rovataiban szerepel. Ékes bizonyítéka ez annak, hogy a rák nem az értelmiség, nem az intelligensebb néprétegek valami különleges betegsége, mint azt sokan hangoztatják. A részletekben megbízható eredményeket csak akkor lehetne nyerni, ha az idegeneket az egyes foglalkozási ágakból le lehetne vonni. Mindenek szerint a rák gyakoriságában az egyes foglalkozás szerint mutatkozhatnak szabályszerűségek, az eltérő rákbetegedési és halálozási indexekben legalább is a halálokoknak az egyes foglalkozási típusok által befolyásolt eltolódásai mutatkoznak.

A *székesfőváros kórházrendszerének fejlődése* növeli az idegenek arányát s növeli a rákmortalitást, 1875-ben a községi kórházak csak 18.756 beteget ápoltak, 1925-ben már 77.954-et. Innen az idegenek szerepének a székesfővárosi rákhalandóságban való nagyarányú növekedése. Számításunk szerint az idegenek átlag 20%-kal rontják az összmortalitást, a rákhalandóságot már többel: 26%-al, az idegenek nélkül pl. 1926-ban a rákmortalitás tízezer lakóra csak 9·5 volna (azokkal együtt 12·3).

Végső következtetésképp megállapíthatjuk, hogy a székesfővárosban nem lehet a rákmortalitás növekedéséről beszélni, mert a számszerűleg mutatkozó gyarapodást a magasabb életkorban lévő népesség számának emelkedése egymagában teljesen érthetővé teszi. A rákhalandóságból le kell számítani az idegeneket, tekintetbe kell venni a népesség gyarapodását, a pontosabb diagnózisok terjedését s azt is, hogy más halálokok, a hevenyfertőző kórok, a tüdővész rovatai apadtak s így lehetővé vált, hogy nagyobb néptömegek nem pusztulván el, időnek előtte, beérnek a magasabb korosztályokba melyek a rák szempontjából összehasonlíthatatlanul veszélyeztetettebbek. Nem szabad felednünk a születéseknek a háborús években kezdődött jelentős apadását sem, mely miatt a rákmortalitás viszont negatíve javult, mert a magasabb életkorban lévő a rák által leginkább veszélyeztetett egyedek, százalékokban mért gyarapodása emiatt kisebb. Meglepő, hogy 1910—1920-ig a 30—80 évesek 13·9, a 40—80 évesek pedig 15·9%-kal gyarapodtak, míg a rákhalandóság úgy idegenekkel (10·1⁰/₀₀-ról 11·5⁰/₀₀-re), mint idegenek nélkül (7·5⁰/₀₀-ról 8·9⁰/₀₀-re) egyaránt csak 12·2%-kal gyarapodott. Eszerint a rákhalandóság gyarapodása is kisebb arányú volt, mint a veszélyeztetett népességé.

Melly József: Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagyvárosokban.

Kiadja: Budapest székesfőváros statisztikai hivatala. Budapest, 1928. 77. l.

Joseph Melly: *Les suicides à Budapest et dans les grandes villes de l'Europe.*

Publié par le Bureau de statistique de la ville de Budapest. Budapest, 1928. 77 pages.

Résumé. Le nombre des suicides grandit d'une façon intense à Budapest; il a été en 1927 près du double (503) du chiffre constaté au début du siècle. Aujourd'hui on y compte 523 suicides pour 1 million d'habitants, contre seulement 503 pendant la guerre (1917), et cette proportion a été encore plus élevée (635) en 1889. De toutes les villes de l'Europe, c'est à Budapest qu'il y a le plus de suicides; à cet égard, elle n'est dépassée que rarement par les autres grandes villes.

D'après les chiffres présentés par l'auteur, parmi les suicidés budapesteois les hommes ont une proportion dépassant celle des femmes. C'est dans les groupes d'âge les plus hauts que les suicides y sont le plus fréquents; la proportion des individus mariés est inférieure aux personnes non mariées; les neuf dixièmes des suicidés sont pauvres, on trouve peu de suicides parmi les riches et les gens de la classe moyenne. Les protestants (et en 1927 les catholiques grecs) ont la plus forte et les israélites, ainsi que les catholiques romains, la plus faible proportion de suicides. Au point de vue des professions, c'est le taux des services publics civils, des ouvriers auxiliaires et des domestiques qui est le plus élevé. Pour enrayer le mal, il serait désirable de créer, entre autres, une organisation sociale thérapeutique et de prophylaxie.

*

A székesfővárosi statisztikai hivatal kiadásában most jelent meg Melly József dr. érdekes és tartalmas könyve, a főváros s a világvárosok öngyilkosairól, melynek tartalma a szerző szorgalmát, széles látókörét és nagy tárgy szeretetét dicséri.

A városokban az öngyilkosságok mindig nagyobb szerepet játszanak, mint falun. A város, első sorban a nagyváros az öngyilkosság melegágya. Hazánkban első sorban Budapest. Műveltségével és félműveltségével, könnyelmű szórakozásaival, léha élvezeteivel szabados világfelfogásával ez tényészi az öngyilkosságokat. Szomorú, hogy Trianon óta az öngyilkosok népességhez viszonyított aránya Budapesten is emelkedőben van, ez annál inkább elszomorító, mert e tekintetben Budapest nemcsak most, hanem már azelőtt is a világvárosok élén haladt. Méltán nevezhető az öngyilkosok városának, melyet e szomorú elsőség tekintetében csak kivételesen előz meg egyik vagy másik metropolis. Másrésztől a legalacsonyabb öngyilkossági indexeket

Európában az angol és holland városok mutatják. Érdekes ideiktatni a világvárosok öngyilkossági arányait összehasonlító táblázatot:

Millió lakosra eső öngyilkosság 1926-ban az alább felsorolt világvárosokban a következő volt:

Budapest	573·7	Stuttgart	263·2
Brüsszel	474·2	Genova	243·4
Bécs	467·4	Düsseldorf	232·2
Lipce	467·2	Stockholm	220·9
Hamburg	441·3	München	204·3
Berlin	433·2	Antwerpen	195·4
Bern	416·0	Párizs	187·7
Drezda	411·9	Róma	145·2
Riga	382·6	Bukarest	137·2
Basel	379·3	London	128·1
Bréma	375·0	Birmingham	119·6
Frankfurt	330·5	Oslo	117·6
Zürich	312·7	Glasgow	109·6
Varsó	302·4	Hága	71·8
Prága	292·3	Amszterdam	74·8
		Rotterdam	50·2

A legutolsó évek közül 1926-ban volt a székesfővárosban legtöbb öngyilkosság: 553, ami millió lakosra számítva 574-et jelent, 1927-ben valamivel kevesebb 503, vagyis millió lakosra 523. A háború alatt a budapesti index 22%-kal csökkent. 1917-ben millió lakosra Budapesten csak 303 öngyilkos esett. Volt ugyan idő, a nyolcvanas évek vége, amikor sokkal több, 1889-ben millió lakosra 635 öngyilkos esett. Ez enyhíti a multtal szemben való fejlődés elbírálását. A nőknek a férfiaknál kisebb indexe újabban, különösen 1918 óta, erősen közeledik a férfiakéhoz, úgyhogy a két nem között lévő különbség enyhül. A nők indexe 30—40%-kal rosszabb most Budapesten, mint a háború előtt, míg a férfiaké nagyjában ma is ugyanazon színvonalon van. Bécsben a nők aránya 42%-ra emelkedett a háború előtti 32%-kal szemben. Kor szerint a fővárosban a legmagasabb öngyilkossági aránnyal szereplő legöregebb korcsoport (80 éven felülieké) a férfiak oldalán 1917-ben millió lakosra 2.383 öngyilkost jelent, a férfiak átlagos 616-os öngyilkossági arányával szemben. Különösen fájdalmas jelenség, hogy sok fiatal nő oltja ki életét, miért is úgy látszik, hogy ők hamarabb vesztik el a jobb jövőbe vetett reményüket, mint a férfiak. Általában úgy látszik, hogy a kor szerint való statisztikában az indexek az alacsonyabb korcsoportokban mérsékeltebb s a magasabbakban fokozottabban emelkedő jellegűek. A nem házások öngyilkosságot mindenkor gyakrabban követnek el, mint a házások. Nagyon rossz szimptóma, hogy az utóbbi években a házasságban élt öngyilkosok száma is növekedett. Hitfelekezetek szerint a fővárosban a keresztény felekezetek közül a római katolikusoké

a legkedvezőbb. Alacsony még az izraeliták aránya is. A legmagasabb viszont a protestáns felekezetek aránya s 1927-ben a görög katolikusoké is. A gör. katolikusok budapesti olykor magas aránya annál feltűnőbb, mert az országos eredményben e csekélyebb műveltségű felekezet rendszerint igen alacsony öngyilkossági aránnyal szerepel. Az egyéb és ismeretlen felekezetek magas aránya onnan származik, hogy az öngyilkosok között sokkal több ilyen (ismeretlen) szerepel, mint a népszámlálásban s *Melly* itt egymásnak meg nem felelő adatokat viszonyít egymáshoz. Vagyonosság szerint a szegény néposztály öngyilkosságai a leggyakrabbak. Foglalkozás szerint a bizonytalanabb egzisztenciájú elemek indexei magasabbak. A férfiak rovatában a kereskedelem és hittel foglalkozások és ipari segédmunkások, nők rubrikájában a házi cselédek indexei emelkednek ki. A nyugdíjasok hosszú éveken át tartott keserves sorsa is magas öngyilkossági indexekben mutatkozott meg. Hónapok szerint a téli s a kora tavaszi időben emelkedik az öngyilkosok aránya. Motivum-statisztikánk értéke nagyon csekély, pedig ez nagyon segítené a profilaxis szervezését. Általában a fiataloknál a reménytelen szerelem és

családi viszály, öregebbeknél gazdasági leromlás és betegségek a leggyakoribb motívumok. Az idegenek szerepe is nagy a fővárosi öngyilkosok között, évről évre 11—20%-kal rontják Budapest arányszámát.

E szociálpathológiai tények profilaxist és therapiát követelnek. E szociális bajokat szociális eszközökkel kell orvosolni, büntető határozatoktól kevés eredményt várhatunk. A psychopathák gyógyítása, a gyengeakaratúak nevelése, a valláserkölcsei nevelés és a hitélet kimélyítése fontosak. Az öngyilkosságok elkövetéséhez szükséges eszközök behatóbb hatósági ellenőrzése, mérgek kiszolgáltatásának további megnehezítése is kell. Az öngyilkosságot megkísérlők időleges aszilizálása, gondozása szintén eredményekkel kecsegtető intézkedés. A profilaxis e munkájában minden állampolgár közreműködését meg kell követelnünk. „Itt az ideje, hogy az egyénekben túltengő öncélúság és az igények beteges felfokozódása lefékeződjék! A haza iránt való kötelesség érzetét kell minden állampolgár lelkében felébreszteni, mert ha ez sikerül, az öngyilkosságok szaporodása által teremtett probléma, bizonyára gyorsabb megoldáshoz jut.“

Sz. T. dr.

A m. kir. közp. statisztikai hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Annuaire général.* 12. Année, 1928. Paris.

Statistique générale du service postal, 1926. Union postale universelle. Berne.

Mémoire sur le commerce international et sur les balances des paiements, 1912—1926. Volume II. Statistique du commerce extérieur de soixante-quatre pays. Société des Nations. Genève.

Conférence internationale pour l'abolition des prohibitions et restriction à l'importation et à l'exportation. Genève, 17 octobre—8 novembre 1927. Comptes rendus de la conférence. Société des Nations. Genève.

Burandt, W. Otto: Die Ursachen der interkanalnavischen Valutakurzdivergenzen im Zeitraum 1915—1924. Jena. 1928. (Probleme der Weltwirtschaft. 46.)

Ausztria. (*Autriche.*) — *Geschäftsbericht der Generaldirektion für die Post- und Telegraphenverwaltung,* 1927. Bundesmin. für Handel und Verkehr. Wien.

Zahlenmässige Darstellung der Rechtspflege. 8. Heft. Justizstatistik, 1926, 9. Heft. Kriminalstatistik. 1926. Bundesmin. für Justiz. Wien.

Németbirodalom. (*Allemagne.*) — *Berufszählung. Die berufliche und sociale Gliederung der Bevölke-*

ring in Ländern und Landesteilen. Heft 5. Pommern. 6. Grenzmark Posen-Westpreussen. 10. Sachsen. 11. Thüringen. 12. Anhalt. 13. Schleswig-Holstein. 14. Hannover. 15. Westfalen. 16. Rheinprovinz. 24. Mecklenburg-Strelitz. 25. Schaumburg-Lippe. Statistisches Reichsamt. Berlin. 1928. (Statistik des Deutschen Reichs. 403/5., 6., 10., 11., 12., 404/13., 14., 15., 16., 24., 25.)

Die Tarifverträge im Deutschen Reiche am 1. Januar 1927. Statistisches Reichsamt. Berlin. (43. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Statistik der Landwirtschaft im Freistaat Preussen. 1927. Preuss. statistisches Landesamt. Berlin. (Preussische Statistik 290.)

Statistisches Jahrbuch für den Freistaat Preussen. 24. Band. Preuss. statistisches Landesamt. Berlin. 1928.

Württembergische Jahrbücher für Statistik und Landeskunde, 1927. Statistisches Landesamt. Stuttgart.

Die Gebrechlichen in Baden, 1925. Badisches statistisches Landesamt. Karlsruhe.

Die Reichstagswahl am 20. Mai 1928 im Wahlkreis Nr. 34. (Hamburg.) Statistisches Landesamt. Hamburg. (Statistische Mitteilungen. 23.)

Die Volks-, Berufs- und Betriebszählung vom 16. Juni 1925. 2. Teil: Die Berufszählung. Stati-

stisches Landesamt. Hamburg. (Statistik des Hamburgischen Staates. 33.)

Jahresbericht, 1927. Senatskommission für Landesstatistik. Hamburg.

Die Ergebnisse der Volks-, Berufs- und Betriebszählung am 16. Juni 1925 für den Freistaat Oldenburg. Statistisches Landesamt. Oldenburg. (Statistische Nachrichten. 29.)

Kleines statistisches Taschenbuch für die Stadt Breslau. Statistisches Landesamt. Breslau. 1927.

Luxemburg. (*Luxembourg*) — *Statistik der Landwirtschaft. Anbauflächen, Ernteerträge und Erntewert*. 1927. Statistisches Amt. Luxemburg. (Publikationen. 54.)

Svájc. (*Suisse*) — *Les statistiques démographiques officielles de la Suisse*. Société des Nations. Genève. (Manuels de statistique démographique. 12.)

Die Bewegung der Bevölkerung in der Schweiz, 1925. Eidg. statistisches Bureau. Bern. (Schweizerische statistische Mitteilungen. X/3.)

Gemeinde-Finanzstatistik. Rechnungsergebnisse der laufenden Verwaltung im Ortsgut der Einwohnergemeinden nebst Vermögensbestand derselben pro 1925. Kantonales statistisches Bureau. Bern. (Mitteilungen. 1928. I.)

Olaszország. (*Italie*) — *Annuario statistico italiano*. VI. anno 1928. Istituto centrale di statistica del Regno d'Italia. Roma.

Movimento commerciale del Regno d'Italia, 1924. Parte seconda. Ministero delle finanze. Roma.

Censimento della popolazione del Regno d'Italia al 1. dicembre 1921. XIX. Relazione generale. Istituto centrale di statistica. Roma.

Relazione sull' attività dell' Istituto nazionale per l'esportazione presentata al Consiglio generale nell' adunanza del 26 maggio 1928. Roma.

Relazione sull' andamento della gestione nel quinquennio 1922—1926. Istituto nazionale delle assicurazioni. Roma.

Franciaország. (*France*) — *Statistique du mouvement de la population*, 1926. 2. Partie. — *Les causes de décès*. Statistique générale de la France. Paris.

Nagy-Britannia. (*Grande-Bretagne*) — *The registrar-general's statistical review of England and Wales*, 1926. Text. General register office. London.

Németalföld. (*Pays-Bas*) — *Jaarverslag der Centrale commissie voor de statistiek*, 1927. 'S-Gravenhage.

Jaarverslag van het Centraal bureau voor de statistiek, 1927. 'S-Gravenhage.

Statistique annuelle du commerce des Pays-Bas avec les pays étrangers, 1927. II. Bureau central de statistique. La Haye.

Statistique médicale de l'armée néerlandaise, 1926. Bureau central de statistique. La Haye.

Statistique judiciaire, 1926. Bureau central de statistique. La Haye.

Statistique du mouvement de la population des Pays-Bas, 1926. Bureau central de statistique. La Haye.

Statistique de la mortalité suivant l'âge et les causes de décès, 1926. Bureau central de statistique. La Haye.

Belgium. (*Belgique*) — *Enquête sur la situation des industries (établissements de 10 ouvriers et plus) 31 octobre 1926*. I. Partie. Direction générale du travail. Bruxelles.

Relevé officiel du chiffre de la population du Royaume à la date du 31 décembre 1927. Statistique générale. Bruxelles.

Rapports annuels de l'inspection du travail. 27. Année 1926. Ministère de l'industrie. Bruxelles.

Commission nationale de la production industrielle. Constitution, programme, rapport final et conclusions. Gand. 1927.

Dánia. (*Danemark*) — *Usines électriques en Danemark*, 1926/27. Département de statistique. København. (Communications statistiques. 4. S. 79/VI.)

Les terres cultivées et le bétail, 1927. Département de statistique. København. (Communications statistiques. 4. S. 80/I.)

Récoltes en Danemark, 1927. Département de statistique. København. (Communications statistiques. 4. S. 80/2.)

Folyóiratszemele.

Revues.

Bollettino dell' Istituto Statistico-Economico (1928. 5-6. sz., Trieszt, olasz.) — *Sanzin L.*: A német nagy bankok mérlegei. — *de Vergottini M.*: A Sz. H. Sz. állam fizetési mérlegéről. — *Citter U.*: Júlia tartomány pamutipara. — *Linder D.*: A „gabonacsata” Venezia Juliában. — *Donnersberg E.*: A polgári aviatika fejlődése a Németbirodalomban. — Magyarország külkereskedelmi mérlege. — A magyar közgazdaság és Olaszország adriai kikötői.

Budapesti Szemle (1928 jan., Budapest, m.). — *br. Korányi F.*: Szeljegyzetek Magyarország pénzügyi újjáépítésének történetéhez. — *Csekey I.*: A kisebbségi kultúraautómia Észtországban. — (1928 márc.). — *Bernát Gy.*: A mezőgazdasági termelés jövedelmezőségének kérdéséhez. — (1928 ápr.). — *Zelovich L.*: A kartel-kérdés. — (1928 jún.). — *Bernát I.*: A szociáldemokrácia újabb fejlődése. — *Domony P.*: A német jóvátétel kérdése.

Bulletin périodique (66. sz., Brüsszel)

1928, fr.). — Pénzügyi és gazdasági fejlődés Közép-Európában és a balkán államokban. — *Lurquin C.*: Bolívia gazdasági lehetőségei. — *Stoyanoff N.*: Bulgária mezőgazdasági termelése és külkereskedelme. — *Dessau B.*: A dán ipar a deflációs válság alatt. — *le Cesne J.*: A gyarmatokra vonatkozó nemzetközi egyezmények. — *Holroyd F.*: Visszapillantás a gyapjúszövő világipar legutolsó 15 évi fejlődésére. — *Kapsambels P. G.*: Általános helyzetkép Görögországról. — *Popovics S.*: Az idegen tőke szerepe a tőkében szegény országokban. — *O'Kelly de Gallagher gr.*: Írország gazdasági szempontokból. — *Belloni E.*: A városi közigazgatás működése a fascista uralom alatt. — *Peano C.*: Az olasz valutareform. — *Klimas P.*: Litvánia. — *Kielski A.*: Lengyelország petroleumpolitikája. — *Bennet C. Fr.*: A belga-svéd kapcsolatok. — *Martin W.*: A Nemzetek Szövetségének gazdasági munkássága.

Československý Statistický Vestník (9. évf. 7-8 f., Prága 1928, cseh). — *Auerhan J.*: Regionális egységek a statisztikai adatok feldolgozásában és közzétételében. — *Smutný P.*: A fizetési mérleg. — *Malík K.*: A vasuti szállítási statisztika újjászületése. — A cseh-szlovák statisztikai hivatal 1929. évi munkaprogramja. — *Mráz J.*: A gazdasági statisztika egységesítése céljából egybehívott nemzetközi konferencia.

Commerce Reports (1928. 26. sz., Washington, ang.). — A géperejű járművek világszámállása 1928 jan. 1-én. — Bulgária gazdasági fejlődése. — (1928. 27. sz.). — Németország külkereskedelme 1924 óta. — (1928. 28. sz.). — Németország külkereskedelme 1924 óta. — Ausztrália pénzügyi talpraállása. — (1928. 29. sz.). — A brit állami kiviteli hitelbiztosítás. — (1928. 30. sz.). — Az Egyesült Államok részesevé a külföldi tőke kibocsátásokban. — Új index az angol kereskedelem és ipar számára. — (1928. 31. sz.). — A nemzetközi gyufaipar fejlődése. — Kanada mint tőkét exportáló állam. — A világkereskedelem Portlandcementben. — Nagy Britannia nemzeti adósságának csökkenése.

Deutsches Statistisches Zentralblatt (1928 júl.-aug., Lipcse, ném.). — *Lorentz S.*: Az állampolgárnak a statisztika megértésére való nevelése, mint az állampolgári nevelés egy része. — *Kromer Th.*: A fogyasztási szövetkezetek vásárló jegyeinek statisztikai felhasználása.

Föld és ember (8. évf. 1. sz., Budapest 1928, m.). — *Kogutowicz K.*: Az elszakított országrészek magyarsága. — *Eperjesy K.*: Kézirati térképek Magyarországról a bécsi levéltárakban. — (8. évf. 2. sz.). — *Eperjesy K.*: Kézirati térképek Magyarországról a bécsi levéltárakban. — *Kolosváry G.*: A tiszai települések és a halászat. — (8. évf. 3. sz.). — *Irmédi-Molnár L.*: Adatok dohánytermelésünk gazdaságföldrajzához.

Földrajzi Közlemények (1928. 5-6. f., Budapest, m.). — *Cholnoky J.*: Alföldünk morfológiai problémái.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik (1928 júl., Jéna, ném.). — *Back J.*: Az újabb gazdaságelmélet viszonya a lélektanhoz. — *Jessen J.*: Az agrárprobléma Argentínában. — *Ullrich H.* és *Haasen H.*: A magánbiztosításügy 1927-ben. — *Hennig R.*: A német légiforgalom előrehaladása. — *Krueger H. K. E.*: Népeségi és fajproblémák Dél-Afrikában. — (1928 aug.). — *Jessen J.*: Az agrárprobléma Argentínában. — *Guraŕze H.*: Kenyérárak és megélhetési költségek Berlinben 1928 első felében. — *Arno A.*: A németbirodalmi társadalom- és gazdaságtudományi múzeum Düsseldorfban. — *Geck A.*: Törekvések az amerikai szakszervezeti szövetség legújabb bérpolitikájának végrehajtására. — *Krueger H. K. E.*: Népeségi és fajproblémák Dél-Afrikában.

Journal de la Société Hongroise de Statistique (1928. 1. sz., Budapest, fr.). — A Nemzetközi Statisztikai Intézet Kairóban. I. *Thirring G.*: Gondolatok a Nemzetközi Statisztikai Intézetéről. II. *Kovács A.*: A kairói ülésen tárgyalt demográfiai kérdések. III. *Fellner F.*: A gazdaságstatisztika a kairói ülésen. — *Surányi-Unger T.*: A statisztikai módszer szerepe a közgazdaságtanban. — (1928. 2. sz.). — *Kresz K.*: A magyar hitelviszonyok. — *Szádeczky-Kardoss T.*: A pénzintézetek érdekeltégei.

Journal of the American Statistical Association (23. köt. 162. sz., New-York, ang.). — *Sydenstricker E.*: A statisztikus szerepe a közegészségügyben. — *Kuznets S.*: Idősorok mozgó korrelációi. — *Davis M. R.*: A prosperitás várható hosszú tartama. — *Snyder C.*: A kereskedelem tömegének indexe. — *Chesney M. R.*: Mozgó átlagok grafikai kifejezése. — *Fry L.*: Keleti fajok jogtalan beszivárgása az Egyesült Államokba.

Le Musée Social (1928 máj., Párizs, fr.). — *Siegfried A.*: Anglia helyzete. — (1928 jún.). — *Gorni O.*: Egy felső-szavojai falu, Morillon leírása. — (1928 júl.). — *Martin-Saint-Léon E.*: Két amerikai minta munkásváros: Sunnyside és Radburn.

Magyar Gazdák Szemléje (1928 máj.-jún., Budapest, m.). — *Steuer Gy.*: A földmunkások vállalati szövetkezetei. — *Veress E.*: Erdélyiek legeltetése Moldva-Havasföldében. — *Gesztelyi Nagy L.*: Az új Lettország gazdasági megerősödése. — (1928 júl.-aug.). — *Veress E.*: Erdélyiek legeltetése Moldva-Havasföldében.

Magyar Közgazdaság (1. évf. 1. sz., Budapest 1928, m.). — *br. Sztérényi J.*: Beköszöntő. — *Bud J.*: Visszapillantás az elmúlt esztendőre. — *Schober B.*: A külföldi kölcsönök hatása a magyar fizetési mérlegre. — *Chorin F.*: Az angol szénstrájk. — *Marschall F.*: Mezőgazdaságunk orientációja. —

(1. évf. 2-3. sz.). — *br. Szerényi J.*: Gazdasági anarkia. — *Chorin F.*: Az angol szénsztrájk. — *Tonelli S.*: Organikus kivitelfejlesztés. — Az 1928/29. évi költségvetés. — (1. évf. 4. sz.). — *Fueter E.*: A világgazdaság az utóbbi száz évben. — *Chorin F.*: Az angol szénsztrájk. — *Sebestyén P.*: A romániai agrárreform gazdasági hatásai. — *Ihrig K.*: Hogy áll a szövetkezeti mozgalom.

Munkaügyi Szemle (1928. 6. sz., Budapest, m.). — *Koiss G.*: Munkanélküliség. — *Nádújfalvy J.*: A nemzeti takarékosági mozgalom Angliában. — Születés és halandóság Angliában. — (1928. 7. sz.). — A balesetbiztosítás kérdése a XI-ik nemzetközi munkaügyi kongresszuson. — *Hegedűs M.*: Milyen is legyen a kézműiparosok és kereskedők öregsegi és rokkantsági biztosítása. — *Langer R.*: Anya-és csecsemővédelem a Hazai Fésűfonó- és Szövőgyár r.-t. Vállalati Pénztáránál. — *Bikkal D.*: Hogyan működnek Olaszországban a szociális biztosító intézetek. — *Frank M.*: A rheumatikus megbetegedések nomenclatúrája. — A társadalombiztosítás Ausztráliában. — (1928. 8. sz.). — *Lengyel E.*: A legkisebb munkabérek megállapítására vonatkozó eljárás kérdése a Nemzetközi Munkaügyi Egyetemes Értekezleten.

Revue de la Société Hongroise de Statistique (1927. 1. sz., Budapest, fr.). — Az elválások és az öngyilkosságok okai és leküzdésüknek eszközei. — (1928. 2. sz.). — *Thirring G.*: Nemzetközi törekvések a városi statisztika terén. — *Dobrovits S.*: A statisztikai szolgálat. — *Surányi-Unger T.*: Statisztika és közgazdaságtan. — *Nyulászki J.*: Tökepusztulás és helyreállítás. — (1927. 3-4. sz.). — *Laky D.*: Közgazdasági tényezők Budapest népességének fejlődésében 1900-tól 1920-ig. — *Jordan K.*: Körösy relativintenzitási koefficiensei. — *Sipos S.*: Az amerikai konjunktúrakutatás tanulságai. — *Thirring L.*: Buday László irodalmi hagyatéka.

Revue de l'Institut de Sociologie (8. évf. 2. sz., Brüsszel 1928, fr.). — *Chlepner S. S.*: Anglia pénzrendszere. — *Lefrancq J.*: Az esztétika és a szociológia.

Revue internationale du travail (1928 júl., Genf, fr.). — Az idénymunkanélküliség a ruházati iparban. — Az üzletek bezárására vonatkozó törvényhozás az európai államokban. — *Stolpe H.*: Kooperáció és ipari koncentráció Svédországban. — Az ipari munka tartamának szabályozása Európában. — A foglalkozási betegségek. — A munkabérek hullámozása Dániában, Norvégiában és Svédországban.

Schmollers Jahrbuch (52. évf. 3. f., München és Lipcse 1928, ném.). — *Seraphim H. J.*: A bolsevizmus eszmei és gazdasági alapjai. — *Bruck W. F.*: A jogi és közgazdasági oktatás reformja. — *Bergsträsser A.*: A mezőgazdaság és az agrárválság Franciaországban.

Soziale Praxis (1928. 28. f., Jéna, ném.). — *Bernhard E.*: A közszállítások tervszerű szétosztása, mint a konjunktúrapolitika eszköze. — (1928. 29. f.). — *Kuttig*: A nemzetközi munkaügyi konferencia 11. ülészsaka. — (1928. 30. f.). — *Kuttig*: A nemzetközi munkaügyi konferencia 11. ülészsaka. — *Jónás M.*: A szövetkezetek fejlődése különös tekintettel a fogyasztási szövetkezetekre. — (1928. 32. f.). — *Tönnies F.*: Statisztika és szociográfia. — (1928. 33. f.). — *Wunderlich F.*: A munkások gazdasági helyzete Svájcban és a társadalompolitikai fejlődés 1927 folyamán.

The Economist (107. köt. 4.429. sz., London 1928, ang.). — A helyi közigazgatás reformja. — A stabilizáció előrehaladása. — Az angol motoripar. — (4.430. sz.). — Amerika nemzetközi fizetése. — (4.431. sz.). — Az angol kormány és a munkanélküliség. — A gyarmatbirodalom fejlődése. — A világ kereskedelmi hajózása. — (4.432. sz.). — Az amerikai rézipar. — (4.433. sz.). — A szénkereskedelem fejlődése. — (4.434. sz.). — A román valuta stabilizálása.

Városi Szemle (1928 máj.-jún., Budapest, m.). — *Weis I.*: Az északamerikai várospolitika újabb irányai. — *Szalay S.*: A lakáspiac szervezése. — *Wolff H.*: Közlekedési balesetstatisztika. — *Szokola L.*: A székesfőváros árvaszékének tevékenysége az 1927. évben. — Az építkezés és lakásügy jelen és jövő kérdéseiről. — A berlini közlekedési balesetek 1927-ben. — (1928 júl.-aug.). — *Weigel P.*: Az idegenforgalmi statisztika kérdéséhez. — *Melly J.*: Budapest csecsemőhalandósága nemzetközi megvilágításban. — *Mayer F.*: Háztartási számadások. — *Vas B.*: A székesfővárosi közegészségügyi és bakteriológiai intézet működése és fejlesztése. — Idegenforgalmi statisztika. — Berlin számokban.

Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs (1928. 2. f., Berlin, ném.). — Építkezések a Németbirodalomban 1927-ben. — A Vilmos-császár csatorna forgalma az 1927. pénzügyévben. — Csődök, üzletfelügyeletek és egyeségek a Németbirodalomban 1927-ben. — A német egyetemekre, műegyetemekre és más tudományos főiskolákra beiratkozott hallgatók 1927. nyári félévi statisztikája.

Wirtschaftsdienst (1928. 28. f., Hamburg, ném.). — *Singer K.*: Az amerikai fizetési mérleg. — *Mohrus O.*: A diszkontesökkenés kérdései. — *Harecke F.*: Nemzetközi küzdelem a tisztességtelen üzleti fogások ellen. — *Layton T. W.*: A vámhatárok megszüntetéséről. — *Plum G.*: A német üvegipar 1927-ben. — (1928. 29. f.). — *Mautner W.*: Részleges béke a petróleum-harcban. — *Holzmann M.*: A német állatgazdaság jövő kérdései. — *Josephy B.*: Észak-Norvégia vasércbányászata. — (1928. 30. f.). — *Nassen P.*: Németország vegyi ipara 1927-

ben. — (1928. 31. f.). — A Hamburg és Trieszt közti tarifaküzdelem mérlege. — *Nassen P.*: Németország vegyi ipara 1927-ben. — (1928. 32. f.). — *Baltrusch F.*: Konjunktúra, ár és bér. — *Plum G.*: Az áruházak terjeszkedése. — *Max H.*: A dollárbefektetések Latin-Amerikában. — (1928. 33. f.). — *Jasny N.*: A csikágói gabonatózsde. — *Larsen W.*: A német barnaszénbányászat 1928-ban. — *Berkowicz H.*: A cseh-szlovák textilipar.

Wirtschaft und Statistik (8. évf. 12. sz., Berlin 1928, ném.). — A kávé világtermelés és fogyasztás. — A német vámbevételek 1926-ban és 1927-ben. — Németország 1927. évi légiforgalma. — A 25.000-nél népesebb német községek pótdója az 1926. és 1927. pénzügyi évben. — A Németbirodalom bevételei és kiadásai 1927-ben. — Csődök, üzleti felügyelet és egyesületek 1927 folyamán Németországban. — A Németbirodalom lakosságának élettartama az 1924-1926. évi új német halandósági táblázat alapján. — (8. évf. 13. sz.) — A német kikötők tengerentúli áruforgalma irány és árunemek szerint. — A német nagykereskedelmi árak mozgalma 1928.

I. félévben. — A világ arany állománya 1928. jún. 30-án. — A német társadalmi biztosítás 1927-ben. — (8. évf. 14. sz.). — Az egyes országok és községek adóbevételei Németországban az 1913/14. és 1925/26. pénzügyi években. — Németország 1928. I. félévi külkereskedelme. — Az 1928. I. negyedévi világ- külkereskedelem. — Nagy-Britannia 1927. évi vándormozgalma. — A német tudományos főiskolák hallgatói az 1927. nyári és 1927/28. téli félévben.

Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft (85. köt. 1. f., Tübingen 1928, ném.). — *Salz A.*: Észrevételek Sombart W. „Hochkapitalismus“ c. munkájáról. — *Morgenstern O.*: Mennyiségi és minőségi konjunktúrakutatás. — *Michels R.*: Társadalmi és politikai tudományok Amerikában.

Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft (64. évf. 2. f., Bazel 1928, ném.-fr.). — *Pribram K.*: Konjunktúramegfigyelés. — *Saitzew M.*: Konjunktúrapolitika — A svájci részvénytársaságok osztalékai 1925-ben és 1926-ban.

© E G Y É B ©

Régi statisztikai adatok.

Données statistiques anciennes.

Nemzetiség.

Nationalité.

A nemzetiségi megoszlás kutatása egyike a demográfia legsúlyosabb problémáinak. Be kell valtanunk, hogy a rendelkezésre álló nemzetközi statisztikai adatok csak fogyatékosan tájékoztatnak a nemzetiségek számbeli viszonyainak jelenlegi állapotáról is s még kevésbé vagyunk képesek kielégítő adatokat nyújtani távolabbi multra visszatekintően.

A nemzetiség ugyanis a népességnek olyan csoportja, amelyet konkrét külső ismertetőjelek zárt egység gyanánt nem határolnak el. Közös lezármazás, hasonló antropometrikus jelleg, azonos nyelv a legfontosabb alapjai, de ezek egyike-másika nélkül is egy nemzetiséggé kapcsolhatnak össze valamely embercsoportot szubjektív momentumok is, bizonyos eszmei, érületi közösség, egycélú politikai törekvések, történelmi sors stb.

A nemzetiséget meghatározó tényezők labilitása és komplitása folytán a népességet a szó igazi értelemben vett nemzetiségekre tagolni alig lehetséges.

A statisztika ezért oly csoportosításokat keres,

amelyek, ha nem is fődik teljesen a nemzetiségi megoszlást, de amelyeknél az osztályozásnak pozitív, megfogható kritériumai vannak.

A nemzetiség, vagy éppen a faj szerint való osztályozásnál ezért biztosabb alapon nyugszik a nyelv, mint az egy nemzetiséghez való tartozás legjellegzetesebb ismérve szerint való osztályozás. A népszámlálások — egyes államok kivételes népi viszonyaitól tekintve — a legjobban az egy nyelven beszélők kimutatásával közelítik meg azt a fontos célt, hogy az államok nemzetiségi viszonyait feltárják. Kutatható a társalgás, a család, a háztartás, a gondolkodás nyelve, leghelyesebb azonban az anyanyelv kérdése. Világot vetnek még a népi tagozódásra azok az osztályozások is, amelyek az egyes államok népességét származásuk országa szerint veszik számba. Ez a sokhelyütt a nemzetiségi statisztika expediensül szolgáló statisztika, vagy a születés országa szerint, vagy állampolgárság szerint tagozza az egyes országok népességét.

Az egyes államok nemzetiségi statisztikáinak módszerét és eredményeit behatóan ismerteti Ko-

1. A népesség nyelv szerinti megoszlása %/o-ban. — Population suivant la langue, en %/o.

Nyelv — Langue	Év — Année		Nyelv — Langue	Év — Année	
	1900	1920		1900	1920
Ausztria¹⁾ — Autriche¹⁾					
Német — Allemande	35.1	.	Román — Roumaine	14.5	0.3
Cseh-morva-tót — Tchèque-morave-slovaque	22.8	.	Ruthén — Ruthène	2.2	0.0
Lengyel — Polonaise	16.3	.	Horvát — Croate	8.7	0.5
Ruthén — Ruthène	12.9	.	Szerb — Serbe	5.4	0.2
Szlovén — Slovène	4.5	.	Egyéb — Autres	2.2	0.7
Szerb-horvát — Serbe-croate	2.7	.	Össz. — Total	100.0	100.0
Olasz-ladin — Italienne-ladine	2.8	.	Németország — Allemagne		
Egyéb — Autres	2.9	.	Német — Allemande	92.5	.
Össz. — Total	100.0	—	Lengyel — Polonaise	5.5	.
Belgium²⁾ — Belgique²⁾					
Francia — Française	38.5	38.6	Francia — Française	0.4	.
Flamand — Flamande	42.2	43.0	Dán — Danoise	0.3	.
Német — Allemande	0.4	0.2	Egyéb — Autres	1.3	.
E három nyelv közül két, vagy mindhárom nyelven beszélő — Parlant toutes ces trois langues, ou deux d'entre-elles	13.7	14.1	Össz. — Total	100.0	.
Egyéb — Autres	5.2	4.1	Norvégia — Norvège		
Össz. — Total	100.0	100.0	Norvég — Norvégienne	99.1	99.2
Bulgária — Bulgarie					
Bulgár — Bulgare	77.1	83.4	Lapp — Laponne	0.7	0.6
Görög — Grecque	1.9	1.0	Finn — Finnoise	0.2	0.2
Török — Turque	14.4	11.2	Össz. — Total	100.0	100.0
Cigány — Tzigane	2.4	1.3	Sz. H. Sz. állam (Szerbia)⁴⁾ Etat S C S (Serbie)⁴⁾		
Egyéb — Autres	4.2	3.1	Szerb — Serbe	93.5	74.4
Össz. — Total	100.0	100.0	Román — Roumaine	3.6	1.9
Finnország — Finlande					
Finn — Finnoise	86.8	88.7	Szlovén — Slovène		8.5
Svéd — Suédoise	12.9	11.0	Német — Allemande		4.3
Orosz — Russe	0.2	0.2	Magyar — Hongroise	2.9	4.0
Egyéb — Autres	0.1	0.1	Albán — Albanaise		3.7
Össz. — Total	100.0	100.0	Egyéb — Autres		3.2
Görögország — Grèce					
Görög — Grecque	97.1	98.6	Össz. — Total	100.0	100.0
Albán — Albanaise	1.9	0.1	Svájc — Suisse		
Török — Turque	0.1	0.7	Német — Allemande	69.8	71.3
Olasz — Italienne	0.3	0.2	Francia — Française	22.0	21.4
Egyéb — Autres	0.6	0.4	Olasz — Italienne	6.7	6.2
Össz. — Total	100.0	100.0	Raeto-román — Raeto romaine	1.2	1.1
Magyarország — Hongrie					
Magyar — Hongroise	45.4	89.6	Egyéb — Autres	0.3	0.0
Német — Allemande	11.1	6.9	Össz. — Total	100.0	100.0
Tót — Slovaque	10.5	1.8	Cseh-Szlovákia³⁾ Tchéco-Slovaquie³⁾		
			Cseh-szlovák — Tchéco-slov.		65.0
			Német — Allemande		23.7
			Magyar — Hongroise		5.6
			Orosz — Russe		3.5
			Lengyel — Polonaise		0.8
			Zsidó — Juive		1.4
			Össz. — Total		100.0

1) Társalgási nyelv. — Langue de conversation.

2) Beszélt nyelv. — Langue parlée.

3) 1907.

4) Az adatok kritikáját I. M. Stat. Szemle 1926. 7. sz. — Ces données ont été critiquées dans le numéro 7, de 1926, de cette Revue.

5) A népszámlálás a nemzetiséget (faji hovatartozást) tudakolta. — Au recensement de la population, on demandait la nationalité (la race à laquelle on appartenait).

2. A népesség származási ország szerinti megoszlása.

Répartition de la population suivant le pays d'origine.

Állampolgárság <i>Nationalité</i>	Ezer lélek <i>En milliers d'habitants</i>			Állampolgárság <i>Nationalité</i>	Ezer lélek <i>En milliers d'habitants</i>		
	Aux environs de				Aux environs de		
	1850	1880	1920		1850	1880	1920
Születési hely <i>Lieu de naissance</i>	k ö r ü l			Születési hely <i>Lieu de naissance</i>	k ö r ü l		
Nagy-Britannia (szül. hely). <i>Gr.-Bretagne (Lieu de naiss.)</i>				Németalföld (szül. hely, 1920: áll.-polgárs.). <i>Pays-Bas (Lieu de naissance, 1920: nat.)</i>			
Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	.	34.561	44.265	Németalföld — <i>Pays-Bas</i> ..	2.986	3.936	6.753
Brit gyarmatok — <i>Colonies anglaises</i>	115	179	Németország — <i>Allemagne</i>	41	42	56
Oroszország — <i>Russie</i>	16	121	Belgium — <i>Belgique</i>	22	18	30
Németország — <i>Allemagne</i>	.	43	69	Franciaország — <i>France</i> ..	} 8	} 16	} 2
Egyesült Áll. — <i>Etats-Unis</i>	.	21	48	Egyéb — <i>Autres</i>			
Franciaország — <i>France</i> ..	.	17	40	Összesen — Total	3.057	4.012	6.865
Egyéb — <i>Autres</i>	110	500	Franciaország (áll.-polgárs.). <i>France (Nationalité).</i>			
Összesen — Total	.	34.883	45.222	Franciaország — <i>France</i> ..	35.402	36.404	37.265
Dánia (születési hely). <i>Danemark (Lieu de naissance).</i>				Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	20	37	47
Dánia — <i>Danemark</i>	1.378	1.905	3.155	Belgium — <i>Belgique</i>	128	432	349
Dán gyarmatok — <i>Colonies danoises</i>	2	2	3	Luxemburg — <i>Luxembourg</i>	—	—	29
Norvégia — <i>Norvège</i>	} 7	2	6	Németország — <i>Allemagne</i>	57	82	76
Svédország — <i>Suède</i>		24	36	Svájc — <i>Suisse</i>	25	66	91
Oroszország — <i>Russie</i>	—	—	4	Olaszország — <i>Italie</i>	63	240	451
Németország — <i>Allemagne</i>	19	33	27	Spanyolország — <i>Espagne</i>	30	73	255
Egyéb — <i>Autres</i>	1	3	38	Egyéb — <i>Autres</i>	58	71	235
Összesen — Total	1.407	1.969	3.269	Összesen — Total	35.783	37.405	38.798
Svájc (állampolgárság). <i>Suisse (Nationalité).</i>				Olaszország (áll.-polgárság). <i>Italie (Nationalité).</i>			
Svájc — <i>Suisse</i>	2.635	3.477	Olaszország — <i>Italie</i>	28.399	34.592
Németország — <i>Allemagne</i>	.	95	150	Franciaország — <i>France</i> ..	.	12	15
Ausztria — <i>Autriche</i>	13	23	Egyéb — <i>Autres</i>	48	68
Olaszország — <i>Italie</i>	41	134	Összesen — Total	.	28.459	34.675
Franciaország — <i>France</i> ..	.	8	57	Egyesült Államok (születési hely). <i>Etats-Unis (Lieu de naiss.)</i>			
Egyéb — <i>Autres</i>	54	39	Egyesült Áll. — <i>Etats-Unis</i>	.	43.475	91.790
Összesen — Total	.	2.846	3.880	Németország — <i>Allemagne</i>	.	1.967	1.686
Németország (áll.-polgárság). <i>Allemagne (Nationalité).</i>				Oroszország — <i>Russie</i>	36	1.400
Németország — <i>Allemagne</i>	.	44.957	63.664	Ausztria és Magyarország <i>Autriche et Hongrie</i>	135	972
Oroszország — <i>Russie</i>	15	137	Nagy-Britannia — <i>Gr.-Bretagne</i>	.	2.690	2.172
Ausztria és Magyarország <i>Autriche et Hongrie</i>	117	667	Olaszország — <i>Italie</i>	44	1.610
Svájc — <i>Suisse</i>	28	68	Skandináv Államok — <i>Etats scandinaves</i>	440	1.179
Olaszország — <i>Italie</i>	7	104	Canada — <i>Canada</i>	717	1.138
Németalföld — <i>Pays-Bas</i> ..	.	17	144	Franciaország — <i>France</i> ..	.	107	188
Franciaország — <i>France</i> ..	.	17	19	Egyéb — <i>Autres</i>	545	3.575
Egyéb — <i>Autres</i>	76	123	Összesen — Total	.	50.156	105.710
Összesen — Total	.	45.234	64.926				

vác Alajos dr.-nak „A nyelvismeret, mint a nemzetiségi statisztika ellenőrzője” című tanulmánya.¹⁾

Mint e tanulmányból kitűnik, a nemzetiségi statisztika módszere az egyes államokban igen különböző. Sok állam még mindig csupán a nemzetiséget tudakolja, más államok nyelvi alapon is, vagy csak ez alapon osztályozzák a népséget, avagy részletes nyelvismereti statisztikával rendelkeznek. Végül vannak államok, amelyeknek sem a nemzetiségi, sem a nyelvi megoszlásról egyáltalában nincs statisztikájuk. Ott is azonban, ahol vannak adatok, a legtöbbször csak egy-két évtizedre pillantanak vissza s így alakulásuk folyamata hosszabb időn át nem kísérhető figyelemmel. Az idézett tanulmány a fellelhető régebbi adatok fontosabbjainak ismertetésére is kiterjedvén, ezáltal idevonatkozóan megelégszünk az 1. számú összefoglaló táblázat közlésével, amely egyes államok nyelvi adatait az 1900. és az 1920. évekről tartalmazza.

2. sz. táblázatunk a népség tagozódását származási ország szerint mutatja be néhány jelentősebb államban, némelyikben a múlt évszázad közepéig visszamenően. Az e táblázatban szereplő államok egyik része az állampolgárság (honosság), a másik része a születési ország szerint kategorizálja a népséget.

A nemzetiségi és azzal rokon statisztikai adatok nemzetközi méltatásánál igen érdekes volna az egyes államokon belüli tagozódások mellett azt is vizsgálni, hogy földünk egész népsége miként tagozódik.

A világ népségének osztályozásánál kiindulhatunk antropológiai alapból, amidőn a világ népességét lényeges testi és lelki sajátságok alapján *alapfajokra*, ezeken belül *fajtakra* osztjuk. *Cholnoky* Jenő dr. becslése szerint²⁾ a négy alapfaj lélekszáma a következő:

európai alapfaj	625 millió
mongoloida alapfaj	1000 „
negroïda alapfaj	235 „
törpe fajok	0.15 „

Az alapfajokat alkotó egyes fajták között legnagyobb a mongolfajta (650 millió).

Részben a faji tagozódásnak további tagozódása, de részben szociológiai alapú tagozódás az emberiségnek *népekre* való osztása. Egy-egy nép több népfajta keveredését is mutathatja. Nép és nemzetiség voltaképpen azonos fogalom, azonban a nemzetiség kifejezést a népeknek inkább csak az egyes államokon belüli szétválasztására alkalmazzuk, sőt szűkebb értelemben alatta csupán vala-

mely ország lakosságának az államalkotó néppel szemben kisebbséget tevő népeit értjük.

Ismertetésünk vázlatos volta miatt az egyes népek lélekszámát nem közöljük, csupán a népcsoportokét s ezek közül is csak a nagyobbakat:²⁾

európai-amerikai népcsoport	658 millió
indek	317 „
zsidók	14 „
keleti népcsoport	100 „
kelet-ázsiai népcsoport	576 „
maláj törzsek	67 „
indián törzsek	14 „
néger törzsek	107 „

A föld többi lakossága ezeknél kisebb lélekszámú népcsoportok között oszlik meg.

Arról, hogy e népcsoportok, illetve a hozzájuk tartozó népek lélekszáma hogyan alakult a múltban, kevés megbízható adatunk van. A fontosabb és nagyobb lélekszámú kultúrnépekre vonatkozóan eléggé elfogadhatóknak tarthatjuk a 3. sz. táblázatban közölt adatokat.³⁾

3. Egyes népek lélekszámának alakulása.

Formation du nombre de quelques peuples.

Nép — Désignation	1800	1880	Legújabb adat Donné la plus récente	Növekedés % -ban 1800 óta Accroissement, depuis 1800 %
	millió lélek en millions d'habitants			
Angol — <i>Anglais</i>	22	90	133	504.6
Francia — <i>Français</i>	34	46	44	29.4
Német — <i>Allemand</i>	38	66	89	134.2
Olasz — <i>Italien</i>	18	30	46	155.6
Orosz — <i>Russe</i>	30	63	72	140.0
Spanyol — <i>Espagnol</i>	32	44	65	103.1

Látható ez adatokból, hogy míg a franciák száma ötnegyed század alatt aránylag kis mértékben növekedett, az angolok száma meghatszorosodott, a többi népeké is legalább kétszeresre emelkedett.

Mint hogy a nyelvi határok a faji, illetve népi határokkal nem esnek össze, a teljesség kedvéért a nyelvek megoszlásáról is közlünk néhány adatot. Sajnos, hiteles régi adatok itt sem állanak rendelkezésünkre. A világ népsége a következő nyelvcsoportok szerint tagozódik:

indogermán nyelvek	948 millió
uralaltaji nyelvek	64 „
japáni és kolerai nyelvek	80 „
kaukázusi nyelvek	4 „
maláj-polinéziai nyelvek	68 „
délmongol nyelvek	480 „

³⁾ *Mulhall* és *Cholnoky* szerint.

¹⁾ Magyar Statisztikai Szemle, 1928. 1., 2. sz.

²⁾ *Cholnoky*: Földrajzi és Statisztikai Atlasz. 1927.

semita-hamita nyelvek	52	millió
bantú- és bunda nyelvek	36	„
belsőafrikai nyelvek	50	„
dravida nyelvek	75	„
indián nyelvek	6	„
egyéb nyelvek	2	„

Az indogermán nyelvek csoportjában legnagyobb a germán nyelvek alcsoportja (283 millió), továbbá az ind nyelveké (242 millió), a román nyelveké (220 millió) és a szláv nyelveké (178 millió). Az uralaltáji nyelvek csoportja, amelyhez a magyar nyelv is tartozik, így tagozódik: finn, eszt 7 millió, magyar 11 millió, török-tatár 31 millió, tulajdonképeni mongol, tunguz stb. 15 millió.

A magyar anyanyelvűek kereken 11 millióra becsült számából a Trianon előtti Magyarország-

gon 10 millió élt. A régi Magyarország területének magyar lakossága egyébként a népszámlálások, illetve korábbi becslések szerint a következőképpen fejlődött:

1720	1,160.000
1787	3,122.000
1850	4,812.000
1869	6,170.000
1880	6,404.000
1890	7,357.000
1900	8,586.000
1910	9,869.000

Az 1920. évi népszámlálás szerint a háború utáni Magyarország területén a magyar anyanyelvűek száma 7,147.053 volt.

A kölni Nemzetközi Sajtókiállítás statisztikai vonatkozásai.

L'Exposition internationale de presse de Cologne au point de vue statistique.

A méreteiben és sokoldalúságában nagyszabású kölni Nemzetközi Sajtókiállítás — röviden *Pressa* — a statisztikát, úgyis mint módszert, úgyis mint segédeszközt, az őt megillető szerephez juttatja. A kiállítás rendezői helyes érzékkel felismerték, hogy a statisztika demonstratív eszköze és rendszerező ereje nagy hatással állíthatók a kiállítás szolgálatába.

A következőkben vázlatos képet kívánunk nyújtani a kiállítás mindama vonatkozásairól, amelyekben a statisztikával találkozunk.

Előre kell bocsátanunk, hogy ez a nemzetközinek nevezett kiállítás — *die Weltchau am Rhein* — kilenczted részében német kiállítás, habár azon mintegy harminc állam vesz részt. A Németország által kiállított hatalmas anyagkomplexum mellett a többi államok szintén nagy és értékes anyaga eltörpül. A német anyag azonban természetesen nem csupán a német sajtóval és az ezzel kapcsolatos intézményekkel foglalkozik, hanem sok részében nemzetközi téren is mozog.

Németország kiállítása lokálisan is lefoglalja a két fő épületet: a Művelődéstörténeti Múzeumot és a tulajdonképeni kiállítási épületet. A többi államok az „Államok Háza”-ban találtak elhelyezést. Egyes vallások, intézmények, vállalatok külön pavillonokban, illetve épületekben rendezkedtek be. Ezekhez csatlakoznak a különböző szórakozóhelyek egy nagykiterjedésű parkot betöltő építményei. A kiállítás területének minden részét egy liliputi vasút teszi könnyen megközelíthetővé.

Tárgyi beosztásban a kiállítás *kultúrtörténeti főosztálya* a kiállítás első nagy tagozata, amely a hírszolgálat és az újságírás multját mutatja be, a legkezdetlegesebb nyomoktól Bismarck ideéig. A fejlődés útjában négy fejlődési típussal találko-

zunk: az élőszo, az írás, a nyomtatás és a képi ábrázolás útján közvetített híradással. Ennek az osztálynak statisztikai anyaga, hogy az egyes termék művészi hatását ne rontsa, külön teremben egyesítettett. Az itt bemutatott adatokat, amelyek a német újságírodalom fejlődéséről szólnak, a müncheni egyetem sajtókutató intézete szolgáltatta. Az adatok szerint a mai Németországban 1682 és 1790 között 3.333 időszaki sajtótermék („Zeitschrift“, bizonyára a hírlapokkal együtt) jelent meg, ami beszédes bizonyítéka a német újságkultúra korai kialakulásának.

Évek szerint megjelent:

1682—1690-ig	23
1691—1700-ig	33
1701—1710-ig	71
1711—1720-ig	118
1721—1730-ig	137
1731—1740-ig	161
1741—1750-ig	173
1751—1760-ig	329
1761—1770-ig	399
1771—1780-ig	638
1781—1790-ig	1151

Érdekes s a német nagyvárosok multbeli kultúrjelentőségére vet világot, hogy régen a legtöbb időszaki sajtótermék Lipszében jelent meg, ahol 1750-ig 185-öt adtak ki, a Majna melletti Frankfurtban 82-öt, Hamburgban 67-et és Berlinben csak 45-öt.

A következő főosztály a *napisajtó és a hírszolgálat* mai állapotát mutatja be. Mindaz, ami az újságírás legmagasabb fokát jellemzi, a szerkesztési és kiadási munka legmodernebb berendezései, be-

zárólag a rádióhírszolgálatig, ügyes szemléltetésben elevenedik meg a látogató előtt.

Ez a rész kevés statisztikai anyagot nyújt, minthogy az idevágó statisztikai adatok is a *folyóiratot és a sajtót* tárgyaló következő főosztályában kerülnek bemutatásra.

A lipcei német könyvészek 1926-ban megejtett számlálása 16.288 német újságot talált. E számból könyvrusai forgalomba 7.000 került, csupán a jelenlegi folyóiratok száma 6.000 körül mozog. A folyóiratok kétharmad része szaklap. A folyóiratok leggyakoribb megjelenési formája a havi folyóirat. Ilyen 2.500 van. Csaknem 1.600 hetenkint megjelenő s 1.200 félhavonként megjelenő német folyóirat van. A sajtóirodalom kifejlődése főleg az utolsó 50 évre esik. A birodalom megalakulásakor Németországban még csak 1.750 folyóirat létezett. Ma már Berlin vezet a folyóiratok kiadásában; az itt megjelenő folyóiratok közül 1927-ben körülbelül annyi került könyvrusai forgalomba, mint 1874-ben az egész Németországban. Lipse e szempontból a második helyre szorult. A legrégebb ma fennálló folyóiratok közel 200 éves multra tekintenek vissza s több mint 31 folyóirat van még Németországban, amelyet legalább 100 évvel azelőtt alapítottak. A folyóiratokat a kiállítás négy főcsoportban osztályozza. Az osztályozás alapjai: 1. tudomány, 2. politika és gazdaság, 3. szórakozás és műveltség, 4. közlekedés, 5. technika, ipar és kereskedelem, 6. mezőgazdaság és rokonszakták, 7. testgyakorlat, 8. világnézet. Kár, hogy az altagozatokban folytatódó osztályozás nem követi a decimális rendszert s így nem szolgálja azt az újabb törekvést, mely a sajtóadatok nemzetközi összehasonlításra minél alkalmasabbá tételére irányul.

A kiállítás következő főosztálya *könyvpiar és grafika* gyűjtőnév alatt felöleli azoknak az eszközöknek, anyagoknak, eljárási módoknak demonstrációját, amelyek a könyvnek, mint nyomdaterméknek előállításánál szerepelnek. Ide tartoznak a papíron kívül — amellyel egy külön főosztály foglalkozik — a festékek (színek), a betűöntés, a szedőgépek, a fa-, kő-, fényképészeti stb. nyomásformák, a nyomás maga, amely dombor-, sík- és mélynyomásra tagozódik, a könyvkötészet stb.

A *jelenkori európai könyvművészet* ezenkívül külön főosztályban is méltatásra kerül, ahol 19 ország — köztük hazánk — legművészibb kivitelű könyvpéldányait találhatjuk meg.

A *külföld német sajtóját* ismertető főosztály elkülönítve foglalkozik a háború után Németországtól elcsatolt területek sajtójával, a kontinentális és végül a tengerentúli sajtóval. Nem mulasztja el e főosztály kimutatni, hogy a külföldön élő német-ség száma 30 milliót tesz, a következő megosz-lással:

Egyesült Államok	7·0 millió
Ausztria	6·3 „
Cseh-Szlovákia	3·5 „
Svájc	2·8 „
Franciaország	1·8 „
Lengyelország	1·1 „
Magyarország	0·6 „ stb.

Mint később látni fogjuk, a kiállítás statisztikai vonatkozásban is bőven foglalkozik a hirdetéssel, amelynek a sajtó a leghatalmasabb közvetítője. Magának a hirdetésnek, a reklámnak természetrajzával, a jó reklám kellékeivel a *hatásos hirdetés* főosztálya foglalkozik. Plasztikus rajzok, hirdetési minták oktadják ki a hirdetöket, hogyan kell megszövegezni és illusztrálni a hirdetést, hol és hogyan kell elhelyezni azt, hogy minél jobban megragadja az érdekeltek figyelmét. A reklám — mondhatni — mint tudomány kerül itt bonckés alá, amin ne csodálkozzunk, hiszen a hirdetésnek már könyvtárat tevő irodalma van s a hirdetés „tudományának“ tanításával oktatóintézetek foglalkoznak.

A *papírt* tárgyazó főosztályban a papiriparról és fogyasztásról nemzetközi adatokat is találunk, de csupán a német adatok összefoglalók. Németország évi papirtermelését az 1800. év körül 15.000 tonnára becsülték. Ma már e mennyiségnek 133-szorosát állítják elő, több mint 2 millió tonnát. Egyetlen modern papirelőállítógép évente 30 millió kg papírt gyárt, míg régen a nagy papírmalmok is e mennyiségnek csak ezredrészt tudták produkálni. Németországban az egész faanyag papirtermelésnek 35—40%-át a hírlapok és folyóiratok használják fel. A nyersanyagul szolgáló fa 50 %-át a külföldről hozzák be.

A *fotográfia* és a *reprodukció* szolgáltatja egy további főosztály anyagát.

Statisztikai szempontból a kiállítás legjelentősebb főosztálya az *újságtudomány* nevet viselő főosztály, amelynek külön tudományos — statisztikai alosztálya is van. Az itt fellelhető tanulságos materia nagyrésze a berlini „Deutsche Institut für Zeitungskunde“ és a dortmundi „Westfälisch-Niederrheinische Institut für Zeitungsforschung“ közreműködésének köszönhető.

A kiállítás e részében érdekes kísérlettel találkozunk. A mindent analizálni szerető német alaposság statisztikai módszerrel kutatja nemcsak azt, hogy az újságok mivel s minő terjedelemben foglalkoznak, hanem azt is, hogy az újságok szöveges és hirdetési tartalma milyen vonatkozásokat mutat a gazdasági és kulturális élet jelenségeivel szemben.

Próbaképen a Kölnben 1927-ben megjelent összes újságokat dolgozták fel tartalmuk kiterjedés szerinti megoszlása szempontjából s azt találták, hogy ezekben terjedelem szerint elfoglalt:

a szöveges (általános rész)	57%-ot
a kereskedelmi rész	10%-ot
a hirdetési rész	33%-ot

A lapokban megjelent hirdetések terjedeleme szerint és szám szerint tovább elemezve, megállapították az egyes hirdetési csoportok részesedését, illetve gyakoriságát is, figyelembe véve, hogy a legtöbb hirdetési csoport keresleti és kínálati részre tagozódik.

E szempontból 1926 október havában tették vizsgálat tárgyává a kölni lapok hirdetéseit. Ezek százalékos megoszlása — csupán a legtöbb helyet elfoglaló hirdetési csoportokat említve — terjedeleme szerint a következő volt:

ruházatkínálat	24 %
szórakozásra vonatkozó hirdetés	15 %
lakásberendezéskínálat	10,5 %
életmi-, élvezeti cikkek kínálata	9,5 %

Számszerint legnagyobb volt az állás- és munkakeresletre vonatkozó hirdetések száma. E hirdetések az összes hirdetéseknek 10%-át tették.

Kiterjednek e reprezentatív kutatások a hirdetések szezonális viszonyaira is. Kimutatásokat találunk arról, hogy az egyes évszakokban terjedeleme és gyakoriság szerint miként alakulnak az egyes hirdetési csoportok arányszámai. Sőt arról is vannak statisztikai adatok, hogy az utolsó 50 év folyamán mely hirdetési csoportok nőttek s melyek csökkentek jelentősen.

Érdekesekek azok az adatok is, amelyek az egyes hirdetésekben a kereslet és a kínálat jelentkezésének gyakoriságát állítják szembe egymással. Hogy egy példát ragadjunk csak ki, az adatgyűjtés hónapjában Kölnben kétszerannyi hónapos szobát hirdettek kiadásra, mint amennyit ugyanazon idő alatt kerestek.

E statisztikai analizisek között már kevésbé gyakorlati jelentőségűek azok, amelyek azt állapítják meg, hogy minő teljességgel közli a sajtó az egyes eseményeket. Itt kézenfekvő volt a legkönnyebben ellenőrizhető családi események, a halálozások, a születések és a házasságkötések e szempontból való feldolgozása. Az adatgyűjtést a nagyobb német városokban végezték s a nyert eredmények városonként kimutatják, hogy mennyi volt az illető városban a halálozások, a születések és a házasságkötések tényleges száma s ezzel szemben e családi események hány százalékáról adtak hírt a város lapjai. Legteljesebb természetesen a halálozások krónikája. Van olyan nagyváros, amelyben a halálozások 87%-áról megemlékeztek az újságok. Az e tekintetben leggyengébb hírszolgálatú város is közli a halálesetek 36,5%-át. A tényleges születéseknek a lapok 2,8—20,8%-át, a házasságkötéseknek 5,3—20,5%-át jelentették (határadatok a minimumot és maximumot képviselő városokban).

A kiállítás törzsét tevő német rész áttekintése után a külön kiállítások ismertetésére térünk.

A külön kiállítások sorában is találkozunk még német intézmények kiállításaiival.

Így a német kormány és közigazgatás is szerepel kiállítóként, bemutatva egyes állami szerveknek és hivataloknak a sajtóhoz való kapcsolatait.

A munkássajtó nevet viselő külön kiállítás általában működésben lévő mozijával szociáldemokrata propaganda szolgálatában áll. Olvasótermében a német szociáldemokrata párt 191 újságjának legfrissebb számai állanak naponta a látogatók rendelkezésére.

„A városok és a sajtó“ címet viselő külön kiállításon a német szervezkedés egyik nagyarányú intézménye tárul elénk a „Städtetag“-ban. E szervezetnek, amely a városok autonómiájának ápolására s jólétének előmozdítására alakult, 296 közvetlen tagja van, a tagvárosok lakóinak száma 25,5 millió. A szervezettel közvetett kapcsolatban még további 918 kisebb város áll 5,5 millió lakossal. A német városok nagy sajtókultúrája mutatkozik abban is, hogy Németországban ezidőszent 80 városi hír- és sajtóhivatal működik.

Az újságvállalatok külön pavilonjainak szemlélésekor is feltűnik, hogy Németországban ismeretlen a sajtónak az a centralizációja, ami fővárosunkban észlelhető. Egyes „vidéki“ városok újságjai többszáz ezer példányban jelentek meg, amire ezek az újságok hangzatos reklámok keretében hívják fel a látogatók figyelmét. Egyes újságvállalatok pavilonjaiban rotációs gépszörnyetegek a látogatók szeme előtt végzik az újságok nyomását, amelyek szövegét ugyanott szedőgépeken szedik. A kiállítás egyik figyelemkeltő objektuma a Rheinisch-Westfälische Zeitung-nak a pavillonok közt felbukkanó papírfatornya. Ez nem egyéb, mint egy hasábfából összerakott oszlop, amely akkora famennyiséget foglal magában, mint amennyit e lap egyhavi papírszükségletének fedezésére felhasználnak.

A külön kiállítások között foglalnak helyet a vallások kiállításai is: a katolikus, az evangélikus és a zsidó kiállítások.

E kiállítások közül a statisztikát igen intenzíven használja fel demonstrációra a zsidó kiállítás. Az itt nagy bőséggben található adatok közül felsoroljuk az érdekesebbeket.

Tájékoztatót találunk mindenekelőtt arról, hogy a világ zsidósága 14,850.000 főt tesz. A zsidóság országok szerint így oszlik meg:

Egyesült Államok	4,000.000
Lengyelország	2,850.000
Oroszország	2,700.000
Románia	870.000
Németország	564.000
Magyarország	490.000 stb.

A zsidó tudományos intézet vándorlási statisztikája szerint 1881-től 1925-ig összesen 3,648.500 zsidó vándorolt ki lakóhelyének országából. A kivándorlás főirányairól egy 1926. évi statisztika tájékoztató, amely szerint ez év folyamán bevándorolt zsidó:

Palesztinába	13.000
Egyesült Államokba	10.300
Argentínába	7.500
Egyéb államokba	16.400
Összesen	47.200

A zsidó sajtó fejlődéséről és jelen állapotáról is eléggé részletes adatok vannak.

A zsidó hírlapok és folyóiratok száma — értve természetesen ezek alatt a nem zsidó nyelven megjelent zsidó érdekeket szolgáló újságokat is — így fejlődött:

	Hírlap	Folyóirat
1877	1	—
1897	4	—
1904	13	30
1912	29	80
1921	38	149
1928	44	253

Az újságok országok szerinti megoszlása jelenleg a következő:

	Hírlap	Folyóirat
Lengyelország	19	126
Egyesült Államok	11	51
Oroszország	3	21
Argentina	2	13
Románia	1	10
Lettország	1	6
Kanada	2	3
Litvánia	1	3
Nagy-Britannia	1	3
Franciaország	1	3 stb.

Egyedül New-Yorkban 6 zsidó hírlap és 46 folyóirat jelenik meg. Amerika különben, példányszám szempontjából megelőzi Lengyelországot: az Egyesült Államokban megjelenő hírlapok összpéldányszáma ugyanis 542.500, míg a Lengyelországban megjelenteké 164.500.

Nyelv szerint a zsidó újságok így tagozódnak:

zsidó	255
angol	167
német	151
héber	81
francia	26
spanyol	22
magyar	15
holland	14
román	13
lengyel	12 stb.

Van egy magyar-német és egy magyar-héber kettősnyelvű újság is.

A sajtókiállítást nemzetközi jellegűvé az *Államok Háza* teszi, amelyben az egyes országok kiállításai foglalnak helyet. E kiállítások képe a legváltozatosabb. Egyes államok kiállítása hivatalos jellegű, másoké nem. Aszerint, hogy az egyes államok mit tartottak egy sajtókiállítás keretébe tartozónak s minő anyagot tudtak összehozni a rendelkezésükre anyagi erővel, kiállításuk kisebb-nagyobb terjedelmű. Akadtak országok, amelyek propaganda alkalomnak tekintették a kiállítást, mások technikai téren való fejlettségüket akarták dokumentálni.

A magyar kiállítás, amellyel Szemlénk már foglalkozott¹⁾ s ezért ezúttal ismertetését mellőzzük, komoly tudományos és művészi értéke, izléses elrendezése, egyéni reklámtól mentes és mégis minden sajtóvonatkozást kimerítő anyaga által magaslik ki a többi kiállítások közül.

Statisztikus szemüveggel futva át az egyes államok anyagát, *Kína* kiállításáról legfeljebb azt említhetjük meg, hogy itt látható a világ ma is élő legrégebbi újságja. E King Pao című kormánylap Krisztus előtt mintegy 100 évvel indult meg s azóta szakadatlanul megjelenik.

Dánia „a hírlapok országának” nevezi magát s joggal mert az újságoknak a lakosság számához viszonyított aránya ebben az országban a legnagyobb. Azt, hogy Dániában olvassák a legtöbb újságot, azzal az adattal kívánja igazolni a dán kiállítás, hogy a hírlapok napi példányszáma 1,154.000 lévén az ország minden harmadik lakosára esik egy lappéldány. Kiszámították azt is, hogy csupán a vidéki hírlapok példányaival az ország területénél nagyobb felületet lehetne letakarni.

Nagy-Britannia kiállításán értékes sajtófejlődéstörténeti statisztikai anyagot találunk s egy nagy rotációs gépet, amely a 3 és félmillió példányszámban megjelenő News of the World-ot nyomja.

Japán, *Lettország*, *Németalföld*, *Belgium*, *Svédország* és *Svájc* kevés statisztikai anyagot mutat be.

Luxemburg az időszaki sajtóról megjelenési idő, tartalom és nyelv szerint részletes csoportosításokat közöl.

Norvégiában csak a 18. század óta vannak rendszeresen megjelenő lapok, bár a hírszolgálat már 961-ben elhunyt Haakon király alatt ismeretes volt, aki a hegyeken gyújtott tüzekkel adta tudtul népének, hogy az ország határához ellenség közeledik. Az 1927. év végén a hírlapok és folyóiratok száma mintegy 1000 volt, ugyanezen év folyamán a norvég posta mintegy 160 millió újságpéldányt szállított. Oslóban 15, a vidéken mintegy 80 napilap jelenik meg. Az országban mintegy 51 rotációs gép van üzemben.

¹⁾ Magyar Statisztikai Szemle 1928. 4. sz.

Ausztriában az első, de még nem periódikusan megjelenő újság Bécsben 1493-ban látott napvilágot.

Lengyelországnak is már a XVII. században vannak újságjai. A sajtó történeti fejlődése rendszeres taglalást talál. A jelenlegi sajtóról tartalmi osztályozás készült.

A spanyol kiállítás a spanyol és portugál nyelvű többi országokat is felöleli s így terjedelemben is egyike a legnagyobbaknak. A spanyol sajtó jelentőségét növeli, hogy a spanyol nyelv mintegy 20 ország kultúrájának hordozója.

Cseh-Szlovákia kiállítása bő és részletes statisztikai adatokat tartalmaz. A sajtó történeti anyaga is jelentős.

Cseh-Szlovákiában a sajtó az utolsó 10 év alatt nagy fejlődést mutat. A mai államterületen megjelent újságok (hírlapok és folyóiratok) száma nyelvek szerint így alakult:

	1918	1928
cseh és tót	1.131	2.775
német	534	910
magyar	28	114
rutén	1	33
lengyel	2	5
egyéb	8	131
Összesen	7.104	3.968

Kimutatását találjuk annak is, hogy egy bizonyos nyelvű újságra hány ugyanolyan nyelvű lakos esett:

	1918	1928
cseh és tót	7.103	3.157
német	7.013	3.432
magyar	37.907	6.539

A magyar nyelvű sajtó jelenlegi kedvező adata bizonyára annak folytán állott elő, hogy a magyarság a ténylegesnél kisebb lélekszámmal szerepel a cseh-szlovák népszámlálás, illetve kiszámított népességi adat szerint.

Kimutatja a kiállítás azt is, hogy külföldön megjelent 144 cseh és szlovák újság országok szerint hogyan oszlott meg. E szerint megjelenik:

Egyesült Államokban	119
Ausztriában	13
Argentínában	4
Sz. H. Sz. államban	4

cseh és tót újság. Svájcban, Németországban, Bulgáriában 1—1, hazánkban egyetlen újság sem jelenik meg cseh, illetve tót nyelven.

Románia kiállítása feltűnően szegényes. Néhány kifüggesztett újságpéldány reprezentálja az ország sajtóját s a kis fülkében, amelyet a kiállít-

tás elfoglal, népművészeti varrottas árusítása folyik.

Az Orosz Szovjet Unió propagandisztikus céljának megfelelően csak a jelenlegi szovjet sajtóról nyújt adatokat, ezenkívül a forradalmi sajtónak az utolsó 20 évbeli fejlődését ismerteti.

Ezidőszerint a szovjetköztársaságban 559 hírlap és 1.300 folyóirat jelenik meg. Az évente kiadott könyvek számát a kiállítás 40.000-re teszi. Mind e kiadványok 65 különböző nyelven jelennek meg. Az újságok és könyvek számadatai túlzottaknak látszanak.

Az Amerikai Egyesült Államok sajtóstatistikája valószínűleg a legfejlettebb valamennyi állam között. Az első napilap 1784-ben jelent meg Filadelfiában. Az Egyesült Államokban jelenleg 22.128 hírlap és folyóirat jelenik meg, csupán a napilapok száma 2.388. A jelentéktelenebb újságokat e statisztika figyelmen kívül hagyja. Hogy ezekkel együtt az újságok száma jóval nagyobb az említettéknél, az kitűnik a posta amaz adatából, hogy a rendes postai szolgáltatásban 29.531 újság továbbítatik.

Az Egyesült Államok sajtóstatistikájában az üzemi rész is kidolgozott. Adat van arról, hogy az ország nyomdaipara 2 milliárd dollárt tevő termelésével ötödik helyen áll az amerikai iparágak sorában. (Első helyen a motoros járművek ipara áll 3 milliárd dolláros értékadataival.) Az Egyesült Államok nyomdai és kiadói üzemeinek száma meghaladja a 20.000-et.

Az államok kiállításához csatlakozóan a Népszövetség is rendezett egy kiállítást, amelyen a sajtóval való vonatkozásai mellett saját szervezetének adataiba enged bepillantást.

Ime egy futó kép arról, mit nyújt a statisztikusnak a kiállítás. Bizonyos, hogy az itt feltáruló adatok rengeteg tömegében több becslésszerű, nem egészen megbízható adat is akad, de az is bizonyos, hogy ennek dacára a kiállítás révén nagy lépéssel lendült előre a világsajtónak s ezzel a világkultúrának statisztikai szemlélete.

Végül még annak jellemzésére, hogy a kultúra és technika terén új erővel feltörő Németország a kiállítás helyét és idejét is kitűnően választotta meg, Kölnnek, a kiállítás színhelyének forgalmi jelentőségéről közlünk néhány adatot.

A nagymultú város, amely Európa egyik legfőbb útvonalán fekszik, naponta 87 gyorsvonatpár szalad keresztül. A szomszédos forgalmat naponta 133 személyvonat, a város pályaudvaraira befutó és azokról kiinduló személyvonat bonyolítja le. Az utolsó években az évente kiadott vasúti menetjegyek száma átlag mintegy 12 millió darabot tett. A kiállítás idejére esett az amszterdami olimpiász és a német tornaünnep, amelyek a látogatók százezreit vitték Kölnbe. Csak a kiállítás ideje alatt rende-

zett kongresszusok száma, amelyek között sok a nemzetközi kongresszus is, megközelíti a 300-at. Csupán a kiállító egyéneknek, egyesületek és rende-

zők neveinek felsorolása a kiállításról szóló közel 700 oldalas katalógusban egész kis kötetet tesz.

E. D. dr.

Az Amerikai Egyesült Államok gazdasági adatai.

Données économiques des Etats-Unis d'Amérique.

A külföldi államokról közölt jelzőtábláink sorában ezúttal az Egyesült Államok fontosabb statisztikai adatainak összefoglaló táblázatát közöljük.

Az Egyesült Államok lélekszáma, amely a háború előtt 96·5 milliót tett, jelenleg 118·6 millió. Az élveszületések arányszáma az utolsó években csökkenni látszik, utolsó arányszám ezer lélekre 21·4. A halálozások arányszáma némileg megjavult a háború után s jelenleg 11·8-en áll. A természetes szaporodás 10 körül mozog. A bevándorlás a tilalmak következtében a háború után igen megcsappant. Míg 1913-ban a bevándoroltak száma évenként túlhaladta az egymilliót, jelenleg csak 300 ezer ember vándorol be az országba. Viszont a kivándorlók száma is igen aláesett, különösen 1923 óta s évente alig negyedrésze a háború előtti adatnak.

A gabonaneműeknél a bevetett terület adata 1927-ben mindenütt nagyobb, mint a háború előtti átlag. A tengeri és burgonya vetésterülete ellenben csökkent. A búzatermés az 1925. évet kivéve, a háború után minden esztendőben jóval nagyobb volt, mint a háború előtti átlag. Maximális adat 1927: 237 millió q. A rozstermés állandóan jobb eredményeket mutat, mint a békében s pl. 1922-ben csaknem háromszorosát tette a háború előtti átlagos termésnek. Az árpatermés a háború előtti színvonalon mozog, de 1927-ben rekordszerű volt (58 millió q). Intenzívebbé vált a zabtermelés is. A tengeri és burgonya termelése szintén belterjesebben folyt, mert a termésadatok a bevetett terület csökkenése dacára átlagban nagyobbak, mint a békében.

A bányá- illetve ipari termelés rohamos fejlődésben van. Egyes termékeknél, mint az arany és az ezüst, csökkenést találunk ugyan, minthogy ezek kitermelése a munka fokozásával s a technika tökéletesbedésével nem tarthat lépést. A többi fő cikkeknel azonban mindenütt hatalmas tempóban emelkedik a termelés. Alumíniumot csaknem négyszer annyit termelnek, mint a háború előtt (1926: 75 ezer tonna). Az öntöttvastermelés a háború előtt 30, ma 40 millió tonna körül mozog. Az acéltermelés ennél is nagyobb arányban növekedett meg. Az évi ólomtermelés 400 ezer tonnáról 6—700 ezer tonnára ment fel. A cinktermelés is csaknem megkétszereződött. A kőszéntermelés, minthogy itt a bányakincs adottsága szintén korlátokat szab, már csak kisebb emelkedést mutat (1913: 517, 1927: 545 millió tonna). A petróleumtermelés az 1913. évi 248

millió barrelről több, mint 900 ezer barrelre ugrott fel.

A külkereskedelmi forgalom a háború után szintén nagy élénkülést mutat. A behozatal az utolsó években több, mint kétszerese a békebeli behozatalnak, s évente 4 milliárd dolláron felül volt. A kivitel szintén csaknem kétszerese a háború előtti-nek, jelenleg közel 5 milliárd, 1920-ban több, mint 8 milliárd dollár.

A közlekedési adatok sorában nagy emelkedést mutat a telefonállomások száma, amely 1913 óta megkétszereződött. A hajózásnál a tonnaforgalom közel 50%-kal növekedett meg. Legtípusabb jellemzője a fejlődésnek a gépjárműállomány rendkívüli megnövekedése. Míg 1913-ban a gépjárművek száma az 1 milliót alig haladta meg, jelenleg 23 millió felül van.

A nagykereskedelmi és megélhetési indexszám a békeállapothoz képest átlag 50%-os emelkedést mutat 1921 óta, amidőn az előzőleg 100%-ot is meghaladó drágaság egyszerre megnyihült. A bankamatláb, amely a háború után még 6%-on fölül volt, az 1927. év végéig leszállt 3·5%-ra (újabbán ismét 4·5%). A pénzügyi élet nagy fellendülését s az ország gazdagságát mutatják a többi pénzügyi adatok is. Az állami bevételek és kiadások tételei a háború után igen felszöktek s végösszegük jelenleg is mintegy ötszörösét teszi az 1913. évi bevételnek, illetve kiadásnak. Az érckészlet több, mint kétszeresre emelkedett, a takarékbetétek állománya csaknem megháromszorozódott.

A világ gazdasági életének súlypontja az Amerikai Egyesült Államokban van, és pedig ma jóval nagyobb mértékben, mint a háború előtt. Erre való tekintettel nem lesz érdektelen, ha az Egyesült Államok gazdasági helyzetére jellemző adatokat ott, ahol a világadat is ismeretes, a világadattal szembeállítva is bemutatjuk.

Szinte csodálatos, hogy egy ország, amely területben és népességben csak mintegy 6%-át jelenti a földkerekség területének, illetve népességének, a gazdasági erők szempontjából olyan nagy túlsúlyt mutasson, mint az Egyesült Államok.

Az Egyesült Államok a mezőgazdasági termelés több ágában domináló szerepet visznek. A főbb termények világtermelési adatában az Egyesült Államok igen nagy arányszámmal részesednek. Tengeriből a világtermés mintegy 70%-át szolgáltat-

Az Amerikai Egyesült Államok jeizótáblája. — *Tableau des Etats-Unis d'Amérique.*

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Egy-ég Unité	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
1. Népmozgalom.		Terület — <i>Territoire</i> 7,839.000 km²								
<i>Mouvement de la population.</i>										
Lélekszám — <i>Population</i>	1,000.000 lét. " unités	96·5	106·4	108·4	110·0	111·7	113·7	115·4	117·1	118·6
Házasságkötés — <i>Mariages</i>	" "/ ₁₀₀	10·4	10·2	.	.
Elveszületés — <i>Nés-vivants</i>	"	.	23·7	24·3	22·5	22·4	22·6	21·4	.	.
Halálozás — <i>Décès</i>	"	14·1	13·1	11·7	11·9	12·4	11·8	11·8	.	.
Természetes szaporodás — <i>Accroissem. naturel</i>	"	.	10·6	12·6	10·6	10·0	10·8	9·6	.	.
Bevándorlás — <i>Immigration</i>	1,000 lételek	1197·9	430·0	805·2	309·6	522·9	706·9	294·3	304·5	.
Kivándorlás — <i>Emigration</i>	" tétés	308·2	288·3	247·7	198·7	81·5	76·8	92·7	77·0	.
2. Mezőgazd. — <i>Agricult.</i>		1909/13 évek átl. moyenne								
Bevetett terület <i>Superficie ensemencée</i>										
Búza — <i>Froment</i>	1,000 ha	19.060	24.744	25.777	25.219	24.139	21.260	21.147	22.876	23.708
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	905	1.784	1.832	2.700	2.093	1.679	1.608	1.422	1.485
Árpa — <i>Orge</i>	" "	3 084	3.076	3.000	2.961	3.171	2.802	3 273	3.318	3.841
Zab — <i>Avoine</i>	" "	15.118	17.196	18.411	16.507	16.585	17.041	18.159	17.966	17.089
Tengeri — <i>Mais</i>	" "	42.181	42.157	41.983	41.621	42.219	40.818	41.019	40.263	40.030
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	1.488	1.480	1.595	1.743	1.544	1.346	1.251	1.280	1.418
Termés — <i>Production</i>										
Búza — <i>Froment</i>	1,000 q	187.820	226.717	221.785	236.125	217.019	235.263	184.097	226.520	237.240
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	9.168	15.365	15.666	26.255	16.022	16.629	11.800	11.166	14.878
Árpa — <i>Orge</i>	" "	40.237	41.221	33.735	39.640	43.041	39.533	47.148	41.624	57.821
Zab — <i>Avoine</i>	" "	165.965	217.185	156.521	176.474	189.549	218.092	215.918	181.980	173.455
Tengeri — <i>Mais</i>	" "	688.967	815.012	779.447	738.158	775.634	586.614	740.937	671.864	707.745
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	97.351	109.761	98.429	123.396	113.247	114.739	88.034	97.379	109.449
3. Bánya-és ipari termelés.		1913								
<i>Production minière et industr.</i>										
Arany — <i>Or</i>	tonna tonnes	133·7	77·0	75·3	71·2	75·5	76·1	72·2	69·6	67·8
Ezüst — <i>Argent</i>	"	2.078	1.722	1.650	1.748	2.280	2.033	2.056	1.949	.
Alumínium	1,000 t	20·9	62·6	24·5	33·6	58·5	68·3	68·0	75·0	.
Öntöttvas — <i>Fonte</i>	1,000,000 "	31·5	37·5	17·0	27·6	41·0	31·9	37·4	40·0	37·2
Acél — <i>Acier</i>	1,000 "	31·8	42·8	20·1	36·2	45·7	38·5	46·1	49·1	44·1
Réz — <i>Cuivre</i>	" "	604·3	600·7	260·6	513·1	756·4	815·1	859·4	892·8	878·8
Ólom — <i>Plomb</i>	" "	419·5	480·5	407·0	483·2	560·9	626·4	695·8	724·8	610·4
Cink — <i>Zinc</i>	" "	314·5	420·4	181·9	321·4	463·1	469·3	519·8	561·0	556·6
Kőszén — <i>Houille</i>	1,000,000 "	517·1	597·2	459·4	432·7	596·8	518·6	527·9	601·2	544·8
Petróleum — <i>Pétrole</i>	" barrel	248·4	442·9	472·2	557·5	732·4	713·9	763·7	770·9	903·8
4. Keresk. és közlekedés.										
<i>Commerce et communication.</i>										
Behozatal — <i>Importations</i>	1,000,000 \$	1.813	5.278	2.509	3.113	3.792	3.610	4.227	4.431	4.168
Kivitel — <i>Exportations</i>	" "	2.466	8.228	4.485	3.832	4.167	4.591	4.910	4.809	4.758
Vasútvonalhossz — <i>Longueur des chemins de fer</i>	1,000 km	405·7	406·9	404·2	403·0	402·7	402·6	401·4	400·9	420·6
Postahivatalok száma — <i>Nombre des bureaux de poste</i>	1,000	58·0	52·6	52·2	52·0	51·6	51·3	51·0	50·6	.
Telefonállomások száma — <i>Nombre des stat. de téléphone</i>	"	8.133	12.602	13.380	14.051	15.000	15.907	16.720	17.574	.
Belépett hajók — <i>Navires entr.</i>	1,000 br. t	53.277	64.104	62.285	65.191	66.319	68.292	69.378	76.934	.
Kilépett " — " <i>sortis</i>	" tonnes br.	53.798	67.817	62.665	64.839	66.624	68.910	70.229	79.041	.
Gépjárműállomány — <i>Effectif des véhicules à moteur</i>	1,000 db " unités	1.258	9.232	.	15.092	17.594	19.937	22.001	22.272	23.587
5. Pénz és hitel — <i>Monnaie et crédit</i>										
Nagykeresk. indexszám — <i>Indice des prix de gros</i>	index indices	100	226	147	149	154	150	159	151	147
Megélhetési indexsz. — <i>Indice du coût de la vie</i>	"	100	219	148	142	147	143	160	157	153
Bankkamatl. — <i>Taux en banque</i>	%	.	6·49	5·96	4·21	4·43	3·63	3·42	3·84	3·79
Állami bev. — <i>Recettes de l'Etat</i>	1,000,000 \$	724	6.704	5.585	4.104	3.847	3.884	3.608	3.909	.
" kiad. — <i>Dépenses</i>	" "	725	6.142	4.891	3.618	3.648	3.404	2.931	3.518	.
Érckészlet — <i>Encaisse métal.</i>	" "	1.924	2.929	3.657	3.933	4.247	4.547	4.409	4.502	4.376
Takarékbet. — <i>Dépôts d'éparg.</i>	" "	6.181	7.650	10.336	10.329	11.754	12.581	13.674	16.395	.
Postatakarékpénztári betét. — <i>Dépôts de Caisse d'ép. post.</i>	" "	34	157	152	138	132	133	132	134	148
Jegyforgalom — <i>Billets de banque en circulation</i>	" "	3.447	5.645	4.707	4.733	4.951	4.993	5.008	5.001	5.000

A gazdasági világot összehasonlítva az Amerikai Egyesült Államok adataival 1927-ben.

Données économiques mondiales, rapprochées de celles des Etats-Unis d'Amérique, 1927.

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Világot <i>Données mondiales</i>	Ebből Amerikai Egyesült Államok <i>Dont Etats-Unis d'Amérique</i>	
			szám szerint <i>nombres</i>	%
Terület — <i>Territoire</i>	1.000 km ²	133.440	7.839	5·87
Népesség — <i>Population</i>	1.000.000 lélek <i>unités</i>	1.926·7	118·6	6·15
Mezőgazdaság. — <i>Agriculture.</i>				
Bevetett terület: — <i>Superficie ensemencée:</i>				
Búza — <i>Froment</i>	1.000.000 ha	1) 123·7	23·7	19·16
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	2) 46·3	1·5	3·24
Árpa — <i>Orge</i>	" "	3) 29·1	3·8	13·06
Zab — <i>Avoine</i>	" "	4) 59·9	17·1	28·55
Tengeri — <i>Maïs</i>	" "	5) 63·6	40·0	62·89
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	6) 17·8	1·4	7·87
Termelés: — <i>Production:</i>				
Búza — <i>Froment</i>	" q	1) 1.154·3	237·2	20·55
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	2) 468·1	14·9	3·18
Árpa — <i>Orge</i>	" "	3) 325·7	57·8	17·75
Zab — <i>Avoine</i>	" "	4) 652·8	173·5	26·58
Tengeri — <i>Maïs</i>	" "	5) 988·9	707·7	71·56
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	6) 1.915·4	109·5	5·7
Bánya- és ipari termelés. <i>Production minière et industrielle.</i>				
Arany — <i>Or</i>	tonna — <i>tonnes</i>	602·1	67·8	11·26
Ezüst ⁷⁾ — <i>Argent⁷⁾</i>	" "	7.880·8	1.949·4	24·74
Alumínium ⁷⁾	1.000 t.	196·9	75·0	38·09
Öntöttvas ⁷⁾ — <i>Fonte et ferro-alliage⁷⁾</i>	" "	78.700·0	40.005·0	50·83
Acél ⁷⁾ — <i>Acier⁷⁾</i>	" "	93.361·0	49.069·0	52·56
Réz ⁷⁾ — <i>Cuivre⁷⁾</i>	" "	1.511·9	892·8	59·05
Ólom ⁷⁾ — <i>Plomb⁷⁾</i>	" "	1.640·5	724·8	44·18
Cink ⁷⁾ — <i>Zinc⁷⁾</i>	" "	1.225·1	561·0	45·79
Kőszén ⁷⁾ — <i>Houille⁷⁾</i>	1.000.000 "	1.177·2	601·2	51·07
Petróleum ⁷⁾ — <i>Pétrole⁷⁾</i>	" barrel	1.095·4	770·9	70·38
Kereskedelem és közlekedés. <i>Commerce et communication.</i>				
Behozatal — <i>Importations</i>	1.000.000 \$	33.650	4.168	12·39
Kivitel — <i>Exportations</i>	" "	31.207	4.758	15·25
Vasútvonalhossz — <i>Longueur des chemins de fer</i>	1.000 km	1.229·9	420·6	34·20
Belépett hajók — <i>Navires entrés</i>	" br. t.	630·4	76·9	12·20
Kilépett " — <i>sortis</i>	" "	630·4	79·0	12·53
Gépjárműállomány — <i>Effectif des véhicules à moteur</i>	1.000 db. <i>unités</i>	31.632	23.387	73·93
Aranytartálék — <i>Encaisse-or</i>	1.000.000 \$	12.616	4.376	34·69

1) 49 állam adatai. — *Chiffres de 49 Etats.* — 2) 31 állam adatai. — *Chiffres de 31 Etats.* — 3) 45 állam adatai. — *Chiffres de 45 Etats.* — 4) 39 állam adatai. — *Chiffres de 39 Etats.* — 5) 23 állam adatai. — *Chiffres de 23 Etats.* — 6) 37 állam adatai. — *Chiffres de 37 Etats.* — 7) 1926. évi adatok. — *Chiffres de 1926.*

ják az Egyesült Államok, zabból a világtermés negyedrészt, búzából ötödrészt. Ez arányszámoknál mindenestre mérlegelni kell azt a körülményt, hogy a világtermés adatának kiszámításánál több ország adata nem állott rendelkezésre. Minthogy azonban a világtermésben nem szereplő országok adatai alig jelentősek, az Egyesült Államok részesedésének arányszámait alig befolyásolják.

A bánya- és ipartermékek körében az Egyesült Államok világszerepe szintén kiemelkedő. Az Egyesült Államok szolgáltatják petróleumból a világ-

termés 70%-át, rézből közel 60%-át. Az acél, a kőszén és a vas világtermelésének mintegy fele jut az Egyesült Államokra. Az ország 46%-kal részesedik a cinktermelésben, 44%-kal az ólomtermelésben, 38%-kal az alumíniumtermelésben. A világon termelt ezüst egynegyede szintén az Egyesült Államokból kerül ki.

Jelentősek az Egyesült Államok arányszámai a külkereskedelemben is. A világvitel 15%-a, a behozatal 12%-a esik az országra.

A világ hajóforgalmában az Egyesült Államok mintegy 12%-kal részesednek, a vasútvonalhossz arányszáma pedig 34.

Végül az ország gazdasági helyzetének jelen-

tőségét, forgalmának s egész életének a többi országokat messze túlszárnyaló lüktetését tanúsítja, hogy a világ gépjárműveinek háromnegyed része szalad az Egyesült Államokban.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjárműállomány. — Áralakulás. — Pénzintézeti belétek. — A részvények értéke. — Fizetési képtelenségek. — Váltóóvások. — Gazdasági jelzőtábla.

Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilités. — Lettres de change protestées. — Tableau économique.

Mouvement de la population. En juillet dernier, le nombre des nouveaux mariés (3021, 4²⁰/₀₀) a été inférieur de 34·1% au mois précédent et de 2·6% au mois correspondant de l'année dernière. Les naissances vivantes (19.164, 26·4⁰/₀₀) ont dépassé de 8·2% le mois précédent et de 5·1% le mois correspondant de 1927. Le nombre des décès (12.700, 17·5⁰/₀₀) a augmenté de 8·2 par rapport au mois précédent et de 6·5% par rapport à juillet 1927. La mortalité infantile (4.275, 22·3⁰/₀₀) a été supérieure de 36·8% au mois précédent et de 9·3% au mois correspondant de l'année dernière. L'accroissement de la population a été de 8·9⁰/₀₀ contre respectivement 8·5 et 8·8⁰/₀₀ au mois précédent et en juillet 1927.

Chômage. Les Syndicats socialiste-chrétien et social-démocrate ont enregistré 13.117 chômeurs en juillet, soit 3·4% de plus qu'au mois correspondant de 1927 et 5·4% de moins qu'au mois précédent. Parmi tous les chômeurs, il y avait 85·4% d'hommes et 14·6% de femmes; le nombre des hommes a baissé de 6·8% et celui des femmes a augmenté de 4·1% par rapport au mois précédent. Des chômeurs, 58·4% habitaient Budapest. Le nombre en a considérablement augmenté dans l'industrie de la reproduction (+ 19·8%); il a bien diminué dans l'industrie du fer (— 13·0%) et dans l'alimentation (— 12·7%)

Les Offices de placement ont enregistré 9.561 offres et 15.177 demandes. Pour 100 offres, il y a eu au total 158 demandes (195 à Budapest et 111 dans le reste du pays). Des chômeurs de Budapest, on a placé 33·3%; de ceux de la province, 54·4%.

L'effectif des véhicules à moteur, déduction faite de ceux retirés de la circulation, a augmenté de 847 unités en juillet, de sorte qu'à la fin du mois il y en avait 21.487 en circulation. L'accroissement a été de 4·1%, contre 3·2 au mois précédent. C'est le nombre des automobiles pour personnes (+ 329 unités) et des motocyclettes (+ 424) qui a augmenté le plus.

Formation des prix. En juillet dernier, l'indice des prix de gros de Hongrie a baissé de 135

à 133, soit de 2 points. Dans cette diminution la baisse des indices des produits agricoles et des matières et produits de l'industrie figurent pour une part égale. L'indice du coût de la vie, y compris les loyers, est tombé de 118·2 à 117·8 par suite de la baisse du prix de détail de quelques objets d'alimentation; sans les loyers, il a baissé dans la même proportion, de 130·1 à 129·7.

Dépôts en banque. Du 30 juin au 31 juillet, aux 13 principales banques budapestoises et à la Caisse d'épargne postale les dépôts d'épargne se sont élevés de 428·6 millions de pengős à 452·2 millions (+ 23·6 millions). Au cours des sept premiers mois de l'année en cours, ils ont augmenté de 100 millions, atteignant 45·1% de l'effectif de 1913. Les dépôts sur comptes courants y ont monté de 750·3 à 752·7 millions (+ 2·4 millions), atteignant à la fin de juillet 87·9% de l'effectif d'avant-guerre.

L'indice des actions, qui montre la formation de la valeur des actions cotées à la Bourse de Budapest, n'a baissé que dans une mesure insignifiante en juillet (de 30·7 à 30·5), car la légère baisse survenue pour la minoterie, les imprimeries et les établissements à gaz et à électricité a été presque complètement compensée par la hausse des actions d'industrie textile et surtout d'entreprises chimiques.

Insolvabilités. Comme il n'a été enregistré que 115 insolvabilités en juillet, le nombre des nouvelles insolvabilités a été inférieur de 30% à celui du mois précédent.

A Budapest, il y en a eu 35, avec 1·6 million de pengős d'actif et 2·7 millions de passif.

Lettre de change protestées. Tant pour le nombre que pour la valeur, les lettres de change protestées en juillet ont augmenté par rapport au mois précédent.

*

Népmozgalom. A házasságkötések száma (3021, 4²⁰/₀₀) 1928 július hónapban 34·1%-kal esett az előző hónaphoz és 2·6%-kal a múlt év ugyanezen hónapjához képest. Az élveszületések száma (19.164, 26·4⁰/₀₀) emelkedett 8·2%-kal ugyanezen év júniusá-

hoz és 5·1%-kal az előző év július hónapjához, viszonyítva. A *halálozások* száma (12.700, 175⁰/₁₀₀) 8·2%-os emelkedést mutat a múlt havival szemben, ugyancsak emelkedett a múlt év júliusához viszonyítva 6·5%-kal. A *csecsemőhalálozások* száma (4.275, 22·3⁰/₁₀₀) az előző hónappal szemben 36·8%-os és a múlt év júliusával szemben 9·3%-os emelkedést mutat. A *szaporodási* ezrelék 8·9⁰/₁₀₀ a múlt hó 8·5 és a múlt év júliusának 8·8⁰/₁₀₀-ével szemben.

Munkanélküliség. A *keresztényszocialisták* és *szociáldemokraták* által kimutatott munkanélküliek száma 1928 július havában 13.117 volt, 3·4%-kal több, mint az 1927. év ugyanezen hónapjában, az 1928. év előző hónapjával szemben viszont 5·4%-os esést mutat. Az összes munkanélküliek közül 85·4% férfi és 14·6% nő volt. A férfimunkanélküliek száma az előző hónaphoz képest 6·8%-kal esett, a nőké 4·1%-kal emelkedett. *Budapesti volt a munkanélküliek* 58·4%-a. Foglalkozás szerinti megoszlásban nagyobb emelkedést mutat a sokszorosító iparban dolgozó munkanélküliek száma (+19·8%), nagyobb csökkenést találunk a vasiparnál (-13·0%) és az élelmezési iparnál (-12·7%).

A *hatósági munkaközvetítők* 9.561 munkahelyet és 15.177 munkakeresőt tartottak nyilván júliusban. 100 munkahelyre esett összesen 158 munkakereső; Budapesten 195, vidéken 111. Munkához jutott a budapesti munkanélküliek 33·3%-a, a vidékiek 54·4%-a.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjárműállománya július hó folyamán a forgalomból kivont gépek leszámításával 847 darabbal növekedett és ezzel a hó végén 21.487 gépjármű volt forgalomban az ország területén. A növekedés 4·1%, az előző havi 3·2%-kal szemben. A legnagyobb emelkedést a személykocsik (329) és a motorkerékpárok (424) mutatják.

Magyarország gépjárműállománya a hónap végén.

Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

Megnevezés Désignation	1928		Ebből Dontú Buda- pest
	VI.	VII.	
Személykocsik — <i>Aut. à personnes</i>	8.821	9.150	5.019
Bérentők — <i>aut. de louage</i>	1.111	1.132	849
Autóbuszok — <i>autobus</i>	444	451	147
Teherkocsik — <i>autocamions</i>	3.078	3.134	1.737
Egyéb gépkocsik — <i>autres autos</i>	522	532	386
Gépkocsik összesen — <i>automobiles au total</i>	13.976	14.399	8.138
Motorkerékpárok — <i>motocyclettes</i>	6.664	7.088	4.314
Géperejű járművek összesen <i>Automob. et motocycl. au total</i>	20.640	21.487	12.452

Áralakulás. A magyar *nagykereskedelmi* indexszám július hó folyamán 135-ről 133-ra, vagyis két ponttal csökkent. Az index visszaesésében egyforma része van úgy az ipari, mint a mezőgazdasági anyagok és termékek indexeinél mutatkozó csökkenésnek.

A nagykereskedelmi árak indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8			
					IV.	V.	VI.	VII.
a hó végén — fin du mois								
Élelmezési cikkek és mezőgazd. termékek — <i>Produits agricoles et alimentaires</i>	156	120	120	127	132	132	131	129
Ipari anyagok és termékek — <i>Matières nécessaires à l'industrie, produits d'industrie</i>	163	138	130	141	139	138	139	137
Nyersanyagok — <i>Matières premières</i>	166	128	125	141	138	139	140	139
Gyártmányok — <i>Produits fabriqués</i>	154	132	128	130	134	132	131	128
Belföldi árak — <i>Marchandises de Hongrie</i>	157	120	120	134	136	136	135	134
Külföldi árak — <i>Marchandises étrangères</i>	166	150	139	138	135	134	135	133
Összes árak — <i>Ensemble des marchandises</i>	160	130	126	135	136	135	135	133

A *létfenntartási* költségek indexszáma lakbérrel együtt számítva, 118·2-ről 117·8-ra esett néhány élelmezési cikk kicsinybeni árának csökkenése következtében. A lakbér nélkül számított index ugyanilyen arányban 130·1-ről 129·7-re esett vissza.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Megnevezés Désignation	1924 XII	1925 XII	1926 XII	1927 XII	1 9 2 8			
					IV.	V.	VI.	VII.
a hó végén — fin du mois								
Élelmezés — <i>Alimentation</i>	145	115	115	123·2	126·1	129·9	131·7	130·5
Ruházat — <i>Habillement</i>	166	131	124	129·2	134·7	133·9	133·9	133·9
Fűtés és világítás — <i>Chauffage, éclair.</i>	123	125	134	128·0	118·6	118·6	119·3	122·2
Lakás — <i>Logement</i>	25	46	60	75·0	75·0	80·0	80·0	80·0
Összes hetiköltség — <i>Frais hebdomadaires totaux</i>	116	102	105	113·0	114·1	117·1	118·2	117·8
Összes hetiköltség a lakásbér nélkül — <i>Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer</i>	149	119	119	124·9	126·3	128·8	130·1	129·7

Pénzintézeti betétek. A budapesti 13 legnagyobb pénzintézetnél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett *takarékbetétek* álladéka június 30-tól július

31-ig 428·6 millió pengőről 452·2 millió pengőre — vagyis 23·6 millió pengővel — növekedett. A folyó év első hét hónapjában a takarékbetétek növekedése kerek 100 millió pengőt tett s ezzel a takarékbetétek elérték az 1913. évi álladéknak 45·1%-át. A *folyószámlabetétek* álladéka ugyanezeknél a pénzintézeteknél 750·3 millió pengőről 752·7 millió pengőre növekedett, ami 2·4 millió pengős gyarapodásnak felel meg. Július végén a folyószámlabetétek 87·9%-át érték el a háború előtti álladéknak.

A betétek alakulása.¹⁾

Formation des dépôts.¹⁾

Betétek Dépôts	1924		1925	1926	1927	1928			
	VI.	XII.	XII.		IV.	V.	VI.	VII.	
	1,000.000 P								
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	3·7	30·6	143·0	231·9	364·8	406·9	419·1	428·6	452·2
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes courants	85·2	237·5	378·2	502·3	682·2	709·7	720·3	750·3	752·7

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzintézetnél és a postatakarékpénztárnál. — *Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.*

A részvények értéke. A tőzsdeindex, mely a budapesti tőzsdén jegyzett részvények értékalakulását mutatja, július folyamán 30·7-ről 30·5-re gyengülve csupán lényegtelen esést mutat. A gőzmalmoknál, a könyvnyomdákban valamint a gáz- és villamossági vállalatoknál mutatkozó lanygulást ugyanis a textilipari, de főleg a vegyészeti vállalatok részvényeinél jelentkező emelkedés csaknem teljesen ellensúlyozta.

Részvényindex

Indice d'actions.

(1913 = 100)

Megnevezés Désignation	1924		1925	1926	1927	1928			
	VI.	XII.	XII.		IV.	V.	VI.	VII.	
Részvényindex — Indice d'actions	11·4	13·3	10·2	15·6	20·8	19·8	20·4	19·9	19·8
Vállalat-index — Indice d'entreprises	—	18·0	14·0	22·4	30·5	29·9	30·9	30·7	30·5

Fizetésképtelenségek. Az előfordult új fizetésképtelenségek száma az előző hónaphoz viszonyítva 30%-os csökkenést mutat, amennyiben júniusban 164, júliusban pedig csak 115 fizetésképtelenségi eset fordult elő.

Az összes fizetésképtelenségekből 35 esetű Budapestre 1·6 millió P aktívával és 2·7 millió P passzívával.

A *lebonyolított fizetésképtelenségek* száma 85 volt, 2·8 millió P aktívával és 4·9 millió P passzívával.

Fizetésképtelenségek.

Insolvabilités.

Év, hó Année, mois	Az új fizetésképtelenségek Nouve. insolvab.			A bef. fizetésképtelenségek — Insolv. termin.		
	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs	száma nombre	aktíváinak actifs	passzíváinak passifs
		összege P-ben en pengős			összege P-ben en pengős	
Összes. Total						
1928. I.	180	10,540.408	15,866.036	55	1,181.429	2,769.304
II.	156	7,656.758	11,368.123	69	6,841.247	10,605.789
III.	171	6,078.971	9,869.785	87	2,509.263	4,312.354
IV.	153	2,913.928	5,046.152	110	2,589.839	4,786.843
V.	176	5,295.772	9,233.534	108	3,651.270	6,294.076
VI.	164	6,250.859	11,248.040	83	2,192.097	4,136.203
VII.	115	3,376.188	5,419.582	85	2,777.133	4,917.539

Váltóóvások. Az óvatolt váltók július havi ideiglenes adatai úgy számbelileg, mint az értéket tekintve, emelkedést mutatnak az előző hónaphoz viszonyítva. Az ország területén az óvatolt váltók értéke 6,213.564 P-re emelkedett. A júliusban óvatolt váltók közül 3.280 darab 2,576.508 P-vel Budapesten került bemutatásra.

Óvatolt váltók.

Lettres de change protestées.

Időszak — Époque	Összesen — Total	
	drb. pièces	P pengős
1928. I.	10.062	7,814.254
II.	9.243	6,949.589
III.	9.641	6,853.364
IV.	10.549	6,756.663
V.	10.863	7,021.418
VI.	9.335	5,837.878
VII. ¹⁾	9.589	6,213.564

¹⁾ Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

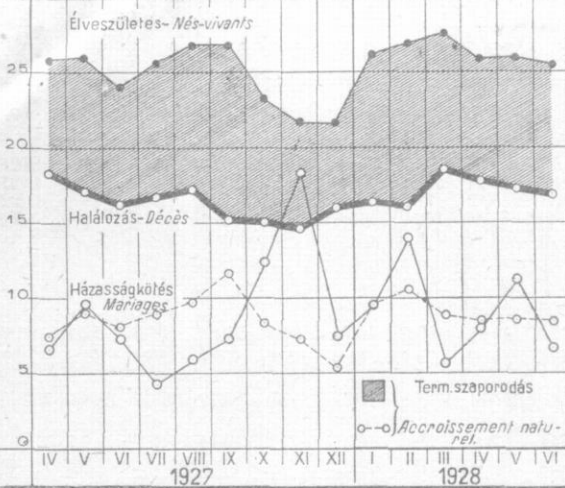
Megnevezés Désignation	Egység Unité	1926. évi havi atl. ga Moyen mens. de 1926	1 9 2 7						1 9 2 8						
			VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
			3. Termelés — Production												
Kőszén — Houille ¹⁾	1000 q	889	645	665	679	672	664	688	669	648	684	576	610	626	715
Barnaszén — Lignite ¹⁾	-	4.852	4.524	5.007	5.474	6.117	6.524	6.351	6.348	5.137	5.310	4.306	4.522	4.781	4.727
Szesz — Alcool	1000 hl	26·8	2·5	8·3	26·5	48·0	69·2	71·9	55·9	39·0	45·5	29·7	16·9	5·2	-
Cukor — Sucre	1000 q	148·2	-	4·3	149·2	674·4	697·3	304·9	36·8	0·2	0·1	0·1	0·0	0·0	0·0
4. Kereskedelem és közlekedés — Commerce et communic.															
Behozatal — Importations	1,000,000 P	79·3	88·3	107·5	115·0	111·8	104·3	108·5	85·0	96·2	107·8	94·3	92·1	91·2	85·8
Kivitel — Exportations	"	72·5	57·4	75·9	82·1	80·7	81·9	79·9	54·2	60·5	73·1	59·1	61·9	59·1	57·5
Gépjárműállomány — Véhicules à moteur	szám nombre	10.641	15.610	16.339	16.997	17.471	17.731	17.906	18.121	18.446	18.819	19.347	19.985	20.640	-
Rádióengedélyesek — Abonnés du Radio	1000	46·8	74·8	73·7	74·6	76·3	79·4	83·3	87·9	92·1	95·4	98·0	102·7	108·2	-
5. Pénz és hitel — Monnaie et crédit²⁾															
A pengő zürichi árfolyama — Cours du pengő à Zurich	100 P = s.fr. = fr.s. 100 s.fr. fr.s. = P	-	90·53	90·78	90·70	90·73	90·75	90·60	90·88	90·83	90·70	90·60	90·60	90·50	90·54
Részvényindex — Indice d'actions	1913 = 100	16·4	20·9	22·0	21·3	20·2	20·3	20·8	20·9	20·0	19·8	19·8	20·4	19·9	19·8
Nagyker. index — Indice de leur prix de gros	"	124	133	134	133	133	133	135	135	134	135	136	135	135	133
Megélhetési index — Indice du coût de la vie	"	111	110	112	113	113	112	113	112·3	112·1	113·5	114·1	117·1	118·2	117·8
Postatakarékpénztári betétek — Dépôts à la Caisse d'épargne post.	1,000,000 P	107·4	104·8	143·0	132·7	156·2	152·8	142·6	149·5	140·5	146·7	158·8	142·7	146·1	159·1
13 legnagyobb pénzügyi intézmény — Dépôts des 13 établissements de crédit les plus importants	"	604·2	783·9	820·7	840·3	862·9	874·9	904·4	926·0	921·5	949·5	957·9	996·7	1.032·8	1.045·8
Az új fizetéseptelenségek — Nouvelles insolvabilités	szám nombre	209	66	49	60	83	88	134	180	156	171	153	176	164	-
Óvatolt váltók értéke — Valeur des lettres de change protestées	1000 P	-	5.024	5.878	5.488	7.615	7.236	7.166	7.814	6.950	6.853	6.757	7.021	5.888	6.214
Állami bevételek bruttó eredménye — Recettes de l'État, résultat brut ³⁾	1,000,000 P	66·4	57·8	80·9	84·4	81·7	97·3	94·4	80·9	81·8	68·8	61·7	83·5	80·4	-
Állami kiadások bruttó előirányzata — Dépenses brutes prévues de l'État	-	55·5	60·2	78·6	69·3	63·9	82·4	73·5	64·7	80·9	75·0	67·5	83·1	67·5	70·0
<i>Magyar Nemzeti Bank Banque Nationale de Hongrie</i>															
Érckészlet — Encaisse métall. (devizák és valuták — devises et monnaies)	"	254·5	267·0	291·6	295·2	305·0	309·4	317·5	311·3	311·5	306·5	291·4	301·4	289·6	264·9
Leszámitolt váltók és előlegek — Traités escomptés et avances	"	170·6	297·6	287·2	309·7	329·3	316·2	332·1	313·2	304·5	301·3	319·5	306·8	314·0	335·6
Jegyforgalom — Billets de banque en circ.	"	422·5	466·0	472·1	477·3	508·0	456·4	486·8	467·5	442·1	454·9	479·0	450·9	478·5	496·0
Kamatláb — Taux en banque	%	6·5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

¹⁾ Bruttó termelés. — Production brute. ²⁾ Az állami bevételekre és kiadásokra vonatkozó adatok kivételével hó-, illetve évvégi adatok. — Ces chiffres se rapportent à la fin du mois, respectivement de l'année, à l'exception de ceux relatifs aux recettes et aux dépenses de l'État. ³⁾ A sójüvedékek és a külügyi tárcának közvetlenül kiadásokra felhasználást bevétel nélkül. — A l'exception des recettes du monopole du sel et du ministère des Affaires étrangères, employées directement par eux. ⁴⁾ Ideiglenes adat. — Donnée provisoire.

NÉPMOZGALOM.

Mouvement de la population.

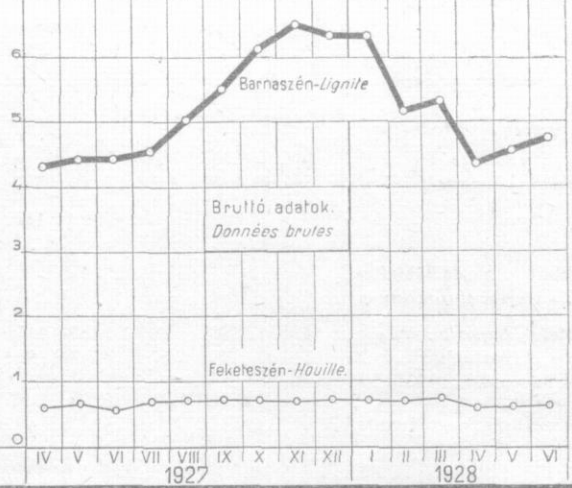
30 Ezer lélekre eselt *Proport. p. 1000 habit.*

SZÉNTERMEELÉS.

Production de charbon.

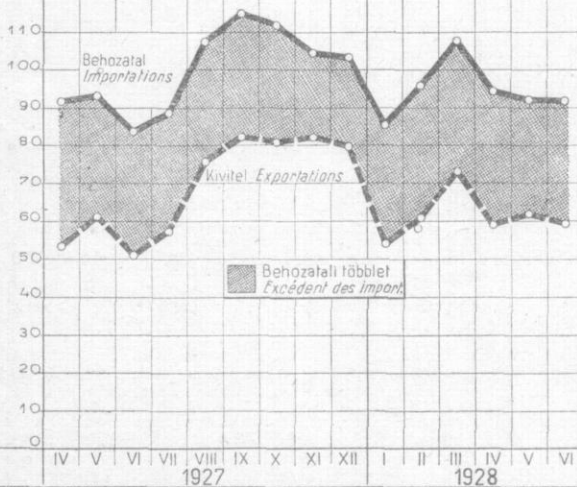
millió q. millions de q.

KÜLKERESKEDELMI FORGALOM.

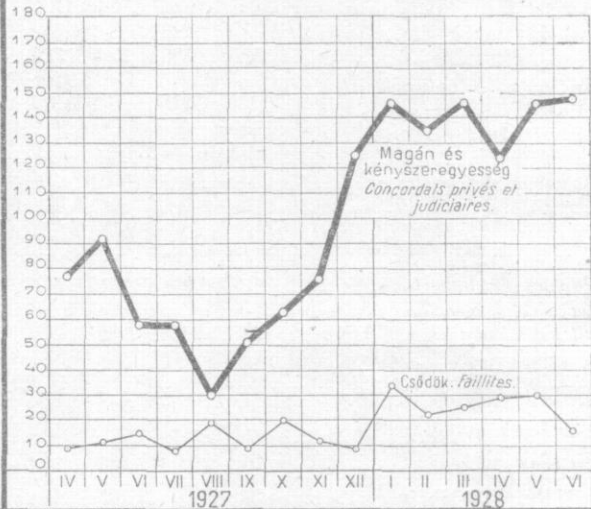
Commerce extérieur.

120 millió pengő. millions de pengős

CSÓDOK ÉS EGYESSÉGEK.

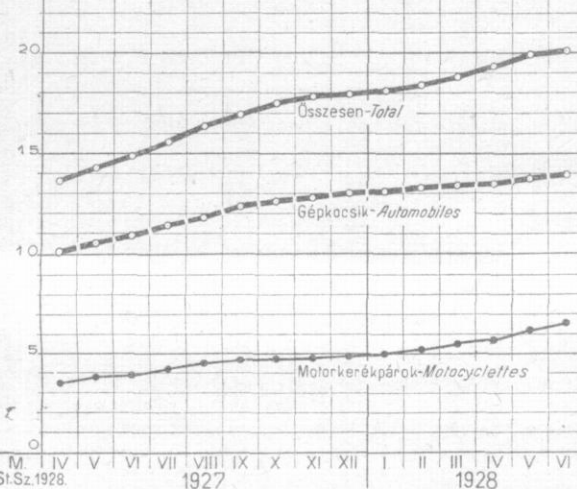
Faillites et concordats.

GÉPJÁRMŰÁLLOMÁNY.

Effectif des véhicules à moteur.

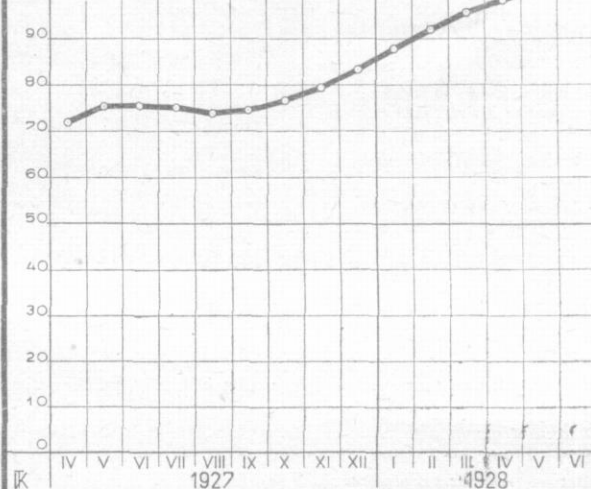
ezer-mille

RÁDIÓENGEDÉLYESEK.

Abonnés du radio.

ezer-mille

Központi iroda : Telefon Aut. 827—28.
823—19.

Gyár-iroda : Telefon J. 438—86.

HUNGÁRIA JAQUARD- SZÖVŐGYÁR R.-I.

Központi iroda és raktár:

BUDAPEST
V., HARMINCAD-UTCA 3.

Selyemszövőgyár : KISPEST.

Táviratcím : JAQUARD BUDAPEST.

Telefon : J. 391—90. Táviratcím : Textilgutmann.

GYÁRTMÁNYAI:

munkásruha, munkásfehér-
nemű, munkaruha, kötény,
köpeny, sapka.

KÜLÖN OSZTÁLYOK:

Mértékszerinti ruhaosztály.
Libéria-osztály.
Közszállítási osztály.
Készruha-osztály.
Bakancs- és cipőosztály.

Az ország legrégebb munkásruha-gyára!

KÖZPONTI TELEFON : 250 66 és 120—99.

Magyar Pamutipar Részvénytársaság UJPEST.

Fonó-, cérnázó-, szövő-, fehé-
rítő-, festő-, appretura- és kon-
fekció-intézet Ujpesten.

Gyárt: szövőfonalat csomagokban (Bün-
delgarne) nyers, fehérített és festett
állapotban, mindennemű a szövéshez
alkalmas nyers pamutfonalat (cops) 42.
számig, 2, 3, 4-szeres cérnát, bányamécs-
belet és kötszervattát.

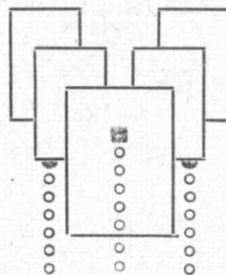
Gyárt továbbá: legtartósabb munkás-
öltönyöket, mollinót, kalikót, pamutvásznat,
chiffont, inledet, kanavászt, oxfordot,
zephirt, ponyvavásznat, higienikus pelen-
kát, asztalterítőt, szalvétát, zsebkendőt
és tarkán szövött cikkeket.

KÖZPONTI IRODA ÉS GYÁRI RAKTÁR:
Budapest, V., Arany János-utca 31.

Telefon : Aut. 885—27.

Mössmer József

vászonnagykereskedő

Budapest,

IV. ker., (Koronaherceg-utca)
Petőfi Sándor-utca 12. szám.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 3.

ALAPÍTTATOTT 1867-BEN ♦ SÜRGÖNYCÍM: HITEL

Alaptőke és tartalékok: 66 millió pengő.

GANZ-féle VILLAMOSSÁGI RT.

BUDAPEST,
II., LOVÓHÁZ-UTCA 39

Elektromos világító- és erőátviteli berendezések minden áramrendszer szerint és minden teljesítményre. Wattóra-számlálók. Meglévő berendezések átalakítása. Elektromos üzemű szivattyúk, emelőgépek, ventilátorok. Bányavasutak, iparvasutak, közúti és nagyvasutak

**Költségvetésekkel szívesen
szolgálunk**

TELEFON: AUT. 501—70

Minden idők legjobb tetőfedőanyaga az

UJLAKI ASBESTPALA ÉS AZ UJLAKI TETŐCSERÉP.

Ujlaki Téglá- és Mészégető Rt.

Budapest, Vilmos császár-út 28.
Telefon: T. 274 30, T. 274—36, L. 909—42.

Címre ügyelni!